

1925

DRUŽBA SV. MOHORJANAPREVALTAN

Zaloga Družbe sv. Mohorja na Prevaljah.

Številke pomenijo cene v dinarjih za ude, v cklepajih za neude in po knjigarnah.

Knjige nabožne vsebine.

- Lampe-Krek: Zgodbe sv. pisma. S podob. I. del: Stari zakon (1.—9. zvez.); II. del: Novi zakon (10.—18. zvezek); vez. v polusnje z rdečo obrezo 438'60 (484'80)
 — — vez. v celo usnje z rd. obr. 738'60 (784'80)
 — — vseh 18 zv., broš., vkup 138'60 (184'80)
 — — Vsak posamezni zvezek se tudi še dobi:
 1. zvezek, broš. 19'50 (26'—)
 2.—18. zv., broš., vsak po 7'80 (10'40)
- Rogač-Torkar: Življenje svetnikov in svetnic. Stara, popravljena, 2. izd., I. in II. del vkup, broš. 32'50 (43'30)
 — — v dva dela trdo vez. 97'40 (129'40)
- St. Kocijančič: Kristusovo življenje in smrt. Dva dela, 2. izdaja, broš. 26'— (34'70)
 — — v dva dela trdo vez. 78'— (104'—)
- Dr. L. Ehrlich: Katoliška Cerkev, kraljestvo božje na zemlji 5'90 (7'90)
- Dr. A. B. Jeglič: Mesija. S slik., broš. 19'50 (26'—)
 — — vez. 45'50 (60'60)
 — — V boj za temelje kršč. vere! 6'50 (8'70)
 — — V boj za kršč. resn. in čedn.! 6'50 (8'70)
 — — V boj za kršč. življenje! 6'50 (8'70)
- J. Kosce: Kršč.-katol. pravoslovje 9'10 (12'10)
- Dr. Fr. Lampe: Jeruzalemski romar. S podob. Dva snopiša vkup 6'50 (8'70)
- Ant. Lesar: Prilike patra Bonaventure. Druga izdaja 6'50 (8'70)
- Dr. J. Lesar: Apostoli Gospodovi. I. 5'70 (7'60)
- V. Podgorc: Razlaganje cerkv. leta ali Slovenski Goffine 9'10 (12'10)
- J. M. Seigerschmied: Pamet in vera. I, II. in III. del, vsak po 9'10 (12'10)
- A. M. Slomšek: Pastirski listi. Zbral in uredil Mihael Lendovšek 6'50 (8'70)
- J. Skuhala: Življenje našega Gospoda Jezusa Kristusa. S pod bami 6'50 (8'70)
- Stolz-Majar: Krizana usmiljenost ali življenje sv. Elizabete. Tretja izdaja 18'90 (25'20)
- J. Šmuc: Nebeška krona. Druga izd. 7'80 (10'40)
- Dr. Jan. Ev. Zorè: V tem znamenju boš zmagal! S podobami 6'50 (8'70)
 — — Življenje svetnikov. Nova izdaja. S podob.
 1. zvezek 9'80 (13'10)
 2. " 5'90 (7'90)
 3. " 6'10 (8'10)
 4. " 9'50 (12'60)

Potopisi. Zemljepisi.

- J. M. Trunk: Amerika in Amerikanci. Bogato ilustrirana knjiga. Začetnice je napisal Ivan Vavpotič. Edica slovenska knjiga, ki govori o naših amerik. nasebinah. Vez. 97'40 (130'—)
- Iv. Vrhovec: Avstralija in nje otoki. S podob. Broš. 11'70 (15'60)
- A. Bezenšek: Bolgarija in Srbija. Ilustr. Opisana je tudi bolg. in srbska zgodovina. 11'70 (15'60)
- Dr. A. Karlin: V Kelmerajni. S pod. 9'10 (12'10)
- J. Lavtizar: Pri severnih Slovanih 9'10 (12'10)
- J. Starè: Kitajci in Japonci. S pod. 6'50 (8'70)
- Podobe iz misijonskih dežel. 1. zvezek. S podob. (2. zvezek je pošel) 6'50 (8'70)

Vezani molitveniki.

- Baraga: Dušna paša. } Z velikimi
 Rozmar: Slava Gospodu! } črkami
 Gođec: Lurška Mati božja
 Karlin: Priprava na smrt
 Kosar: Nebeška hrana. I. del, 2. natisk
 — — — — — II. " 1. "
 Pristov: Vir življenja in svetosti („Presv. Srce Jezusovo“)
 Skupoli: Duhovni boj
 Škufca: Šmarnice (1886)
 Hockenmayer: Sveta spoved
 Alfonz M. Liguori: Resnice za večnost
 Pagani: Presveto Rešnje Telo
 Pajek: Sveti Jožef
 Podgorc: Evangeljska zakladnica
 Seigerschmied: Krščanska mati
 — — — — — Sveta družina
 A. M. Slomšek: Krščansko devištv. 2. izd. Volčič: Šmarnice (1892)
 Walter: Sveti rožni venec
 Zgur: Marija Devica Majnikova kraljica
 Kopatni: Pasijonski molitv., rd. obr. 15'— (20'—)
 Meschler: Trije tem. nauki, rd. obr. 15'— (20'—)

rd. obr. 30'— (40'—) zlata obr. 26'— (35'—)
 (27'—) rdeča obr. 15'— (20'—)

Poučne in zabavne knjige.

- Msrgr. Val Podgorc: Domači zdravnik! po naukih in izkušnjah msgr. S. Kneippa. Za vsakdanje potrebe našega ljudstva. Šesti, popravljeni natisk. S podob., broš. 26'— (34'70)
 — — — — — vez. 33'— (44'—)
- Dr. Al. Homan: Postrežba bolnikom. Za domačo potrebo in boln. streežn. S pod. 5'90 (7'90)
- Dr. H. Vedenik: Kako si ohranimo ljubo zdravje. S podob. Trije zvezki, vsak po 5'90 (7'90)
- Dr. Iv. Tavčar: Slovenski pravnik. Poduk o najpotrebnejših zakonih. 1., 2., 4. in 5. snopič (3. snopič je pošel), vsak po 8'50 (11'30)
- Fr. Pengov: Podobe iz narave. Z izvirnimi slik. II. zvezek (I. zvezek je pošel) 5'90 (7'90)
- Dr. Jak. Sket: „Kres“, leposloven in poučen list. VI. letnik 1886 26'— (34'70)
- Jos. Brinar: Lisica Zvitorepka. Živalske pravlice za mladino. Drugo izdanje 14'70 (19'60)
- Ksaver Meško: Mladim srcem. Z izvirn. slikami. II. zvezek 7'80 (10'40)
 III. 4'40 (5'80)
 (I. zvezek je pošel.)

Igrokazi.

- Dr. Fr. Detela: Begunka. Drama v treh dejanjih. (Slov. Večernic 74. zvezek) 5'90 (7'90)
 — — Blage duše. Veselogra v treh dejanjih. (Zbranih spi-ov I. zvezek) 13'— (17'30)
- A. Medved: Krivica in dobrota. Igra v treh dej. (Slov. Večernic 52. zvez) 6'50 (8'70)
- Ksaver Meško: Na smrt obsojeni? Dram. slika v treh dejanjih 7'80 (10'40)
- Alojzij Remec: Užitkarji. Kmečka zaloigra v treh dejanjih. Glej Mohorjevo knjižnico I.
- Dr. Jos. Vošnjak: Ne vdamo se! Kratkčasnica v enem dejanju. (Sl. Več. 53. zv.) 6'50 (8'70)

Nov. 27. V. 19.

3

KOLEDAR DRUŽBE SV. MOHORJA
1925

IZDALA IN ZALOŽILA DRUŽBA SV. MOHORJA NA PREVALJAH

1852 ||

DOVOLILI KNEZOŠKOFIJSTVI KRŠKO IN LAVANTINSKO

|| 1825/65

22452
18.3.1965

Navadno leto 1925

ima 365 dni (med temi 67 nedelj in praznikov po starem štetju) ter se začne s četrtkom in konča s četrtkom.

Začetek leta 1925.

Obéno in državno leto se začne novega leta dan, 1. januarja.

Cerkveno leto se začne 1. adv. nedeljo, 29. novembra.

Godovinsko število.

Zlato število	7	Rimsko število	8
Epakta ali lun. kazalo	V	Nedeljska črka	D
Solnčni krog	2	Letni vladar: Mars.	

Astronomični letni časi.

Pomlad se začne dne 21. marca ob 4. uri 13 min.

Poletje se začne dne 21. junija ob 23. uri 15 min.

Jesen se začne dne 23. sept. ob 14. uri 44 min.

Zima se začne dne 22. decembra ob 9. uri 37 min.

Ure se štejejo od 1 do 24, t. j. od polnoči do polnoči.

Znamenja za mesečne krajee.

Mlaj	☉	Ščip ali polna luna . . .	☾
Prvi krajee)	Zadnji krajee	(

Nebesna znamenja.

Pomlad:	Poletje:	Jesen:	Zima:
☉ oven γ	☉ rak ♋	☉ teht. ♌	☉ kozel ♍
☉ bik 8	☉ lev ♌	☉ škorp. ♏	☉ vodnar ♎
☉ dvojč. II	☉ dev. ♍	☉ strelec ♐	☉ ribi ♋

Mrki solnca in lune leta 1925.

Leta 1925 mrkne solnce dvakrat in luna dvakrat; po srednji Evropi se bosta videla samo prvi mrk solnca (le pričetek) in prvi mrk lune (ves potek).

1. Popolni mrk solnca dne 24. januarja. Pričetek mrka sploh ob 13:41, pričetek osrednjega mrka ob 15:02, konec osrednjega mrka ob 16:45, konec mrka sploh ob 18:06. Videli bodo mrk po vzhodnem delu severne Amerike, po južni Grenlandiji, srednji Ameriki, po severnem delu južne Amerike, na Atlantskem morju, po severozapadni Afriki ter po zapadni in srednji Evropi.

2. Delni mrk lune dne 8. in 9. februarja. Pričetek dne 8. ob 21:09, sredina ob 22:42, konec dne 9. febr. ob 0:15. Obseg delnega mrka 0.74. Videli bodo mrk po zapadnih delih Tihega morja, po zapadni Avstraliji, po Aziji, na Indijskem morju, po Evropi, Afriki, na Atlantskem morju, po južni Ameriki in po vzhodnih delih severne Amerike.

3. Obročasti mrk solnca dne 20. in 21. julija. Pričetek mrka sploh dne 20. ob 20:03, pričetek osrednjega mrka ob 21:26, konec osrednjega mrka dne 21. julija ob 0:10, konec mrka sploh ob 1:33. Videli bodo mrk po vzhodni Avstraliji, Novi Zelandiji in na južnih delih Tihega morja.

4. Delni mrk lune dne 4. avgusta. Pričetek mrka ob 11:27, sredina ob 12:53, konec ob 14:18. Obseg delnega mrka 0.75. Videli bodo mrk na zapadu severne in južne Amerike, na Tihem morju, po Avstraliji, po vzhodni Aziji in na Indijskem morju.

Državni prazniki.

1. Vidov dan: dne 15. junija.
2. Ujedinjenje SHS: dne 1. decembra.
3. Rojstni dan kralja Aleksandra: 17. decembra.

Posti.

1. Pomladanske ali postne kvatre 4., 6. in 7. marca.
2. Poletne ali binškošne kvatre 3., 5. in 6. junija.
3. Jesenske kvatre 16., 18. in 19. septembra.
4. Zimske ali adventne kvatre 16., 18. in 19. decembra.

1. Dnevi zgolj zdržka (da se ne sme uživati meso, pa se sme večkrat najesti do sita) imajo *.

2. Dnevi zgolj posta (sme se uživati meso, pa se sme le enkrat do sita najesti) imajo †.

3. Dnevi strogega posta (se ne sme uživati meso in se sme le enkrat do sita najesti) imajo ††.

Razen tega naj se vsak vernik ravna po predpisih svoje škofije.

Premakljivi prazniki.

Sedemdesetnica 8. febr.	Binkošti 31. maja.
Pepelnica 25. februarja.	Sv. Trojica 7. junija.
Velika noč 12. aprila.	Sv. Rešnje Telo 11. junija.
Križevo 18., 19., 20. maja.	Srce Jezusovo 19. junija.
Vnebohod Krist. 21. maja.	Prva adv. nedelja 29. nov.

Od božiča do pepelnice je 62 dni = 8 tednov in 6 dni.

Z zvezdico (*) zaznamovani prazniki: svečnica, oznanjenje Marije Device, velikonočni ponedeljek, binkoštni ponedeljek, rojstvo Marije Device, sv. Stefan niso več cerkveno zapovedani prazniki.

Vremenski ključ

s katerim vsakdo lahko zvé za vreme celega leta naprej, ako le vé, kdaj se izpremeni luna, t. j.: ob kateri uri nastopi prvi krajee ☽, ščip ☉, zadnji krajee ☾ in mlaj ☉. — Ta vremenski ključ je napravil velenčeni in slavni zvezdoslovec J. W. Herschel in dunajska kmet. družba ga je l. 1839 spoznala za najbolj zanesljivega.

Pomeni pa, kadar se izpremeni luna:

Ob uri	Poleti	Pozimi
od 24. do 2.	lepo	mrzlo, če ni jugozapadnik
od 2. do 4.	mrzlo in dež	sneg in vihar
od 4. do 6.	dež	sneg in vihar
od 6. do 10.	spremenljivo	dež ob severozapadniku, sneg ob vzhodniku
od 10. do 12.	veliko dežja	mrzlo in mrzel veter
od 12. do 14.	veliko dežja	sneg in dež
od 14. do 16.	spremenljivo	lepo in prijetno
od 16. do 18.	lepo	lepo
od 18. do 22.	lepo ob severu ali zapadniku, dež ob jugu ali jugozapadniku	dež in sneg ob jugu ali zapadniku
od 22. do 24.	lepo	lepo

Opomba. Celo leto se razdeli na dva dela, t. j. na poletje in na zimo; za poletje velja čas od 15. aprila do 16. oktobra, ostali čas pa velja za zimo.

PROSINEC

JANUAR

H.

V.

PO HRVATSKO: SIJEČANJ. — PO SRBSKO: JAHYAP. — PO ČEŠKO: LEDEN. —
PO POLJSKO: STYCZEN. — PO RUSKO: ЯНВАРЬ.

1	Č	NOVO LETO. OBR. G.	17	S	ANTON, PUŠČAVNIK.
2	P *	IME JEZUS. MAKARIJ	18	N	2. PO RAZGL. GOSP. (C
3	S	GENOVEFA, DEVICA.	19	P	SV. PETRA STOL V R.
4	N	NED. PO NOVEM LETU.	20	T	MARIJ IN TOV., MM.
5	P	TIT, ŠK.; ANGELA FOL.	21	S	FABIJAN IN SEBAST.
6	T	TELESFOR, P. M.	22	Č	NEŽA (JANJA), D. M.
7	S	SV. TRIJE KRALJI. R. G.	23	P *	VINCENCIJ (VINKO).
8	Č	VALENTIN (ZDRAVKO).	24	S	ZAROKA MAR. DEV. (S)
9	P *	SEVERIN, OPAT.	25	N	3. PO RAZGL. GOSP.
10	S	JULIJAN IN BAZILISA.	26	P	SPREOBRNJ. PAVLA.
11	N	PAVEL, PRVI PUŠČ. (P)	27	T	POLIKARP, ŠK. M.
12	P	1. PO RAZGL. GOSP.	28	S	JANEZ ZLATOUST.
13	T	SV. DRUŽINA; HIGIN.	29	Č	ROGER IN TOVARIŠI.
14	S	ARKADIJ, MUČ.	30	P *	FRANČIŠEK SAL., C. UČ.
15	Č	VERONIKA MIL., DEV.	31	S	MARTINA, D. M. (D)
16	P *	FELIKS (SREČKO) NOL.			PETER NOLASKO.
		MAVER; HABAKUK.			
		MARCEL, PAPEŽ.			

» PRVI KRAJEC DNE 2. OB 0-26 (MRZLO).

⊕ ŠČIP DNE 10. OB 3-47 (SNEG IN VIHAR).

⊖ ZAD. KRAJEC DNE 18. OB 0-33 (MRZLO).

⊙ MLAJ DNE 24. OB 15-45 (LEPO).

» PRVI KRAJEC DNE 31. OB 17-43 (LEPO).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE VODNARJA
DNE 20. OB 14-21.

DAN ZRASTE ZA 1 URO 1 MIN.

DAN JE DOLG OD 8^h 26' DO 9^h 27'.

SAMO ZDRUŽI SLOVENCE S ČEHI IN POLABSKIMI SRBI
V ENO DRŽAVO — OD 623 DO 658.

JANUAR IMA 31 DNI.

ČLOVEK IMA PRED SABO ŽIVLJENJE IN SMRT, KAR HOČE, MU BO DANO. (SV. PISMO. SIR 15, 16.)

1. NED.: JOŽEF IN MARIJA SE VRNETA Z DETETOM IZ EGIPTA. (MT 2, 19—23.)
BOŽJA PREVIDNOST RAVNA NAŠA POTA.
2. NED.: DVANAJSILETNI JEZUS V TEMPLJU. (LK 2, 42—52.)
SPOMNI SE, DA POSVEČUJEŠ GOSPODOV DAN.
3. NED.: O ŽENITNINI V KANI GALILEJSKI (JAN 2, 1—11.)
MARIJA POSREDOVALKA MED NAMI IN JEZUSOM.
4. NED.: JEZUS OZDRAVI STOTNIKOVEGA HLAPCA. (MT 8, 1—13.)
GOSPOD, RECI LE BESEDO, IN OZDRAVLJENA BO MOJA DUŠA.

ZAPISKI.

4. I. 1797 SO IZŠLE VODNIKOVE »LUB-
LANSKE NOVIZE«, PRVI SLO-
VENSKI ČASOPIS.
8. I. 1819 UMRL VALENTIN VODNIK.
16. I. 1888 UMRL V CELOVCU ANDREJ
EINSPIELER.
22. I. 1483 TISKANA V BENETKAH PRVA
HRVAŠKA KNJIGA.
25. I. 1348 STRAŠEN POTRES PO SLOVE-
NIJI IN OKOLICI TER KUGA
{»ČRNA SMRT«}.

ČE PLOHE V PROSINCU JAMEJO DRETI,
ŽENJICE POLETI NIMAJO KAJ ŽETI.

ČE VINKA SOLNCE PEČE,
V SODE VINCE TEČE.

AKO JE V PROSINCU GORKOTA,
BO V JESENI SIROTA.

V PROSINCU MRZLO, DA POKA,
BO V JESENI SADJE IN MOKA.

SVEČAN

RIA

FEBRUAR

PO HRVATSKO: VELJAČA. — PO SRBSKO: ФЕБРУАР. — PO ČEŠKO: ÚNOR. —
PO POLJSKO: LUTY. — PO RUSKO: ФЕБРАЛЬ.

1	N	4. PO RAZGL. GOSP. IGNACIJ (OGNJESLAV).	15	N	2. PREDPEPELNIČNA. FAVSTIN, MUČENEC.
2	P	SVEČNICA. DAR. G.*	16	P	ONEZIM, ŠKOF M. (C)
3	T	BLAŽ, ŠKOF MUČ.	17	T	FRANČIŠEK KLE.
4	S	ANDREJ KORSINI.	18	S	SIMEON, ŠKOF M.
5	Č	AGATA, D. M.	19	Č	KONRAD, PUŠČAVNIK.
6	P *	AMAND, ŠKOF.	20	P *	SADOT IN TOVARIŠI.
7	S	ROMUALD, OPAT.	21	S	IRENA (MIROSLAVA).
8	N	1. PREDPEPELNIČNA. (P) JANEZ OD MATA.	22	N	3. PREDPEPELNIČNA. SV. PETRA STOL V A.
9	P	CIRIL ALEKS., C. UČ.	23	P	PETER DAMJ., C. U. (P)
10	T	SHOLASTIKA, DEV.	24	T	PUST. MATIJA, AP.
11	S	LURŠKA MATI BOŽJA.	25	S ††	PEPELN. VALBURGA.
12	Č	SEDEM SV. USTANOV.	26	Č †	MATILDA, DEVICA.
13	P *	KATARINA RIČI, DEV.	27	P ††	GABRIEL OD ŽAL. M. B.
14	S	VALENTIN (ZDRAVKO).	28	S †	ROMAN, OPAT.

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE RIB DNE
19. OB 4:43.

☉ SČIP DNE 8. OB 22:49 (LEPO).

☾ ZAD. KRAJEC DNE 16. OB 10:41 (MRZLO).

☼ MLAJ DNE 23. OB 3:12 (SNEG IN VIHAR).

DAN ZRASTE ZA 1 URO 28 MINUT.

DAN JE DOLG OD 9^h 30' DO 10^h 58'.

MATIJA GUBEC, KMEČKI KRALJ, USMRČEN V ZAGREBU
15. FEBRUARJA 1573.

FEBRUAR IMA 28 DNI.

JAZ SEM LUČ SVETA; KDOR HODI ZA MENOJ, NE HODI V TEMI, AMPAK IMA LUČ ŽIVLJENJA.

(ZVELIČAR. JAN 8, 12.)

1. NED.: JEZUS MED VIHARJEM V LADJICI SPL. (MT 8, 23—27.)
TUDI V NAJVEČJEM VIHARJU ŽIVLJENJA SMO V BOŽJIH ROKAH.
2. NED.: O DELAVCIH V VINOGRADU. (MT 20, 1—16.)
BOG, KI NAS JE USTVARIL BREZ NAS, NAS NE BO ZVELIČAL BREZ NAS.
3. NED.: PRILIKA O SEJAVCU IN SEMENU. (LK 8, 4—15.)
BOŽJA BESEDA OBRODI V PRÉPROSTIH, NE V PREVZETNIH SRCIH.
4. NED.: JEZUS OZDRAVI SLEPCA. (LK 18, 31—43.)
VERA ODPRE DUŠI OČI, DA UME SKRIVNOSTI BOŽJEGA KRALJESTVA.

ZAPISKI.

4. II. 1815 ROJEN JOSIP JURAJ STROSS-
MAYER V OSIJEKU.
8. II. 1849 UMRL FRANCE PREŠEREN.
14. II. 869 UMRL SV. CIRIL V RIMU.
14. II. 1776 JE VRNILA MARIJA TEREZIJA
REKO HRVATSKI.
19. II. 1923 UMRL DR. IVAN TAVČAR.
23. II. 1394 UMRL BOSENSKI KRALJ
TVRDKO.

AKO SNEG DALJ KO 17 TEDNOV LEZI,
SLABA LETINA SLEDI.

ČE NA SVEČNICO OD STREHE KANE
PREJ KO OD SVEČE, NE BO ŠE KMA-
LU KONEC ZIME.

ČE PTIČI UJETI SO TOLSTI, MASTNATI,
BO DOSTI SNEGA ŠE IN MRAZA PRE-
STATI.

SUS'EC

MAREC

††

v.

PO HRVATSKO: OŽUJAK. — PO SRBSKO: MAPAT. — PO ČEŠKO: BŘEZEN. —
PO POLJSKO: MÄRZEC. — PO RUSKO: MAPTЪ.

1	N	1. POSTNA. ALBIN (BELKO), ŠK.	16	P †	HILARIJ IN TACIJAN.
2	P †	SIMPLICIJ, PAPEŽ.)	17	T †	PATRIK; JEDERT. (
3	T †	KUNIGUNDA, CES.	18	S †	CIRIL JER., C. UČ.
4	S †	KV. KAZIMIR, SP.	19	Č ^{prvi}	JOŽEF, ŽENIN M. D.
5	Č †	JANEZ JOŽEF OD KR.	20	P ††	ALEKSANDRA, MUČ.
6	P ††	KV. PERPETUA IN FEL.	21	S †	BENEDIKT, OPAT.
7	S †	KV. TOMAŽ AKV., C. U.	22	N	4. POSTNA (SREDP.) LEA; KATARINA GEN.
8	N	2. POSTNA. JANEZ OD BOGA, SP.	23	P †	JOŽEF ORIOL.
9	P †	FRANČIŠKA RIMSKA.	24	T †	GABRIEL, ARHANG. ☉
10	T †	40 MUČENCEV. ☉	25	S	OZNaNJENJE MAR. D.*
11	S †	SOFRONIJ, ŠKOF.	26	Č †	EMANUEL, MUČ.
12	Č †	GREGORIJ VEL., PP.	27	P ††	JANEZ DAM., C. UČ.
13	P ††	TEODORA, MUČ.	28	S †	JANEZ KAPISTRAN.
14	S †	MATILDA, KRALJ.	29	N ^{prvi}	5. POSTNA (TIHA). CIRIL, M.; BERTOLD.
15	N	3. POSTNA. KLEMEN M. DVOŘAK.	30	P †	JANEZ KLIMAK, OP.
			31	T †	MODEST, ŠK.

-) PRVI KRAJEC DNE 2. OB 13-07 (SNEG).
☉ ŠČIP DNE 10. OB 15-21 (LEPO, PRIJETNO).
☾ ZADNJI KRAJEC DNE 17. OB 18-22 (SNEG).
☉ MLAJ DNE 24. OB 15-03 (LEPO, PRIJET.).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE OVNA DNE
21. OB 4-13. ZAČETEK SPOMLADI.
NOČ IN DAN STA ENAKO DOLGA.
DAN ZRASTE ZA 1 URO 45 MINUT.
DAN JE DOLG OD 11^h 2' DO 12^h 47'

LJUDEVIT POSAVSKI ZDRUŽI JUŽNE SLOVANE V BOJ
ZOPER FRANKE IN NEMCE — OD 819 DO 823.

MAREC IMA 31 DNI.

AKO BOŠ ISKAL GOSPODA SVOJEGA BOGA, GA BOŠ NASEL, ČE GA BOŠ LE ISKAL IZ VSEGA SRCA IN Z VSO BRIDKOSTJO SVOJE DUŠE.

(SV. PISMO. V. MOZ 41, 29.)

1. NED.: JEZUS TRIKRAT SKUŠAN. (MT 4, 1—11.)
SKUŠNJAV NE ZMAGAŠ RAZEN Z BOŽJIM OROŽJEM.
2. NED.: JEZUS SE NA GORI IZPREMENI. (MT 17, 1—9.)
NE V HRUPU SVETA, V SAMOTI SE NAM RAZODEVA BOG.
3. NED.: JEZUS IZZENE HUDIČA IZ MUTCA. (LK 11, 14—28.)
KDOR NI S KRISTUSOM, JE ZOPER NJEGA.
4. NED.: JEZUS NASITI PET TISOČ MOŽ. (JAN 6, 1—15.)
BREZ BOŽJEGA BLAGOSLOVA JE PRAZNO NAŠE DELO.
5. NED.: JUDJE HOČEJO JEZUSA KAMENJATI. (JAN 8, 46—59.)
POT RESNICE VODI SKOZI TOČO PSOVK IN LAŽI.

Z A P I S K I.

4. III. 1844 ROJEN JOSIP JURČIČ.
7. III. 1891 UMRL FRAN MIKLOŠIČ.
9. III. 1712 SPREJME HRVATSKI SABOR
PRAGMATIČNO SANKCIJO.
11. III. 1917 IZBRUHNE RUSKA REVOLUCIJA.
13. III. 1848 IZBRUHNE REVOLUCIJA NA
DUNAJU.
24. III. 1511 SILEN POTRES DELOMA RAZRUŠI VSA MESTA IN TRGE
PO KRANJSKEM.

ČE SUŠEC VABI OVČICE NA PASE ZELENE, JIH MALI TRAVEN SPET V HLEVE SEŽENE.

ČE SUŠEC GRMI,
LAKOTA BEZI.

ČE V SUŠČU MORE KMET ORATI, BO V MALEM TRAVNU MORAL POČIVATI.

KAR SUŠČA ZELEN,
SE RADO POSUŠI.

MALITRAV.

APRIL

H.

V.

PO HRVATSKO: TRAVANJ. — PO SRBSKO: АПРИЛ. — PO ČEŠKO: DUBEN. —
PO POLJSKO: KWIECIEN. — PO RUSKO: АПРѢЛЬ.

1	S	†	HUGON, ŠKOF.	16	Č	BENED. JOŽ. LABRE.	☾
2	Č	†	FRANČIŠEK PAVL.	17	P *	ANICET, PP.	
3	P	††	M. D. 7 ŽAL.; RIHARD.	18	S	APOLONIJ, MUČ.	
4	S	†	IZIDOR SEV., C. UČ.	19	N	1. POVELIK. (BELA).	
5	N		6. POSTNA (CVETNA). VINCENCIJ (VINKO) F.	20	P	LEON IX., PP.	
6	P	†	SIKST I., PP.	21	T	NEŽA (JANJA) MONT.	
7	T	†	HERMAN JOŽEF.	22	S	ANZELM, C. UČ.	
8	S	†	ALBERT, ŠKOF.	23	Č	SOTER IN GAJ, PP.	
9	Č	†	VEL. Č. MARIJA KL.	23	Č	ADALBERT (VOJTEH) ☼	
10	P	††	VEL. P. ECEHIEL, PR.	24	P *	JURIJ, MUČENEC.	
11	S	†	VEL. S. LEON VEL., PP.	25	S	MARKO, EVANGELIST.	
12	N		VELIKA NOĆ. VST. G. JULIJ I., PP.	26	N	2. POVELIKONOĆNA.	
13	P		VELIKI PONEDELJEK.* HERMENEGILD, M.	27	P	KLET IN MARCELIN, PP.	
14	T		JUSTIN, MUČ.	28	T	PETER K.; PEREGRIN.	
15	S		TEODOR (BOŽIDAR).	29	S	PAVEL OD KRIŽA, SP.	
				30	Č	VARSTVO SV. JOŽEFA. KATARINA SIENSKA, D.	

☾ PRVI KRAJEC DNE 1. OB 9-12 (DEŽ).

☼ ŠČIP DNE 9. OB 4-33 (SNEG IN VIHAR).

☾ ZADNJI KRAJEC DNE 16. OB 0-40 (LEPO).

☼ MLAJ DNE 23. OB 3-28 (MRZLO).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE BIKA
DNE 20. OB 15-52.

DAN ZRASTE ZA 1 URO 39 MIN.

DAN JE DOLG OD 12^h 50' DO 14^h 29'.

SV. METOD UMRJE NA VELEHRADU 6. APRILA 865.

APRIL IMA 30 DNI.

NE BODI ZA POROKA ČEZ SVOJE MOČI; ČE SI PA
SPREJEL POROŠTVO, MISLI NA VRAČILO.

(SV. PISMO. SIR 8, 16.)

1. NED.: JEZUS JEZDI SLOVESNO V JERUZALEM. (MT 21, 1—9.)
OD SLAVE DO KRIŽA JE SAMO EN KORAK.
2. NED.: JEZUS VSTANE OD MRTVIH. (MK 16, 1—7.)
DO VSTAJENJA VODI BOGOVDANO TRPLJENJE.
3. NED.: JEZUS SE PRIKAŽE OB ZAPRTIH DURIH. (JAN 20, 19—31.)
KES JE VELESILA, IZ KATERE KALI PRENOVLJENJE ČLOVEŠTVA.
4. NED.: JEZUS DOBRI PASTIR. (JAN 10, 11—16.) JAVNO DELO BI BILO
USPEŠNEJŠE, DA JE VEČ DOBRIH PASTIRJEV IN MANJ NAJEMNIKOV.

Z A P I S K I.

MED L. 920 IN 925 JE BH. KRONAN TOMISLAV ZA HRV. KRALJA.
11. IV. 1005 BRIKS. ŠKOFJE DOBE BLED.
16. IV. 1346 DUŠAN SILNI KRONAN ZA CARJA SRBOV IN GRKOV.
22. IV. 1913 VZAMEJO CRNOGORCI IN SRBI SKADER TURKOM.
25. IV. 1848 UKINJA BAN JELACIĆ KMETSTVO NA HRVATSKEM.
30. IV. 1671 USMRČENA ZRINJSKI IN FRANKOPAN.

SLANA V APRILU JE BOLJ NEVARNA KAKOR POLETI TOČA IN SUŠA SOPARNA.
ČE PENICA POJE, PREDEN TRTA BRŠTI, SE KMET DOBRE LETINE VESELI.
ČE JE MALI TRAVEN PREVEČ GORAK, SE VELIKI TRAVEN OBRNE NAOPAK.
KOLIKOR PRED SV. MARKOM ŽABA REGLJA, TOLIKO PO SV. MARKU POCIVA MOLKLA.

VELIKI TRAV.

MAJNIK

H.

V.

PO HRVATSKO: SVIBANJ. — PO SRBSKO: MAJ. — PO ČEŠKO: KVETEN. —
PO POLJSKO: MAJ. — PO RUSKO: MAJ.

1	P *	FILIP IN JAK. ML., AP.)	17	N	5. POVELIK. (KRIŽEVA).
2	S	ATANAZIJ, C. UČ.			PASHA BAJL., SP.
3	N	3. POV. VARSTVA SV. J.	18	P	ERIK, KRALJ.
		NAJDENJE SV. KRIŽA.	19	T	P. CELESTIN, PP. } KRI-
4	P	FLORIЈAN (CVETKO).	20	S	BERNARDIN S. } ZEVO.
5	T	PIJ V., PP.	21	Č	KRIST. VNEBOHOD.
6	S	JANEZ EV. PR. LAT. VR.	22	P *	EMIL (MILAN), M. ☉
7	Č	STANISLAV, ŠK. M.	23	S	JANEZ KRST. de ROSSI.
8	P *	PRIK. MIHAELA, ARH. ☉	24	N	6. POVELIKONOČNA.
9	S	GREGORIЈ NAC., C. UČ.			MAR. D., POM. KRIST.
10	N	4. POVELIKONOČNA.	25	P	URBAN I., PP.
		ANTONIN, ŠK.	26	T	FILIP (ZDENKO) NERI.
11	P	FRANČIŠEK HIER.	27	S	BEDA ČAST., C. UČ.
12	T	PANKRACIJ IN TOV., M.	28	Č	AVGUŠTIN, AP. ANGL.
13	S	SERVACIJ, ŠK.	29	P *	MARIЈA MAGD. PAZZI.
14	Č	BONIFACIJ, MUČ.	30	S ††	IVANA ORLEANSKA.)
15	P *	IZIDOR, KM.; ZOFIЈA. ☾	31	N	BINKOŠTI. PRIH. SV. D.
16	S	JANEZ NEPOM., M.			ANGELA; KOCIЈAN, M.

-) PRVI KRAJEC DNE 1. OB 4-20 (DEŽ).
☉ ŠCIP DNE 8. OB 14-43 (SPREMENLJIVO).
☾ ZAD. KRAJEC DNE 15. OB 6-46 (SPREM.).
☉ MLAJ DNE 22. OB 16-48 (LEPO).
) PRVI KRAJEC DNE 30. OB 21-04 (LEPO).

- SOLNCE STOPI V ZNAMENJE DVOJČ-
KOV DNE 21. OB 15-33.
DAN ZRASTE ZA 1 URO 15 MINUT.
DAN JE DOLG OD 14^h 32' DO 15^h 47'.

MAJNIŠKA DEKLARACIЈA IZROČENA DUNAJSKI VLADI
30. MAЈA 1917.

MAJ IMA 31 DNI.

RAHEL ODGOVOR UTOLAŽI JEZO, TRDA BESEDA VNEMA SRD. (SV. PISMO. PREG 15, 1.)

1. NED.: JEZUS NAPOVEDUJE SVOJ ODHOD. (JAN 16, 16—22.) ČIM BOLJ
KRŠČANSKO ŽIVIŠ, TEM VEČ BOŠ PRESTAL, A ZA ZMAGO IN VESELJE.
2. NED.: JEZUS OBETA UČENCEM SV. DUHA. (JAN 16, 5—14.)
NI VSE, KAR SE ČLOVEKU ZDI HUDO, VEDNO RES TAKO.
3. NED.: JEZUS UČI O MOČI MOLITVE. (JAN 16, 23—30.)
KDOR NE MOLI, ZAUPA ZGOLJ SEBI; KDOR MOLI, ZAUPA BOGU.
4. NED.: JEZUS GOVORI O PRIČEVANJU SV. DUHA. (JAN 15, 26—27; 16, 1—4.)
MNOGI NAPADAJO VERO, KER JE NE POZNAJO.
5. NED.: JEZUS GOVORI O SV. DUHU IN O LJUBEZNI. (JAN 14, 23—31.)
USODA CERKVE JE VSE DNI TAKA KAKOR NJEN PRVI DAN.

Z A P I S K I.

1. V. 1227 POZDRAVI KOROŠKI VOJVODA V SLOVENSKEM JEZIKU VITEZA ULRICHA LICHTENSTEINA.
1. V. 1344 UMRL KNEZ MLADEN ŠUBIĆ, NAZVAN »ŠČIT HRVATOV«.
10. V. 1876 ROJEN IVAN CANKAR.
10. V. 1228 USTANOVLJENA LAVANTINSKA ŠKOFIJA.
27. V. 1641 ROJEN IVAN VAJKARD VALVASOR.

TA MESEC CEDI NAJOBILNEJŠE, DRUGA POLOVICA NJEGOVA NAJBOLJ ZDRAVE ROSE.

MOKRI TROJAKI — TOLST BOŽIČ.

O SV. URBANU ŽITO NI ŠE DOBLJENO NE IZGUBLJENO.

ČE VELIKI TRAVEN VEČERNO ROSO NAPAJA, BO DOSTI VINA IN OBILNA KLAJA.

ROZNIH

JVNIS

H.

V.

PO HRVATSKO: LIPANJ. — PO SRBSKO: JUHIJE. — PO ČEŠKO: ČERVEN. —
PO POLJSKO: CZERWIEC. — PO RUSKO: ИЮНЬ.

1	P	BINK. PONEDELJEK.*	16	T	JOŠT; FRANČIŠEK R.
2	T	ERAZEM, ŠK. M.	17	S	ADOLF, ŠKOF.
3	S †	KV. KLOTILDA, KR.	18	Č	EFREM SIRSKI, C. UČ.
4	Č	FRANČIŠEK KAR., SP.	19	P *	SRCE JEZUSOVO.
5	P ††	KV. BONIFACIJ, ŠK. M.	20	S	SILVERIJ, PP. M.
6	S †	KV. NORBERT, ŠK. ☉	21	N	3. POBINKOŠTNA. ☉
7	N	1. POB. PRESV. TROJ. ROBERT, OPAT.	22	P	ALOJZIJ (VEKOSLAV).
8	P	MEDARD, ŠK.	23	T	PAVLIN NOL., ŠK.
9	T	PRIMOŽ IN FELICIJAN.	24	S	AGRIPINA, D. M.
10	S	MARGARETA, KR.	25	Č	JANEZ KRST. KRES.
11	Č	PRESV. REŠNJE TELO. BARNABA, APOST.	26	P *	VILJEM, OPAT.
12	P *	JANEZ A S. FAC., SP.	27	S ††	JANEZ IN PAVEL, MM.
13	S	ANTON PADOV., SP. ☾	28	N	4. POBINKOŠTNA.
14	N	2. POBINKOŠTNA. BAZILIJ, C. UČ.	29	P	IRENEJ, ŠK. M.
15	P	VID IN TOV., MM.	30	T	PETER IN PAVEL, AP. ☽ SPOMIN SV. PAVLA.

- ☉ ŠČIP DNE 6. OB 22-48 (LEPO),
☾ ZADNJI KRAJEC DNE 13. OB 13-44 (DEŽ).
☼ MLAJ DNE 21. OB 7-17 (SPREMENLJIVO).
☽ PRVI KRAJEC DNE 29. OB 10-43 (DEŽ).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE RAKA DNE
21. OB 23-50. ZAČETEK POLETJA.
NAJDALJSI DAN IN NAJKRAJŠA NOČ.
DAN ZRASTE DO 20. ZA 18 MINUT IN SE
ZOPET SKRČI DO 30. ZA 4 MINUTE.
DAN JE DOLG OD 15^h 48' DO 16^h 2'.

SLOVENCİ IN HRVATI ODBIJEJO TURŠKI NAVAL
PRI SISKU 22. JUNIJA 1593.

JUNIJ IMA 30 DNI.

V MIRU SI LAHKO Z MNOGIMI LJUDMI, SVETOVALEC
PA TI BODI MED TISOCI EDEN.

(SV. PISMO, SIR 6, 6.)

1. NED.: O USMILJENJU. (LK 6, 36—42.)
ZAVEROVANOST VASE VODI V KRIVICNO SODBO O BLIZNJEM.
2. NED.: PRILIKA O VELIKI VEČERJI. (LK 14, 16—24.)
PREVELIKE ČASNE BRIGE SO POGUBA DUŠI.
3. NED.: PRILIKI O IZGUBLJENI OVCI IN O IZGUBLJENEM DENARJU. (LK 15, 1—10.)
MISEL BOŽJA O GREŠNIKU JE REDKO PO SODBI LJUDI.
4. NED.: ČUDEŽNI RIBJI LOV. (LK 5, 1—11.)
BOG NE TEHTA DELA PO USPEHIH, AMPAK PO DUHU, V KATEREM GA
VRŠIS.

Z A P I S K I.

2. VI. 1717 PROGLASI KAREL VI. TRST
IN REKO ZA SVOBODNI LUKI.
3. VI. 1789 IZŠLE V ZAGREBU PRVE HR-
VAŠKE NOVINE.
8. VI. 1508 ROJEN PRIMOŽ TRUBAR.
11. VI. 1782 ODPRAVI CESAR JOŽEF ROB-
STVO.
15. VI. 1389 BITKA NA KOSOVEM POLJU.
28. VI. 1919 SKLENJEN MIR V VERSAIL-
LES.

KAKOR VREME NA MEDARDA KANE,
TAKO VES MESEC OSTANE.
ČE SV. URBAN MOČI, SV. VID SUŠI,
DOBRA LETINA SLEDI.
AKO SE KUKAVICA DOLGO PO KRESU
OGLAŠA, PRAVIJO, DA DRAGINJO
PRINAŠA.
SEVER, KI V TEM MESECU POGOSTO
VLEČE, NAM V DEŽELO OBILNO ŽITA
PRIVLEČE.
ČE KRES DEŽI, — OREHOV NI.

MALI SRPAN

JULIJ +

PO HRVATSKO: SRPANJ. — PO SRBSKO: JULIJE. — PO ČESKO: ČERVENEC. —
PO POLJSKO: LIPIEC. — PO RUSKO: ИЮЛЬ.

1	S	PRESV. REŠNJA KRI.	17	P *	ALEŠ, SPOZN.
2	Č	OBISKOVANJE MAR. D.	18	S	FRIDERIK (MIROSLAV).
3	P *	LEON II., PP.	19	N	7. POBINKOŠTNA.
4	S	URH, ŠK.; BERTA, D.			VINCENCIJ (VINKO) P.
5	N	5. POBINKOŠTNA.	20	P	MARGARETA, D. M. ☉
		CIRIL IN METOD, AP.	21	T	PRAKSEDA, D. M.
6	P	IZAIJA; BOGOMILA. ☉	22	S	MARIJA MAGDALENA.
7	T	VILIBALD, ŠKOF.	23	Č	APOLINARIJ, ŠK. M.
8	S	EVGENIJ III., PP.	24	P *	KRISTINA, D. M.
9	Č	NIKOLAJ IN TOV., MM.	25	S	JAKOB (RADOSLAV).
10	P *	AMALIJA, DEV.	26	N	8. POBINKOŠTNA.
11	S	PIJ I., PP.; OLGA.			ANA, MATI MAR. DEV.
12	N	6. POBINKOŠTNA. ☾	27	P	PANTALEON, M.
		MOHOR IN FORTUNAT.	28	T	VIKTOR (ZMAGOSL.) ☽
13	P	ANAKLET, PP.	29	S	MARTA, DEVICA.
14	T	BONAVENTURA, C. UČ.	30	Č	ABDON IN SENEN, MM.
15	S	VLADIMIR, KR.	31	P *	IGNACIJ (OGNJESLAV).
16	Č	DEVICA MAR. KARM.			

☉ ŠČIP DNE 6. OB 5-54 (DEŽ).

☾ ZADNJI KRAJEC DNE 12. OB 22-34 (LEPO).

☽ MLAJ DNE 20. OB 22-40 (LEPO).

PRVI KRAJEC DNE 28. OB 21-23 (LEPO).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE LEVA DNE
23. OB 10-45. ZAČETEK PASJIH DNI.

DAN SE SKRČI ZA 56 MINUT.

DAN JE DOLG OD 16h 2' DO 15h 6'.

**DRUŽBA SV. MOHORJA USTANOVLJENA V CELOVCU
1860.**

JULIJ IMA 31 DNI.

DOBRODELNOST JE KOT VRT, POLN BLAGOSLOVA;
USMILJENJE OSTANE NA VEČNE ČASE.

(SV. PISMO. SIR 40, 17.)

1. NED.: O GREHU V MISLI IN BESEDI. (MT 5, 20—24.)
HUDOBEN JEZIK JE NEVARNEJŠI OD NOŽA.
2. NED.: JEZUS NASITI ŠTIRI TISOČ MOŽ. (MK 8, 1—9.)
GLAD
PO SPOZNAVANJU RESNICE JE VEČKRAT HUJŠI OD TELESNE LAKOTE.
3. NED.: O LAŽNIVIH PREROKIH. (MT 7, 15—21.)
NESREČA
ZA NAROD SO VODNIKI, KI DELAJO LJUDSKIM STRASTEM PO GODU
4. NED.: PRILIKA O KRIVIČNEM HIŠNIKU. (LK 16, 1—9.)
TRAJNE VRED-
NOSTI JE LE TAKA UPRAVA PREMOŽENJA, KI RODI VEČNIH VREDNOT.

Z A P I S K I.

1725 JE BILA NATISNJENA PRVA SLO-
VENSKA PRATIKA.
1217 NEMANJA ŠTEFAN PRVOVENČANI
DOBI KRALJEVO KRONO IZ RIMA.
1219 USTANOVITEV SAMOSTOJNE SRB-
SKE CERKVE (SV. SAVA).
16. VII. 1051 CERKVENI RAZKOL MED ZA-
HODNO IN VZHODNO CERKVIJO.
26. VII. 1848 ODPRAVLJENA TLAKA.
31. VII. 1919 USTANOVITEV SLOVENSKE
UNIVERZE.

V DNEH SV. MARJETE IN SV. JAKOBA
RADO VREME ZDIVJA.
ČE NA MARIJINO OBISKANJE DEŽI,
POTEM DEŽ 40 DNI TRPI
AKO MRAVLJE PREKO NAVADE MRAV-
LJIŠČA ZNAŠAJO, ZGODNJO IN HUDO
ZIMO OZNAJAJO.
ČE NA DAN SV. MARJETE DEŽI,
OREHOV PRIČAKOVATI NI;
SENO SE NE MORE POSUŠITI,
LEŠNIKI BODO ČRVOVITI.

VELIKI SRP.

AVGUST

H.

V.

PO HRVATSKO: KOLOVOZ. — PO SRBSKO: ABYCT. — PO ČEŠKO: SRPEN. —
PO POLJSKO: SIERPIEN. — PO RUSKO: ABYCTЬ.

1	S	VEZI SV. PETRA, AP.	16	N	11. POBINKOŠTNA. ROK; JOAHIM, OČE M. D.
2	N	9. POBINKOŠTNA. PORCIUNK.; ALFONZ.	17	P	HIACINT; JULIJANA.
3	P	NAJDENJE SV. ŠTEF.	18	T	HELENA (JELENA), CES.
4	T	DOMINIK (NEDELJKO). ☉	19	S	LUDOVIK TOLOZ., ŠK. ☉
5	S	MAR. DEV. SNEŽNICA.	20	Č	BERNARD, OP. IN C. U.
6	Č	GOSPODOVO SPREM.	21	P *	IVANA FR. ŠANTALSKA
7	P *	KAJETAN; DONAT.	22	S	TIMOTEJ, MUČ.
8	S	CIRIAK IN TOV., MM.	23	N	12. POBINKOŠTNA. FILIP (ZDENKO) BEN.
9	N	10. POBINKOŠTNA. ROMAN, MUČ.	24	P	JERNEJ, APOSTOL.
10	P	LAVRENCIJ, MUČ.	25	T	LUDOVIK, KRALJ.
11	T	SUZANA, D. M. ☾	26	S	ZEFIRIN I, PP.
12	S	KLARA; HILARIJA.	27	Č	JOŽEF KALASANCIJ. ☽
13	Č	JANEZ BERHMANS.	28	P *	AVGUŠTIN, CERKV. UČ.
14	P ††	EVZEBIJ, SPOZN.	29	S	OBGLAVLJ. JAN. KRST.
15	S	VNEBOVZETJE M. D. VEL. GOSPOJNICA.	30	N	13. POB. (ANGELSKA). ROZA LIMANSKA, D.
			31	P	RAJMUND (RAJKO), SP.

- ☉ ŠČIP DNE 4. OB 12-59 (VELIKO DEŽJA).
☾ ZADNJI KRAJEC DNE 11. OB 10-11 (DEŽ).
☉ MLAJ DNE 19. OB 14-15 (SPREMENLJIVO).
☽ PRVI KRAJEC DNE 27. OB 5-46 (DEŽ).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE DEVICE
DNE 23. OB 17-33. KONEC PASJIH DNI.

DAN SE SKRČI ZA 1 URO 33 MINUT.

DAN JE DOLG OD 15^h 3' DO 13^h 30'.

PRVI SLOVENSKE KNJIGE (TRUBARJEV ABECEDNIK IN
KATEKIZEM) TISKANI 1550.

AVGUST IMA 31 DNI.

KJER VIDIS, DA JE MNOGO ROK, ZAKLEPAJ. VSE, KAR IZDAŠ, PRESTEJ
IN PRETEHTAJ; PREJEMKE IN IZDATKE VSE ZAPIŠI.

(SV. PISMO. SIR 42, 7.)

1. NED.: JEZUS JOKA NAD JERUZALEMOM. (LK 19, 41—47.) BLAGOR MU,
KDOT PRIZNA BOŽJE OBISKANJE, GORJE MU, KDOR GA ZAVRNE.
2. NED.: PRILIKA O FARIZEJU IN CESTNINARJU. (LK 18, 9—14.)
BOŽJA MERA POZNA EDINO MERILO: PONIŽNO IN DOBRO VOLJO.
3. NED.: JEZUS OZDRAVI GLUHONEMEGA. (MK 7, 31—37.) STRAST LAHKO
OGLUŠI ČLOVEKA TAKO, DA GA OZDRAVI LE IZREDNA BOŽJA POMOČ.
4. NED.: PRILIKA O USMILJENEM SAMARITANU. (LK 10, 23—27.) ČIM VEČ JE
NOTRANJEGA KRŠČANSTVA, TEM VEČ JE SAMARITANSKE LJUBEZNI
5. NED.: JEZUS OZDRAVI DESET GOBAVIH. (LK 17, 11—19.)
MNOGO PROSIMO, MALO SE ZAHVALJUJEMO, KER SMO SEBIČNI.

Z A P I S K I.

3. VIII. 1492 ODJADRA KOLUMB ISKAT
NOVE ZEMLJE.
7. VIII. 1913 KONEC II. BALKANSKE VOJ-
SKE, MIR V BUKAREŠTU.
9. VIII. 1776 SPOJI MAR. TER. PRIMORJE
Z REKO IN HRVATSKO.
16. VIII. 1921 UMRL PETER, KRALJ SHS,
OSVOBODITELJ.
21. VIII. 1780 ROJEN JERNEJ KOPITAR.
22. VIII. 1868 SE PRVIČ SNIDE NOVI
KRANJSKI DEŽELNI ZBOR.

AKO JE VREME NA SV. LAVRENCIJA IN
SV. JERNEJA LEPO BILO, SE TUDI V
JESENI NE BO SKAZILO.

ČE JE O SV. JERNEJU ZREL GROZD DO-
BITI, BO DOSTI SLADKEGA VINA PITI.

HLADNE ROSE SADJE IN ŽITA ZORIJO,
PA TUDI VEČKRAT OČRVAVIJO.

ČE JE VELIKEGA ŠMARNA LEPO,
PRIJETNA VINSKA JESEN BO.

KIMOVEC

SEPTEMBER

#.

V.

PO HRVATSKO: RUJAN. — PO SRBSKO: СЕПТЕМБАР. — PO ČEŠKO: ZÁŘÍ. —
PO POLJSKO: WRZESIEŃ. — PO RUSKO: СЕПТЯБРЬ.

1	T	EGIDIJ (ILIJ), OPAT.	16	S †	KV. LJUDMILA, VD.
2	S	ŠTEFAN, KRALJ. ☉	17	Č	LAMBERT, ŠKOF.
3	Č	EVFEMIJA IN TOV., M.	18	P ††	KV. JOŽEF KUPERT. ☉
4	P *	ROZALIJA, DEV.	19	S †	KV. JANUARIJ IN TOV.
5	S	LAVRENCIJ JUST., ŠK.	20	N	16. POBINKOŠTNA.
6	N	14. POBINKOŠTNA.			EVSTAHIJ IN TOV., MM.
7	P	CAHARIJA, PREROK.	21	P	MATEJ, AP. IN EV.
8	T	MARKO IN TOV., MM.	22	T	TOMAŽ VILAN., ŠK.
9	S	ROJSTVO MAR. DEV.*	23	S	LINUS, PP.; TEKLA.
10	Č	MALA GOSPOJNICA.	24	Č	M. D. DE MERCEDE.
11	P *	PETER KLAVER, SP.	25	P *	KAMIL IN TOV., MM. ☽
12	S	NIKOLAJ TOLEDSKI. ☾	26	S	CIPRIJAN IN JUSTINA.
13	N	PROT IN HIACINT, MM.	27	N	17. POBINKOŠTNA.
14	P	IME MARIJA.			KOZMA IN DAMIJAN.
15	T	15. POB. MAR. IMENA.	28	P	VENČESLAV, KR. M.
		FRANČIŠEK KALD.	29	T	MIHAEL, ARHANGEL.
		POVIŠANJE SV. KRIŽA.	30	S	HIERONIM (JERKO).
		SEDEM ŽALOSTI M. D.			

☉ ŠČIP DNE 2. OB 20-53 (LEPO OB SEVERU).

☾ ZADNJI KRAJEC DNE 10. OB 1-12 (LEPO).

☉ MLAJ DNE 18. OB 5-12 (DEŽ).

☽ PRVI KRAJEC DNE 25. OB 12-51 (DEŽ).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE TEHTNICE

DNE 23. OB 14-44. ZAČETEK JESENI.

DAN IN NOČ STA ENAKO DOLGA.

DAN SE SKRČI ZA 1 URO 40 MINUT.

DAN JE DOLG OD 13^h 26' DO 11^h 46'.

NA GOSPOSVETSKEM POLJU UMEŠČEN ZA KOROŠKEGA
VOJVODA GROF MAJNARD 1. SEPTEMBRA 1286.

SEPTEMBER IMA 30 DNI.

RAZUMNEGA HLAPCA LJUBI KOT SEBE, NE KRATI MU SVOBODE, NE PUŠČAJ GA V UBOŠTVU.

(SV. PISMO. SIR 7, 22.)

1. NED.: O BOŽJI PREVIDNOSTI. (MT 6, 24—33.)
KRŠČANSTVO ZAHTEVA ZASE VSEGA ČLOVEKA, DOMA IN ZUNAJ DOMA.
2. NED.: JEZUS OBUDI MLADENIČA V NAJMU. (LK 7, 11—16.)
MATERINSTVU GRE SPOŠTLJIVO USMILJENJE.
3. NED.: JEZUS OZDRAVI VODENIČNEGA IN GOVORI O PONIZNOSTI. (LK 14, 1—11.)
KDOR HOČE BITI POVSOD PRVI, JE SAM SEBI IN DRUGIM V NAPOTJE.
4. NED.: O NAJVEČJI ZAPOVEDI, MESIJA SIN DAVIDOV. (MT 22, 34—46.)
STRAST ZLORABLJA TUDI NAJSVETEJŠE STVARI.

ZAPISKI.

8. IX. 1566 PADE NIKOLAJ ŠUBIC, GROF ZRINJSKI, PRED SIGETOM.
14. IX. 1850 ROJEN ANTON MAHNIČ.
21. IX. 1905 OTVORJENA PRVA SLOVENSKA GIMNAZIJA V ŠT. VIDU.
20. IX. 1870 ZAVZAME RIM GARIBALDI, KONEC PAPEŽEVE POSVETNE DRŽAVE.
24. IX. 1862 UMRL A. M. SLOMŠEK.
28. IX. 1831 ROJEN FRAN LEVSTIK.

KAKRŠNO VREME PRVI DAN KANE, RADO VES MESEC TAKO OSTANE.

NA SV. MATEJA VREME UGODNO, OSTANE TAKO ŠTIRI TEDNE PRIHODNO.

GROM IN TRESK O SV. MIHELI HUDE VETROVE POMENI.

ČE PTICE SELIVKE PRED SV. MIHELOM NE LETE, SE PRED BOŽICEM NI BATI ZIME TRDE.

VINOTOK

OKTOBER

#.

V.

PO HRVATSKO: LISTOPAD. — PO SRBSKO: OKTOBAR. — PO ČEŠKO: ŘÍJEN. —
PO POLJSKO: PAŹDZIERNIK. — PO RUSKO: OKTЯБРЬ.

1	Č	REMIGIJ, ŠKOF.	17	S	MARG. M. ALAKOK. ☉
2	P *	ANGELI VARUHI. ☼	18	N	20. POB. (POSV. CERK.)
3	S	KANDID, MUČ.	19	P	LUKA, EVANGELIST.
4	N	18. POBINKOŠTNA.	20	T	PETER ALKANTARA.
5	P	FRANČIŠEK SERAF.	21	S	JANEZ KANCIJ, SP.
6	T	PLACID IN TOV., MM.	22	Č	URŠULA IN TOV., MM.
7	S	BRUNON, SPOZN.	23	P *	M. D., KRALJ. SV. R. V.
8	Č	M. D., KRALJ. SV. R. V.	24	S	KORDULA, DEV. MUČ.
9	P *	BRIGITA, VDOVA.	25	N	21. POBINKOŠTNA.
10	S	DIONIZIJ IN TOV. ☾	26	P	KRIZANT IN DARIJA.
11	N	FRANČIŠEK BORGIA.	27	T	EVARIST, PP. M.
12	P	19. POBINKOŠTNA.	28	S	FRUMENCIJ, ŠK.
13	T	ALEKSANDER SAULI.	29	Č	SIMON IN JUDA, AP.
14	S	MAKSIMILIJAN, ŠK. M.	30	P *	NARCIS, ŠK.; IDA, D.
15	Č	EDVARD (SLAVOLJUB)	31	S ††	ALFONZ RODRIGUEZ. ☼
16	P *	KALIST, PP. M.			VOLBENK, ŠKOF.
		TEREZIJA, DEVICA.			
		GAL, OP.; GERARD M.			

- ☉ ŠČIP DNE 2. OB 6-23 (SPREMENLJIVO).
☾ ZADNJI KRAJEC DNE 9. OB 19-34 (LEPO).
☉ MLAJ DNE 17. OB 19-06 (DEŽ IN SNEG).
☼ PRVI KRAJEC DNE 24. OB 19-38 (DEŽ).
☉ ŠČIP DNE 31. OB 18-17 (SNEG IN DEŽ).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE ŠKORPIJONA
DNE 23. OB 23-31.

DAN SE SKRČI ZA 1 URO 43 MINUT.

DAN JE DOLG OD 11^h 43' DO 10^h 0'.

NARODNO VEČE V ZAGREBU PROGLASI NEODVISNOST
AVSTROOGRSKIH JUGOSLOVANOV 29. OKTOBRA 1918.

OKTOBER IMA 31 DNI.

**KJER PIJANOST KRALJUJE, NI NOBENE SKRIVNOSTI; TAM
PRAVICE POZABIJO IN PRAVDE UBOGIH PREVRZEJO.**

(SV. PISMO. PREG 31. 4—5.)

1. NED.: JEZUS OZDRAVI MRTVOUDNEGA. (MT 9, 1—8.)
VERA V POMOČ BOŽJO DELA ČUDOVITE STVARI.
2. NED.: PRILIKA O KRALJEVI ŽENITNINI. (MT 22, 1—14.)
KDOR ZAMETA KLIC BOŽJI, MU NI POMOČI.
3. NED.: JEZUS OZDRAVI SINA KRALJEVEGA ČLOVEKA. (JAN 4, 46—53.)
VERA ZAHTEVA PONIŽNO SRCE, ZATO NAPUH NE VERUJE.
4. NED.: PRILIKA O NEUSMILJENEM HLAPCU. (MT 18, 23—35.)
USMILJENJA JE VREDNO SAMO USMILJENO SRCE.

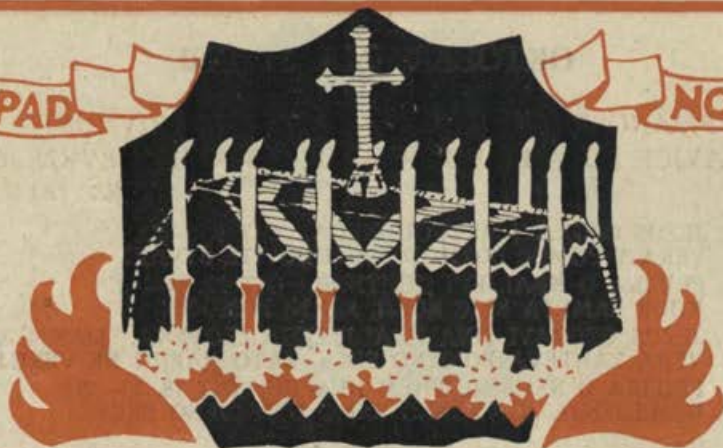
Z A P I S K I.

8. X. 1917 UMRL JAN. EV. KREK.
9. X. 1076 HRVATSKI KRALJ ZVONIMIR
KRONAN NA SOLINSKEM POLJU.
10. X. 1920 KOROŠKI PLEBISCIT.
17. X. 1809 FRANCOŠKA ILIRIJA USTA-
NOVLJENA.
19. X. 1874 OTVORITEV HRVATSKEGA
VSEUČILJŠČA V ZAGREBU.
24. X. 1912 TURKI PREMAGANI OD BOL-
GAROV IN SRBOV PRI LOZEN-
GRADU IN KUMANOVEM.

ČE SE DREVJE POZNO OBLETI,
HUDA ZIMA SLEDI.
PREJ KO V KOZOPRSKU LISTJE OD-
PADE, RODOVITNEJŠE BO PRIHODNJE
LETO.
SV. GAL — DEŽEVEN ALI SUH —
PRIHODNJEGA POLETJA OVADUH.
KONEC VINOTOKA DEŽ —
RODOVITNO LETO.

LISTOPAD

NOVEMB.

PO HRVATSKO: STUDENI. — PO SRBSKO: HOVBEMBAR. — PO ČEŠKO: LISTOPAD. — PO POLJSKO: LISTOPAD. — PO RUSKO: НОЯБРЬ.

1	N	22. POBINKOŠTNA. VSI SVETNIKI.	16	P	OTMAR, OPAT. ☉
2	P	SPOMIN VERNIH DUŠ.	17	T	GREGORIJ ČUDODELN.
3	T	VIKTORIN, ŠK. M.	18	S	ODON, OPAT.
4	S	KAREL BOROMEJ, ŠK.	19	Č	ELIZABETA, KR.
5	Č	CAHARIJA IN ELIZAB.	20	P *	FELIKS (SREČKO) VAL.
6	P *	LENART (LENKO), OP.	21	S	DAROVANJE MAR. D.
7	S	JANEZ GABRIEL PERB.	22	N	25. POBINKOŠTNA. CECILIJA, DEV. MUČ.
8	N	23. POB. (ZAHVALNA). ☾ KLAVDIJ IN TOV., MM.	23	P	KLEMEN, PP. MUČ. ☽
9	P	TEODOR (BOŽIDAR), M.	24	T	JANEZ OD KRIŽA, SP.
10	T	ANDREJ AVELIN, SP.	25	S	KATARINA, DEV. MUČ.
11	S	MARTIN (DAVORIN).	26	Č	SILVESTER, OPAT.
12	Č	MARTIN (DAVORIN), P.	27	P *	VIRGILIJ, ŠKOF.
13	P *	STANISLAV KOSTKA.	28	S	GREGORIJ III., PP.
14	S	JOZAFAT KUNČEVIČ.	29	N	1. ADVENTNA. SATURNIN, MUČ.
15	N	24. POBINKOŠTNA. LEOPOLD (LEVKO), KR.	30	P	ANDREJ, APOST. ☿

☾ ZADNIJ KRAJEC DNE 8. OB 16-13 (LEPO).

☉ MLAJ DNE 16. OB 7-58 (DEŽ IN SNEG).

☽ PRVI KRAJEC DNE 23. OB 3-06 (SNEG).

♁ ŠČIP DNE 30. OB 9-11 (SNEG IN DEŽ).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE STRELCA
DNE 22 OB 20-36.

DAN SE SKRČI ZA 1 URO 16 MINUT.

DAN JE DOLG OD 9h 57' DO 8h 41'.

SLOVENCİ RAZKOSANI S POGODBO V RAPALLU
12. NOVEMBRA 1920.

NOVEMBER IMA 30 DNI.

TRI RECI PRETRESEJO ZEMLJO: HLAPEC, ČE SE VLADARSTVA
POLASTI, BEDAK, ČE SE NAJE, IN ZOPRNA ŽENSKA, ČE JO KDO
VZAME V ZAKON. (SV. PISMO. PREG 30, 21.)

1. NED.: O DAVKU CESARJU. (MT 22, 15—21.)
GLEJ NA STVAR, NE NA LJUDI!
2. NED.: JEZUS OBUDI JAJROVO HČER. (MT 9, 18—26.)
LE NAPUH ZAMETUJE, ČESAR NE UME.
3. NED.: PRILIKA O GORČIČNEM ZRNU IN O KVASU. (MT 13, 31—35.)
EDINO ŽIVO KRŠČANSTVO PREKVASI ČLOVEŠKO DRUŽBO.
4. NED.: O RAZDEJANJU JERUZALEMA IN POSLEDNJI SODBI. (MT 24, 15—35.)
TUDI GREHE NARODOV DOSEŽE BOŽJA PRAVICA.
5. NED.: O POSLEDNJI SODBI (LK 21, 25—33.)
KDOR NOČE KRISTUSA - ODREŠENIKA, BO MORAL SPREJETI KRISTUSA - SODNIKA.

Z A P I S K I

1. XI. 1598 ZAČETEK PROTIREFORMA-
CIJE.
9. XI. 1456 UMRL ZADNJI MOŠKI POTO-
MEC CELJSKIH GROFOV, BAN
ULRIK.
13. XI. 1813 ROJEN KOROŠKI RODOLJUB
ANDREJ EINSPIELER.
24. XI. 1860 ZADNJA NEMŠKA GLEDAL.
PREDSTAVA V ZAGREBU.
26. XI. 1800 ROJEN A. M. SLOMŠEK.
26. XI. 1887 UMRL FRAN LEVSTIK.

ČE SV. MARTIN SUŠI IN ZMRZUJE,
KMET VOLJNO ZIMO PRIČAKUJE.

SNEG, KI NA SV. ANDREJA ZAPADE,
STO DNI LEŽI IN ŽITA MORI.

ČE SV. MARTIN ŠE LISTJE OBDRŽI,
HUDA ZIMA SLEDI.

MECESNOVA ŠPICA PADE VSELEJ
NA KOPNO ZEMLJO.

GRUDEN

DECEMBER

H.

V.

PO HRVATSKO: PROSINAC. — PO SRBSKO: DEKEMBAR. — PO ČEŠKO: PROSINEC. — PO POLJSKO: GRUDZIEN. — PO RUSKO: ДЕКАБРЬ.

1	T	EDMUND IN TOV., MM.	17	Č	LAZAR, ŠK.; VIVINA.
2	S	BIBIANA, DEV. MUČ.	18	P ††	KV. GRACIJAN, ŠK.
3	Č	FRANČIŠEK KS., SP.	19	S †	KV. URBAN V., PP.
4	P *	BARBARA, DEV. MUČ.			
5	S	SABA, OP.; KRISPIN, M.	20	N	4. ADVENTNA. EVGENIJ IN MAKARIJ.
6	N	2. ADVENTNA. MIKLAVŽ (NIKOLAJ).	21	P	TOMAŽ, APOSTOL.
7	P	AMBROZIJ, ŠK. IN C. U.	22	T	DEMETRIJ, MUČ. ☾
8	T	BREZM. SPOČ. M. D. ☾	23	S	VIKTORIJA (ZMAGOSL.)
9	S	PETER FOURIER, ŠK.	24	Č ††	ADAM IN EVA.
10	Č	M. B. LAVRETANSKA.	25	P	BOŽIČ. ROJSTVO G.
11	P *	DAMAR, PP.	26	S	ŠTEFAN, PRVI MUČ.*
12	S	ALEKSANDER, MUČ.	27	N	NEDELJA PO BOŽIČU. JANEZ EVANG., AP.
13	N	3. ADVENTNA. LUCIJA, DEV. MUČ.	28	P	NEDOLŽNI OTROČIČI.
14	P	SPIRIDION, OPAT.	29	T	TOMAŽ, ŠK. MUČ.
15	T	KRISTINA, DEKLA. ☼	30	S	EVGENIJ, ŠKOF. ☼
16	S †	KV. EVZEBIJ, ŠK.	31	Č	SILVESTER, PP.

☾ ZADNJI KRAJEC DNE 8. OB 13-11 (SNEG).

☼ MLAJ DNE 15. OB 20-05 (DEŽ IN SNEG).

☽ PRVI KRAJEC DNE 22. OB 12-08 (MRZLO).

☼ ŠČIP DNE 30. OB 3-01 (SNEG IN VIHAR).

SOLNCE STOPI V ZNAMENJE KOZLA
DNE 22. OB 9-37. ZAČETEK ZIME.
NAJKRAJŠI DAN IN NAJDALJŠA NOČ.
DAN SE SKRČI DO 22. ZA 19 MINUT IN
ZOPET ZRASTE DO 31. ZA 4 MINUTE.
DAN JE DOLG OD 8^h 39' DO 8^h 24'.

ZEDINJENJE SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV V
SKUPNO DRŽAVO 1. DECEMBRA 1918.

DECEMBER IMA 31 DNI.

NE GOVORI, KAJ JE VZROK, DA SO BILI PREJŠNJI ČASI
BOLJŠI? TAKO VPRAŠANJE JE NEUMNO.

(SV. PISMO. PRIDG 7, 11.)

1. NED.: JANEZ KRSTNIK POŠLJE SVOJA UČENCA DO JEZUSA. (MT 11, 2—10.)
RESNIČNOST KRŠČANSTVA IZPRIČUJEJO DEJANJA.
2. NED.: JANEZ KRSTNIK PRIČUJE O KRISTUSU. (JAN 1, 19—28.)
ZNAČAJU JE RESNICA NAD VSE TUDI, KADAR NI PRIJETNO.
3. NED.: JANEZ KRSTNIK POKLICAN V SLUŽBO PREDHODNIKA. (LK 3, 1—6.)
VSAKO POBOLJŠANJE IZVIRA IZ POKORE.
4. NED.: SIMEON IN ANA OZNANJUJETA GOSPODA. (LK 2, 33—40.)
KRISTUS JE IN OSTANE ZNAMENJE, OB KATEREM SE LOČIJO DUHOVI.

Z A P I S K I.

2. XII. 1848 POSTANE JELAČIĆ GUVERNER REKE IN DALMACIJE.
3. XII. 1800 ROJEN FRANCE PREŠEREN.
6. XII. 1461 USTANOVLJENA LJUBLJANSKA ŠKOFIJA.
10. XII. 1860 POKLONI ŠKOF JOS. JURAJ STROSSMAYER 50.000 GLD. ZA AKADEMIJO.
11. XII. 1918 UMRL IVAN CANKAR.
25. XII. 1865 ROJEN JAN. EV. KREK.

ČE TA MESEC GRMI,
PRIHODNJE LETO VIHARJE RODI.

ČE JE RIMSKA CESTA ČISTA IN SVETLA,
SE KMET DOBRE LETINE NADEJA.

ZELEN BOŽIČ — BELA VELIKA NOČ.

ČE NA SV. VEČER VINA V SODIH VRO,
PRIHODNJIČ DOBRA LETINA BO.

Abecedni imenik svetnikov in godov.

Ker je v letošnjem kalendarju nekaj manj godov navedenih in tudi zato, ker so izrazili nekateri udje naše Družbe, da si žele preglednega imenika svetnikov, zato podajamo tu imena svetnikov po abecednem redu. Našteti so oni godovi, ki so pri nas najbolj v navadi. Tudi ona slovenska in slovanska imena, ki so se pri nas udomačila in so le prevedena iz grščine, latinščine in drugih jezikov, so navedena. Popoln seveda imenik ni. Če bi želel kak ud naše Družbe pojasnila glede kakega imena, mu ga bo uredništvo drage volje dalo.

Večkrat pa želijo starši dati otroku ime, ki ga med svetniki ne najdemo. Ali imajo pravico?

Opozarjamo najprej: Naša, skozi stoletja v Slovencih udomačena imena so za nas najlepša in zaeno tudi značilna. Do tega spoznanja so prišli zlasti slovenci izobraženci, ki dajejo svojim otrokom zopet krepka, stara imena: Peter, Miklavž, Majda, Meta, Špela, Janez, Marko, Vid itd. Če bi pa le kdo želel dati posebno ime, velja za katoličane sledeča zapoved: »Želja sv. cerkve je, ne stroga zapoved, da starši dajejo otrokom imena svetnikov. Če pa starši izrečno žele dati drugo ime, naj se doda krščencu še ime kakega svetnika in se obe imeni zapišeta v krstno knjigo.« Dolžnost katoličanov je, da se ravna po tej odredbi.

A.

Abdon (in Senen), muč., 30. jul.
 Abraham, očak, 9. okt.
 Ada glej Adelhajda.
 Adalbert (Vojteh), škof, 23. apr.
 Adam (in Eva), prvi starši, 24. dec.
 Adela glej Adelhajda.
 Adelhajda, vdova, 16. dec.
 Adolf, škof, 11. febr.
 Adolf, spozn., 12. jun.
 Adolf, škof, 17. jun.
 Adrijan, muč., 8. sept.
 Afra, muč., 24. maja.
 Afra, muč., 9. avg.
 Agapa, dev., muč., 5. marca.
 Agapit (Ljubo), muč., 18. avg.
 Agapit, papež, 20. sept.
 Agata (Doroslava), dev., muč., 5. febr.
 Agaton, papež, 10. jan.
 Agaton, muč., 7. dec.
 Agripina, dev., muč., 23. jun.
 Ahacij (in tov.), muč., 22. jun.
 Ahilej (in Nerej), muč., 12. maja.
 Akvilina, dev., 13. jun.
 Alban (Belol), muč., 21. jun.
 Albert, škof, muč., 8. apr.
 Albert Vel., spozn., 15. nov.
 Albin (Belko), škof, 1. marca.
 Albina, dev., muč., 16. dec.
 Albuin (in Ingenuin), šk., 5. febr.
 Aleksander (Šaša), m., 20. febr.
 Aleksander, škof, 23. apr.
 Aleksander, pap., muč., 3. maja.
 Aleksander, 18. maja.
 Aleksander Sauli, 11. okt.
 Aleksandra, muč., 20. marca.
 Aleš, spozn., 17. jul.
 Alfonz, škof, 23. jan.
 Alfonz Lig., škof, 2. avg.
 Alfonz Rodr., spozn., 30. okt.
 Alfred, opat, 12. jan.
 Alojzij (Slavko, Slava, Vekoslav) Gonzaga, spozn., 21. jun.
 Amadej, spozn., 30. marca.
 Amalija (Ljubica), 10. jul.
 Amand, škof, 6. jan.
 Ambrož, škof, 7. dec.
 Ana, mati Marije, 26. jul.
 Ana, prer., 1. sept.
 Anaklet, pap., 13. jul.

Ananija, muč., 25. jan.
 Ananija, muč., 1. dec.
 Anastazij, muč., 22. jan.
 Anastazij, pap., 27. apr.
 Anastazij, muč., 7. sept.
 Anastazija, muč., 6. febr.
 Anastazija, muč., 15. apr.
 Anastazija, dev., 14. avg.
 Anastaziia, muč., 25. dec.
 Andrej (Hrabroslav) Korz., škof, 4. febr.
 Andrej Bobola, muč., 23. maja.
 Andrej Avelin, sp., 10. nov.
 Andrej, apostol, 30. nov.
 Angela Folinjska, vdova, 4. jan.
 Angela Meriči, 31. maja.
 Angelina, 21. jul.
 Anđelus, spozn., 12. apr.
 Anđelus, 30. okt.
 Anicet, papež, 17. apr.
 Anton, pušč., 17. jan.
 Anton Padov., 13. jun.
 Anton M. Cahar., sp., 5. jul.
 Antonija, dev., muč., 29. apr.
 Antonija, muč., 4. maja.
 Antonin, škof, 10. maja.
 Antonin, muč., 22. avg.
 Antonin, muč., 2. sept.
 Antuza, muč., 27. avg.
 Anzelm, škof, 21. apr.
 Apolinarij, škof, muč., 23. jul.
 Apolonij, muč., 18. apr.
 Apolonija, dev., muč., 9. febr.
 Arkadij, muč., 12. jan.
 Atanzij, škof, c. uč., 2. maja.
 Atanzija, vdova, 14. avg.
 Avguštin, škof, 28. maja.
 Avguštin, šk., cerkv. uč., 28. avg.
 Avrea (Zlata), dev., 4. okt.
 Avrelj, škof, 12. nov.
 Avrelija, dev., muč., 15. okt.

B.

Baldomir, spozn., 27. febr.
 Baltazar (Boltežar), kralj, 6. jan.
 Bara glej Barbara.
 Barbara, dev., 4. dec.
 Barbea, muč., 29. jan.
 Barnaba, apostol, 11. jun.
 Bazilij, škof, cerkv. uč., 14. jun.
 Bazilisa (in Julijan), m., 9. jan.
 Beda (Veda) Čast., c. uč., 27. maja.

Belo glej Alban.
 Benedikt, op., 21. marca.
 Benedikt Niger, spozn., 4. apr.
 Benedikt Jožef, spozn., 16. apr.
 Benedikta, muč., 4. jan.
 Benedikta, dev., 6. maja.
 Benedikta, dev., muč., 8. okt.
 Benigen, muč., 13. febr.
 Benigen, muč., 1. nov.
 Benjamin, muč., 31. marca.
 Benon, škof, 26. jun.
 Benvard (s tov.), škof, 25. okt.
 Benvenut, škof, 22. marca.
 Berard, 16. jan.
 Bernard, škof, 12. marca.
 Bernard, op., 20. avg.
 Bernardin Sienski, sp., 20. maja.
 Berta, dev., 4. jul.
 Bertold, spozn., 29. marca.
 Bertram, škof, 3. jul.
 Bertrand, patr. oglejski, 6. jun.
 Bibijana, dev., muč., 2. dec.
 Blaž, škof, muč., 3. febr.
 Blaženko glej Makarij.
 Bogdan glej Doodat.
 Bogdan glej Matija.
 Božo glej Božomir.
 Božoljub glej Teofil.
 Božomila, 6. jul.
 Božomir (Božo, Božo, Godfrid) škof, 8. nov.
 Bojan glej Mohor.
 Boltežar glej Baltazar.
 Bonaventura, šk., c. uč., 14. jul.
 Bonifacij, muč., 14. maja.
 Bonifacij, papež, 25. maja.
 Bonifacij, škof, muč., 5. jun.
 Bonifacij, papež, 25. okt.
 Boštjan glej Sebastijan.
 Božena glej Natalija.
 Božidar glej Teodor.
 Božo glej Božomir.
 Branimir glej Frančišek.
 Branko glej Frančišek.
 Breda glej Friderika.
 Brezmadežno spočetje Marije Device, 8. dec.
 Brigita, dev., 1. febr.
 Brigita, vdova, 8. okt.
 Bronislava, nuna, 7. sept.
 Brunon, spozn., 6. okt.
 Budislav glej Gregor.

C.

Caharija, papež, 15. marca.
 Caharija, prerok, 6. sept.
 Caharija (in Elizabeta), 5. nov.
 Cecilija, dev., muč., 22. nov.
 Celestin, papež, 6. marca.
 Celestin, papež, 19. maja.
 Cenon, muč., 5. apr.
 Ciprijan, škof, muč., 14. sept.
 Ciprijan (in Kornelij), mučenca, 16. sept.
 Ciprijan (in Justina), mučenca, 26. sept.
 Cirijak (Larg in Smaragd), muč., 8. avg.
 Ciril Aleksandrijski, škof, cerkv. uč., 9. febr.
 Ciril Jeruzalemski, škof, cerkv. uč., 18. marca.
 Ciril, muč., 29. marca.
 Ciril (in Metod), slov. ap., 5. jul.
 Cirila, muč., 5. jul.
 Cirila, dev., 28. okt.
 Cita, dev., 27. apr.
 Cvetana, Cvetka glej Flora.
 Cvetko glej Florijan.

D.

Damaz, papež, 11. dec.
 Damijan (in Kozma), m., 27. sept.
 Dana glej Daniel.
 Daniel (Dana, Danilo), prerok, 21. jul.
 Danilo glej Daniel.
 Darij, muč., 19. dec.
 Darija (in Krizant), muč., 25. okt.
 Darinka glej Darija.
 Darovanje Marijino, 21. nov.
 Davorin glej Martin.
 Demeter, muč., 9. apr.
 Deodat (Bogdan), muč., 8. nov.
 Deziderij (Željko), škof, 23. maja.
 Dinko glej Dominik.
 Dionizij, škof, muč., 9. okt.
 Dizma, desni razb., 25. marca.
 Dobrega sveta Dev. Marija, 26. apr.
 Dominik, spozn., 4. avg.
 Dominika, muč., 6. jul.
 Donat, škof, muč., 7. avg.
 Donat, spozn., 29. okt.
 Dora glej Doroteja.
 Doroslava glej Agata.
 Doroteja (Dora), d., m., 6. febr.
 Doroteja (in tov.), d. m., 3. sept.
 Dragica glej Karel.
 Drago, spozn., 16. apr.
 Dragotin glej Karel Bor.
 Dušan glej Spiridion.

E.

Eberhard, škof, 8. jan.
 Eberhard, škof, 23. jun.
 Eberhard, škof, 28. nov.
 Ecehiel, prerok, 10. apr.
 Edmund, škof, 16. nov.
 Edmund (in tov.), muč., 1. dec.
 Edvard, kralj, muč., 18. marca.
 Edvard, kralj angl., 13. okt.

Efrem, cerkv. uč., 18. jun.
 Egidij (Roger in Odorik), 28. jan.
 Egidij od sv. Jožefa, 7. febr.
 Egidij (Ilij, Tilen), op., 1. sept.
 Leonora, dev., 21. febr.
 Elevterij, škof, muč., 20. febr.
 Elevterij, papež, muč., 26. maja.
 Elija (Jelislava), prerok, 20. jul.
 Elizabeta (Špela), kralj., 8. jul.
 Elizabeta (in Caharija), 5. nov.
 Elizabeta, kraljica, 19. nov.
 Elizej, prerok, 14. jun.
 Ema, vdova, 19. apr.
 Emanuel, muč., 26. marca.
 Emeram, škof, muč., 22. sept.
 Emerencijana, dev., m., 23. jan.
 Emerik, vojvoda, spozn., 5. nov.
 Emigij, škof, muč., 9. avg.
 Emil (Milan), muč., 22. maja.
 Emilija (Milica), dev., 17. avg.
 Emilijan (Milan), škof, 11. sept.
 Emilijana (Milena), dev., 5. jan.
 Engelbert, škof, 7. nov.
 Epigmenij, muč., 24. marca.
 Erazem, škof, muč., 2. jun.
 Erazma (s tov.), muč., 3. sept.
 Erik, kralj, 18. maja.
 Erna glej Erntruda.
 Ernest, škof, 12. jan.
 Erntruda (Erna), dev., 11. sept.
 Etbin, opat, 19. okt.
 Etelbert, kralj, 25. febr.
 Eva (in Adam), prvi starši, 24. dec.
 Evald, muč., 3. okt.
 Evarist I., papež, muč., 26. okt.
 Evfemija (in tov.), d., m., 3. sept.
 Evgenij, muč., 24. jan.
 Evgenij, papež, 8. jul.
 Evgenij (in Makarij), m., 20. dec.
 Evgenij, škof, 30. dec.
 Evgenija, dev., 25. dec.
 Evaljaja, dev., muč., 12. febr.
 Evstahij (in tov.), muč., 20. sept.
 Evstohija, dev., 13. febr.
 Evstohija, dev., muč., 2. nov.
 Evtihij, m. iz Mezop., 14. marca.
 Evtihij, muč. iz Tracije, 29. sept.
 Evtihijan, papež, muč., 8. dec.
 Evzebij, muč., 6. marca.
 Evzebij, duh. spozn., 14. avg.
 Evzebij, škof, muč., 16. dec.

F.

Fabij, muč., 31. jul.
 Fabijan (in Sebastijan), muč., 20. jan.
 Fabiola, vdova, 27. dec.
 Favsta, vdova, 19. marca.
 Favstin (in Jovita), m., 15. febr.
 Felicijan (in Primož), m., 9. jun.
 Felicita (in Perpetua), muč., 7. marca.
 Felicita s 7 sinovi, muč., 10. jul.
 Felicita, mč., 23. nov.
 Feliks (Srečko), duh., muč., 14. jan.
 Feliks, škof, 21. febr.
 Feliks Kantal, spozn., 21. maja.
 Feliks (in Fortunat), 18. jun.

Feliks (in Nabor), muč., 12. jul.
 Feliks Val., spozn., 20. nov.
 Ferdinand, kralj, 30. maja.
 Fides (Vera), dev., muč., 1. avg.
 Filemon (in Apolonij), muč., 8. marca.
 Filip (in Jakob), apost., 1. maja.
 Filip Nerij, spozn., 26. maja.
 Filip Benicij (Zdenko), spozn., 23. avg.
 Filomena, dev., 11. avg.
 Firmin, škof, muč., 25. sept.
 Firmin, škof, 11. okt.
 Flvijan, muč. (v Rimu), 28. jan.
 Flora (Cvetka, Cvetana), dev., 12. jun.
 Flora, dev., muč., 24. nov.
 Florentin, škof, 16. okt.
 Florentina, dev., 20. jun.
 Florijan (Cvetko), muč., 4. maja.
 Fortunat, spozn., 1. jun.
 Fortunat (in Feliks), 18. jun.
 Fortunat (in Mohor), m., 12. jul.
 Frančišek (Branimir, Branko) Sa-leški, škof, cerkv. uč., 29. jan.
 Frančišek Kle, muč., 17. febr.
 Frančišek Pav., sp., 2. apr.
 Frančišek Hier., 11. maja.
 Frančišek Kar., spozn., 4. jun.
 Frančišek Regij, spozn., 16. jun.
 Frančišek Solan., spozn., 24. jul.
 Frančišek Kald., spozn., 13. sept.
 Frančišek Seraf., sp., 4. okt.
 Frančišek Borgia, sp., 10. okt.
 Frančišek Ksaverij, spozn., 3. dec.
 Frančiška Rimska, vdova, 9. marca.
 Friderik (Mirko, Miroslav), šk., muč., 18. jul.
 Fridolin, opat, 6. marca.
 Frumencij, škof, 27. okt.

G.

Gabriel od Žal. M. B., 27. febr.
 Gabriel, nadangel, 24. marca.
 Gaj (in Soter), pap., m., 22. apr.
 Gal, opat, 16. okt.
 Gala, vdova, 5. okt.
 Gaspar (Gašper), kralj, 6. jan.
 Gaudios (Veselko), škof, 25. okt.
 Genovefa, dev., 3. jan.
 Gerard, muč., 8. marca.
 Gerard, škof, muč., 24. sept.
 Gerard Majella, 16. okt.
 Gervazij (in Protazij), muč., 19. jun.
 Godfrid (Bogomir), škof, 8. nov.
 Godhard, škof, 5. maja.
 Gorgonij, muč., 9. sept.
 Gracijan, škof, 18. dec.
 Gregorij Nis. (Budislav), škof, 9. marca.
 Gregorij Vel., papež, 12. marca.
 Gregorij Nacijan, škof, 9. maja.
 Gregorij, papež, 25. maja.
 Gregorij Čudodelnik, škof, 17. nov.
 Gregorij, papež, 28. nov.
 Gvido, spozn., 12. sept.

H.

Habakuk, prer., 15. jun.
 Hadrijan, muč., 8. sept.
 Hedviga (Vika), 17. okt.
 Helena (Jelena, Jelka), kralj.,
 15. apr.
 Helena, dev., 22. maja.
 Helena, mati Konstantinova,
 18. avg.
 Hema, vdova, 27. jun.
 Henrik Suzo, spozn., 2. marca.
 Henrik, kralj, spozn., 15. jul.
 Hermagor (Bojan) glej Mohor.
 Herman Jožef, spozn., 7. apr.
 Hermenegild, muč., 13. apr.
 Hiacint, sp., 17. avg.
 Hiacint (in Prot), muč., 11. sept.
 Hiacinta, dev., 30. jan.
 Hiacinta, dev., 6. febr.
 Hieronim Miani, spozn., 20. jul.
 Hieronim, cerkv. uč., 30. sept.
 Higin, papež, muč., 11. jan.
 Hilarij (Radovan), c. uč., 14. jan.
 Hilarij (in Tacijan), m., 15. marca.
 Hilarija, muč., 12. avg.
 Hilda, 18. nov.
 Hildegarda, opatinja, 17. sept.
 Hipolit (in Kasijan), m., 13. avg.
 Hipolit, škof, muč., 22. avg.
 Honorij, škof, 30. sept.
 Hrabroslav glej Andrej.
 Hrizogon, muč., 24. nov.
 Hugolin (in tov.), muč., 13. okt.
 Hugon, škof, 1. apr.
 Hugon, škof, 10. avg.

I.

Ida, devica, 13. aprila.
 Ida, dev., 29. okt.
 Ida, grofinja, 4. sept.
 Ignacij (Igo, Ognjeslav), škof,
 muč., 1. febr.
 Ignacij Lojola, spozn., 31. jul.
 Igo glej Ignacij.
 Ime Marijino, 12. sept.
 Ingenuin (in Albuin), šk., 5. febr.
 Inocencij, papež, 22. jun.
 Inocencij, papež, 28. jul.
 Irena (Miroslava), dev., 21. febr.
 Irena, dev., muč., 5. apr.
 Irena (s tov.) muč., 18. sept.
 Irenej, škof, 5. maja.
 Irenej, spozn., 28. jun.
 Irenej, škof, muč., 4. jul.
 Irenej, škof, muč., 15. dec.
 Irmina, dev., 24. dec.
 Ivan glej Janez.
 Ivana (Jana, Joana) Valoa, vd.,
 4. febr.
 Ivana Franč. Šant., vd., 21. febr.
 Ivana Orleanska, dev., 30. maja.
 Ivo, spozn., 19. maja.
 Izabela, kraljica, 4. jan.
 Izabela, dev., 31. avg.
 Izaija, prerok, 6. jul.
 Izak, menih, 11. apr.
 Izidor, škof, muč., 2. jan.
 Izidor, škof, cerkv. uč., 4. apr.
 Izidor, kmet, spozn., 15. maja.

J.

Jakob (Radoslav) ml., ap., 1. maja
 Jakob st., ap., 25. jul.
 Jakob, pušč., 6. avg.
 Jakob iz Marke, spozn., 28. nov.
 Jana glej Ivana.
 Janez Zlatoust, šk., c. uč., 27. jan.
 Janez Miloščinar, škof, 30. jan.
 Janez Matajski, spozn., 8. febr.
 Janez Jožef od Križa, opat,
 5. marca.
 Janez od Boga, spozn., 8. marca.
 Janez Damaščan, cerkv. uč.,
 27. marca.
 Janez Kapistran, sp., 28. marca.
 Janez Klimak, opat, 30. marca.
 Janez Evangelist pred lat. vrati,
 6. maja.
 Janez Nepomučan, sp., 16. maja.
 Janez de Rossi, sp., 23. maja.
 Janez, papež, muč., 27. maja.
 Janez Rakund, spozn., 12. jun.
 Janez Franc, spozn., 16. jun.
 Janez Krstnik, rojstvo, 24. jun.;
 obglavljenje, 29. avg.
 Janez (in Pavel), muč., 26. jun.
 Janez Gualbert, opat, 12. jul.
 Janez Berhmans, spozn., 13. avg.
 Janez Kancijan, spozn., 20. okt.
 Janez Gabriel Perb., m., 7. nov.
 Janez od Križa, spozn., 24. nov.
 Janez Evangelist, 27. dec.
 Januarij, škof, muč., 19. sept.
 Jedert Brab., dev., 17. marca.
 Jedert, dev., 15. nov.
 Jelena glej Helena.
 Jelislava glej Elizabeta.
 Jelka glej Helena.
 Jernej, apostol, 24. avg.
 Joahim, oče Marije, 20. marca in
 ned. v osmini Mar. vnebovz.
 Jona, prerok, 21. sept.
 Jordan, spozn., 15. febr.
 Jošt, opat, 16. jun.
 Jovita (in Favstin), m., 15. febr.
 Jozafat Kunčević, šk., m., 14. nov.
 Jožef, ženin M. D., 19. marca.
 Jožef Oriol, 23. marca.
 Jožef Kal., spozn., 27. avg.
 Jožef Kupertin, spozn., 18. sept.
 Juda (in Simon), ap., 28. okt.
 Judita, muč., 6. maja.
 Jukund, škof, 14. nov.
 Jukunda, dev., muč., 27. jul.
 Julij, spozn., 31. jan.
 Julij, papež, 12. apr.
 Julij, muč., 1. jul.
 Julij, senator, muč., 19. avg.
 Julija, dev., 22. maja.
 Julija, dev., muč., 10. dec.
 Julijan (in Bazilisa), muč., 9. jan.
 Julijan, škof, 28. jan.
 Julijan, škof, 8. febr.
 Julijana, vdova, 7. febr.
 Julijana, dev., muč., 16. febr.
 Julijana Falk., dev., 19. jun.
 Julijana, dev., muč., 17. avg.
 Jurij, muč., 24. apr.
 Just, škof, 28. maja.

Just, muč., 14. jul.
 Just, muč., 15. okt.
 Just, muč., 2. nov.
 Justin, muč., 14. apr.
 Justina, dev. (in Ciprijan), muč.,
 26. sept.

K.

Kajetan, spozn., 7. avg.
 Kalist, papež, muč., 14. okt.
 Kamil Leljski, spozn., 18. jul.
 Kamil (in tov.), muč., 25. sept.
 Kancijan glej Kocijan.
 Kandid, muč., 3. okt.
 Kanut, kralj, muč., 19. jan.
 Karel (Dragotin) Boromej, škof,
 4. nov.
 Karmelska Mati božja, 16. jul.
 Kasijan (in Hipolit), m., 13. avg.
 Kastor, muč., 28. marca.
 Katarina Riči, dev., 13. febr.
 Katarina Gen., 22. marca.
 Katarina Sienska, dev., 30. apr.
 Katarina, dev., muč., 25. nov.
 Kazimir, spozn., 4. marca.
 Kilijan, škof, 8. jul.
 Klara, dev., 12. avg.
 Klavdij, muč., 30. okt.
 Klavdij (in Simforijan), m., 8. nov.
 Klemen M. Dvořak (Hofbauer),
 spozn., 15. marca.
 Klemen, papež, muč., 23. nov.
 Klet (in Marcelin), šk., m., 26. apr.
 Klotilda, kralj., 3. jun.
 Klotilda, dev., muč., 23. okt.
 Kocijan (in tov.), muč., 31. maja.
 Koloman, muč., 13. okt.
 Konrad Plac., pušč., 19. febr.
 Konrad, škof, 26. nov.
 Konstancija, dev., muč., 19. sept.
 Konstantin, muč., 29. jan.
 Kordula, dev., muč., 22. okt.
 Kornelij (in Ciprijan), muč.,
 16. sept.
 Korona, muč., 14. maja.
 Kozma (in Damijan), m., 27. sept.
 Krispin, škof, 19. nov.
 Krispin, muč., 5. dec.
 Kristijan, muč., 17. febr.
 Kristina, dev., muč., 24. jul.
 Kristina, dekla, 15. dec.
 Krištof Milanski, 11. marca.
 Krištof, muč., 25. jul.
 Krištof, muč., 11. avg.
 Krizant (in Darija), muč., 25. okt.
 Ksist glej Sikst.
 Kunigunda, cesarica, 3. marca.
 Kvirin, muč., 30. marca.

L.

Ladislav, kralj, 27. jun.
 Lambert, škof, muč., 17. sept.
 Lavra, nuna, 17. jun.
 Lavrencij (Lovro), muč., 10. avg.
 Lavrencij Just, škof, 5. sept.
 Lavretanska M. B., 10. dec.
 Larg (Cirijak in Smaragd), muč.,
 8. avg.
 Lazar, škof, 17. dec.
 Lea, 22. marca.

Lenart glej Leonard.
 Leon, papež, cerkv. uč., 11. apr.
 Leon, papež, 19. apr.
 Leon, škof, 22. apr.
 Leon, papež, 28. jun.
 Leon, papež, 3. jul.
 Leonard (Lenart), opat, 6. nov.
 Leonard Portom., spozn., 26. nov.
 Leopold Gaj., 2. apr.
 Leopold, vojv., spozn., 15. nov.
 Lidija, vdova, 3. avg.
 Lin, papež, muč., 23. sept.
 Ljubica glej Amalija.
 Ljubo glej Agapit.
 Ljudmila, vdova, 16. sept.
 Lovro glej Lavrencij.
 Lucij, papež, muč., 4. marca.
 Lucija, dev., muč., 13. dec.
 Lucijan, muč., 7. jan.
 Ludovik Tol., škof, 19. avg.
 Ludovik, kralj, 25. avg.
 Ludovik Bertr., spozn., 10. okt.
 Luka, evang., 18. okt.
 Lurška M. B., 11. febr.

M.

Magdalena (Majda, Magda) Pa-
 ciška, dev., 29. maja.
 Magdalena, spokorn., 22. jul.
 Makarij (Blaženko) Aleksandr.,
 opat, 2. jan.
 Makarij, škof, 10. marca.
 Makarij (in Evgenij), m., 20. dec.
 Maksencij, muč., 12. dec.
 Maksim, škof, muč., 29. maja.
 Maksima, muč., 26. marca.
 Maksimilijan, škof, 21. febr.
 Maksimilijan, škof, muč., 3. okt.
 Maksimilijan (Lavr.), škof, muč.,
 12. okt.
 Mamert, škof, 11. maja.
 Marcel, papež, muč., 16. jan.
 Marcela, vdova, 31. jan.
 Marcelijan (in Marko), m., 18. jun.
 Marcelin (in Klet), šk., m., 26. apr.
 Marij (in tov.), muč., 19. jan.
 Marije bl. Device godovi:
 Zaroka z Jožefom, 23. jan.
 Očiščevanje (Svečnica), 2. febr.
 Lurška M. B., 11. febr.
 Oznanjenje, 25. marca.
 Dobrega sveta, 26. apr.
 Pomočnica kristj., 24. maja.
 Obiskanje Elizabete, 2. jul.
 Karmelska Dev., 16. jul.
 Marija Snežnica, 5. avg.
 Vnebovzetje, 15. avg.
 Rojstvo, 8. sept.
 Ime Marija, 12. sept.
 Sedem žalosti, petek po tih
 nedelji in tretjo ned. v sept.
 Rešiteljica ujetnikov, 24. sept.
 Rožnenska Kraljica, prvo
 nedeljo v okt.
 Darovanje Mar., 21. nov.
 Brezmad. spočetje, 8. dec.
 Lavretanska, 10. dec.
 Marija Kleofova, 9. apr.
 Marija Magdalena (Majda,
 Magda), 22. jul.

Marija Magd. Pazzi, d., 29. maja.
 Marijan, muč., 17. jun.
 Marijan, spozn., 19. avg.
 Marijana glej Ana.
 Marin, muč., 26. dec.
 Marjeta (Margareta, Meta), dev.,
 28. jan.
 Marjeta Kort., spok., 22. febr.
 Marjeta, kralj., 10. jun.
 Marjeta, dev., muč., 13. jul.
 Marjeta Alakok, deva., 17. okt.
 Marko, evang., 25. apr.
 Marko (in Marcelijan), m., 18. jun.
 Marko (in tov.), muč., 7. sept.
 Marta (in tov.), muč., 19. jan.
 Marta, dev., 29. jul.
 Martin (Davorin), škof, 11. nov.
 Martin, papež, muč., 12. nov.
 Martina, dev., muč., 30. jan.
 Matej, apostol, 21. sept.
 Matija (Bogdan), ap., 24. febr.
 Matilda, dev., 26. febr.
 Matilda, kralj., 14. marca.
 Maver, opat, 15. jan.
 Mavricij (in tov.), muč., 22. sept.
 Medard škof, 8. jun.
 Mehtilda, dev., 10. apr.
 Melanij, škof, 6. jan.
 Melhijad, papež, muč., 10. dec.
 Melhior, kralj, 6. jan.
 Metod (in Ciril), slov. ap., 5. jul.
 Mihael, nadangel, 29. sept.;
 njegova prikazen, 8. maja.
 Miklavž glej Nikolaj.
 Milan glej Emilijan.
 Milena glej Emilijana.
 Milica glej Emilija.
 Milka glej Ljudmila.
 Mirko glej Friderik.
 Miro, škof, 8. avg.
 Miroslav glej Friderik.
 Miroslava glej Irena.
 Modest, škof krški, 31. marca.
 Mohor (in Fortunat), m., 12. jul.
 Monika, vdova, 4. maja.

N.

Nabor (in Feliks), muč., 12. jul.
 Narcis, škof, 29. okt.
 Natalija (Božena), muč., 27. jul.
 Natalija, spozn., 1. dec.
 Nazarij, muč., 12. jun.
 Nerej (in Ahilej), muč., 12. maja.
 Neža, dev., muč., 21. jan.
 Neža Pr., 2. marca.
 Neža, dev., 20. apr.
 Nikolaj (in tov.), muč., 9. jul.
 Nikolaj Tol., spozn., 10. sept.
 Nikolaj (Miklavž), škof, 6. dec.
 Nikomed, muč., 15. sept.
 Norbert, škof, 6. jun.
 Notburga, dev., 13. sept.

O.

Obglavljenje Jan. Krst., 29. avg.
 Obiskanje M. D., 2. jul.
 Očiščevanje Marijino, 2. febr.
 Odilo, opat, 1. jan.
 Odon, opat, 18. nov.
 Odorik (Roger in Egidij), 28. jan.

Ognjeslav glej Ignacij.
 Olga, 11. jul.
 Onezim, muč., 16. febr.
 Orest, muč., 9. nov.
 Oskar, škof, 3. febr.
 Otilija, dev., 13. dec.
 Otmar, opat, 16. nov.
 Oznanjenje Marijino, 25. marca.
 Ozbolt, kralj, muč., 5. avg.

P.

Pankracij, muč., 12. maja.
 Pantaleon, muč., 27. jul.
 Pashal, spozn., 17. maja.
 Pastor, spozn., 26. jul.
 Patricij (Patrik), škof, 17. marca.
 Pavel, prvi pušč., 10. jan.
 Pavel od Križa, spozn., 28. apr.
 Pavel, škof, 7. jun.
 Pavel (in Janez), muč., 26. jun.
 Pavel (in Peter), apost., 29. jun.;
 njegovo spreobrnjenje, 25. jan.
 Pavla, vdova, 26. jan.
 Pavla, dev., muč., 3. jun.
 Pavlin, oglejski škof, 11. jan.
 Pavlin Nol., škof, 22. jun.
 Pavlina, 14. marca.
 Pavlina, muč., 6. jun.
 Pavlina, dev., 2. dec.
 Pavlina, dev., 31. dec.
 Pelagija, muč., 23. marca.
 Pelagija, spozn., 17. dec.
 Peregrin, spozn., 27. apr.
 Peregrin, spozn., 28. jul.
 Perpetua (in Felicita), muč.,
 6. marca.
 Peter, škof, 9. jan.
 Peter Nol., spozn., 31. jan.
 Peter Damijanov, škof, cerkv.
 uč., 23. febr.
 Peter Kanizij, 27. apr.
 Peter, muč., 29. apr.
 Peter Regalut, spozn., 13. maja.
 Peter Celestin, papež, 19. maja.
 Peter (in tov.), muč., 2. jun.
 Peter (in Pavel), ap., 29. jun.
 Peter Klaver, spozn., 9. sept.
 Peter Alkantara, sp., 19. okt.
 Peter Zlatoslov, c. u., 4. dec.
 Peter Fourier, škof, 9. dec.
 Petra stol (v Rimu), 18. jan.
 Petra stol (v Antiohiji), 22. febr.
 Petra vezi, 1. avg.
 Petronij, škof, 6. sept.
 Petronila, dev., 31. maja.
 Pij, papež, 5. maja.
 Pij, papež, 11. jul.
 Placid (in tov.), muč., 5. okt.
 Placida, dev., 11. okt.
 Platon, menih, 4. apr.
 Polikarp, škof, muč., 26. jan.
 Pomočnica kristjanov, 24. maja.
 Prakseda, dev., 21. jul.
 Primož (in Felicijan), m., 9. jun.
 Priska, dev., muč., 18. jan.
 Prokopij, spozn., 27. febr.
 Prot (in Hiacint), muč., 11. sept.
 Protazij (in Gervazij), m., 19. jun.
 Pudencijana, dev., 19. maja.
 Pulherija, dev., 7. jul.

R.

Radegunda, kralj., 13. avg.
 Radgand glej Radegunda.
 Radovan glej Hilarij.
 Rafael, nadangel, 24. okt.
 Rajmund Penjaforški, 23. jan.
 Rajmund, spozn., 31. avg.
 Rane sv. Franciška, 17. sept.
 Regina, dev., muč., 7. sept.
 Remigij, škof, 1. okt.
 Rihard, kralj, 7. febr.
 Rihard, škof, 3. apr.
 Robert, opat, 29. apr.
 Robert, opat, 7. jun.
 Roderik, muč., 13. marca.
 Roger (Egidij in Odorik), 28. jan.
 Rojstvo Marijino, 8. sept.
 Rok, spozn., 16. avg.
 Roman, opat, 28. febr.
 Roman, muč., 9. avg.
 Romana, dev., 23. febr.
 Romuald, opat, 7. febr.
 Roza Limanska, dev., 30. avg.
 Rozalija, dev., 4. sept.
 Rozina, vdova, 13. marca.
 Rožnenska Kraljica, prvo nedeljo v oktobru.
 Rudolf, muč., 17. apr.
 Rudolf, škof, 26. jun.
 Rupert, škof, 27. marca.

S.

Saba (Sava), muč., 12. apr.
 Saba, opat, 5. dec.
 Sabina, muč., 29. avg.
 Sadot, šk. (in tov.), m., 20. febr.
 Saloma Mar., 22. okt.
 Salvator, spozn., 18. marca.
 Saturnin, muč., 29. nov.
 Savin, muč., 11. jul.
 Sebastijan (in Fabijan), m., 20. jan.
 Senen (in Abdon), muč., 30. jul.
 Serafin, spozn., 12. okt.
 Serapion, škof, 21. marca.
 Sergij, muč., 7. okt.
 Servacij, škof, 13. maja.
 Severin, opat, 8. jan.
 Severin, škof, 23. okt.
 Severin, škof, 21. dec.
 Sholastika, dev., 10. febr.
 Sibila, dev., 17. avg.
 Sidonij (Zdenko), škof, 23. avg.
 Sigmund (Žiga), 11. maja.
 Sikst, papež, 28. maca.
 Sikst, papež, 6. aprila.
 Sikst, papež, 6. avg.
 Silverij, papež, 20. jun.
 Silvester, opat, 26. nov.
 Silvester, papež, 31. dec.
 Simeon, škof, muč., 18. febr.
 Simeon, muč., 24. marca.
 Simeon, škof, 21. apr.
 Simforijan (in Klavdij), m., 8. nov.
 Simferoza, muč., 18. jul.
 Simon (in Juda), apost., 28. okt.

Simplicij, papež, 2. marca.
 Slavka, Slavko glej Alojzij.
 Smaragd (Cirijak in Larg), muč., 8. avg.
 Snežnica Marija, 5. avg.
 Sofronij, škof, 11. marca.
 Sonja glej Zofija.
 Soter (in Gaj), pap., m., 22. apr.
 Spiridion (Dušan), opat, 14. dec.
 Spočetje brezmadežno, 8. dec.
 Spomin sv. Pavla, 30. jun.
 Srečko glej Feliks.
 Stanislav (Stanko, Stana), škof, muč., 7. maja.
 Stanislav Kostka, sp., 13. nov.
 Suzana, dev. (in Tiburcij), muč., 11. avg.

Š.

Šaša glej Aleksander.
 Špela glej Elizabeta.
 Štefan, papež, muč., 2. avg.
 Štefan, kralj ogrski, 2. sept.
 Štefan, prvi mučenec, 26. dec.; najdenje njegovo, 3. avg.

T.

Tacijan (in Hilarij), m., 15. marca.
 Tarbula, dev., muč., 22. apr.
 Tarzicij, muč., 15. avg.
 Tarzila, dev., 24. dec.
 Tekla, dev., muč., 23. sept.
 Telesfor, papež, muč., 5. jan.
 Teobald, pušč., 1. jul.
 Teodor (Božidar), spozn., 7. jan.
 Teodor, muč., 15. apr.
 Teodor, vojv., muč., 9. nov.
 Teodora, muč., 13. marca.
 Teodozija, dev., 2. apr.
 Teofil (Bogoljub), muč., 8. jan.
 Teotim (in tov.), muč., 18. dec.
 Terezija, dev., 15. okt.
 Tiburcij (in Suzana), muč., 11. avg.
 Ticijan, škof, 3. marca.
 Tilen glej Egidij.
 Timotej, škof, 24. jan.
 Timotej, muč., 22. avg.
 Tit, škof, 4. jan.
 Tomaž Akvinski, spozn., cerkv. uč., 7. marca.
 Tomaž Vilan., škof, 22. sept.
 Tomaž, škof, 3. okt.
 Tomaž, apostol, 21. dec.
 Tomaž, škof, muč., 29. dec.
 Trifon, muč., 10. nov.

U.

Ubald, škof, 16. maja.
 Udalrik glej Urh.
 Urban, papež, 25. maja.
 Urban, škof, 7. dec.
 Urban, papež, 19. dec.
 Urh, škof, 4. jul.
 Uršula (in tov.), d. m., 21. okt.

V.

Valburga, dev., 25. febr.
 Valentin (Zdravko), škof, 7. jan.
 Valentin, muč., 14. febr.
 Valentina, dev., 25. jul.
 Valerija, muč., 5. jun.
 Valerijan, spozn., 12. sept.
 Vekoslav glej Alojzij.
 Venancij, škof, muč., 1. apr.
 Venancij, muč., 18. maja.
 Venceslav, kralj, 28. sept.
 Vendelin, spozn., 20. okt.
 Venefrida, dev., muč., 3. nov.
 Vera glej Fides.
 Veronika, dev., 13. jan.
 Veronika Jul., dev., 9. jul.
 Veselko glej Gaudios.
 Vid, muč., 15. jun.
 Vigilij, škof, muč., 26. jan.
 Vika glej Hedviga.
 Viktor (Zmagoslav), sp., 27. febr.
 Viktor, muč., 10. marca.
 Viktor, muč., 12. apr.
 Viktor, muč., 28. jul.
 Viktor, škof, 17. avg.
 Viktorija, muč., 17. nov.
 Viktorija, dev., 23. dec.
 Viktorin, muč., 25. febr.
 Viktorin, škof, muč., 3. nov.
 Vilibald, škof, 7. jul.
 Vilibrord, škof, 7. nov.
 Viljem, papež, 10. febr.
 Viljem, opat, 6. apr.
 Viljem, škof, 8. jun.
 Viljem, opat, 25. jun.
 Vincencij (Vinko), muč., 22. jan.
 Vincencij Fer., spozn., 5. apr.
 Vincencij Pavl., spozn., 19. jul.
 Virgilij, muč., 13. sept.
 Virgilij, sko., 27. nov.
 Vital (in tov.), muč., 28. apr.
 Vivina, dev., 17. dec.
 Vladimir, kralj, 15. jul.
 Vnebovzetje Marijino, 15. avg.
 Vojslava, dev., 27. maja.
 Vojteh (Adalbert), škof, 23. apr.
 Volbenk (Volfgang), šk. 31. okt.

Z.

Zaroka Marijina, 23. jan.
 Zdenko glej Sidonij, Filip.
 Zdravko glej Valentin.
 Zefirin, papež, 26. avg.
 Zlata glej Avrea.
 Zmagoslav glej Viktor.
 Zofija, 15. maja.
 Zofija (in tov.), muč., 18. sept.
 Zofija, vdova, 30. sept.
 Zofronij, škof, 11. marca.

Ž.

Žalostna M. B., petek po tihi nedelji in tretjo nedeljo v sept.
 Željko glej Deziderij.
 Žiga glej Sigmund.

Slovenci in Jugoslavija.

Zakaj si želijo narodi lastne države?

Na kratko povedano: radi tega, ker pričakujejo, da si bodo sami bolje vladali, nego jim vladajo drugi.

Vsakemu človeku je prirojena želja po čim večji samostojnosti. Kmečki mladenič si želi ustanoviti lasten dom, na katerem bo sam gospodar; rokodelski pomočnik samo čaka prilike, da bo mogel prirediti delati na svojo roko. Trgovski nastavljenec želi priti počasi do samostojne trgovine. Lasten dom je zlata vreden; če je prav skromen, pa je vendar topel. O Srbih je znano, da živi seljak rajši v silno preprostih razmerah na svojem majhnem posestvu, nego da bi bil v mestu bolje plačan sluga v premožni hiši.

Kakor pa si želijo posamezniki čim večje samostojnosti, tako si je želijo tudi narodi. Vsak narod hoče kar se da sam odločati o svoji usodi. Sam odločati o svoji usodi pa ne pomeni nič drugega nego sam se vladati. Lastno državo in lastno vlado si mora želeči vsak narod že radi tega, ker ga skušnja uči, da mu večji narodi nikdar ne bodo vladali nesebično, ampak da ga bodo skušali izkoriščati in si ga napraviti za hlapca.

V tem oziru so nam lep primer Italijani na Primorskem. Slovence izrivajo iz vseh državnih služb. Država je ogromen delodajalec; ne zaposluje samo uradnikov, ampak pri njej zaslužijo tudi delavci, obrtniki, trgovci, železničarji, tovarnarji. Italija gleda, da zaslužijo pri državi tudi v slovanskih pokrajinah predvsem Italijani. Ko so se vršile v aprilu 1924 volitve za rimsko zbornico, so prišli k marsikakemu slovenskemu obrtniku fašisti in mu rekli: »Če ne boš volil z nami, boš izgubil koncesijo za izvrševanje obrti.« To se pravi: Slovenec mora postati izdajica svojega rodu, če hoče še dalje izvrševati obrt, ki so živeli od nje

morebiti že davni predniki! Udinjati se mora fašistom, ki mu hočejo njegov jezik izrinuti iz šole in iz uradov in ki hočejo poitalijaniti naše rojake prav do Triglava.

Ne smemo si prikrivati, da so bili v sličnem — čeprav nekoliko ugodnejšem — položaju pred vojno in med vojno tudi Slovenci na Koroškem in deloma tudi na Štajerskem. Včasih so rekli: Kdor hoče visoko priti, mora trden v glavi biti. Na Koroškem je pa veljalo: Kdor hoče visoko priti, mora biti prožen v hrbtu in pripravljen, da pomaga Nemcem graditi most do Adrije preko Slovencev. Kako se gradi ta most, so čutili na lastni koži tudi Štajerci, da, tudi Kranjci. Saj si imel celo pri deželni vladi v Ljubljani občutek, kakor da si v strogo nemški deželi. Deželni predsednik je bil Nемец, če si šel mimo sob posameznih uradnikov, si videl, da so imeli na vratih samo nemške napise. Mnogo uradnikov na najvišjih mestih je bilo Nemcev. Tudi po deželi so bili n. pr. okrajni glavarji celo na Kranjskem z redkimi izjemami samo Nemci. Na Koroškem slovenskega okrajnega glavarja sploh ni bilo nobenega, na Štajerskem tudi ne.

Vse velike tovarne v slovenskih deželah so bile v nemških rokah (Jesenice!), prav tako tudi največja veleposestva.

Če si se vozil po železnici, so izginili dvojezični napisi na kolodvorih, čim si prestopil kranjsko mejo proti Štajerskemu ali Koroškemu. Saj je bilo znano, da v slovenskem delu Koroške nisi mogel kupiti voznega listka v slovenskem jeziku. Na domačih tleh si moral pred tujcem ali potujčencem zatajiti tako rekoč svoj rod, če si se hotel za svoj denar peljati po železnici! Tako so ti vtepali Nemci v glavo zavest, da si državljani druge vrste, ker ne pripadaš gospodujočemu narodu. Še natakar v kolodvorski restavraciji te je v Celju ali Mariboru, da, že na manjših postajah gledal po strani, če si naročil jed v slovenskem jeziku.

Zavest, da ni enakopraven, pa ubija v človeku tudi svobodni duševni razmah. Zato nam je nemška nadvlada škodovala tudi v nravnem oziru.

Kako silen je bil naval nemštva, naj pokaže nastopni dogodek! Ob času, ko so bili med svetovno vojno Nemci še zmagovali, se je razgovarjalo več vodilnih oseb slovenskih o položaju, ki bo nastal za Slovence, če Nemčija in Avstrija zmagata. Izrekla se je bojazen, da bo potem slovenstvo polagoma polisnjeno proti jugu do — Zidanega mosta. In v svojih brošurah, ki so jih izdajali Nemci v prvih mesecih svetovne vojne, tudi niso nič prikrivali, da morajo po vojni Slovenci in celo Čehi polagoma izginiti in se ponemčiti.

Dejansko smo v zadnjih desetletjih pred svetovno vojno Slovenci morali opazovati, kako se potiska naša jezikovna meja bolj in bolj proti jugu. Na Koroškem so nas naštel pri vsakem ljudskem štetju manj, pa tudi na Štajerskem kljub naravnemu prirastku naše število ni rastle. Vse je požrl nemški moloh!

Če narod vidi, da tako rekoč izginja, mu ostane samo dvoje: ali da napravi kot narod oporoko in se sprizajni z mislijo na svojo smrt — ali pa da se postavi z vsemi silami v bran!

Odločili smo se za drugo: nismo več nego drugi narodi, pa tudi ne manj — in nikdo nima pravice, da bi nas silil v grob!

Stopili smo v zvezo s sosedi Hrvati in Srbi, ki so bili več ali manj v podobnem položaju kakor mi, in smo ustanovili z njimi novo državo, da bi se rešili nevarnosti, da bi država sama pospeševala našo narodno smrt.

Slovenci, Hrvatje in Srbi smo navezani drug na drugega.

Kakor je pretila Slovincem narodna smrt na Mažarskem in na severni meji proti Nemcem, tako se je dogajalo isto s Hrvati (Bunjevci in Šokci) in Srbi v Vojvodini. Tudi na samostojnost male Srbije je prežalo lepo število sovražnikov: ugonobili bi jo bili radi Avstrijci, Madžari, Turki in Bolgari. Tudi danes so Srbi obkoljeni od samih sovražnikov, če izvzamemo nezanesljivo prijateljstvo Rumunije; mrzijo jih Madžari, Bolgari, Albanci; tudi grško prijateljstvo ni vredno piškavega oreha in se

pojavlja na zunaj v najbrezobzirnejšem zatiranju slovanskega življa v grškem delu Makedonije.

Svetovna vojna in dogodki po mirovni konferenci so pokazali, da morejo živeti male države samostojno življenje samo tedaj, če so sposobne, da si to samostojnost same branijo. Gorje državi, ki je navezana na milost in nemilost svojih sosedov! Lahko jo doleti ista usoda, kakršna je zadela samostojno reško državo. Rapalska pogodba med našo državo in Italijo jo je ustanovila in ji tako rekoč tudi zajamčila njen obstoj; registrirana je bila rapalska pogodba pri Društvu narodov. Toda njeni sosedi Italija in Jugoslavija sta se medsebojno domenili, da njune koristi zahtevajo, da ta državica izgine s sveta — in zima je l. 1924 samostojno reško državo vzela! Zadavili sta jo državi, ki sta pred tremi leti sami sklenili njeno ustanovitev. Dandanes pač gre sila pred pravico. Zato mora imeti vsaka država tudi toliko moči na razpolago, da lahko prepreči tako vmešavanje tujih držav v svoje notranje razmere. Dokler ne štiti obstoja posameznih držav Društvo narodov, ki žal, ni ničesar storilo v obrambo reške države, morejo pač države same gledati na svojo varnost.

Bivši črnogorski kralj Nikita se je nekoč izrazil, da so male balkanske države drobiž, s katerim poravnava evropske velesile svoje medsebojne račune. Tak drobiž je bila pri poravnavi računov med Italijo in Jugoslavijo tudi samostojna reška država.

Če bi Slovenci tvorili sami zase samostojno državo, ki bi štela do dva milijona prebivalcev, bi bila ta državica glede svojega obstoja odvisna od dobre volje svojih sosedov, ki bi jo vsak čas lahko rabili kot drobiž, s katerim bi plačevali medsebojne račune. Isto bi se pa lahko pripetilo tudi samostojni Veliki Hrvatski, pa tudi Veliki Srbiji brez Hrvatov in Slovincem. Tudi Srbi so videli med svetovno vojno, da bi bila njih država izginita z zemljevida, če bi bili zmagali osrednji velesili v zvezi z Bolgarijo in Turčijo.

Če bi ne imeli Slovenci, Hrvatje in Srbi drugih razlogov za skupno državo kakor samo skrb za ohranitev svoje državne neodvisnosti, bi se morali že iz tega razloga združiti v nerazdružno zvezo za obrambo proti zunanjim napadom.

Če bi torej Jugoslavije ne bilo, bi morali Slovenci želeti radi svoje lastne koristi, da se Jugoslavija ustanovi. Kajti kdor noče imeti brata za brata, bo imel tujca za gospodarja. Vsi uvidevni Srbi se zavedajo, da tudi Srbi potrebujejo Hrvatov in Slovencev in da so to njih naravni zavezniki. To velja pa tako za Srbe kakor za Hrvate in Slovence.

Malč pred smrtjo je rekel veliki škof Mahnič:

»Božja volja je bila gotovo, da je nastala Jugoslavija. Zato jo moramo sprejeti, kakor je. Ne delajo prav tisti, ki ne marajo pozitivno sodelovati za njeno konsolidacijo. Bog je hotel, da se je tako zgodilo. Kaj bi vendar bilo s Slovenci, če bi Nemci zmagali? Nemci bi nas pomandrali... Zato bodimo Bogu hvaležni in delajmo za Jugoslavijo!«

Da, delajmo za Jugoslavijo, da si jo uredimo tako, da bomo živeli v njej Slovenci, Hrvatje in Srbi kot popolnoma enakopravni bratje: skupno imejmo to, kar nam brezpogojno mora biti skupno, sicer si pa ne ovirajmo medsebojne svobode, ampak vsakdo naj se ravna po svojih potrebah. Da se izognemo medsebojnim preprirom, naj tisti, ki imajo največ moči v rokah, zlasti ne pozabijo na pregovor: Bodi smo bratje, mošnje vendar niso sestre.

Kdor trdi, da se bori za svobodo, pa svobodo brez potrebe kratki svojemu bližnjemu, je hinavec.

Napake staršev.

Ker nam je torej Jugoslavija potrebna, moramo prav tako Slovenci kakor Hrvatje in Srbi gledati na to, da bo trajno obstajala in se razvijala tako, da bo nam vsem res lep in prijazen dom. Bodimo odkritosrčni in si priznajmo tole: Po vojni je vsa Evropa obubožala. Ni čudno! Nad štiri leta se je samo uničevalo premoženje in življenje; naravna posledica takega »gospodarstva« je samo revščina in bolezen. Resnica je pa tudi, da so to obubožanje nekatere sosednje države občutile še v neprimerno hujši meri nego mi v Jugoslaviji. Kako so stradali prva leta po svetovni vojni Dunajčani, kakšna beda je vladala še v najzadnjem času v Porenju! Slovenski rudar iz Porenja je pripovedoval, da je še v letu 1924 pojedel za približek 8 mačk, 12 psov in nekaj košev

kopriv. Vsa Evropa bo morala pridno delati in štediti, da popravi škodo, ki jo je napravila vojna.

V Jugoslaviji ne bo manjkalo nikomur ne dela ne jela, če bodo le vladale urejene razmere, v katerih bo mogoče dvigniti njene naravne zaklade. Ogromni gozdovi čakajo še na železnice in na delavce, ki bodo spravljali les na svetovni trg. Obširna polja, še neobdelana, čakajo na orače, zakladi pod zemljo pa na rudarje.

Ne pozabimo tudi, da smo Slovenci kljub mnogim težavam, ki nas še zadevajo, vendarle v novi državi našli za široki svet svoje ime, to se pravi, da sedaj ve in piše o nas vesoljni svet, dočim se prej naše ime po svetu skoro imenovalo ni. Dasi nam v državi nebroj stvari ni prav, se vendar zavedamo, da smo tu doma. Kdor tega ne občuti, naj gre za nekaj dni čez mejo v Italijo ali Avstrijo, pa bo videl, kaj se pravi, priti z doma k tujcem.

Jugoslavija nam je dala tudi naš najvišji učni zavod: slovensko univerzo, ki bi je v Avstriji bržkone nikdar ne bili dosegli. Kako je univerza dvignila naše znanstveno življenje! Posebno v naši prestolici Ljubljani se čuti, kako se je po univerzi poživilo vse duševno življenje.

Kljub temu pa bi bila huda nesreča za nas, če bi bili slepo zaljubljeni v »lepo našo domovino«. Vsak grunt, pa naj je še tako trden, mora propasti, če se slabo gospodar ali če so starši slepi za napake otrok. Zato modri starši, ki žele prospeh doma in otrok, zasledujejo napake gospodarstva in družine ter jih skušajo ugotoviti in odpraviti. Zato pa dela državi slabo uslugo tisti, ki ne dopusti najmanjše kritike, ampak plane nad vsakega, ki graja pomanjkljivosti in krivice, z očitki, češ, da ne ljubi domovine. Jugoslavija ni tako šibek stvor, da bi ne prenesla stvarne kritike. Baš obratno je potrebno: če hočemo državo ohraniti in utrditi, moramo obračati vso pozornost na pomanjkljivosti in napake v njeni notranji ureditvi in na krivice, ki se neredko dogajajo tu in tam. Kajti krivica je za državo isto, kar je za telo strup: razjeda jo in uniči. *Iustitia regnorum fundamentum!* (Pravičnost je temelj državam!) Država, ki bi ne hotela ščititi pravice in poštenja, ni vredna, da obstoji, in tudi ne more trajno uspevati. Tudi v življenju držav je vse odvisno od

božjega blagoslova, ki si ga je treba za-
služiti s poštenim in pravičnim ravnanjem.

Ker smo rabili izraz: božji blagoslov,
dodajmo še tole! V naši državi bo takrat
bolje, kadar se bo vsakdo, ki jo ljubi, vpra-
šal vsak dan: Ali kliče moje ravnanje,
zlasti kar se tiče javnega življenja, na našo
državo in na Slovenijo božji blagoslov, ali
pa morda izziva jezo božjo? Če Gospod ne
zida hiše, se zastonj trudijo zidarji. To-
liko storiš za državo, kolikor
ji pomagaš do božjega blago-
slova, pa bodi organiziran v še tako
»patriotični« organizaciji. Ne vladamo mi
sveta z mečem in silo, vlada ga Bog, ki
nas tudi v državnem življenju nagraja in
kaznuje za naše ravnanje.

Zato pa ne smemo radi koristiti naše
države molčati, če vidimo, da se dogodi kaj

takega, kar je za državo strup. A tudi v tem
oziru se moramo varovati, da ne delamo s
svojim ravnanjem nikomur krivice. Napake
na lastni državi grajajmo s tisto obzirnostjo,
s katero govorimo o napakah družb in ljudi,
katerim smo dolžni ljubezen. Ne vlivajmo
v rane strupa! Bodimo pravični nasproti
drugim, da bomo dosegli pravičnost!

Vse boje v naši državi porabimo za
samovzgojo, da neprestano gojimo v sebi
tiste lastnosti, ki dajejo podlago veličini
vsakega naroda: ljubezen do svo-
bode, odločnost v borbi za na-
rodove svetinje in zmisel za
skupni blagor!

V trudu in znoju, polnem radosti,
domu gradimo slavo in čast!

Dekliške pesmi.

I.

Zlata zarja, rožna zarja,
jaz ti okence odprem,
da posvetiš v srce moje,
prej ko v polje širno grem.
Pa zasmej se mi na oknu,
ti zeleni rožmarin,
pa nasmej se, nagelj rdeči,
smej se, sreča iz daljin ...
Zlata zarja, rožna zarja,
le se bliskaj iz daljav —
fant poslal mi iz tujine
prvi jutranji pozdrav.

II.

Aj vi žarki, solnčni žarki,
kaj na polju se blešči? —
Ali se za mojo balo
novo platno že beli? ...
Aj vi žarki, solnčni žarki,
kaj na polju se blešči? —
Ali so bridkosti same,
za poročne moje dni? ...
Saj je ni, bridkosti črne —
v polju ajdica zori;
ne belj se meni platno —
tu le slanica leži ...

III.

Reži, reži, srpič svetli,
žanji ajdo dozorelo,
suj mi, vevnica, bogastva,
da bo v svatbi preveselo! ...

Sijte, sijte, solnčni žarki:
še je slanice srebrne —
da ne umori mi sreče,
ko se iz tujine vrne! ...

IV.

Pa počakam na razpotju
sama s srpičem v rokah,
pa počakam, da se vrne
sreča moja ali — strah ...

Tam za poljem je zavriskal,
da se zleglo je v goro ...
Poljska steza ga pripelje
zopet k domu za roko.

Ej, ne vrača strah se s šopkom,
ki uvel mu sred daljin —
fant se vrača zvest in brdek,
prstan zlat bo dal v spomin.

Fr. Bevk.

Beli ženin.

F. S. Finžgar.

1. Pogreb.

Iz množice pogrebcev je štrlela Vrbanova 'Savlova' postava. Na sklonjeni glavi mu je razpihaval veter čisto bele lase. Bili so zaradi črnih rut, ki so ga okrožale, kakor šop šmarnic. Ves čas, ko so mu zasipali ženo Polono, se ni oglasil in ne genil. Le preko širokih pleč ga je preletel tuintam tresljaj,

In tako je Vrban preslišal celo molitve in obstal kot gora pri gomili, ko so se pogrebci že razkropili. Le hčere so še ostale, pokleknile na grob in ihtoč molile.

Ko so domolile, je vstala Polonica, najstarejša, in poprosila očeta:

»Oče, pojdimo!«

Tedaj je Vrban dvignil glavo, se ozrl na okrog, sunil z roko v šop las, ki mu jih

ki je pozibal še glavo. Strmel je v jamo, na grude zemlje, ki so padale na krsto, pa vendar ni nič videl. Meglilo se mu je pred očmi in ves pogreb se mu je zdel kakor nekaj narejenega in tujega. Nazadnje je celo zamižal. Ob njem je stala rajna Polona, tako se mu je zdelo, in ga ogovarjala: »Vrban, kako misliš?« In čez obraz mu je šinil smehljaj, da je soseda opozorila sosedo: »Ali ga vidiš, na smeh mu gre! Ni bila več mlada Polona, to je res, ampak on jih ima še deset več na križu in ne umem, zakaj bi se smejal ob pogrebu?«

je veter počesal na čelo, in se zavedel. Začelo ga je stresati, pleča so se mu dvigala, globoko v prsih, prav pri srcu, se je nekaj trgalo, dokler ni zahroplo v grlu in se razleglo po grobovih. Ni bilo to podobno joku. To je bilo rjtje na smrt ranjenega velikana. Zadnje pogrebovke, ki so se pomudile na grobeh sorodnikov, so obtičale sredi molitev.

»Nikar, oče,« so prosile hčere.

»Pustite me!« jih je odrinil Vrban, se oprijel železnega križa in lezel ob njem k tlom, dokler se ni sesedel in omahnil

z glavo na grob, kamor so se mu udrle solze in se mešale s prstjo.

»Polona! Polona!« je klical ženi v grob. »Kaj si mi storila?«

In spet je rjutje presekalo tišino na grobišču, da so se hčere sklonile do očeta in ga trgale od gomile.

»Glejte, oče,« so govorile, »pogrebci čakajo pred durmi, Tete in nosači in sosedje ne vedo, kam bi. Pojdimo!«

Vrban se je spomnil pogrebščine, ki jo je ukazal bogato, kakršne bi sosedje ne zmogli zlepa. Razoglav in s sklonjeno glavo se je opotekal za hčerami. Z rokami je zamahoval, segal v lase in si brisal solze, ki so zdržema tekle. Ko so prišli do vrat, se je pa hipoma obrnil, ozrl nazaj na grob in zaklical Polono. Sosedje in sorodniki so pristopili, on pa je zamahnil proti njim: »Kar pojdite! Polonica, pelji jih! Vse je pripravljeno. Jaz moram še enkrat do nje.«

Vrban se je vrnil na grob, pogrebci so se obotavljaje napotili proti Vrbanovemu domu.

Vrban pa je obslonel na križu. Topo je gledal na gomilo, ki so jo pogrebci pokrili z lopatami, kakor so jih križem vrgli iz rok, ko so zasuli Polono. Oči so mu od solz izgubljale vid, zato pa prodirale skozi prst do krste in še vanjo, kjer je počivala Polona.

»Zakaj si mi to storila?«

Vse njeno življenje je bila ena sama zlita misel z Vrbanom — in sedaj je odšla in ga prvič ni vprašala: »Vrban, kako misliš?«

Videl je v duhu skozi grob njeno desno oko, ki je bilo ostalo še na mrtvaškem odru na pol priprto, in ko jo je ogledoval, je jasno opazil, da se oko odpira čezdalje bolj, sicer vse trudno in da ga želi nekaj vprašati. Nestrpno je čakal. Tedaj pa je zdrsnila lopata z gomile, toporišče je trčilo ob železo, pest prsti se usulo z vrha groba in pošumelo navzdol.

2. Sam.

Pogrebci so se še dolgo obirali pred hišo in očakovali Vrbana. Cebinka, ki je bila najeta za kuharico ta dan, je vsa razpaljena prihitela že parkrat na prag in silila pogrebce za mizo. Vsem je bilo neprijetno, da ni bilo gospodarja, zato so pohajkovali krog voglov. Slednjič je Cebinka obupala in začela nositi jedi na mizo. Hčere so s težavo spravile pogrebce v hišo.

Ob jedi in pijači je družba pozabila na Vrbana. Spočetka se je oglasil le tu in tam kdo in pohvalil rajnico. Kmalu pa je utihnil tudi pogovor o njej in po sobi je zavrelo, kot bi ne bili na pogrebščini. Zato prvi hip Vrbana niti opazili niso, ko je stopil mednje. Ko je Cebin, ki je kot najbližji sosed pomagal ženi pri strežbi in bil za 'krčmarja', opozoril družbo nanj, so se vsi ozrli proti vratom in hipoma umolknili.

Za celo pest se je zdel Vrban vsem manjši, tako ga je strlo.

»Ne žaluj, Vrban,« ga je tolašil Cebin in mu odmikal stol. »Vsakemu se stečejo ure, Dovolj sta pretegnila s Polono. Naj počije.«

Vrban je slonel z laktom na mizi in gledal v tla, Cebin mu je nalival vino. Vrban je molče segel po kozarcu in ga izpraznil.

»Vrban,« je začel sosed Vreščaj, »še ti sedaj sedi in se oddahni. Dovolj si pridobil. Zeta ti poiščemo. Naj mladi tudi kaj poskusijo.«

Vrban je dvignil glavo; mimo njega je nesla Polonica skledo cvrtja.

»Poglej jo! Jaz vem za Amerikanca, ki ima denarja kot toče. Kot nalašč bi bil za Polonico.«

Vrban je dvignil glavo više, pogledal Vreščaja in Polonico, ki je zardela.

»Ne šc!« je odvrnil odločno in spet posevil glavo.

Polonica se je pririla do vrat in izginila.

Rebernjak pa se je potegnil za Vrbana: »Beži, beži, Vreščaj, kaj boš tiščal takega moža na kot. Za dva zeta ti še odvrne. Ko bi se dobila kaka pripravna vdova, kar Vrbana bi oženili.«

Tedaj pa je Vrban šinil kvišku:

»Tiho, gobec! Je ni pod solncem in če bi bila zlata.«

Vstal je in šel od družčine.

Ženske so blagrovale in zavidale Polono za tako ljubezen, moški so se lotili Rebernjaka in ga obsuli z očitki.

Vrban je šel čez dvorišče, se naslonil na ograjo in gledal proti cerkvi. Hrup, ki je udarjal iz hiše skozi okna, mu je bil zoprni. »Polona,« je šepetaje klical rajnico, dokler ga niso hčere preprosile, da je šel zahvalit pogrebce, ki so se začeli razhajati.

Ko so ženske pospravljale, je tekal sam med mizami, pobiral koščke kruha,

prenašal dlje časa prazno skledo in ni vedel, kam bi z njo.

»Pustite, oče, saj bomo same,« mu jo je vzela Polonica iz rok.

»Same? — Saj vidim, kako boste same. Ah, saj nič ne znate!«

In spet je začel predstavljati stole, premikati mize in prenašati malenkosti z ene mize na drugo. Vse mu je bilo na poti, dokler ni kar sredi dela ves omagan velel: »Molit.«

Hčere s Cebinko vred so pustile vse križem razvlečeno in pokleknile, da odmolijo vse tri roženvence za rajno mater.

Polonica je začela. Toda celó molitev je Vrban bolela. Polonica ni molila kot mati, ki je vsa dolga leta molila naprej, vedno z enakimi zategljaji, vedno z istim pojočim, za Vrban tako pobožnim in presunljivim glasom. Polonica tega ni znala. Po šolarsko in po novem je molila. Ko je za »blagoslovljena« namesto »žegnana« prišel še »bičan« namesto »gajžlan«, je potegnil Vrban debeli molek Polonici iz rok in napletal sam molitev, kot sta jo molila z njo štirideset let. Po končani pobožnosti ni voščil hčeram lahko noč, upognjen se je zgubil v svojo sobo.

V kotu, kjer je stala postelja rajne Polone, je zevala praznота kakor strah. Z lučjo je posvetil v tisti kot, kjer so se na zidu ob robih končnice in stranice poznale črne, umazane črte na zidu. Pod njimi navzdol so še visele zaprašene pajčevine; prej so bile skrite za posteljnjakom, ki so ga hčere razdrle in znesle na dvorišče.

Vrban je začel stresati jok. Svetiljko je postavil na mizo, sam se pa sesedel na stol poleg svoje postelje in gledal v oropani kot.

»Polonal«

Pomolil je obe nogi od sebe in se zadržal v pod kakor bi nečesa čakal.

Tako je iztegnil noge zadnja leta vsak večer, preden je šel ležat. In vsak večer se je sklonila k njim Polona — če se je zakasnel, je vstala iz postelje — in ga sezuala. In vselej sta si imela toliko povedati! Spočil se je ob tem tako, da bi bil zaplesal, in zgodilo se je, zlasti če je bil prišel nekoliko vinski, da je bos zgrabil Polono in jo zavrtel po sobi.

In kako ga je potem oštevala: »Oj, ti stari dedec, ti! Plešeš mi! Križ božji, če bi naju kdo videl! Ali bova v grob priplešala?« Ob tem pa mu je že odpenjala telov-

nik, mu odvezavala ruto pod vratom ter ga spravila v posteljo, ga odela, stopila še k žegnančku in ga pokrižala. Krepko mu je še zatisnila odejo krog vratu, mu pošepetala v uho: »Naš ta mali« in legla še sama. On pa je začel peti kot pred davnimi leti:

»Polon — Polon — Polončica — —!«

Na smeh mu je šlo ob teh spominih. S trdim hrbtom se je sklonil do čevljev in vnovič začel vzdihovati po rajnici. Žalosten in jezen je sunil čizme na sredo sobe, razmetal in razobesil obleko vse križem, pihnil luč in zlezal v posteljo.

Prečute noči so težko legle na njegove trepavnice, ki so lezle same od sebe skupaj. Čul je in sanjal vse zaeno.

Vsa preteklost je živa vstajala pred njim. Začelo se je na sosedovi svatbi, ko je prvič plesal s Polono. Pa mu je neki fant podstavil nogo — tekmeču. Vrban je izpustil Polono, zamahnil po fantu, zadel pa je Urško, fantovo plesavko, ter ji izbil murček iz ušesa — še danes ima Urša pretrgano mečico v uhlju — nato pa je pograbil tekmeča in ga treščil skozi vrata na gnoj. To je bil začetek ljubezni in trpljenja. V zapor je moral, domači so se uprli zoper Polono, Vrban pa je zadel sekiro na ramo in jo mahnil z drvarji v bosenske šume, kjer je s silnimi rokami gonil težko plenkačo, dokler ni ugnal očeta in se oženil. Bridka pot je bila za Polono pred oči mrkega očeta in vse žlahte. Toda ni preteklo leto, ko je stari popravljaj svojo zmoto, hvalil Polono in bolj ljubil snaho kot sina. Kako se je upregla poleg Vrban! Vse se je pomladilo pri hiši — posestvo se je širilo kot beka ob potoku — otroci so rastle — bolezen je divjala, koze in davica, — otroci so mrlji, Polona je rodila novih — šestnajstkrat — in zmagala smrt in odgojila pet hčera —

Vrbanu so se motale sanje, v katerih so bile vse zgodbe štiridesetih let — bridke in vesele, a smrti ni bilo nikjer.

Ko je pa posvetilo blede jutro skozi okna, je zazeval vanj prazen kot in ga navdal z grozo. Planil je kvišku in začel iskati delavniške obleke. Preteknil je omare in predale, plezal po vseh štirih za čizmi in jih vlačil za jezike izpod postelje in jih jezno suval nazaj, ko ni mogel ujeti pravih. Nazadnje je obsedel na tleh in se sede obuval. Potem pa je šel v hlev.

Ko je položil živini, je sedel na molzni stolec in se zatopil v svojo grenko samoto.

3. Na cesti.

Minula je pogrebna osmina, potekel mesec, Vrbanu pa ni odleglo. Hčere so mu stregle, ustregle mu niso. Zanje je bila le trda beseda, polna nezadovoljnosti. Včasih je sedel v kuhinji top in nem pa gledal Polonico, ki je gospodinjala, da so ga vse sosedice zavidale zanjo. Kradoma jo je ogledaval: pod noge, kako se je prestopala krog ognjišča, na roke, ki so pristavljale in odmikale lončke, v lice, ožarjeno od ognja. Po takem ogledu je zamižal in po globokih gubah na licu je spolzelo pritajeno veselje. »Vsa je ona! Takale je bila Polona tedaj...« In če je hči ujela ta hip in mu ponudila južino, jo je použil s slastjo in nobene graje ni našel. Toda to so bili le redko sejani trenutki. Vrbanu je lezla glava čezdalje bolj med pleča, život se mu je ključil in večkrat je taval krog hiše, kot bi nečesa iskal. Odpiral je vrata v hlev, v prašičjo kuhinjo, na pod, šel po vrtu do kurjice in se oziral čez plot po svojih njivah. In če ga je vprašala hči: »Oče, kaj pa iščete?« je rezko odgovoril: »Nič.« Resnično se sam ni zavedal, kaj išče, dasi niso le hčere, marveč tudi sosedje vsi vedeli, da išče Polone. »Polona ga čaka na ozarah,« so sklepale ženske. »Za njo pojde. Vsak dan je manjši; kar vidi se mu, kako leze v grob!«

Ko je preteklo mesec dni, je bil pozvan k zapuščinski obravnavi. Hčere so pomagale zapregati koleselj, ki se je po Polonini smrti prašil v vozarnici. Polonica je znala napreči vsakemu moškemu na kljub. Toda Vrban je potipal vsako zapono, vsak jermenček, še osnike je pregledal, preden je sedel na voz. In ko je hotela prisesti Polonica, češ, da ne bo sam, če se spotoma kaj primeri, jo je odrinil s kolenom od voza, namršil obrvi in pognal z dvorišča. Dvignil je glavo kot nekda, ko sta se vozarila še z rajnico. Toda ni bil še za lučaj od hiše, mu je glava že klonila in opletala ob drdranju voza, kot da se ga komaj še drži. Ženjice na polju so iztegovale vratove iz žita in sodile: »Konec je! Mu že glava opleta; za rajnico se pelje.«

Na samotnem križpotju je predramil Vrbana tenak glas:

»Hej, Vrban!«

Potegnil je za vajeti in ustavil. Po poljski poti je prišla iz sosedne vasi ženska.

»Kaj bi sedel tako samopašno! Daj, naj se obesim še jaz na koleselj.«

»Tak, pa prisedi, če greš v mesto,« je dovolil Vrban slabe volje in se odmikal na sedežu, dasi je popotno dobro poznal.

Ženska, vdova Polona Suhadolka, je zlezla na voz in Vrban je pognal.

»Se le vleče do mesta, in ko človeku začne drsa peti, se mu pot ne odseda več tako kot kdaj.«

»Aha,« je slišal malomarno Vrban. Polona je ta »aha« razumela in takoj utihnila. Dober kos poti sta prevozila molče. Ob Prétoki, kjer hudournik seka cesto, je Polona povzela vnovič: »Dolg čas ti je, jeli? — Oh, to se nam naredi s smrtjo, vdovcem in vdovam.«

Ne da bi se ozrla vanj, ga je vseeno pogledala prav iz kota oči in opazila, da ji je bil hvaležen. Zato se je opogumila.

»Čaj no! Uho od srajce ti moli tako nerodno kvišku — in že je bila postrežljiva roka pod vratom in zgibala štrleči uhelj širokega ovratnika pod telovnik. Vrban je dvignil brado in zadovoljen prenesel tako strežbo.

»Takole je, ko nimam nikogar,« je vzdihnil prvo besedo in že bolj živo dodal: »Kako sta s snaho?«

»Boga zahvali, da je ne učakaš, ko imaš same hčere. — Blagor se ti, da take.«

»Govoriš, ko ne veš.«

»No, no, Vrban! Nič takih ni v fari.«

»Rajnica ni nobena.«

»To že, ko niso trpele. Moža ume samo žena, pa nobena druga. Tudi lastna hči ne.«

Vrban je ponepotrebem zakašljaj, švrknil po konju in dvignil glavo. Beseda ženske se mu je zdela kot razodetje: žena edina ume moža!

Suhadolka je razumela in ga ni drmila, ko se je zamislil in jo kradoma včasih pogledal. Že blizu gostilne, kjer se je ustavljal Vrban, jo je vprašal:

»Kako pa za nazaj, Polona?«

»Ne vem, kdaj bom opravila. Protí večeru tudi ne bo take vročine. Bog plačaj, ko sem se peljala.«

»Kakor veš. Jaz odrinem po kosilu.«

In sta se razšla. — — —

Vrban pa še ni popil prve četrtinke vina po obedu, ko se je prismukala v krčmo Suhadolka.

»Viš jo,« se je razveselil Vrban, ki je sedel sam in se ponujal z vinom.

»Tako srečo sem imela, da mi je šlo kot po roženkrancu vse po vrsti.«

Vrban je naročil pol litra boljšega in ji natočil. Polona se je razživila ob vinu, da je bil dobre volje še Vrban in je, škrti mož, naročil celó kavo nazadnje.

Iz mesta je Vrban pognal; ko sta pa privozila na samotno cesto, je popustil vajeti, da je konj kinkal počasi, pa je še vseeno prenašlo prišlo razpotje ločitve. Polona mu je popravila za slovo plahto na nogah, potapljala konja po vratu in izginila med njive. Čez ramo se je še parkrat ozrla za Vrbanom, ki je sedaj gonil kot mladenič po prašni cesti.

4. Noč.

Hčere so se razveselile očeta, ki se je vrnil, kakršen še ni bil, odkar so zagrebli mater.

»Večkrat bi morali kam,« ga je hvallila Polonica, ko mu je stregla z večerjo; »ko ste pa vedno doma in samo tuhtate, zato ste tako žalostni.«

»Saj pojdem, nič se ne bojte. Drugod mi vsaj postrežejo.«

»Čudno, da me nič ne znamo,« ga je zavrnila Polonica bolj žalostna kot užaljena.

»Bi že znale, če bi hotele. Ampak takšna je vaša misel, da sem vam napoti.«

»Oče!« je kriknila Polonica in stopila predenj.

»Naraščaj se, kolikor hočeš, res je pa.«

Polonica je zajokala, Vrban se je umeknil v sobo.

Ko ga je pozdravil zapuščeni kot v kamri, se je zgrozil in vest ga je zapekla, češ, da je danes omadeževal spomin rajne Polone. Stopil je prav do kraja, kjer je kajkrat stal ob njeni postelji. Začel je sam pri sebi: »Nič se ne boj, Polona; ni je pod solncem, kot si bila ti. Prav pa nisi naredila, da si šla. Ali me kaj vidiš, kako sem sam in revež? Ko bi vedela, iz groba bi vstala.«

Počasi se je okrenil, začel hoditi gori in doli in mrmrati pretrgane stavke. Slednjič je legel na pol oblečen na posteljo. Noč mu je zakrila prazni kot in iz njega se je pritihotapila Suhadolka.

»Polona je — kakor ona. — Še trdna. Gospodinja je bila kar dobra. — Postreči zna, vse vidi. — Ali si mi jo mar ti poslala na cesto, ko sem šel zavoljo tebe... Polona?«

Vrban se je dvignil na postelji. Srce se mu je oglasilo z nemirnimi udarci.

»Polona — morda pa res?«

Šinila mu je v glavo naenkrat misel, da se je je sam prestrašil in ni mogel več strpeli na postelji.

»Polona, povej, ali bi bila huda? — Ali se ti smilim in si zato poskrbela zame ter mi jo poslala na voz?«

Zdrknil je na tla in stal v temi v plašni tihoti spečega kmečkega doma. Njegovo srce in nihalo ure sta se srečavali z udarci. Glasno je vprašal samega sebe:

»Ali naj se res oženim?«

Tako neverjetno mu je zazvenela ta beseda v gluhoti sobe, da se je prijel za usta. Vendar pa se mu je zazdela naenkrat odrešilna.

»Spet dobim Polono!«

Toda v istem hipu ga je bilo samega sebe sram; sedel je nazaj na posteljo, počasi legal in šepetajoč molitve za rajnico zadremal. Ni vedel, kako dolgo je spal. V snu so se mu motale misli od Polone do Suhadolke. Zametaval je vsako misel na ženitev, ko je budil spomine na Polono, pa se mu je spet ponudila Suhadolka in za njo vdani obraz rajnice: »Vrban, kakor veš, tako stori!«

Ves predramljen je gledal v okna in iskal dne. Nekdaj je povpraševal: »Polona, posveti, koliko je ura.« Sedaj nima nikogar. »Ne, ne morem več...«

Planil je s postelje, vse je mrgolelo po njem. Vžigalice so se mu lomile, ko je hotel uprasniti luč.

»Polona, ti si mi jo pokazala!«

Sam ni vedel, kdaj si je ogrnil suknjič in pokrnil klobuk. Po prstih je tipal iz sobe — prvič tako po štiridesetih letih — iz sobe v vežo in od tam na dvorišče. Sese del se je na tvalo, ki ni bila več ista kot za njegovih fantovskih let, toda taka in prav tam je stala. Podprl si je glavo in se pogreznil v misli. Kužek je prišel iz stelnjaka in se stisnil k njegovim nogam. Vrban ga ni opazil.

»Bom se!« je naenkrat izrekel glasni sklep, vstal in se vzravnaval ter izginil za hlevom.

Mirno je počivalo polje kot takrat, ko je hodil po njem snubit rajno Polono, ki je bila iz vasi Suhadolke.

Naslonil se je na plot, glavo zagozdil med dlani in razmišljal. Vse življenje Polonino je teklo mimo njega: Od tistega dne, ko sta se prvič sprehajala s Polono po nedeljskem polju in je ona nosila prvega otroka — Vrbančka — mimo vseh pre-

čutih noči ob smrtnih posteljicah otrok — skozi vse drobne prepirčke, ki sta jih imela, skozi dolge nočne pogovore, ko sta dokupovala njive in travnike, vse kupčije, ki jih je Vrban razodeval edino- le ženi — in ki skozi ves tisti malenkostni drobiž, ki ga je Vrban sedaj tako po- grešal...

»Žena edina ume moža,« se je domislil spet Suhadolckine trditve. In dasi je bilo pri gospodarstvu vse kakor prej, je Vrban videl pred seboj puščobo, ki ga je ujedala in plašila. Vnovič se je zatopil v razmišlje-

»Če to ni namenjeno,« si je razlagal prihod vdove v zelnik in brusil.

»Zeta, zeta, Vrban! Čemu bi se tako vbadal. Prav treba ti je.«

»Tebi še manj!«

»Mi pa smo kupili majhnega, zato moram.«

»No, in če dobim jaz zeta v hišo, bo pa prav tista pesem. Veš kaj, Polona: ože- nil se bom!«

Vrban je brisal koso s šopom detelje in pogledoval na Polono, ki je obstrmela sredi pese:

IE

vanje in ko je zapel petelin, se je zdramil in odločno rekel: »Bom se!«

Tedaj se je že svitalo. Šel je po koso in jo začel klepati. Udarci so priklicali Polonico. »Tako zgodaj, oče?« ga je pozdravila.

»Nakosit grem lucerne. Naj pride Mreča z vozom še za rose ponjo!«

Zadel je koso in vtonil v polju, ki je sopro hladno meglo.

Komaj je odkosil za par brusov, se je pojavila na zelniku tik deteljšča Suhadolka.

»Dobro jutro!« sta se pozdravila. Vrbanu je šinila kri v lice.

»Seveda se boš, z belo nevesto!«

»Kaj?« se je narastel Vrban in zamahnil s koso, da je dal kremen iskro, ko ga je neprevidno usekal; ali misliš, da sem že tako krevsè?«

»Nič ne mislim. Toda leta, leta! In ljudje!«

»Kaj ljudje! Mar so mi. Jaz vem, kaj mi je treba, ne ljudje.«

Spet sta oba pomolčala. Vrban je mahal s koso, Suhadolka obirala zelje in gledala zamišljeno v tla.

»Poskusi uginiti, Polona, katero bom vprašal,« je sprožil pogovor Vrban, ko je brusil.

»No, katero?« se je obrnila proti nje-mu Suhadolka.

»Tebel!« je rekel odločno Vrban.

Suhadolki je zdrsnil šop natrganih listov iz roke.

»Veš kaj, Vrban — — —«

Vrban pa je zapičil koso v tla in stopil k Poloni.

»Pa prav tebe. Sklenil sem in sedaj odgovori.«

»Pomisli vendar na hčere!«

»Kaj hčere! Tebe prašam, ali bi me vzela, ali ne. Nihče me ne ume. Jaz ne morem biti brez žene. Torej, povej.«

»Mreta gre z vozom,« ga je opozorila Suhadolka.

»Naj gre. Reci!«

»Ne bodi tiščinast. Saj vendar ne, morem kar z viška puhiniti v zakon.«

»Torej me nočeš?«

»Teга nisem rekla.«

»Potem se pa pripravi.«

Mreta je v tem zavila na ozare in začela nakladati.

5. Vrišč.

Hčere so bile srečne, ko so opazile, kako gine očetovo žalovanje. Spet je oživel in z dvignjeno glavo ukazoval. Res je bil režavast, toda taka je bila njegova navada od nekdaj.

Neke nedelje je pripeljal celo zidarja, da sta ogledala sobo.

»Prebelil mi jo boš. Ampak prav takle višnjev trak mi potegni pod stropom, sv. Duha nad mizo pa kar pusti. Ga ne boš pogodil, če ga prebeliš.«

V ponedeljek so znosili opravo iz hiše. Hčere so drgnile in omivale, zidar je belil, Vrban pa ves čas mojstroval, da je bilo vse novo — a vendar vse tako kot nekdaj. Ko so znašali pohištvo nazaj, je morala z njim tudi postelja pokojne žene v kot na svoje staro mesto.

Sosed Cebin je povasoval na pragu in si ogledal dirindaj po hiši.

»Salabolsko, ali bodo ogledi, ko tako drgnete in belite? Kaj, Polonica?«

»Za gledanje nikogar ne potrebujemo, za delo nas je pa dovolj,« se je odrezala dekle in nesla mimo njega škafluga.

Vrban pa je Cebinu fantovsko pomežiknil in rekel:

»Naj le pridejo ogledi, saj nismo brez nevest; tudi ženin bi se dobil, mar ne?«

Stopil je upokončen pred soseda, ki je — suhljač — zavidno gledal trdne Vrbanove mišice. »Grča si; pes vedi, kaj te še piči,« in se mu je namuznil in pomežiknil nazaj.

Vrban pa ni samo pobelil, oskrbel si je novo obleko, in ne navadne, zakmašne: pravo svatovsko si je dal umeriti pri krojaču v drugi fari. In kastorec si je kupil, kakor so ga tedaj nosili fantje in vsi mladi ženini. Doma ga ni pokazal. Varno ga je zaklenil v omaro.

S Suhadolko sta se shajala samo slučajno seveda. Celó na kopico je prišla Polona slučajno, ker je bila na obisku pri zlahti. Prijazna je bila s hčeramí in tako postrežljiva, da jo je Polonica povabila v kuhinjo in ji razkazala gospodinjstvo. — Vrban pa je hodil med sosedi, veval in dvigal prosenico, da je bil kos vsakemu fantu. Suhadolke se je ogibal in le mimogrede jo je ošinil s pogledom resničnega ženina, ki je prašal: »Kaj, Polona, še sem kavelj?«

Toda kakor sta prebrisano skrivala, skrila nista. Ljudske oči te zasačijo pri najskrivnejši misli.

Ko so potekli trije meseci strogega žalovanja za rajnico, je Polona bleknila pri šivilji nepremišljeno besedo — in tedaj je završalo po vsej fari:

»Vrban se ženi!«

»Sivec, sram ga bodi!«

»Hinavec, na grobu je rjul, sedaj že tišči za drugo, fejl!«

»Takile so! Noben dedec ni vreden ene same ženske solze.«

»Smrt naj nese godec namesto harmonike pred belim ženinom.«

»Da sem jaz Polonica, nasujem baburi mišice prvi dan, ko bi prišla k hiši.«

Le malo jih je bilo, ki so sodili drugače in dajali Vrbanu prav, češ, kdo ga bo opravil v bolezní in starosti; naj se le oženi.

Pri Vrbanovih pa je bila ta novica, kakor bi treščilo v gnezdo. Prvim vestem hčere res niso verjele. Plaha tesnoba jih je objela, da so se tiščale venomer skupaj in tuhtale in tuhtale. Toda kakor bi jim kdo snemal mreno z oči, so začele razumevati očetova dejanja. Več jim ni bilo obstanka in nekoč po večerji je vprašala Polonica:

»Oče, ali se res ženite?«

Vsem je zastala sapa, desetero oči se je vpičilo v Vrbanovo lice, da ga je resnično zbolelo in ni vzdržal. Povesil je

pogled od sramu. Toda počasi so se mu dvignila pleča, nato se je postavila med njimi glava, vzdržal je poglede kot mož, ki je bil vaju samo velevati, in s trdo besedo je povedal:

»Res!«

Postavil je težko pest na mizo, da so se mu kocine na vzboklih mišicah podlekti naježile.

Hčere so odprle usta vse hkrati, toda niti besedice niso mogle izgovoriti.

»Res,« je ponovil še enkrat oče, »in vam čisto nič mar.«

Tedaj se je utrvalo iz src otrok, Krik in jok je planil po kuhinji.

»Kaj pa tulite, norice?« se je dvignil Vrban in se izzivalno naslonil z obema rokama na mizo. »Ali mar nisem več gospodar?«

Tedaj je stopila Mreta, ki je bila najbolj po očetu, k mizi:

»Kdo Vam pravi, da niste gospodar? Toda če ni sram Vas, je pa nas in zato pojedemo od hiše. Jaz žel!«

In je udarila z drobno pestjo pred očetom po mizi.

»Vse pojedemo,« so potrdile druge.

»Ušivke! Kar precej, če hočete! Hiša je zidana na dvojne duri, obojne so odprte. Le ven, da vas bodo bile tuje duri po petah, spetovanke nehvaležne! O, če ne bi skrbel stari zase, bi jemal konec v smeteh. Preskusil sem vas.«

»Oče!« je dvignila Polonica roke proti njemu. Mreta pa jo je odsunila:

»S sekiro jo sprejmemo, če se privleče ta ženska v hišo!«

Oče je dvignil roko, Polonica jo je prestregla. Vrban je hropeč stopil v vežo, razpel roke in pokazal gor in dol:

»Na oba kraja vam je odprto!«

Nato se je zaklenil v sobo.

Še tisto noč so štiri hčere resnično navezale cule in odšle od hiše. Edino Polonica je še ostala v samotnem domu.

6. Poroka.

Vsa objokana je drugo jutro postavila Polonica pred očeta zajutrek. Nihče ni izpregovoril. Tiho sta zajemala, niti žlica ni škrtnila, le šum potoglavih jesenskih muh je kalil tihoto.

Vrban je že zarana opazil, da ni deklet, ko ni nobena, razen Polonice, prikazala ne v hlevu ne na dvorišču. Bolelo

ga je in trlo, da se mu je treslo osrčje. Vrdeval je sam, premetaval škafe, da je pokalo; ne za konje ne za krave ni imel lepe besede. Sedaj ga je grizel še molk Polonice.

Dojedla sta. Polonica je segla po skledi polem pa se tiho prekrizala.

»Na glas!« je bruhtil Vrban.

S tenkim, na jok ubranim glasom je molila Polonica. Ko je bila s posodo že pri vratih, je oče zamolklo kot sam zase zinil:

»Tak so šle!«

»So,« je odgovorila Polonica in mu kazala hrbet.

»No, in ti?«

Polonica se je obrnila, držeč v naročju skledo, in rekla:

»Jaz ne grem od Vas.«

Nato jo je posilil jok, da je Vrban bolj občutil kot razumel: »Oh, oče, še žal Vam bo!« Nekaj preroškega je zvenelo skozi te dekletove solze. Toda Vrban se je potuhnil in zaklical za Polonico skozi vrata:

»Pa ostani; one naj iščejo dote kjerkoli, pri meni ne! Tebi pa ne bo žal.«

Nato je oblekel suknjič, sunil stol, ki se mu je postavil na pot, in odšel — najemat deklet.

»Salabolt, če bi jih moral iz tal izkopati ali s kljuka sneti — vseeno, dobil jih bom.«

Šel je skozi vasi in še malo mu ni bilo mar, da so ženske gledale za njim, mahale z rokami in ga opravljale, kar je dala sapa, češ, lastne otroke preganja dedec meseni in vlačijo tuje babnice k hiši. Pa ne grem služiti v tako — uh — — —

In vendar je Vrban še tisti večer pripeljal dve dekli.

Seveda, dekli sta bili pri hiši, toda hčera ni bilo, zlasti ne hčera Vrbanovih, trdo vzgojenih in pridnih, ki so očetu z oči brale ukaze. Vrban je priganjal, učil, razkazoval, sam delal za žive in mrtve — toda ena dekla mu je ušla že prvi teden.

Vrban je opazil grozoto razdejanja pri hiši. Zdelo se mu je, da se vse podira. Ponoči so ga trle skrbi, da je vzdihoval za rajno Polono in prebil s podprto glavo cele ure. Zato ni mogel več strpeti in je hitel s poroko.

Ko je v prvi omotici sanjal o drugi ženi, je sklepal, da napravi svatovščino za vse sosede. »Naj se najedo in napijejo in naplešejo na moj račun, saj imam.« Po teh dogodkih pa je drugače ukrenil. Ko ga je sosed Cebin poprašal, kako kaj misli va-

biti, mu je z enim stavkom vse razodel: »S konjem nas bo pet na svatovščini.«

Dasi je Cebin Vrbanov odgovor raztrosil naglo po vsej vasi, mu sosedeje niso marali verjeti. Da bi Vrban svatoval kot dninar, ki se poroči na roke, tega jim Cebinova beseda ni mogla dopovedati. »Če že nori, tak umazanec pa le ne bo,« so se pomenkovale sosede in vsaka je skrivaj kupila vina in pripravila cvrtja za »belega ženina«, ko jih pride vabit.

Toda motile so se; Vrban je bil mož, ki je držal, kar je sklenil. Nikamor ga ni bilo vabit.

Po oklicih ga je vzelo rano jutro, pozni večer ga je spet dal z ženo vred. Poročila sta se v mestu.

7. Spoznanje.

Ko je Suhadolka prišla za kuhalnico, se je Polonica umeknila iz kuhinje. Lotila se je polja in živine. Če jo je »mlada« — samo tako je govorila o njej užaljena Polonica — vprašala, kje je ta in taka posoda, ji je odgovarjala: »Mora že kje biti, le iščite.« Vrban je parkrat zarezal nad hčerjo, ki se je pa naredila gluho in šla po svojih opravkih.

Prvi teden po poroki je bil Vrban židane volje. Dasi so na mizo prihajale jedi, ki bi jih Vrban od Polonične kuhe ne bil užival brez hudega godrnjanja, je molčal in jedel, da bi dajal poguma še Polonici in dekli, ki sta se nalašč kočljivo pritikalji jedi. Pa ni bilo samo s kuho in jedjo takisto. Vsaka vas, ne, že vsaka družina in vsako gospodinjstvo in gospodarstvo ima svoje navade, ki gredo od roda do roda v desetletja in stoletja. Zato ni čuda, da Suhadolka ni zadela vsega na voljo Vrbanovih, dasi se je trudila, tem manj pa, ko je bil Vrban in vsa hiša vajena gospodinske roke rajne Polone, ki je štirideset let kot ponižen blagoslov dihala skrb in vsako najmanjšo stvarco pri hiši. In še prav posebno težko je bilo po novem ustreči Vrbanu, ki so mu navade segale sedemdeset let nazaj in so bile ukoreninjene in podedovane iz preteklega stoletja.

Toda prvi in še drugi teden je Vrban prenašal vse z nerazumljivo potrpežljivostjo, kakor da ni videl in je v omotici slutil v »novi« Poloni svojo pokojno ženo.

Tem jasneje pa je spregledovala Polona. Res, da se že leto in dan ni več

ukvarjala z gospodinjstvom ob snahi, toda bila je vendarle dolga leta dobra in skrbna gospodinja. Sedaj pa je uvidevala, da je prišla k možu in k hiši, ki ji bo kljub vsemu prizadevanju vendarle tujka. S Polonico je bila prijazna, kakor ni bila z lastno hčerjo. Toda Polonica se ni podala. Zamrza do mačehe, ki je bila po njenih mislih tako odveč pri hiši, je vrtala v njenem srcu čez dalje bolj. Nikdar ni bila odurna z njo. Toda ves hlad, ki je dihal iz besed, iz vedenja, ko ni nikoli vprašala mačehe po najmanjši zadevici, je Suhadolka s tenkim ženskim čutom spoznavala in od dne do dne bolj trpela. Toda Polonico bi bila še strpela, da ni vse bolj obupavala nad Vrbanom. Želela je, da bi bil vsaj zarezal nad njo kot je nad deklo in hčerjo. Tako pa je lovila samo njegove poglede, ki so ji neprestano govorili: Polona, ti nisi Polona!

In k vsemu trudu so se pridružile še tiste majhne nesreče pri gospodinjstvu, ki so same na sebi tako brez pomena, v takih okoliščinah pa večkrat usodne. Polona je ubila pri pomivanju Vrbanovo majoliko, ki mu jo je prinesla rajnica prvo leto zakona s semnja. Videla ga je, kako je pobral črepinje in jih skril v sobi kot zaklad. Takoj pri prvi peki se ji je pokazil kruh, da je imel širok jermen in mu je skorja odstopila. Polonica ga ni grajala, vendar pa si ni mogla kaj, da ga je nesla kos pokazat sestram, ki so se po vasi poteknile v službe krog tetá in stricev. Tudi Vrbanu se je tak kruh upiral. Po malem ga je škral, tem večje kose pa je nosil v hlev in ga delil živini, Poloni pa ga ni očital.

Polagoma pa je prodirala skozi zatajevanje Vrbanova gospodarska narava, ki nikoli ni prizanesla niti za najmanjšo stvarco, ki ni bila po njegovi volji. Začel je Polono učiti in rahlo grajati. Polona mu ni prav nič zamerila. Le še trše besede je želela od njega, tudi udarca bi mu ne bila zamerila, samo ko bi bila mogla sama sebe prepričati, da jo ima res kaj rad. In tega ni mogla. Vsak nauk, vsako pogospodarjenje je Vrban končal: »Viš, Polona, rajna Polona je tako naredila.«

Ta večni stavek je bil škorpion, ki jo je sekal v srce. Dvignilo se je rahlo ljubosumje do pokojne žene, nato pa pravo živo sovrašтво, ki je nekoč po takem opominu kar bruhalo iz Polone:

»Ti in tvoja rajna Polona! Tak nehaj vendar. Jaz sem že sita do tukaj,« je po-

kazala s kuhalnico, ki jo je vrtela v roki, na grlo.

Vrbanu je klonila glava. Potepeno je šel iz kuhinje po svojem delu.

Kdor je poznal Vrbana in bi bil to videl, bi trdil, da se je zgodil čudež. Toda čudeža ni bilo. Tolika grenkoba spoznanja je kanila v njegovo dušo, da je klonil pod to bolečino.

Ko je peljal koš gnoja na njivo, je občutil, da so noge naenkrat težke. Držal se je za ročico in gledal v tla. Po jesenski travi je drsala njegova peta, pošumela včasih v kupčku listja, ki ga je sapa nanesla v kolovoz. Zazdelo se mu je, da ob njem stopa rajna Polona. Polglasno je izgovarjal pretrgane stavke predse. Včasih je vzkipeł, pa se zopet nasmehnil, zakrilil z roko po zraku, kot bi hotel nekaj posebno tehtnega povedati. Ko je konj na ozarah obstal in se ozrl po gospodarju, se je Vrban šele predramil in potegnul za vajat.

Ko je stopil tistega dne pred večerjo v spalnico, se mu je zazdela hipoma strašno tuja. Vse dni dotlej jo je gledal, a ničesar ni opazil. Danes pa je obstal sredi sobe in bilo mu je, kakor da je zašel v grozno razdejanje; obleka je bila nemarno razvlečena vsepovsod, postelji napol postlani in njegovi praznični čevlji so stali blatni prav tam, kjer jih je sezul v nedeljo zvečer. Pri-pognil se je do njih, jih pobral in jih prvi hip nameril pod posteljo; potem pa si je premislil in jih odnesel ven k vodnjaku, da jih opere. Prav tedaj je prišla Polonica s škafom.

»Za božjo voljo, oče!« je vzkliknila, postavila škaf na tla in potegnula Vrbanu čevlje iz rok.

»Ne boste jih sami čedili!«

»Ko se pa nihče ne zmeni zanje!«

»Oče, ali ste jih še kdaj poprej sami?«

»Nikolil!« je odvrnil žalostno, sedel na klop pri vodnjaku in si podprl glavo.

»Večerjat!« se je oglasila gospodinja s praga.

»Tako, ko operem očetove čevlje,« je odvrnila Polonica in drgnila blato z njih.

»U, kakšna zadrega je vstala s temi čizmi. Saj še ne vabi k maši,« je pikro zavrnila oba Polona.

»Pojdival!« je prosil oče in vstal.

»Kar jejte! Jaz prej ne grem,« se je uprla Polonica.

Polona je opazila njegovo mračno lice. Kesala se je in skušala popraviti.

»Nič ne bodi hud, ljubi moj, zaradi čevljev. Glej, dela je res veliko in kar venomer res ne morem pometati in pospravljati. Bom že v saboto.«

Postavila je na mizo večerjo, potem pa mu strkala z rame seneni drobir, ki se mu je pri vrdeji obesil na srajco.

Vrban je nevhvaležno zgenil z ramo, temen oblak mu ni zginil z lica.

Ko so odmolili, jo je Vrban takoj pomeknil v spalnico. Postelja ga ni še čakala pripravljena. Nenavadno ga je to zbolelo. Jezen je potegnul pregrinjalo s postelje, držal ga nekaj časa trdo v pesti, prsi so mu parkrat zahrople, Vrban, kot je bil nekdanj, je vstajal v njem — toda roka mu je omahnila, pregrinjala ni vrgel na tla; trudno ga je zravnal in se pričel slačiti. Skoro se ni domislil, da bi se bilo to kdaj zgodilo za rajne Polone: naj je ona tudi bdela in ponočevala pri kuhi, pri bolnih otrocih, spat ga je vselej spremila in mu še tam ob postelji četudi z najmanjšo stvarco postregla. Tudi sporekla sta se ob takih prilikah. Ali to je bilo le tisto pikanje, ki je izviralo iz ljubezni, ko si ob teh trdih, kakor od rjave grude oprstenelih ljudeh ni mogla drugače najti pota in izraza. Nocoj je lezel Vrban sam v posteljo, brez družbe, brez pogovora z ženo in je nenadoma, kljub novemu zakonu, občutil, da je pravzaprav vdovec, ki ga deset porok ne more več odrešiti tega stanu.

Kmalu za njim je prišla Polona, ki se je zavzela, ko ga je našla v postelji, in zano se je resnično pokesala, da je pozabila in mu ni postlala. Zato je skušala popraviti zamudo in ga rahlo ogovorila. Toda Vrban se je potuhnil in je ni hotel slišati. Zato je legla in takoj trdo zaspala.

Vrban pa se je tedaj obrnil, legel vznak in buljil s čuječimi očmi skozi temo v strop. Poslušal je brezskrbno dihanje žene, ki je tuintam zahreščala in spet mirno soplala.

»O, Polona!« je šepetaje vzdihnil Vrban. »Kako ta ženska spi! — Tako sirovo, brezsrčno. — O, rajnica je še speč bdela. Tako rahlo je spala. — Če sem v sanjah zaječal, je bila že pri meni njena topla roka: Vrban, ali ti je slabo? — Ali naj ti dam požirek brinjevca? — O Bog, o moj Bog!«

Dolgo je ležal na hrbtu z rokami pod glavo in čim bolj je upiral oči v temo, tem jasneje je gledalo srce. Na vse zadnje se je

začel v omotici pogovarjati kar na glas z rajnico — toda Polona je spala. Vrbana je prijel, da ni več zdržal v postelji. Dvignil se je, nateknil škornjičnike in oddrsal iz sobe. Na dvorišču je sedel na tnalno, se ozrl proti fari. Tema je bila kot v rogu. Toda vseeno je videl zid krog pokopališča, srce je poiskalo grob rajnice.

»O, Polona,« je zavzdihnil in zaječal.

Tedaj so se zgenile v prašičji kuhinji njegove hčere, ki so se skrivaj shajale, da so se menile o vsem, kar se je godilo na domu. Preplašeno so se spogledale, privile že itak revno lučko še bolj in prisluškale.

»Oče!« je prva sodila najmlajša.

Vrban je vnovič prav glasno zavzdihnil.

»Očel!« so povzele vse za njo. Oči so se jim ovlažile in pričele so ihteti še hčere.

»Pojdimo in vrzimo to žensko iz hiše,« se je togotila Mreta.

»Ne, ne,« je pogovarjala Polonica.

»Grem in jih spravim nazaj.«

Pinnila je lučko, odprla vrata in šla k očetu. Položila mu je roko na glavo in ga ogovorila:

»Oče, hladno je tukaj, pojdiva v hišo.«

Vrban se je zdramil.

»Kaj pa stikaš tod?« mu je — gospodarju — samo od sebe zdrknilo z jezika.

»Slišala sem Vas, da jokate, pa sem prišla.«

»Kdo je jokal?« jo je osorno zavrnil Vrban. Ali v besedi je bilo sramu in ponižanja toliko, da se ni več opravičeval. Vstal je in odšel s hčerjo v lužo.

Polona ga je slišala, ko se je vrnil. Z resno skrbjo ga je vprašala, kaj se je zgodilo; če je morda v hlevu kaj narobe.

»Nič. Le spet zaspil!« ji je rekel prvič s tako trdim glasom, da Polona ni upala več ziniti. Njemu pa je postal ta hip Suhadolkin glas grozno tuj. Bilo mu je, kakor bi se bil nepoklican človek pritihtopil v njegovo sobo. Vse sile je zbral, da se je premagal in ni zakričal: »Ven!«

8. Za njo.

Drugo jutro je Vrban sejal zadnjo ozimino. Polonica mu je vodila. Ko je obrnil prvo brazdo, je začelo rositi. Vrban se ni zmenil, trdno je držal za ročici in se sklanjal nad plugom. Pršanje se je prelilo v dež, ki je droben pronical skozi obleko.

»Oče, nehajva!« je opozorila Polonica. »Boste mokri.«

»A, kaj moker! Kajkrat sem že bil. Kaj bi bila tako mehka. Hi!«

Orala sta dalje, dež pa ni prenehal, začel je pridodajati.

Polonica je segla na voz po jopico, ko sta priorala do ozar, in ponudila še očetu suknjič.

»Nočem,« jo je zavrnil oče in odnesel plug, da so zašklepetala kolca.

»Pa si nakopljite bolezen, jaz Vam ne morem pomagati,« mu je zoper navado ugovarjala Polonica.

Vrban pa se je zaničljivo nasmehnil. Vse življenje še ni poležal niti ene ure zavoljo bolezni. Nagnil se je nad plug in pognal.

Tiho sta hodila po njivi gor in dol. Le konjske brzde so pozvanjale in včasih je zaškripalo pod lemežem. Vrban se je ves pogreznil v čudne misli.

Polonična beseda 'bolezen' ga je začela zanimati. Kadarkoli ga je rajnica žena opozorila, češ, nikar, utegne ti škodovati, se je vselej zasmel. V njem je bilo toliko sile in samoglave volje, da ni mogel razumeti, kako si je sploh mogoče nakopati bolezen. To pot pa ga je začela kradoma obhajati želja, da bi bilo res, s čimer mu je grozila Polonica.

S tisoč vezmi je bil prirastel k tej grudi in prav nikoli ni pomislil, da se bodo te vezi nekoč vendarle pretrgale. Umirali so mu otroci, umirali sosedje njegovih let, umrla nazadnje še žena, sam pa na smrt ni pomislil. Sedaj pa se mu je pritihtopila ta misel in bila mu je naenkrat kakor tolažba. Zdelo se mu je, da bi bil srečen, če bi mogel leči kar v brazdo, ki bi ga zagnila s prstjo, ki jo je sto in stokrat že obrnil, vsako perišče posebej pretehtal in prevzdignil, vsako grudo tisočkrat pohodil in zdobil.

V tej zamišljenosti je gonil, da je Polonica komaj vzdržala. Deževnica se je mešala s potom, srajca na plečih se mu je kadila, ko sta doorala. Polonica je ročno odpela kolca, Vrban je prijel drevo, pa ga sam ni mogel dvigniti na voz. Še enkrat se je uprl, toda treščilo bi mu bilo na tla, da ni priskočila hči. Nato sta se napotila domov. Polonica je šla pri konjih, Vrban se je držal za ročico in opletal ves potoglav po kolovozu.

Se tisti večer ga je streslo.

»To ni nič,« je ugovarjal, ko so ga silili v posteljo. Drugi dan pa ga je le podrlo. Mrk in sam vase pogreznjen je tičal v postelji. Na vprašanja je malokdaj odgovarjal. Ko je Suhadolka le silila vanj, jo je pomilovalno pogledal, dvignil roko in rekel:

»Pojdi! Samo Polonica naj hodi k meni!«

»Ali nisem tvoja žena?«, se je ustavila Polona pri postelji in začela ihteti.

»Pojdi,« je še enkrat ponovil — potem pa komaj slišno dostavil: »Oh — nisi nel!«

Polonica je odvedla mačeho ven.

»Meša se mu,« je sodila Suhadolka.

»Po zdravnika pošljimo,« je tiščala Polonica.

»Hud bo, ko ga ne mara.«

»Pa ga moramo mi marati,« je skrbela hči.

Polonica je potegnila koleselj na dvorišče, zapregla in se odpeljala po zdravnika.

Ko je prišel, se mu je Vrban nasmehnil in menil:

»To je Polonica naredila. Naj bo, ampak pomagali mi ne boste prav nič.«

»No, no, oče, nekoliko pa že še pomagamo,« ga je miril zdravnik.

»Prehlajeni ste, oče. Toda to bi ne bila še taka reč, ali srce imate slabo.«

Vrban ga je veselo pogledal.

»Gospod, Vi ste moder mož. Globoko in daleč vidite. Samo pol srca imam, samo pol...«

»Vi ste šaljivec, oče.«

»Nisem, gospod. Pol ga je že v jami, pri rajnici...«

»Po mamí jim je hudo,« je pošepetala Polonica zdravniku, ki je zapisaval zdravila.

Polonica jih je prinesla iz mesta, toda užil pa Vrban ni niti kaplje.

»Po može mi pojdi,« je velel še tisti večer Polonici. »Pa vse hčere mi skličí.«

Možje so prišli k testamentu. Ko jim je Vrban sporočil poslednjo voljo, je dodal slovesno: »Možje, zmotil sem se, ko sem iskal njo. — Polona je bila samo ena. Po-vejte to za zgled vsem sosedom!«

Ko so možje vsi resni odšli, so pristopile hčere, ki od tistega večera še niso govorile z očetom. Vrban jih je tiho gledal, vsako posebej dlje časa. Nato jih je vse po vrsti pokrížal in se poslovil: »Otroci, odpustite mi. Vrnite se domov. Z materjo vas bova varovala z nebes.«

Hčere so zajokale in pokleknile ob postelji, Vrban pa je umolknil in se zazrl v Suhadolko, ki je tiho vstopila. Dolgo sta se nemo gledala. Žal besede ni bilo v nobenih očeh. Grenkost jima je silila v solze. Suhadolka je dvignila predpasnik in si zastrla oči. Vrban pa je mehko poprosil: »Otroci, vam jo izročam; naša je...«

Za teden dni so spet klečale vse hčere krog postelje. Polonica je brala:

»Gospod Jezus, zavoljo tvojih presvetih smrtnih težav reši v tej smrtni uri svojega služabnika vseh kazni in težav — —«

Vrban je tiho šepetal za njo:

»Jezus, Marija, sv. Jožef...«

Tedaj so se mu naenkrat široko odprle oči, obraz se mu je veselo zasvetil — in glasno je dodal: »Polona!« Nato pa mu je oko ugasnilo in hladna solza je pripolzela po licu.

Šel je k njej, ki jo je zmotno iskal na zemlji.

Kaj smo bili in kaj smo.

Napisal G. Kifeljc.

Iz svoje prvotne domovine na oni strani Karpatov, v nižini današnje zapadne Rusije in Poljske, so se naši predniki v prvih stoletjih po Kristusovem rojstvu začeli seliti na zapad in na jug. Prekoračili so Karpate, prišli v nižino današnje Ogrske, prekoračili so Donavo in se po dolinah, po katerih tečejo reke na desni strani Donave, pomikali vedno više proti izvirkom, v alpske višine. Pri tem so prišli daleč na zapad, celo v današnje Tirole; to nam pričajo krajevna imena, ki še danes kažejo po onih krajih slovensko lice, in pa listine iz one dobe, ki jasno govorijo o Slovencih. Ustanovno pismo tirolskega samostana Innichen iz leta 777 pravi naravnost, da je ta samostan bil ustanovljen v ta namen, da bi se pokristjanili tam naseljeni poganski Slovenci. V tem času smo Slovenci imeli na severu za sosedo Čeha in ne Nemcev kakor danes.

Seveda ti kraji takrat, pred dvanajst sto leti, niso bili tako gosto naseljeni, kakor so danes; tuđi so bile takratne slovenske naselbine majhne, redko sejane in raztresene po dolinah. Sosedstvo z dvema mladima, krepkima državama, ki so jih takrat ustvarili nemški Bavarci in Franki in ki sta obe silili na vzhod, po dolinah pritokov Donave v nižino, je zakrivilo, da je krepka reka nemških priseljencev zalila te slovenske prvotne naseljence, ki so v nji utonili. Enotno urejene nemške države so s svojim uradništvom nadvladale Slovence, razcepljene v posamezna plemena in rodbine; temu se niti redko slovensko plemstvo ni moglo ustavljati ter se je v toku stoletij ponemčilo. Tega raznarodovanja Slovencev ni moglo ustaviti niti apostolsko delovanje svetih bratov Cirila in Metoda, ker je bilo prekratko in so Slovenci po njunem odhodu zopet prišli pod oblast nemške cerkve, ki je že prej pošiljala k njim svoje misijonarje.

Samo na jugu smo se Slovenci držali v svojih mejah, ki so vse do današnjih dni ostale skoro take, kakor so bile pred dvanajst sto leti. Italijanov mrzli planinski kraji niso mikali, povrh pa so bili razcepljeni v nešteto majhnih držav, ki so ljubosumno pazile druga na drugo in se med-

sebojno grizle. Do enotne države so prišli Italijani šele v preteklem stoletju in v naših dneh, pred vsem na račun razbite Avstrije.

Ko se je v devetem stoletju cerkvena oblast po krajih, kjer stanujemo, razdelila med dvoje nadškofij, solnograško in oglejsko z Dravo kot mejo — kar je veljalo do časov Marije Terezije —, smo bili cerkveno razdeljeni med Nemce in Italijane.

Tako je bila večina duhovščine, ki je pastirovala nad nami, nam tuja, kar velja posebno o najvišjih dostojanstvenikih. Cela desetletja slovenske fare niso videle svojega škofa, in če je prišel mednje, ga niso mogle razumeti, ker je govoril njen tuj jezik.

Slovenci smo tako bili pod dvojno tujo oblastjo, posvetno in cerkveno.

Za sosedo in svoje gospodarje smo tako imeli dva močna naroda, ki sta bila ne samo naša gospodarja, ampak tuđi naša — učitelja. Kar je bilo na eni strani slabo, je bilo na drugi dobro. Bistroumni Slovenec se ni zadovoljil z usodo mirnega hlapca, ampak se je z bistrimi očmi in gibkimi možgani pri svojem gospodu tuđi učil. Ta trda in težka šola nas je obvarovala, da nismo postali topa in gluha čreda, ki samo pokorno nosi svoj jarem, ampak nam je ohranila ono živahnost duha, ki je bila potrebna takrat, ko se je pokazala možnost, da se na tem ali onem polju osvobodimo in postavimo na lastne noge. Ta pot do svobode, do slovenske samostojnosti in neodvisnosti je križeva pot skozi stoletja trpljenja in dela. Če gledamo danes nazaj se moramo s hvaležnostjo spominjati onih naših ljudi, ki so prehodili prve, najhujše postaje; delo, ki so ga opravili naši predniki, in sadovi njihovega truda, ki jih danes brez skrbi in težave uživamo, pa nam morajo biti izpodbuda do nadaljnega dela.

Ves srednji vek, takole prvih osem, devet sto let, ki so jih naši predniki preživeli v svoji novi domovini, je temna doba odvisnosti. Ustoličenje vojvod na Gospo-svetsken polju, ta spomenik nekdanje neodvisnosti, je bilo nazadnje samo še gola zunanost, in še ta je bila v začetku petnajstega stoletja odpravljena. Slovenec je bil

takrat samo kmet, odvisen od tujega plemiča, graščaka; ter se po tedanjem družabnem pravu sploh ni mogel geniti z zemlje, ki je bila graščakova last, mesta so bila v nemških rokah in so ljubosumno branila svoje meščanske pravice, Slovencu je bilo skoro nemogoče priti v zvezo meščanov. In ker so bile vse obrti povečini doma samo po mestih, jim je bil tudi vstop v obrtni stan onemogočen ali vsaj silno otežkočen. Srečen slučaj je nanesel, da je ta ali oni Slovenec zablodil v takrat redko sejane šole in postal učenjak, član edinega poklica, ki je bil takrat svoboden in vsakemu pristopen. Tukaj se je pokazala bistra slovenska glava: proti koncu srednjega veka srečamo med učenjaki celo vrsto znamenitih imen, ki so slovenska in ki so nastala na naši zemlji. Toda ta učenost je tuja — latinska; njeni člani se svoje narodnosti ne zavedajo, ampak so člani mednarodne družbe učenjakov, s katero živijo in s katero čutijo.

Slovenec je bil v onem času torej samo kmet. Prišel pa je v težavne razmere, ker se je ves način gospodarstva v teku stoletij polagoma korenito izpremenil. Mesta so se, ker so bila središča obrti — ki je takrat nadomeščala industrijo — in trgovine, silno okrepila in so uvedla denarno gospodarstvo. To je spravilo v zadrego graščake, ki so kot veleposestniki imeli svoje edine dohodke iz pridelkov svojih zemljišč. Na drugi strani pa so bili graščaki plemiči tudi odvisni od vladarjev, kraljev in deželnih knezov: če so jih potrebovali, so jim za nagrado dajali posebne pravice, če pa so se čutili dovolj močne, so zahtevali od njih nove dajatve in davke, saj jim je takrat denarja vedno bolj bilo treba, če že ne za drugo, za neprestane vojne. In tako je graščaka pritiskal meščan in pritiskal vladar, graščak pa se je držal edinega, ki je bil pod njim, svojega kmeta. Kmet je bil, ki je moral plačati vse stroške teh gosposkih pravnih razmer uprli in glasno zahtevali »staro pravdo«, staro pravico, ki je nekdanj veljala. Ti upori so bili krvavo zadušeni, toda potoki kmečke krvi niso mogli zadušiti setve, ki je klila v nove čase. Ti časi so napačili v šestnajstem stoletju.

Srednji vek je bil strogo organiziran po stanovih; le stanovi so imeli svoje pravice, posameznik pa nobenih. Na koncu srednjega veka pa zablisle med ljudmi misel, da ima tudi posamezen človek svoje pravice in ne samo v strogi organizaciji svojega stanu. Ta misel se pojavi najprej na duševnem polju s tem, da ustvari pojem in zavest narodnosti. Takrat se je med nami našel mož, ki si je rekel: »Vsi drugi narodi imajo knjige, s katerimi se jim odpira pot k višji izobrazbi, zakaj bi jih Slovenci ne imeli?« In tako je P. Trubar okoli l. 1550 izdal prvi dve slovenski knjigi, drobni še sicer, toda vendar pomembni: mali katekizem in abecednik. iz katerega naj bi se Slovenci učili brati.*

Takrat so izšle še druge slovenske knjige, v prvi vrsti cerkvene, toda tudi posvetne, kakor n. pr. prvi slovenski koledar. Višek pa je bil dosežen vsekakor z izdajo celega slovenskega svetega pisma (1584), ki je prvo celotno sveto pismo med južnimi Slovani. S slovensko knjigo smo dobili Slovenci v roke ključ v svet, ki nam je bil dotlej zaprt, sredstvo do samostojne izobrazbe in palico na poti do notranje osvoboditve, duševne neodvisnosti, ki je prvi pogoj za zunanjo. Od takrat je slovenska knjiga zvesta spremljevalka in vodnica vsakega Slovenca.

To nalogo je vsa stoletja lepo vršila. Včasih je bila namenjena sicer bolj za izobražence, toda že v sredi osemnajstega stoletja nastopi mož, ki se trudi z izdajanjem knjig, ki bi bile »kmetom na potrebo in pomoč! Ta mož je ljubljanski menih o. Marko Pohlin. Koliko je imel s tem uspeha, se vidi iz pričevanja njegovega učenca, V. Vodnika, ki je l. 1795 o svojem učitelju zapisal, da je znal tedaj vprav po njegovi zaslugi že vsak pastir in vsaka pastirica brati.

V tej dobi so se tudi pripetili oni svetovni dogodki, ki so našim kmetom prinesli najprej olajšav, nato pa popolno odpravo tlačanstva. Pravice starih privilegiranih stanov so bile odpravljene, s fran-

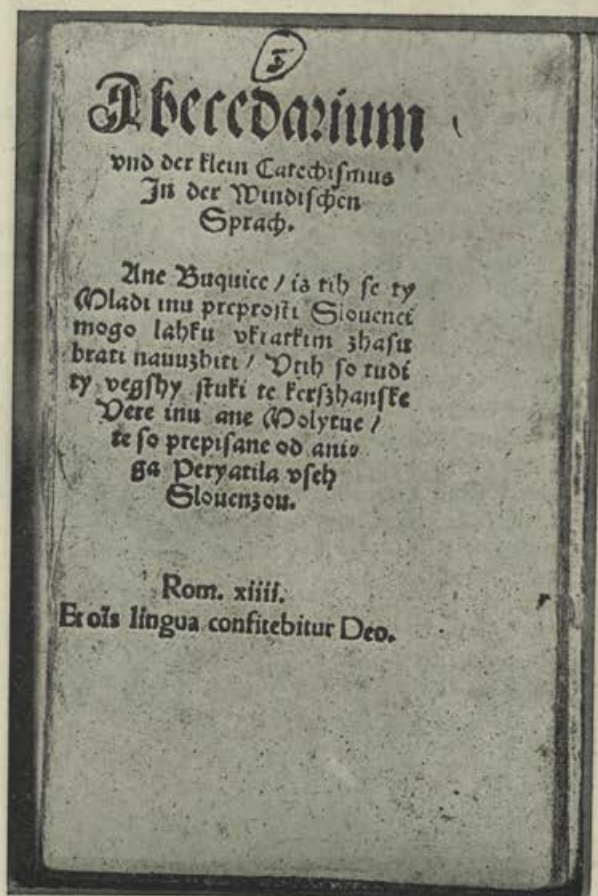
* Da ne bi bilo napačnega umevanja, pripominjamo: Gotovo je, da je Trubarja do izdajanja slovenskih knjig nagajala tudi želja, širiti v Slovenicah protestantovsko vero, tembolj, ker je bil od svojih rojakov po preganstvu iz domovine oddaljen in jim ustno ni mogel oznanjati evangelijske vere. To dejstvo pa njegove velike zasluge za Slovenstvo ne zmanjšuje, najsí bi bila tudi celo čisto slučajna.

cosko revolucijo in prevratom l. 1848 se je ljudstvo osvobodilo težkih spon in odslej je slovenskemu kmečkemu otroku odprta pot v vse stanove in poklice.

Roko v roki s tem gre tudi razvoj narodne zavesti. Prve slovenske šolske knjige nam je prineslo že osemnajsto stoletje, pesniki in pisatelji sledečih dob pa ustvarjajo ono podlago, na kateri se lahko kesneje živahno razmahne slovenska narodna zavest. Sedaj ne gre več za to, da se en sam stan — n. pr. kmetiški — reši krivic, ki ga težijo, ampak da se vsa ona velika slovenska družina, sestavljena iz najrazličnejših stanov in poklicev, otrese krivic, ki jih trpi zaradi tega, ker je baš slovenska. Porodi se zavest nekake višje skupnosti, ki je nad posameznimi stanovi, porodi se zavest, da smo Slovenci en narod. Tej skupnosti, temu narodu je treba priboriti one pravice, ki jih — po božjih in človeških postavah — drugi narodi že uživajo. Borba za te pravice je opisana v zgodovini naših političnih bojov. Uspeh teh bojov je bil vedno odvisen od tega, kolika in kako močna je bila zavest slovenske skupnosti. To zavest je svoje dni nehoté gojil vsak oblastni »šribar«, ki je Slovenca v kancliji nahrulil v tujem jeziku: tak Slovenec je živo občutil na lastni koži, da nima s tem »šribarjem« nič skupnega, saj ga niti ne razume.

Toda — dragi moj! — če trpiva oba enako krivico, imava s tem res nekaj skupnega, ta skupnost pa je bolj žalostne sorte. Dajva rajši delati na to, da si bova priborila tudi one pravice, ki so nama obema skupne, delajva na to, da se med nama ustvari neka lepša, višja, plemenitejša skupnost. Ta skupnost ima v nama to podlago, da se razumeva, da oba enako trpiva in da enako hočeva. Če hočeva zavest te skupnosti ponesti v čim širše kroge, morava to skupnost drugim dopovedati. To se vrši z besedo, ki je lahko živa ali mrtva, tiskana, in z zavodi, kjer se ta skupnost goji, z lastnimi, narodnimi šolami. Živa beseda gre od srca do srca in je zaradi tega najbolj učinkovita. Natisnjena beseda pa sega mnogo dalje in — kar je neprimerno več vredno — ostane pripravljena vsak čas in se ne izgubi tako lahko.

Pomen lastnega tiska so naši predniki že zgodaj poznali, posebno pomen časopisja. Prvi je s slovenskim listom poskusil V. Vodnik, ki je v letih 1797 do 1800 izdajal svoje »Ljubljanske novice«. Toda ta poskus se takrat še ni posrečil, ker je bilo za tako podjetje še premalo slovenskega občinstva, pred vsem pa zaradi tega, ker so to bila nemirna leta Napoleonovih vojsk, ko so ljudje imeli mnogo drugih in važnejših skrbi. Iste razmere so pokopale tudi njegovo pratiko, ki jo je izdajal v letih 1795—97. V sledečih letih so se naši rodoljubi neprestano trudili, da bi oživili kak časopis. Posrečilo se jim je šele l. 1843, ko so začele izhajati Bleiweisove »Novice«, ki so pravi početek nepretrganega razvoja našega časopisja. Kako naglo in lepo se je naše časopisje razvijalo, vidimo najbolj na tem, če primerjamo sledeči dve številki: L. 1844 smo imeli samo en časopis, danes, osemdeset let kesneje, jih imamo okoli sto in petdeset. Še bolj pa se nam pokaže naš napredek, če te liste primerjamo. »Novice«

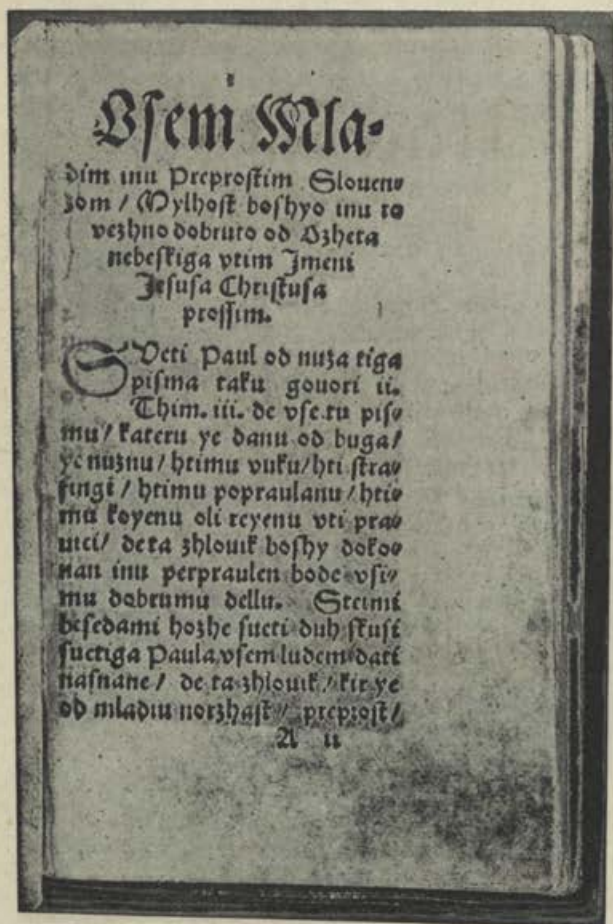
so kakor kakšen kramarski voz bile naložene z vsem mogočim, prinašale so pesnice in pisale o gnojnici in pametno narejenih gnojiščih, prinašale so znanstvene razprave iz najrazličnejših strok in pisale o sviloprejkah ali n. pr. najmodernejšem sistemu kolovrata; danes imamo za vse te posamezne panoge že posamezne liste, zabavne in poučne, šaljive in strogo znanstvene najrazličnejših vrst, za lovce posebnega, za čebelarja posebnega, za hišne gospodarje, za kmetovavce, za zadruharje, za športnike, za razne bratovščine kakor za razne politične stranke itd. In še vedno se pokaže kak nov list.

Naše ljudstvo in široki krogi so se navadili na knjigo najbolj po onih podjetjih, ki so jim jo redno leto za letom pošiljala na dom. Prvo tako podjetje so bile Slomškove »Drobtinice«, ki so začele izhajati l. 1846 in so doživele še dvajseto stoletje. Sledila je »Mohorjeva družba«, ki je v dolgih desetletjih svojega življenja poslala milijone

knjig med vse Slovence, in »Slovenska Matica«, ki je skrbela v prvi vrsti za izobražence. Naši pesniki in pisatelji, pred sto leti komaj redkim učenjakom izven slovenskega sveta znani, so danes v prevodih znani po vsem slovanskem svetu, med Nemci, Švedi in Finci prav tako kakor pri Angležih in Italijanih. Tako je slovenska knjiga, ki je bila izkrajna samo vez med Slovenci samimi, našla svojo pot v svet in priča o narodu, ki je vztrajno in neomajno šel svojo pot. Kakor pri nas že skoro ni preproste hiše brez časopisa ali majhne zbirke knjig, enako se danes po velikih, svetovnih mestih nahajajo zbirke slovenskih knjig, iz katerih študirajo tuji učenjaki slovenski jezik in slovensko književnost; to se godi v Berlinu in Petrogradu prav tako, kakor n. pr. v Londonu, Parizu ali Rimu.

Posebno razveseljiv dokaz slovenske narodne zavesti in žilavosti pa so naši ameriški Slovenci. Ne le, da niso utonili v amerikanstvu in se odtujili svojemu jeziku, ampak ohranili so se in svojo narodnost živahno dokazujejo. To priča njihovo staro in razširjeno časopisje kakor tudi njih izdajanje knjig. Glede tega prednjačijo ameriški Slovenci daleč pred raznimi drugimi Slovani, ki jih v Ameriki po številu sicer daleč prekašajo. In leto za letom gredo zaboji slovenskih knjig iz stare domovine v novo domovino in so tako stalna in živa zveza med Slovenstvom, ki je niti »velika luža« ne ovira.

Najbolj učinkovito sredstvo za okrepitev in povzdigo kakšne narodnosti pa so lastne šole, v katerih dobiva kak narod pouk v vseh strokah znanja v lastnem jeziku. Boj za take šole je bil dolgotrajen in posebno težak tam, kjer smo bili ali smo še danes (v Italiji in Avstriji) narodna manjšina. Prve slovenske učne knjige za osnovni pouk smo dobili sicer že pred več ko sto leti, toda v glavnem ustroju je šolstvo dolgo ostalo tujejezično. Najprej smo se priborili do lastnih, slovenskih, ljudskih šol; s srednjim in strokovnim šolstvom, posebno pa z višjim, je šla stvar že teže. Tako so Slovenci, če so smeli poučevati na zemlji, morali lastne rojake učiti znanosti v tujem jeziku. Razvoj

v tej smeri pa se vendar ni dal ustaviti. Pospeševali so ga ne samo Slovenci-profesorji, ki so svoje rojake poučevali sicer v tujem jeziku, toda v slovenskem duhu, pospeševali so ga tudi številni tujezemci na šolah po slovenskem ozemlju, ki so spoznali vso krivičnost kulturnega nasilja, ki se je nad Slovenci godilo in ki so ga skušali vsaj ublažiti ali omiliti. Neredek je slučaj, da je v nemški šoli profesor Nemeč zbudil v svojem učencu slovensko narodno zavest!

Zadnja desetletja se je ves naš boj na šolskem polju osredotočil na boj za slovensko vseučilišče (univerzo). Sicer je Ljubljana že v prejšnjih stoletjih imela višje šole, ki so takrat zastopale univerzo, tako n. pr. jezuitske visoke šole ali pa univerzo, ki so jo v l. 1810--13 v Ljubljani ustanovili Francozi. Toda vse te univerze so učile svoje učence v tujem jeziku. Prvi poskus slovenske univerze v Ljubljani so bila juridična predavanja v l. 1854--55, ki pa jih je nagajiva in neodkritosrčna avstrijska vlada kmalu preložila v Gradec in nato sploh ukinila. Šele l. 1919 se je ta krivica popravila, ko je Ljubljana zopet dobila univerzo, na kateri se od tedaj predavajo vse znanosti slovensko in se pripravljajo na svoj bodoči poklic bogoslovci, zdravniki, profesorji, juristi, geometri, arhitekti in inženirji. Tako imamo Slovenci danes svoj najvišji učni zavod, ki je pritegnil nase vse po vsem svetu raztresene slovenske učenjake in vzgaja novi naraščaj ne samo onih, ki se bodo posvetili javnemu, praktičnemu delovanju, ampak tudi onih, ki bodo ostali v službi čiste, stroge znanosti. Potrebe te najvišje šole so ustvarile celo vrsto knjig, o katerih bi prej marsikdo nikdar ne mislil, da bodo sploh med nami mogoče.

Pogled od danes nazaj v pretekla stoletja našega narodnega življenja nam kaže

razveseljiv napredek na vseh poljih. Nekdaj smo bili neznana in pozabljena čreda kmetovavcev, ki so jih tuji gospodje samo izžemali, danes smo narod, ki ima najrazličnejše stanove od najnižjih do najvišjih, od ubožcev do težkih bogatašev, ki pa se zaveda, da je po svoji preteklosti in po svojem svetovnem položaju z isto usodo in isto besedo zvezan v eno družino. Ali naj ob pogledu na dosežene uspehe ležemo na desno uho in zadovoljno zadremujemo? Ne! Doseženi uspehi so nam dokaz, da se da z dobro voljo in žilavo vztrajnostjo premagati marsikatera težava, pred katero bi kakemu malodušnežu omahnile roke. Vsak dan prinaša novega dela, vsako opravljeno delo pa daje veselja in poguma za nova dela.

Zavest, da smo ena družina, sega preko mej, ki so delo človeških rok, iz Ljubljane prav tako v Aleksandrijo kakor v Cleveland. Dolžnosti, ki veljajo za vsako majhno človeško družino, veljajo v enaki meri tudi za veliko slovensko družino. Najlepša vez med njo pa je poleg narodne zavesti naša knjiga, ta priča naše preteklosti in znamenje v boljšo bodočnost. Skušajmo vsak po svoje pripomoči k temu, da bo vedno lepša in boljša: kakor pri drugih narodih, tako je tudi pri nas slovenska knjiga merilo našega znanja, naše zavesti, naše moči, sploh vsega našega narodnega življenja.

Zato veljaj vsem: Ljubi knjigo in jo spoštuj! Ljubi jo, da z njo žrtvuješ vsako leto nekaj gotovine. Nikamor je ne boš naložil bolje, kot če si kupiš dobrih knjig. — Spoštuj jo, ko jo imaš. Današnja knjiga naj počaka v tvoji hiši tvojih otrok in otrok otroke. Ne uniči je, čuvaj jo! Ko bi bili vsi Mohorjani ohranili samo vse mohorske knjige in bi jih ne bili raztrgali in razmetali, bi bili oteli svojcem in narodu neizmeren zaklad.

Pesem.

Pesem-sirotko, kod si hodila,
da se tak dolgo nisi vrnila? —
S cvetkami v dolu cvetela sem,
s Savo med brate šumela sem,
s ptičkami v ložu sem pevala,
žalostnim srca ogrevala;

v polju z metuljčki sem letala,
v tihih samotah se četela,
s srnico v gozdu sem skakala,
z deco solzice pretakala —
zopet pri tebi sem potnica zdaj,
sprejmi v srce me ljubeče nazaj!

Razgled po katoliškem svetu.

Sestavil prof. J. Pavlin.

Lanski Koledar se je preveč zamislil v svetovne dogodke, zato ni utegnil pogledati katoliškega življenja narodov. Letošnji pa hoče to zamudo popraviti.

Sv. oče Pij XI.

nadaljuje kot pravi knez miru in dobrotnik vsega človeštva delo svojih prednikov. Na prvem tajnem konzistoriju 21. dec. 1922 je podal nekako geslo svoje vlade z besedami: Mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem! Dva dni nato je poslal katoličanom vsega sveta prvo okrožnico. V njej opisuje sedanje žalostne razmere na svetu: sovraštvo med narodi in državami, nasprotja med raznimi stanovi, strankarstvo v državah, propad družin, želje po uživanju, delomržnost, posirovečnost itd. Zdravilo zoper te žalostne razmere je pa samo mir Kristusov, ki ga prinaša narodom sv. cerkev, oznanjujoč jim evangelij. Zato naj se narodi vrnejo h Kristusu, da bodo deležni pravega miru. Pri konzistoriju 23. maja 1923 je rekel: »Nikdar ne bomo nehalí bojujočim se otrokom označevati miru. Nikdar ne bomo nehali prositi Boga, naj položi v srca vseh svoj mir s tem, da jim da smisel za pravičnost in ljubezen.« Sv. oče se tudi v dejanju trudi za medsebojno pomirjenje med narodi. V njegovem imenu je državni tajnik Gasparri prosil Kemal-pašo, naj naredi konec grozovitostim v Mali Aziji. Podobno željo je sporočil mednarodni konferenci v Lausanni. Ko so Francozi zasedli Poruhrje je pisal pismo, v katerem opominja k pravičnosti in ljubezni.

Pij XI. pokaže ob vsaki priliki svojo dobrotljivost, da hoče pomagati trpečim narodom. V ta namen obrača dohodke, ki jih prejema sveta stolica kot Petrov novčič z vesoljnega sveta. Stradajočim prebivalcem porušene in požgane Smirne je poslal dvakrat po 100.000 lir, grškim beguncem iz Male Azije brez ozira na vero 400.000 lir in pregnanim Armencem 100.000 lir. Katoliške narode je pozval, naj pomagajo bedni Nemčiji. Katoliškim dijakom v Nemčiji je daroval 100.000 lir, za cerkve 1.200.000 lir, za bogoslovne liste 50.000 lir, za dobrodelne namene 400.000 lir. V iste namene je daroval Avstriji 325.000 lir, cari-

grajskemu apostolskemu delegatu 100.000 lir, Japoncem ob potresu 20.000 dolarjev itd.

Posebno se je trudil, da bi zmanjšal bedo v stradajoči Rusiji. Julija 1922 je v posebni okrožnici povabil katoličane vsega sveta, naj pomagajo. Sam je takrat daroval 2 in pol milijona lir. V Rusijo je poslal 11 redovnikov, ki naj bi delili hrano stradajočim; med njimi je bil tudi slovenski salezijanec Cigut. Trije so se ustavili na Krimu in tam začeli delo. Drugi so šli naprej v Rostov, Jekaterinodar in Moskvo. Sv. oče je kupil za 1 milijon lir zdravil ter jih poslal v Krasnodar.

V Vatikanu se pripravlja svetovna misijonska razstava za l. 1925. V nekaj letih bo vesoljni cerkveni zbor kot nadaljevanje vatikanskega zbora iz l. 1870.

Italija.

Milansko katoliško vseučilišče lepo napreduje pod vodstvom velikega učenjaka frančiškana Avgušтина Gemellija (Žemelija). Stroški prvega leta so znašali 1.424.000 lir. L. 1923 so prizidali poslopju novo krilo in priredili več dvoran. Zveza vseučiliških prijateljev, ki plačujejo letno najmanj 10 lir, šteje že nad 33.000 članov. Gotovo bo dosegla število 50.000, potem bo redno poslovanje vseučilišča zagotovljeno. Oddelek za socialne znanosti bo ljudski stranki kmalu vzgojil dosti voditeljev za organizacijo v mestih.

Katoliška ženska organizacija obsega tri odseke: za žene, dekleta in visokošolke. Vodstvo je skupno. Najstarejši je odsek za žene, ki ima nad 160.000 članic v 2733 društvih v 248 škofijah. Zveza ženske mladine obsega nad 4000 društev. Zveza katoliških visokošolk se je ustanovila l. 1922 na pobudo sv. očeta, pa je dosegla hitro 1000 članic. Skupnega zborovanja jeseni 1922 se je udeležilo nad 2000 zastopnic. Takrat je imela zveza 128 šol za agitacijo, iz katerih je izšlo že nad 700 agitatoric. Zveza skrbi za verski pouk med mladino, bori se proti nevarnim kinopredstavam, plesom in pretirani modi. Na shodu se je določil tale načrt: boj proti begu s kmetov v mesta, pridobivanje delavk za strokovne organizacije, boj proti pijanče-

vanju in umazaniam knjigam ter skrb za pokvarjeno žensko mladino. Zastopnicam zborovanja je sv. oče rekel: »Matere, sestre, žene in hčere, družina je vaše kraljestvo, v katerem ste v resnici kraljice. Bog daj, da ne pride nobeni izmed vas nikdar skušnjava, da bi se odpovedala tej vladi, ki je tako globoko ukoreninjena v naravi!«

Zveza katoliške moške mladine šteje nad 6000 društev z nad 400.000 člani. Njih zastopnikom je sv. oče priporočil disciplino, pokorščino in čisto življenje. »Ohranite to najlepšo krepost! Ta daje vašemu licu nebeški sijaj, vašemu duhu novo moč in vašemu telesu ono trajno mladeniško čilost, ki je gotovo plačilo kreposti.«

Francija.

Tu je med izobraženci in delavci vedno živahnejše katoliško gibanje. Mnogo dobrega store katoliška vseučilišča, ki jih je doslej pet; med njimi imata v Parizu in Lillu vseh pet oddelkov. Na njih predavajo sloveči učenjaki. Profesorja kemije na katoliškem vseučilišču v Toulousi Sanderansa je akademija znanosti izbrala za svojega člana. Akademija neumrljivih, ki šteje vedno le 40 članov, je sprejela za člana odločnega katoličana zgodovinarja Goyaua (Gojaója).

Katoliško društvo bančnih, borznih in zavarevalniških uradnikov se je hitro razširilo po vsej državi. V Lillu je sedež društva katoliških potnikov, ki ima namen: omogočevati članom spolnjevanje verskih dolžnosti, pospeševati njih pravni napredek in povsod vršiti apostolstvo resnice in ljubezni.

Dne 17. jun. 1923 je v Parizu obhajala Zveza katoliških železničarjev svojo 25 letnico. Pariški kardinal Dubois (Diboa) je imel slovesno sv. mašo v stolnici Naše ljube Gospe. Na tisoče železničarjev je prejelo sv. obhajilo. Pri oltarju je bilo okoli 150 zastav. Zveza šteje 466 skupin z nad 100.000 člani.

Telovadna in sportna zveza je štela jeseni 1922 48 pokrajinskih telovadnih zvez s 1900 društvi. Čeprav je vojska umorila na desetisoče katoliških telovadcev, se vendar po vojski zveze bujno razvijajo. L. 1922 so imeli 34 velikih zletov, pri katerih je telovadilo nad 90.000 mladine.

Dne 28. in 29. jul. 1923 so imeli katoliški dijaki v Grenoblu drugi narodni

zbor, na katerem so bila zastopana vsa francoska akademska društva. Razpravljali so največ o duhovnem življenju katoliških dijakov.

Vlada se v boju proti cerkvi vedno bolj unika in priznava pravice cerkvi in katoličanom. L. 1906 je pregnala šolske brate, ki so imeli 1500 šol, 32 dijaških zavodov, 45 učiteljišč, 10 strokovnih in 70 trgovskih šol ter 285.000 učencev. Zdaj je predložila parlamentu načrt, da se smejo spet vrniti. Prav tako je predlagala, naj se štirim redovom, ki pošiljajo misijonarje v inozemstvo, dovolijo zavodi za vzgojo misijonarjev; kajti prepričala se je, koliko misijonarji koristijo francoskemu ugledu in vplivu.

Julija 1923 je bil v Parizu 4. narodni evharistični kongres. Sodelovalo je nad 50 škofov, udeležile so se ga katoliške organizacije iz vse Francije. Pri končnem blagoslovu je bilo nad 100.000 vernikov. Vlada je dala na razpolago velike dvorane Trocadéra z obsežnim vrtom, kjer je bila vsak dan procesija z Najsvetejšim.

Katoličani imajo veliko lastnih šol, ker nočejo otrok pošiljati v brezverske državne šole. Te nimajo ponekod nič učencev, kljub temu jih država vzdržuje in plačuje učitelje.

L. 1923 je obiskalo Lurd nenavadno veliko število romarjev. Neki teden jih je bilo 25.000. Dne 19. nov. 1923 so v Rimu ugotovili krepostno življenje lurske Bernardke in jo proglasili za častljivo božjo služabnico.

Anglija.

Angleški katoličani so odločni in delavni, njih število vedno narašča, zato pa tudi raste njih ugled pri vladi in drugovercih.

Avgusta 1923 je bil v Birminghamu veličasten katoliški shod, ki je zbudil veliko pozornost po vsej Angliji. Razpravljali so posebno o vzgoji katoliškega izobraženega naraščaja. V ta namen so sklenili ustanoviti na dveh državnih vseučiliščih modroslovni in bogoslovni oddelek. Shod je odklonil ustanovitev katoliške politične stranke, ker ni v Angliji nobene protiverske stranke. Politične stranke imajo le gospodarski značaj. Zato tudi 24 katoliških državnoborskih poslancev nima lastnega kluba, ampak so v raznih strankah, največ v delavski, ki je za popolno

svobodo. Na katoliškem shodu so sklepali tudi o katoliških šolah.

Javne katoliške procesije so bile nad 300 let prepovedane, posebno v Londonu. Ko je bil tam l. 1908 mednarodni evharistični kongres, je minister prosil londonskega kardinala, naj ne bo javne procesije po ulicah. Zdaj te prepovedi ni več. Na praznik sv. Rešnjega Telesa so procesije v raznih mestnih okrajih.

Sloveče vseučilišče v Oxfordu so dolgo časa imeli le anglikanci. Sv. stolica je šele l. 1895 katoličanom dovolila, da smejo tam studirati. Zdaj ga obiskujejo tudi gojenci dominikancev, jezuitov, benediktincev in frančiškanov. Katoliški dijaki imajo svojo kapelo in duhovnika. To vseučilišče je imenovalo londonskega nadškofa kardinala Bournea (Borna) za častnega doktorja prava.

Konvertitov je vedno več. V zadnjih 7 letih jih je 80.000. L. 1922 je prestopil eden največjih angleških pisateljev Gilbert Chesterton (Česterten). Dolgo je proučeval anglikansko cerkev, odstranil je iz nje vse, kar je bilo pozneje dodanega, tako je našel katoliško cerkev. Njegov brat Cecil (Sesil) je prestopil že l. 1912, a je padel v vojni.

Katoličani si tudi sami prizadevajo, da bi kolikor mogoče anglikancev pridobili. V Londonu so l. 1918 ustanovili društvo, ki ima namen, med anglikanci širiti poznavanje katoliške cerkve. To skuša doseči s slovesno božjo službo, knjižnicami in javnimi predavanji. Predavatelje vzgaja v posebnih tečajih in jih ima že nad 100. Vsako nedeljo imajo predavanja po Londonu in okolici. V počitnicah pomagajo tudi visokošolci.

Neki list piše, da je zdaj na Angleškem že malo nekatoličanov, ki bi ne imeli med sorodniki katoličana. Za vrnitev anglikancev v cerkev je pred vsem treba milosti, ki se mora izprositi. Zato daruje angleška mladina, ki je združena v Zvezi vitezov in plemkinj sv. Rešnjega Telesa, vsakdanje sv. obhajilo za spreobrnjenje Anglije.

Anglikanci, ki se nagibajo h katoliški cerkvi, so julija 1923 zborovali v Londonu. Pričakovali so jih 10.000, pa jih je prišlo 16.000. Razpravljali so o verskih vprašanjih in pritrdili predlogu, naj bo sv. maša spet središče socialnega življenja. Pozdrav so poslali tudi sv. očetu.

Holandska.

Katoličanov je le dobra tretjina vseh prebivalcev, to je okoli 2 in pol milijona. Večina je protestantska, tako tudi vladarska rodbina. A vendar so katoličani z vztrajnim delom toliko dosegli, da morejo biti vzor katoličanom tudi tam, kjer imajo večino. V državnem zboru je od 100 zastopnikov 32 odločnih katoličanov. Katoliški prebivalci se bavijo večinoma s poljedelstvom. Njih društva štejejo 80.000 članov, protestantska pa le 30.000. V 15 zvezah je organiziranih 155.000 kat. delavcev. Ta društva so ustanovila številne socialne naprave za bolnike, stare ljudi in sirote.

Po dolgotrajnem boju so dosegli katoliškimi šolam ravnopravnost z državnimi, tako da jih vzdržuje država. Takih šol je nad 1600 z nad 300.000 učenci. Srednjih šol imajo blizu 100 z nad 8000 učenci. Krona vsega katoliškega šolskega dela je pa vseučilišče v Nimwegenu, ki so ga otvorili jeseni l. 1923. Takoj v začetku se je vpisalo mnogo slušateljev, med njimi tudi več protestantov. Za vseučilišče so zbrali nad 2 milijona goldinarjev (nad 70 milijonov dinarjev). Mesto Nimwegen je podarilo stavbišče in se zavezalo, za vseučilišče vsako leto prispevati 100.000 gold. Vseučilišče ima zdaj tri oddelke: bogoslovje, modroslovje in pravo. Profesorjev je 32.

Med vojno so holandski katoličani sočutno otirali solze vojnim sirotam in žrtvam. Imeli so iz raznih držav na prehrani 63.500 otrok, za katere so potrosili poldrug milijon goldinarjev. Za stradajočo Rusijo so nabrali 250.000 gold. Veliko so pomagali tudi Avstriji po vojski. Vzorno je njih misijonsko delo; saj imajo okoli 1000 misijonarjev in 20 misijonskih škofov.

Sloveči zdravnik in učenjak dr. Friderik Eeden se je spreobrnil h katoliški veri. Pri javnem predavanju v Haagu je govoril o vzrokih, ki so ga privedli do cerkve. Med drugim je rekel: »Ako bi vi vedeli, kaj sem jaz dobil v katoliški veri, bi še mnogo prej postali katoličani.«

Po angleškem zgledu so si tudi na Holandskem začeli prizadevati za združitve nekatoličanov s katoliško cerkvijo. To delo vodi okrog 16 mož, med njimi nekaj redovnikov, svetnih duhovnikov in laikov. V ta namen se je ustanovilo dvojno žensko društvo »Marija - Marta«. Društvo »Marija« moli za spreobrnjenje, »Marta« pa dela za to. Najbolj delavna med njimi je

Franciška pl. Löw, ki je šele pred kratkim sprejela katoliško vero. Po rodu je Judinja, stara okoli 25 let, prej je bila anarhistinja. Zaradi tega je bila v Monakovem obsojena na smrt. Ponoči pred smrtjo je obljubila, da se hoče vrniti k Bogu, ako jo reši. Po čudnem naključju je bila oproščena. Prišla je na Nizozemsko, kjer je obljubo spolnila.

Nemčija.

Tamkajšnji katoličani prirejajo že od l. 1848 dalje katoliške shode, na katerih se navdušujejo za katoliška načela in določajo smernice svojemu delu. L. 1922 je bil 62. shod v Monakovem, ki se je zvršil sijajno in v velikem obsegu. Otvoril ga je monakovski nadškof kardinal Faulhaber z navdušenim in temeljitim govorom o življenju po katoliški veri, ki mora biti temelj vsega katoliškega dela. L. 1923 so namestili imeti 63. shod v Kolinu, pa ga je porenka komisija prepovedala.

Nemški škofje se zbirajo vsako leto k posvetovanju v Fuldi, kjer je grob sv. Bonifacija. L. 1922 so izdali tam pastirski list, v katerem opominjajo katoliške visokošolce k odločnemu katoliškemu mišljenju in življenju. V skupnem pastirskem listu l. 1923 spominjajo na Pijevo okrožnico o miru Kristusovem in priporočajo za oktober molitvene tridnevne pred izpostavljenim Najsvetejšim itd.

Delo za katoliško obnovo dobro napreduje. Vodi ga akademična mladina in lepo število vseučiliških profesorjev svetovnega slovesa. Nekdo izmed teh je izjavil: »Z naših vseučilišč je prišel med ljudstvo brezverski strup, s teh vseučilišč mora priti tudi ozdravljenje.« Katoliški redovi se spet vračajo v kraje, odkoder jih je pregnala že reformacija.

Tudi v Berlinu je precej katoličanov, ki imajo okoli 100 cerkev in kapel. Katoliških župnih šol je 36, za deklice sta dve srednji šoli. V mestu je več moških in ženskih samostanov. Katoliška organizacija je dobra. Berlin spada pod vrtislavsko nadškofijo. Prebivalcem pa se je spolnila že dolgotrajna želja, ko je bil prošt pri sv. Jadvigi imenovan za pomožnega vrtislavskega škofa v Berlinu.

Češkoslovaška.

Dne 29. septembra 1923 je umrl v 73. letu olomuški nadškof dr. Anton Ciril Stojan. Dolgo časa je bil prošt v Kro-

merižu. Nadškof je postal šele 1921. Več let je bil državni poslanec na Dunaju, kjer je užival velik ugled, posebno v socialnih vprašanjih. Mnogo zaslug ima za katoliško gibanje na severnem Moravskem. Najrajši je delal za procvit Velehrada. Tu je zbiral škofove in duhovnike z raznih krajev sveta, da so se posvetovali o združenju vzhodne in zahodne cerkve. Na Velehradu je začel zidati dom za duhovne vaje, ki ima po njem ime »Stojanov«. En del doma je že dozidan in ima 116 sobic. Stojana so na njegovo voljo pokopali na Velehradu. Na grobu sta mu govorila dr. Hruban, voditelj čeških katoličanov, in Hlinka, voditelj slovaške ljudske stranke. Njegov naslednik je postal dr. Leopold Prečan, dosedanjí generalni vikar, rojen l. 1866, posvečen 30. decembra 1923. Ta bo vodil nadškofijo v Stojanovem duhu.

Katoličani se vztrajno bore za katoliško šolo. Dne 3. sept. 1922 so imeli v vseh večjih župnijah vse države zborovanja z dnevnim redom: »Katoliški otrok v katoliško šolo.« Zborovanja so se udeležili starši brez razlike strank. V vseh župnih cerkvah so bile to nedeljo pridige o katoliški vzgoji. Katoličani so ustanovili Cirilmetodijsko matico, ki ima namen izvojevati katoliško šolo. Takoj v začetku se je osnovalo 424 podružnic. Svobodomiselna vlada pa tem željam nasprotuje. V začetku šolskega leta 1923/24 je po francoskem vzorcu vpeljala v vseh osnovnih in meščanskih šolah pod imenom državljanske vzgoje kot obvezen učni predmet takozvano laično moralo, to je pouk, kako naj učenci postanejo dobri in pošteni državljani. Ta pouk naj bi nadomestoval verouk. Vlada ni upoštevala ugovorov škofov, poslancev in ljudstva. Praški nadškof je pisal v imenu vseh škofov prosvetnemu ministru odprto pismo zaradi protizakonitega omejevanja verouka na osnovnih šolah. Vladni načrt za srednje šole določa verouk le za prve tri razrede. Torej čaka katoličane še mnogo bojev, preden bodo izvojevali svoje pravice.

Preganjanje je zbudilo katoliško zavest med Čehi in Slovaki; verniki so se začeli zbirati okrog svojih pastirjev in njih organizacije rasto. O binškojih 1923 je zborovalo v Praži nad 1200 zastopnikov katoliške ljudske stranke za Češko. Stranka je dobro organizirana v krajevnih in okrajnih skupinah. Krajevnih skupin je 5850, 447 jih je prirastlo v zadnjem letu.

S stranko se razvija tudi njen tisk. Stranka ima dva dnevnikarja, tretji pa je v njeni službi, in 12 pokrajinskih tednikov. Zadnje leto so lastno tiskarno v Pragi povečali in kupili škofijsko tiskarno v Budjejevicah. V Pragi so kupili nekdanji piaristovski zavod, tu imajo zdaj svoj dom razne katoliške organizacije. Prav tako razveseljivo je bilo poročilo o strokovnih organizacijah. Socialistična in narodnosocialistična delavska organizacija propadata, katoliška pa raste, tako da so se že morali po strokah razdeliti v več skupin.

Dne 16. sept. 1923 so bile občinske volitve po vsej državi. Ljudska stranka je v treh letih napredovala za polovico in dobila največ glasov: na Slovaškem okoli 400.000, drugod pa 390.000. L. 1920 so dobili socialisti na Slovaškem 500.000 glasov, zdaj pa le 70.000. Tako je ljudstvo pokazalo svojo nejevoljo proti kulturi in cerkvi sovražnim strujam. Državnozbornske volitve bodo šele l. 1926.

Katoliški dijaki so imeli l. 1923 na Velehradu letno zborovanje. Zastopanih je bilo 77 organizacij, ki imajo 2677 članov. Te organizacije imajo 31 knjižnic in 21 čitalnic v raznih mestih. Prosvetnega ministra so prosile, naj na vseučilišču v Brnu in Bratislavi uvede predavanja za krščansko modroslovje.

Češka narodna cerkev ima za patriarha dr. Farskega, ki je zavrnil vse nadnaravno razodetje. Tudi sv. krsta ne priznava za zakrament. Prav za prav so to le svobodomislecji pod krščanskim imenom. Na Moravskem je škof narodne cerkve dr. Pavlik, ki si je privzel ime Gorazd. Ta ni priznal katekizma dr. Farskega. Tako je že prišlo do razkola. Na Slovaškem se narodna cerkev ni razširila, ima le nekaj tisoč vernikov, ki so samo češki uradniki. V začetku leta 1923 je imela narodna cerkev na Češkem 97 župnij, na Moravskem in v Šleziji pa 28. Te župnije so v več kakor 4000 političnih občinah. Duhovnikov je bilo 162. Precej pristašev se je že vrnilo v katoliško cerkev.

Pri ljudskem štetju 15. febr. 1921 je bilo 13.611.349 prebivalcev, med temi 10.384.860 katoličanov, 724.503 brezvercev, 525.332 vernikov narodne cerkve. Takrat so silno agitirali za odpad od katoliške cerkve, zato je umljivo, da je toliko brezvercev. Število razporok raste, l. 1919 jih je bilo 2029, l. 1922 pa 6063.

Avstrija.

Tudi tu se morajo katoličani boriti za versko šolo, posebno na Dunaju, kjer imajo socialisti mestno upravo. Mestni šolski svet je l. 1922 pod kaznijo prepovedal molitev. Proti temu so katoličani sklicali veličastno zborovanje, na katerem so najodločneje zahtevali katoliško šolo. Radi tega si šolski svet ni upal svojega sklepa izvesti.

Od 28. jun. do 1. jul. 1923 je bil na Dunaju avstrijski katoliški shod, prvi v novi državi. Udeležilo se ga je ok. 250.000 ljudi. Pokazalo se je soglasje avstrijskih katoličanov v izvajanju krščanskih socialnih načel in v boju proti materialističnemu kapitalizmu in socializmu. Pokazalo se je tudi, da v Avstriji še živi katoliško ljudstvo. Na shodu so razpravljali na glavnih zborovanjih o 4 velikih vprašanjih: o družini, šoli, cerkvenem življenju in dobroti. Zasnovovali so načrte za prihodnost, ki naj jih uresniči katoliške organizacije. Poudarjala se je posebno važnost verskega življenja za ljudstvo, družino in domovino. Zvezni kancler dr. Seipel je rekel na shodu: »Če se snidemo z našim ljudstvom, dobimo spet moči in v nas zraste prenovljena zavest dolžnosti. Kajti to ljudstvo zasluzi, da se zanje bojujemo z vsemi močmi, čeprav bi bil boj še tako hud.«

Ob katoliškem shodu je imela Ljudska zveza 16. občni zbor. Zveza šteje 800.000 članov. Njen tisk je rodil bogate sadove. Gospodarske organizacije so zelo napredovale. Vsa znamenja kažejo, da bo mogla zveza prihodnja leta še z večjim uspehom voditi prosvetno in organizatorično delo. Državni kancler je posebno hvalil enotno in smotreno delo zveze.

Škofje so v začetku l. 1924 izdali skupni pastirski list, v katerem govore o dolžnostih do katoliške cerkve.

V Avstriji deluje uspešno Avstrijska ljudska straža, ki se bojuje za trezno in npravno življenje ljudstva.

Amerika.

V Severni Ameriki je katoliška organizacija, imenovana Kolumbovi vitezi, ki je ustanovljena posebno proti prostozidarjem. V Združenih državah jih je okoli 800.000. Imajo nad 350 bolnišnic, ustanavljajo prosvetna društva, zadruge, pospešujejo tisk itd. Avgusta l. 1924 so zborovali v Montrealu, kjer se jih je sešlo

20.000. Cerkvi so že veliko koristili. Bojujejo se tudi proti tajni družbi, ki se skriva pod imenom Ku Klux-Klan in je požgala več katoliških zavodov in cerkev. Zato so Kolumbovi vitezi ustanovili za vsako župnijo branitelje, da varujejo bolnišnice, cerkve in šole.

Katoličani Združenih držav darujejo veliko v dobre namene, samo l. 1922 75 milijonov dolarjev. Toliko so nabrali večinomoma med delavci. Mnogo so darovali za stradajočo Rusijo. Zborovanju vseh škofov Združenih držav jeseni l. 1923 je sv. oče poslal pismo, v katerem jih prosi, naj vernikom priporočajo dobrotelost.

Avgusta 1923 so imeli v Clevelandu ameriški Slovenci prvi katoliški shod. Priprave je vodila Katoliška Jednota. Udeležilo se ga je okoli 10.000 Slovencev iz

vseh krajev. Zborovalce je pozdravil tudi mestni zastopnik, ki je naglašal, da so Slovenci zvesti veri in novi domovini. Katoliška Jednota je pristopila kot članica k centralni cerkveni in prosvetni organizaciji ameriških katoličanov, ki je najmočnejša svetovna katoliška organizacija.

V kratkem presledku so umrli trije mladi slovenski duhovniki: 30. okt. 1922 Jožef Tomšič, rojen l. 1868 v Šmartnu pod Šmarno goro; 30. nov. 1922 Pavel Dev, rojen l. 1887 na Rečici ob Paki, in 6. jan. 1923 Anton Sojar, rojen l. 1881 v Spodnji Šiški pri Ljubljani. Poleti 1923 je bilo v Združenih državah 95 slovenskih duhovnikov, 62 šolskih sester sv. Frančiška, nekaj tudi benediktink in dominikank. Župnija sv. Štefana v Chicagi je 3. jun. 1923 obhajala slovesno 25letnico ustanovitve.

Pesmi zadovoljnosti.

I.

Dalja, dalja, kje je sreča? V širni dalji sreče ni...	Ni zlató za dekle moje — kdo bi v svili v cerkev šel!	Borna kočá tam med drevjem, ko palača se mi zdi —
Dom moj, dom moj, ti si sreča, kdor te ljubi, mu vzbrsti...	bela peča, svetla ruta, pa sem jo za ženko vzel...	tam se v sreči oče, mati, veselita lepih dni...

II.

Oj ti gruda, trda gruda, kakor mati se mi zdiš: jaz sem v dalji, temni dalji, ti za mano se solziš...	Pa se vrnem zope! k tebi, ti ljubezen vso mi daš, pa da sem te stokrat žalil, ljubeznivo se smehljaš...	Poljska gruda, usliši vselej moj iskreni, verni klic: mного ustec bo odprtih, malo delavnih ročic...
--	--	---

III.

Zato, Bog Oče, daj poguma in moči, daj vsega, kar mi treba je do konca dni:	ljubezni polno mero, zadovoljnost, solz ne daj! — a daj mi še v bridkosti polnih urah nasmehljaj! — — —
--	--

Pa zemlja mi nebo postane
v blesku vsem.
Nad njim bo Tvoja roka čula,
mi bomo duše v njem...

IV.

Zdaj le se bliskaj, žarna dalja, ne bo me zvalil več tvoj sev, preveč jo ljubim, poljsko grudo, prelep, prečuden je njen spev.	Oj borna kočá, oče, mati in ženka, deca, sreča v nji!... Spoznanje le sem v dar prinesel, pa smo si grad postavili — — —
---	---

Katoliški misijoni.

Prof. dr L. Ehrlich.

Misijonsko gibanje se širi vedno bolj in bolj po vojni. Napočila je prava misijonska spomlad.

Mladina na vseučiliščih in srednjih šolah se navdušuje za plemenito misijonsko delo! Posebno veje nov misijonski duh med ameriško mladino. Dijaki Združenih držav so ustanovili »misijonsko križarsko vojsko«, ki šteje v Ameriki že 250.000 dijakov! K tej križarski vojski pristopajo že tudi dijaki v Španiji, Italiji, Nemčiji. 9. avg. 1923 je imela misijonska križarska vojska v Daytonu (v Združenih državah) svoj IV. kongres in 1500 novih »vitezov« v belih haljah in z rdečim križem na prsni je bilo sprejetih. Letos bo V. kongres v Cincinatiju.

V Evropi se širi posebno misijonska duhovniška zveza po vseh deželah, poleg nje pa Družba za širjenje vere. Misijonsko gibanje zajema vedno bolj široke plasti ljudstva in zato uspevajo povsod misijonske prireditve.

Holandska je imela l. 1923 štiri-deset misijonskih razstav; nadalje tri misijonske tečaje po 2 do 8 dni. Samo štiri duhovna semenišča na Holandskem so nabrala za misijone tekom l. 1923 14.420 holandskih goldinarjev (približno 120 tisoč francoskih frankov).

V Belgiji je bila cela vrsta misijonskih praznikov; posebno je uspel misijonski teden v Antverpnu. V 23 cerkvah so 28. oktobra pridigovali misijonarji o misijonih. Kardinal Mercier in belgijski škofje so se udeležili; posebno sijajna je bila velika misijonska razstava.

V Franciji se je vršil misijonski kongres meseca novembra.

Mednarodni dijaški kongres v Inostu (v avgustu 1923) je sklenil, da morajo vse mladeniške organizacije praznovati posebno misijonsko nedeljo.

V Švici so bili trije misijonski tečaji, in sicer za gojenke višjih zavodov, za srednješolce in za duhovnike in bogoslovce.

Družba za širjenje vere, ki ima svoj sedež sedaj v Rimu, je nabrala l. 1922/23 20 milijonov frankov, od teh je darovala Amerika sama polovico.

Iz misijonov.

Po vseh poganskih deželah, na Japonskem, Kitajskem, v Indiji, v Afriki, se širi po vojni nacionalne gibanje! Afrika Afričanom, Indija Indijcem, Japonska Japoncem itd. Narodi so se v svetovni vojni naučili od Evropecev rabiti moderna orožja in bi radi otresli jarem Evropecev. — 20. stoletje bo usodepolno za evropsko nadvlado v Afriki in Aziji. Pa to gibanje je tudi zelo nevarno za misijone! Z Evropeci bodo morali zapustiti tuje dežele tudi misijonarji! Zato je tolike važnosti, da se vzgojijo duhovniki domačini, ki bodo mogli ostati pri svojem ljudstvu.

V Afriki je zdaj poleg 100 milijonov paganov, 50 milijonov mohamedancev in 3 milijone katoličanov. Vsa Afrika je razdeljena na 112 misijonskih distriktov (okrajev) in danes oznanja okrog 2500 misijonarjev (med njimi 250 domačinov) evangelij Kristusov že po vseh delih Afrike. Vse to je delo zadnjih 50—60 let. Tri ovire se posebno pojavljajo v Afriki. Mohamedanizem, ki se je začel širiti v Afriki v večji meri šele v 19. stoletju, je objel že 50 milijonov zamorcev! Obupni so klici misijonarjev na pomoč proti tej zmoti! Kar je mohamedansko, je zgubljeno! Zakaj se tako širi? Zamorec lahko živi vsem svojim prejšnjim strastem, samo da pri tem kliče boga Alaha v molitvi.

Usoda žene je druga ovira! Žena je sužnja! Oče ali brat ima pravico prodajati hčerko ali sestro! Saj dekleta tvorijo bogastvo hiše! Še danes se po velikem delu Afrike dekleta prodajajo v starosti 10—14 let v zakon tistemu, ki več ponudi. Dekle nima pravice ugovarjati. Iti mora in ne vidi več doma.

Suženstvo še tajno in tiho cvete v Afriki. Toda krščanstvo razvija vedno mogočnejše praper enakosti in svobode in zdaj se začne v Afriki doba bogate žetve. Samo en zgled: Ob takozvani suženjski obali, kjer je kakih 500 misijonarjev umrlo v zadnjih desetletjih na rumeni mrzlici in drugih tropičnih boleznih, je danes že okrog 200.000 katoličanov in plemena Ašanti, Dahomejci, Fanti, ki so bila prej

najkrutejša, se danes spreobračajo trumoma h krščanstvu.

Indija šteje sedaj 3 milijone katoličanov. Toda 3130 duhovnikov (med njimi 1930 domačinov) ne zadostuje velikanskim potrebam! 320 milijonov ljudi je v Indiji in če bi danes nastopilo 10.000 novih misijonarjev pot v Indijo, bi ne bilo preveč! Odkod bodo prišli novi misijonarji?

Pri tem pa še delajo težkoče protestantski misijonarji. Tako n. pr. studira na katoliških višjih zavodih samo 5000 dijakov, dočim na protestantskih 50.000. — Sicer je izjavil H o p a l a, indijski protestantski pridigar, da so Indijci samo tako dolgo protestantski kristjani, dokler teče denar iz Evrope in Amerike, potem pa spet odpadejo, dočim je rimski katolicizem prodril že v indijsko dušo.

Sv. stolica je imenovala v zadnjih letih več duhovnikov-domačinov za škofe, da bi tako polagoma izročila pastirstvo indijske cerkve domačinom.

Na J a p o n s k e m je strašen potres uničil več misijonskih postaj. A misijonarji upajo, da bo strašna nesreča privedla mnogo Japoncev v Kristusov hlev. Na Japonskem ni več kot okrog 80.000 katoličanov!

Budisti (domači pagani) so začeli veliko gonjo proti krščanstvu in širijo geslo: »Japonska Japoncem!«

Katoliški plemič Jamamoto je pokazal v parlamentu ministru in vladi katoliški katekizem, da so se mogli vodilni možje

sami prepričati, kaj uči katoliška cerkev o zvestobi do države. Napadi na cerkev in papeža so radi tega nekoliko ponehali.

K i t a j s k a »republika petero barv« (Kitajska, Manžurija, Mongolija, Tibet, Turkestan) je v neprestanih revolucijah. Mnogoštevilne roparske tolpe ropajo in pustošijo deželo, vlada pa nima dosti moči in ugleda, da bi napravila red.

Kljub temu je za zdaj Kitajska najplodovitejša misijonska dežela! Zdaj štejejo katoličani 2,100.000 vernikov. Pa koliko tisoč misijonarjev bi moralo iti na Kitajsko, da bi mogli 400 milijonov paganov spreobrniti. Samo 1422 evropskih misijonarjev deluje na Kitajskem, dočim je 6000 tujih protestantskih pridigarjev.

Ko gledamo širom sveta, se nam izvije iz prsi vzklík: Gospod, pošlji delavcev v svoj vinograd! Vzplamteti mora tudi ljubezen nas, Slovencev, do misijonov! Tudi mi smo dolžni kaj storiti za misijone, ko je nas Bog oblagodaryl s pravo vero! Hvala Bogu: misijonsko gibanje se je začelo med nami lepo razvijati. Naši škofje so vpeljali Družbo za širjenje vere v naših školijah in letos se je pridigovalo po številnih slovenskih cerkvah o misijonih. Tudi duhovniki so se združili v duhovniško misijonsko zvezo. Imeli smo prvi slovenski misijonski tečaj, dobili smo lepo misijonsko glasilo: Katoliški misijoni! Zeleti je le še, da bodo dobili naši jugoslovanski misijonarji kmalu lastno misijonsko provinco med pagani.

Belokranjska.

Trije potniki so potovali,
potujoči srečali devojko,
srečali devojko lepo Maro,
vsak jo z lepim darom je obdaril:
Prvi dal ji šopek rožmarina,
drugi dal ji jabolko rdeče,
tretji dal ji z roke zlati prstan.

Prvi pravi: »Moja je devojka,«
drugi trdi: »Moja je, ti molči,«
tretji kolne: »Bogme, pred sodnika —
on razsodi naj, čigava bodi!...«

Prišli so na sodbo pred sodnika:
»Daj, razsodi nam, sodnik častiti!
Skupaj smo mi trije potovali,

potujoči srečali devojko,
srečali devojko lepo Maro,
vsak jo z lepim darom je obdaril.
Prvi dal ji šopek rožmarina,
drugi dal ji jabolko rdeče,
tretji dal ji z roke zlati prstan —
daj, razsodi nam, čigava bodi!« —

Sivo brado si sodnik pogladi,
modro se nasmehne protj nebu,
potnikom takole odgovarja:
»Rožmarin se daje ob slovesu,
jabolko se daje za plačilo,
v zakon pa se daje z roke prstan —
kdor ji prstan dal, njegova bodi!«

Leopold Turšič.

Živinorejčeva domača lekarna.

Sestavil živinozdravnik Fr. Černe.

Kmetje v Sloveniji imajo svoj najvažnejši dohodek v živinoreji. Res je, da so gospodarji, ki imajo lepe gozdove in dobre vinograde, navadno bolj trdni v svojem gospodarstvu kakor njihovi manj srečni tovariši, katerih edini dohodki so v polju in živini; vendar se pa v splošnem vidi, da je za srednjega in manjšega posestnika vprav živinoreja najvažnejša pridobitna kmetijska panoga. Vse vrste živinoreje, naj bo že konjereja, govedoreja, prašičereja, perotninarstvo i. dr., donašajo, čeprav ne vedno sijajne, vendar pa vsaj kolikor toliko primerne dohodke, toda le tedaj, če me posestnik prav gospodariti in če ima tudi srečo pri svojem gospodarstvu. Prav gospodariti z živino nas uči umna živinoreja. Dober gospodar skuša rediti v svojem hlevu čim boljše, povsem zdravo, res porabno in koristonosno živino, kar se mu bo pa posrečilo le tedaj, če se bo seznanil z nauki umne živinoreje, če bo prebiral knjige o živinoreji, poučne spise v strokovnih listih, se zanimal za strokovna zbiranja in predavanja, posebno pa tudi, če bo opazoval vestno svoje lastno gospodarstvo in pa gospodarstvo svojih sosedov. Kdor pridno opazuje razna gospodarstva, izsledi vzroke dobrega uspevanja živine in opazi korenine slabe reje in raznih nesreč pri živini. Umen gospodar pa mora doseči uspehe pri živini s čim manjšimi stroški, gospodariti mora res gospodarski, ne sme n. pr. tratiti krme in ne sme razmetavati denarja za nepotrebne stvari, kakor so razne redilne štupe in praški, ki koristijo prav malo ali nič ter donašajo dobiček največkrat le trgovcu, ki zna s spretnimi besedami tako blago priporočati in vsiljevati skrbnemu živinorejcu, ki rad kaj žrtvuje v upanju, da mu bo uspevala njegova živina bolje. Pri vsej skrbi, ki jo ima gospodar za svojo živino, se pa dogajajo vendar nesreče in bolezni med živino, ki ogražajo lahko celo gospodarstvo in napravljajo resne skrbi gospodarju in njegovi družini. Kadar se pojavi bolezen v hlevu, je dostikrat gospodar prestrašen, gospodinja potrta, ostala družina brez glave in nihče ne ve, kaj naj bi se storilo, da bi res koristilo in pomagalo. V tej zmedi hočejo

žival čim hitreje ozdraviti in v ta namen bašejo v žival velike množine najrazličnejših zdravil, ki pa pogosto nič ne koristijo ali pa celo škodujejo. Ko so z zdravili, kar jih je doma, pri kraju, pa pridejo sosede, ki vedo tudi še vsak nekaj dobrih stvari, tako da je marsikaterikrat res pravi čudež, ako vsa ta takoimenovana zdravila živali ne uničijo.

Kadar nam žival oboli, ohranimo si mirno kri in preiščimo žival mirno in brez razburjenja, kaj ji je prav za prav in kje tiči vzrok obolenja? Pri težjih boleznih ne bo mogel gospodar sam dognati bolezni in bo moral pač poklicati živinozdravnika, ki bo ugotovil vrsto bolezni in odredil vse potrebno za zdravljenje živali. Zgodilo se bo tudi, da bo spoznal živinozdravnik, da je le malo ali pa nič upanja, da bi žival ozdravela in v takem slučaju bo pač nasvetoval, naj se žival čimprej zakolje, še preden je preveč shušala in dokler je meso še užitno. Zapomniti si moramo tudi, da živalskih kužnih bolezni sploh ne sme nihče zdraviti razen živinozdravnika. Ako oboli torej goveja živina na slinavki (parkljevki), vraničnem prisadu, šumečih bulah, dalje prašič na rdečici ali svinjski kugi, konj na smrklju ali garjah, ovce na kozah, perotnina na perotninski koleri ali na kugi, potem psi in druge živali na steklini, mora gospodar ali pa tisti, ki je opazil tako sumljivo obolenje, to takoj nanzaniti pri občini in občina sporoči to višji politični oblasti (okrajnemu glavarstvu). Uradni živinozdravnik, ki pride nato v okužen kraj, odloči, kaj naj se zgodi z obolenimi živalmi, in odredi, če se smejo zdraviti in kako se morajo zdraviti.

Pri vsaki bolezni in pri vsaki nezgodi je potrebno, da se pomaga živali t a k o j. Čim dlje časa traja bolezen, tem nevarnejša lahko postane in težje jo bo ozdraviti. Dolgo bolna žival nam tudi dolgo ne bo dala užitek, mleka, dela itd. ter bo shušala in opešala. Pri večini bolezni je pravilna in dobra pomoč v prvem času obolenja ali nezgode največjega pomena in od prve pomoči odvisi ves nadaljnji potek bolezni in dostikrat tudi življenje živali. Previden gospodar mora biti vedno kolikor

toliko pripravljen na razne nezgode in bolezni pri živini in slabo bi bilo zanj, če bi ga doletela nesreča povsem nepripravljenega. Ker nesreča nikdar ne počiva, naj bi imel skrben gospodar vedno pripravljeno kolikor mogoče dobro zbirko potrebnega orodja in najpotrebnejših zdravil za prvo pomoč in zdravljenje. Vse to orodje, zdravila in druge pripomočke naj ima gospodar shranjene na primernem, priročnem kraju in vse to skupaj naj tvori njegovo domačo lekarno za živino.

Orodje za prvo pomoč.

V vsaki kmečki hiši naj bi imeli nekaj najbolj potrebnega orodja za prvo pomoč pri nezgodah pri živini; ako pa že ni mogoče, da bi imel vsak gospodar sam vse najpotrebnejše pripomočke, naj bi jih imela pa vsaj vsaka vas ali zadruga za vse člane, tako, da bi jih dobil v potrebi lahko vsakdo takoj, bodisi pri občini ali pa pri sosedu. Najbolj potrebno orodje navedemo v sledečem odstavku.

Toplomer (maksimalni termometer) rabimo za merjenje telesne vročine pri živalih in pri ljudeh. Za merjenje telesne vročine je prikladen le takozvani maksimalni toplomer, ki se razlikuje od drugih toplomerov posebno po tem, da so na njem zaznamovane le one stopinje, v katerih se giblje telesna toplota, torej stopinje od 35 do 42° po Celziju. Telesna toplota je malokdaj nižja od 35° ali pa višja kot 42°; če prekorači toplota katero izmed teh dveh mej, je to vedno prav slabo znamenje za zdravje in življenje živali. Navadna, pravilna telesna toplota je pri zdravem konju 37,5° do 38°, pri goveji živini 38° do 39°, pri ovcah 39,5° in pri prašičih 39,5°. Ako pokaže toplomer višjo telesno toploto kot je navadna pri dotični vrsti živali, je to znamenje, da je dobila žival vročino ali groznico, kar je največkrat začetek kakega nevarnega vnetja, n. pr. vnetja možgan, pljuč, črevesa ali pa tudi začetek nevarne kužne bolezni, n. pr. rdečice pri prašičih. Kadarkoli se telesna vročina živali znatno zviša, je potrebno, da se takoj natančno spozna in dožene bolezen in da se takoj prične s pravilnim zdravljenjem in gospodar naj ne pozabi poklicati v takem slučaju takoj večšega strokovnjaka zaradi natančne preiskave in zdravljenja živali.

S toplomerom merimo pri živalih toploto na ta način, da utaknemo živali dobro

očiščen, oslinjen ali pooljen toplomer počasi in prav previdno brez vsake sile v zadnje črevo; v črevesu držimo toplomer nekaj minut, na kar ga vzamemo zopet ven in pogledamo nato, do katere stopinje se je dvignilo v toplomeru živo srebro. Ko smo dognali na ta način višino telesne toplote, očistimo toplomer in ga položimo, če le mogoče, za nekaj časa v kako razkuževalno raztopino (n. pr. lizolovo vodo), da ga razkužimo. Dobro razkuženje toplomera je posebno potrebno, ako gre za nalezljive ali kužne bolezni, kajti z nezadostno razkuženim toplomerom bi prenašali prav lahko bolezen iz ene živali v drugo. Zapomniti si moramo še, da ne smemo toplomera, ki je namenjen samo za merjenje telesne vročine, nikdar vtikati ali polagati v vrelo vodo, ker bi ga s tem takoj popolnoma pokvarili. Pred vsako novo uporabo zamahnemo s toplomerom parkrat po zraku, da spravimo s tem živo srebro, ki morda še tiči od prejšnje uporabe v tenki cevi, v spodnji del toplomera, katerega vtikamo v črevo.

Požiravna cev se rabi za odstranjevanje plinov (vetrov), ki se zbirajo pri hudem napenjanju v vampu goveje živine in ki spravljajo radi svoje množine življenje živali v resno nevarnost. Požiravna cev je precej draga priprava in njena uporaba je težja kot raba trokarja, ki nam služi pri napenjanju prav tako dobro in ki je poleg tega tudi mnogo cenejši. Zaradi mnogostranskih priporočil pa imajo že v mnogih krajih živinorejci požiravne cevi in zato bo pač dobro, če povemo na tem mestu, kako se naj rabi požiravna cev, da nam bo res koristila. Mnogokrat trdijo ljudje, da s požiravno cevjo ni mogoče rešiti napete živine, vendar pa to ni res; kajti s požiravno cevjo se pomaga ne le dobro, ampak tudi prav hitro, seveda pa le tedaj, če se pravilno postopa pri tem poslu. Kadar se žival hudo napne, vzamemo požiravno cev in jo najprvo namažemo z oljem ali mastjo, da postane bolj gladka; nato postavimo napeto žival tako, da stoji s sprednjim delom telesa precej više kot z zadnjim delom, primemo in držimo žival dobro, da se ne more preveč braniti in gibati, odpremo gobec na široko, potisnemo požiravno cev skozi gobec nad jezikom v požiravnik in skozi požiravnik v vamp, kjer so nabrani vetrovi. Ako je v požiravni cevi še prožna šiba, moramo to sedaj potegniti iz cevi,

da ne ovira odhajanja vetrov iz vampa. V najkrajšem času odidejo vetrovi skozi požiravno cev iz živali ven; žival sama nima pri tem niti najmanjših bolečin in je rešena v najkrajšem času. Paziti moramo pri tem poslu zlasti na to, da ima žival gobec dobro odprt in da ne zaidemo s cevjo med zadnje zobe. Zato se navadno vlaga živali v usta lesena priprava, ki ima na sredi luknjo, skozi katero napeljemo cev in ki je tako pred zobmi varna.

Trokar je pri nas že precej znan kot izvrstno orodje za pomoč pri napenjanju goveje živine in ovac; kupiš ga lahko pri »Kmetijski družbi« v Ljubljani in pa tudi v vsaki boljši trgovini z železnino. Pravočasna raba trokarja reši živali življenje tudi pri najhujšem napenjanju in nima nikakih slabih posledic za zdravje živali. Ravnanje s trokarjem je prav lahko, pomoč vedno gotova in zato naj se ne odlašaja nikdar predolgo z vbodenjem trokarja, posebno če opazimo, da postaja napenjanje opasno. Trokar zabodemo živali na levi strani telesa v napeti vamp z močjo, da takoj prederemo močno kožo. Najboljše in pravo mesto za vbadanje trokarja je tam, kjer je vamp najbolj napet, to je na levi strani, navadno eno ped od križa in eno ped od kolčnih (črevesnih) kosti. Trokar potisnemo v smeri, kakor če bi hoteli priti s konico (špico) trokarja vprav v sredino trebuha, in ko trokar ne more več dalje, potegnemo iz trokarja bodalce, na kar odide skozi trokarjevo cev, ki je ostala v vampu, takoj toliko plinov (vetrov), da je žival naenkrat izven vsake nevarnosti. Če se zamaši morebiti trokarjeva cev s krmo iz vampa, potisnemo zopet bodalce v cev in porinemo na ta način krmo iz cevi v vamp. Trokar pustimo v vampu toliko časa, da vidimo, da je ponehalo zbiranje plinov.

Lijak in gumijeva cev je za zdravljenje mnogih bolezni prav potrebna priprava. Dober je vsak čist lijak iz pločevine, kakršnega rabimo za nalivanje tekočin v steklenice in sode; na ta lijak nataknejo 1½ metra dolgo gumijevno cev, kakor jo rabimo za pretakanje vina. Ta preprosta priprava nam služi za izpiranje ran, potem za vlive v zadnje črevo pri zaprtjih, pri boleznih v trebuhu in črevesu (posebno pri klanju, koliki), dalje za vlive v maternico (telečnjak, žrebedščak, praščjak), ki so potrebni pri zaostalem trebuhu, ter pri

vnetju in drugih boleznih v maternici. Vlive v črevo ali maternico so pogosto prav važni za ozdravljenje marsikatere bolezni, vendar pa učinkujejo dostikrat le tedaj, če se večkrat ponavljajo. Poklicani živinozdravnik odredi, kako in kolikokrat se morajo vlive ali izbrizgavanja vršiti, gospodar sam pa mora skrbeti za to, da se res točno in pravilno izvrše, ako hoče, da mu ozdravi žival. Vlive v maternico so posebno potrebni po težkih storjativah, dalje ako se pravočasno, kmalu po porodu ne odpravi trebilo (posteljica) in če se pričinja vnetje maternice, potem pri jalovosti krav itd. Živinozdravnik ne more opraviti sam vseh številnih vlivov in za to jih mora izvršiti gospodar natanko po dobljenih navodilih. Samo po sebi je umevno, da se mora lijak in gumijeva cev prav dobro oprati in osnažiti pred in po vsaki uporabi, in sicer s kako razkuževalno tekočino (lizolovo vodo), kajti sicer bi zanesli prav lahko v obolele in tako občutljive dele, kot so čreva in maternica, razno nesnago in kužne snovi, ki bi povzročile še kako novo in nevarno obolenje ali pa celo zastrupljenje krvi in živali. Osnaženo gumijevno cev namažemo pred vsako porabo z oljem ali pa s čisto mastjo.

Upogljiva šiba ali palica je potrebna za odstranjevanje raznih trdih stvari, ki so obtičale goveji živini v požiravniku. Večkrat se zgodi, da zaide goveji živini kaka trda stvar, n. pr. cel krompir, jabolko ali kaka druga slična stvar, v požiravnik in se zapiči tam tako močno, da je ne more spraviti žival sama ne naprej in tudi ne nazaj. Če se taka stvar ne odstrani pravočasno iz požiravnika, pomeni to vedno veliko nevarnost za življenje živali. Z vlivanjem olja in z rahlim pritiskanjem na obtičalo stvar, ki jo vselej otipamo skozi kožo na vratu, se dostikrat posreči potisniti dotično stvar ali navzdol v vamp ali pa navzgor v grlo in gobec, kjer se lahko zagradi z roko in odstrani. Dostikrat je pa v takem slučaju mogoče pomagati le na ta način, da se potisne z upogljivo šibo obtičala stvar v vamp. Tako šibo naj bi imel pripravljeno vedno vsak živinorejec, da bo mogel v potrebi takoj pomagati. Tako šibo naj gospodar napravi iz močne, dobro upogljive veje (najbolje vrbove) in naj gleda, da bo šiba dolga vsaj poldrugí meter in nad en centimeter debela. Šiba se mora nato prav dobro ogladiti, da ne ranijo pri vtičkanju njene grče in izrastki zelo občut-

ljive požiravnikove kože; tisti konec šibe, ki ga vtikamo v požiravnik, obvezemo s platneno krpico. Pred porabo namažemo še vso šibo in krpico z oljem. Kadar hočemo s tako pripravljeno šibo odstraniti kako obtičalo stvar iz požiravnika, vlijemo najpoprej v žival nekoliko olja, držimo žival močno, odpremo ji na široko gobec ter potisnemo šibo čez jezik v požiravnik. Ko zadenemo s šibo na obtičalo stvar, pritiskamo nanjo z rahlimi sunki toliko časa, da jo potisnemo v vamp in s tem žival rešimo.

Kako dajemo živalim zdravila?

Preden damo oboleli ali ponesrečeni živali zdravilo, moramo vedeti, kakšno bolezen ima prav za prav žival, kajti dajanje zdravil tja v en dan na slepo srečo, brez poprejšnje temeljite preiskave in brez pravilne ugotovitve bolezni, nima nobenega smisla in lahko več škodi kot koristi; dostikrat obremenjujejo razna težka zdravila, ki jih dajejo ljudje, le želodec in prebavila živali. Kadar ugotovimo bolezen kolikor mogoče natanko, preudarimo, kako bomo najbolje pomagali živali, kakšno zdravilo ji bomo dali, kakšno množino zdravila bomo vzeli in na kakšen način bomo spravili zdravilo v žival, da bo učinkovalo v njej čim bolje in čim hitreje. Ni vseeno, v kaki obliki se dajejo zdravila, kajti znano je, da n. pr. tekoča zdravila učinkujejo hitreje kot trda, n. pr. praški, korenine in slična. V prav nujnih slučajih bo torej bolje, če bomo dali zdravilo v tekoči obliki, čeprav je pa navadno pametneje in pripravneje, če se da zdravilo v trdi in ne tekoči obliki. Notranja zdravila dajemo živalim v obliki praška, svaljka ali cmoka, trde pile, vliva in vbrižgavanja, vnanja pa v obliki mrzlih in gorkih obkladkov, kašnatih obkladkov ali mečil, mazil in kopeli.

Praški ali štupe se dajejo najlaže; prašek se kar pomeša v primerni množini med krmo, doda se navadno še nekoliko otrobov, nato se poskropi vse skupaj z vodo in premeša. Krma z zdravilnim praškom pomešana naj se da pred drugo krmo, dokler je še žival lačna in radi tega ne izbira v krmi. Praškom se doda lahko še malo soli in tako pripravljeno zdravilo pojedjo prav radi konji in goveja živina; prašiči žro rajši take praške, ki so pomešani v mleku. Praški se dajejo torej živini na prav lahek način, vendar pa dostikrat ni mo-

goče spraviti v žival zdravila v obliki praška. Prašek v krmi pojedjo živali le tedaj, če imajo še kolikor toliko dober tek in pa če nima prašek kakšnega posebnega in nenavadnega okusa in vonja. S praški tudi ne kaže poskušati zdravljenja pri težkih boleznih, ki imajo navadno nagel potek.

Svaljki so najnavadnejša in najzanesljivejša oblika za dajanje zdravil. Če se daje zdravilo v obliki svaljka, dobi žival gotovo določeno in potrebno množino zdravila v se, medtem ko se od praška navadno mnogo raztrese in izgubi. Svaljek napravimo, če vzamemo zdrobljeno zdravilo, ga zmešamo z moko in vodo in nato vse skupaj gnetemo, da postane mehko testo. Da dobi svaljek boljši okus, primešamo lahko še malo soli ali pa medu. V obliki svaljka dajemo posebno soli in pa taka zdravila, ki imajo neprijeten vonj in okus. Kadar hočemo dati svaljek večji živali, se postavimo na desno stran glave, sežemo živali z levo roko v gobec na levi strani, primemo za jezik in ga potegnemo na levi strani iz gobca, z desno roko pa namažemo svaljek, katerega imamo pripravljenega na večji žlici ali na slični pripravi, živali na vrh jezika in nato spustimo jezik; glavo bolne živali držimo toliko časa privzdignjeno, da požre žival svaljek. Precej težko se dajejo svaljki prašičem, posebno velikim in upornim. Najlaže gre še, če pritisnemo prašiča k steni in ga dobro primemo za ušesa, nakar mu odpremo s pripravnim, gladkim lesom gobec ter namažemo svaljek na jezik; pri tem delu pa ne smemo nikdar držati prašiča za jezik.

Pile (pilule, pilne) rabimo pri nekaterih konjskih boleznih. Pil ne moremo sami delati in jih dobimo le v lekarni na živinozdravniški recept. Pile se dajejo le takrat, če se hoče spraviti v konja prav natančna množina kakšnega posebno močnega zdravila, ki mora takoj učinkovati. Pile so trde, podolgovate, 2 cm debele in 5 cm dolge in se dajejo živali vedno le cele. Kadar dajemo konju pile, se postavimo prav tako kot pri dajanju svaljka in ravnamo istotako. Paziti moramo, da porinemo pilo daleč na jezik in da ne pride konju med zobe: ako pride med zobe, jo konj gotovo zgrize in spravi iz gobca zaradi zoprnega okusa, ki ga pile največkrat imajo. Govejci živini in prašičem pa sploh ne dajemo zdravil v obliki pil.

Vlivanje zdravil je na mestu takrat, kadar hočemo, da delujejo zdravila čim hitreje. Pri vlivanju se izgubi vedno precejšen del zdravila in to zaradi tega, ker živali ne trpe rade vlivanja in izpuste iz gobca vlito tekočino, če le morejo. Ker se branijo živali zoper vlivanje, moramo rabiti dostikrat silo, kar pa ima lahko prav zle posledice; pri nasilnem vlivanju zaide namreč prav lahko del vlite tekočine v sapnik in v pljuča. Zaradi tega vlivamo zdravila le v najbolj nujnih slučajih. Vlivamo navadno žganje, razne raztopine, čaje in kuhavine; vsako tako tekočino moramo pred vlivanjem dobro precediti, da ne ostanejo v njej razni praški. Zdravila vlivamo le pri zelo hudih boleznih, na primer pri konjski koliki, zapiranju vode, vnetjih v črevesu itd. Za vlivanje zdravil so najbolj porabne močne, debele steklenice z močnim vratom. Z zdravilno tekočino napolnjeno steklenico potisnemo živali od strani v gobec na mestu, kjer ni zob, in vlivamo nato prav po malem, požirek za požirkom, da se ne bi zaletelo živali in da ne bi prišlo kaj v sapnik in pljuča. Med vlivanjem držimo glavo živali pokonci in visoko, vendar pa moramo takoj izpustiti glavo, ako bi se začela žival prehudo braniti ali pa, če bi pričela kašljati. Če namreč zaide živali nekaj tekočine v sapnik, to tekočino žival navadno še vedno lahko izkašlja, če spustimo takoj glavo in damo s tem živali prostost, da si pomaga sama. Ako drži žival tekočino v gobcu, čakajmo mirno, pogladimo jo po vratu in šele, ko čutimo, da je žival požrla, vlivajmo dalje. Nikdar ne držimo živali za jezik in nikdar ne ravnajmo sirovo z živaljo med vlivanjem. Nevedni ljudje vlivajo dostikrat zdravila skozi nosnice, toda to je skrajno nevarno, kajti med vlivanjem skozi nosnice se zaduši lahko žival takoj ali pa dobi tako težko pljučnico, da pogine prav gotovo za njo. Prašičem sploh ne kaže vlivati zdravil; prašič se brani namreč še huje kot druge živali in med njegovim cviljenjem in kruljenjem zaide prav lahko precejšen del zdravila v sapnik; ako se pa že mora prašiču vlivati, naj se dobro prime in naj se vliva po žlici, nikdar pa ne iz steklenice.

Vbrizgavanje (klistire) izvršujemo z lijakom in gumijevo cevjo, kakor je bilo že poprej omenjeno. Vbrizgava se največkrat pri zaprtju, posebno pri konjski ko-

liki (klanju v trebuhu), potem pa tudi pri raznih boleznih v črevesu in mehurju. Za vbrizgavanje v zadnje črevo vzamemo veliko množino mlačne vode (najmanj 5 litrov), nasiržemo vanjo mila, dodamo pest soli in, če mogoče, še nekoliko kuhavine od tobaka. Če so v črevesu krči ali pa če se zapira voda od krčev v mehurju, vbrizgavamo kamilični čaj v večji množini. Paziti moramo, da vbrizgana tekočina ni prevroča, pa tudi ne premrzla; le pri prav hudem zaprtju ali pa pri vnetju možganov se lahko vbrizgava tudi bolj mrzla tekočina. Pred vbrizgavanjem pooljimo gumijevo cev in jo vtaknemo s previdnim vrtnanjem in poolieno roko kolikor mogoče globoko v črevo, nato vzdignemo lijak visoko in vlivamo vanj tekočino; pri tem delu pazimo še zlasti na to, da ne ranimo z roko in nohtovi nežne črevesne kože (sluznice).

Mrzli obkladki se napravljajo pri svežih vnetjih, da se ustavi čimprej vnetje posameznih telesnih delov. Taki obkladki so potrebni zlasti pri vnetjih na nogah, če se vname koža pokostnica ali pa kite radi udarcev ali pa od prenapornega dela. Ako hočemo napraviti mrzel obkladek, vzamemo ruto ali pa kos vreče, žakljevino ali kaj sličnega in namočimo to v mrzli vodi, kateri dodamo lahko tudi nekoliko soli ali pa jesiha. Še boljši so obkladki, ki se napravijo s svinčeno vodo, katero dobimo v lekarni. Mrzel obkladek ovijemo okoli vnetega telesnega dela in ga obnovimo, kakor hitro opazimo, da postaja suh in vroč. V začetku pljučnice so zelo koristni mrzli obkladki okoli prsi, ki jih napravimo z velikimi v mrzli vodi namočenimi rjuhami.

Gorke ali kašnate obkladke polagamo na trde oteklino, da čim hitreje dozore, se omehčajo in zgnoje. Največkrat napravljamo te obkladke pri oteklinah (bulah) od smolike in pa pri vnetju vimena. Gorek obkladek napravimo tako, da vzamemo suho stolčeno zelišče, razne cvetice (posebno kamilice), semena, otrobe ali zdrobljen kruh in vse to oparimo z vročo vodo ter pritrđimo na obolelo mesto; posebno dobri so gorki obkladki iz kuhanega lanenega semena ali pa gorčične moke. Taki obkladki mehčajo oteklino in lajšajo bolečino ter so veliko boljši in seveda tudi snažnejši, kakor pa obkladki s kravjimi odpadki, kakršni so pri nas precej v navadi. Tudi obkladki z ilovico so dobri, vendar je pa treba

pri teh gledati na to, da so vedno vlažni in da se ne izsuše.

Mazila rabimo precej pogosto za zdravljenje domačih živali; mazila, ki močno učinkujejo, se dobe navadno le v lekarni, ker ima le lekarna taka zdravila, ki so potrebna za sestavo močnih mazil. Pred porabo zdravila moramo dotično mesto, na katero hočemo vdrigniti mazilo, očistiti, dobro posušiti in če je na tem mestu preveč dlake, jo moramo postriči, da bo mazilo učinkovalo lahko dovolj globoko. Pri rabi ostrih mazil pazimo, da vdrignemo mazilo le na bolno mesto in da ne pride tako mazilo tudi na zdravo kožo; najlaže zabranjeno to, če namažemo kožo okoli obolelega mesta z navadno mastjo.

Kopeli napravljamo bolnim živalim le malokdaj, največkrat kopljemo živalim noge. Bolno nogo postavimo v prostorno posodo, v kateri je mrzla ali pa topla voda, kakor je pač potreba; pri boleznih s hudimi bolečinami v kopitu ali parkljih, pri spahnjenih udih, pri vnetju kit in sličnih boleznih so take kopeli prav koristne; vendar pa pri teh boleznih navadno že zadostuje, ako obolele in vnete dele pridno polivamo ali pa škropimo z mrzlo vodo; taki polivi lilade, manjšajo bolečino in povzročajo hitrejši dotok krvi.

Pri zdravljenju bolezní pa ni le to važno, da se zdravi pravilno in da se dajejo prava zdravila, ampak gledati moramo v prvi vrsti na to, da se z bolno živino pravilno ravna. Kakor hitro opazimo, da ni žival povsem zdrava, ne rabimo je več za delo, privoščimo ji čim več miru in skrbiti, da bo imela prav dobro nastlano. Ako pokaže pri preiskavi bolne živali toplomer višjo telesno toploto kot je pravilna za isto vrsto živali, ne dajamo ji več zrnja, ampak le poškropljene otrobe, dobro seno, travo ali pa drobno narezano repo. Če se zboljša stanje živali, je še dolgo ne smemo rabiti za delo v isti meri kot poprej, ko je bila zdrava; počakati moramo, da izginejo vsi sledovi bolezní, in potrpeti je treba, dokler ne dobi žival nazaj vseh svojih telesnih moči. Prav tako bomo tudi pri krmiljenju vpravkar ozdravele živine previdni; ne krmimo je tako kot povsem zdravo žival, ampak prehajajmo le polagoma k običajni in močni krmi, da se okrepča žival stopnjema in dobi tako svojo prejšnjo moč in popolno zdravje. Če se pa prenačimo in ne upoštevamo, da je vsaka

žival po prestani bolezní še dolgo šibkejša ter za vsak škodljiv vpliv občutljivejša in dovzetnejša, se bolezen lahko povrne; ponovno obolenje je pa vselej silnejše in nevarnejše kot prvo.

Domača zdravila.

Ako nam obole živali, ne zadostuje, da vemo, kako je treba pomagati v prvi sili, ampak potrebno je tudi, da imamo takoj pri roki vse potrebne pripomočke in zdravila. Pri nas raste mnogo rastlin, deloma divjih, deloma domačih po vrtovih, ki imajo v sebi veliko zdravilno moč. Umen gospodar zbira ta zelišča in jih ima vedno pripravljena za slučaj potrebe. Zbiranje ali pa gojenje takih zelišč ne stane mnogo truda; glavno je, da jih ima gospodar zbrane, dobro shranjene in da ve, kako se morajo uporabljati. Pomisliti moramo tudi, da prihranimo mnogo denarja, ako zbiramo sami zdravilna zelišča, kajti taka zelišča so precej draga, ako jih moraš kupiti v lekarni. Med zdravilnimi zelišči je precej takih, ki imajo v sebi hud strup; teh pa v tem odstavku ne bomo omenjali, ker je pač boljše, da dobivamo nevarna zdravila le iz lekarne, kjer jih pripravijo pravilno in tako, da ne morejo škoditi, ampak le koristiti.

Pri nabiranju zdravilnih rastlin moramo gledati predvsem na to, da jih nabereмо v pravem času; kajti pri nekaterih rastlinah ima v sebi zdravilno moč cvetje, pri drugih pa listje, steblo, skorja, plod ali pa korenine. Pri nabiranju zdravilnih rastlin pazimo tudi na to, da zberemo najlepše rastline in jih posušimo na toplem, zračnem in čistem prostoru, kjer ni preveč solnca. Posušene rastline shranimo cele ali pa zrezane in zdrobljene na primernem prostoru, in sicer tako, da se ne morejo pomešati med seboj, ali pa z drugimi stvarmi. Vsako rastlino shranimo posebej v primerni posodi in na vsako posodo napišemo natančno, kaj se hrani v njej. Napis na vsaki posodi je zelo važen, ker človeški spomin ni vedno zanesljiv, dostikrat vara človeka tudi vid ali voni, vsaka zmeta pri uporabi zdravil bi pa postala lahko škodljiva. V tem odstavku bodo naštetá tudi nekatera taka zdravila, ki si jih ne moremo zbrati sami, ampak jih moramo kupovati v lekarni.

Ker so pa ta zdravila zelo koristna in potrebna, naj jih kupi gospodar, da jih bo imel vedno pripravljena. Ni pa potrebno, da nabereмо ali kupimo vsa v tem odstav-

ku navedena zdravila; kajti mnogo različnih zdravil učinkuje na precej enak način. Vsak naj si izbere izmed njih ona, ki se mu zde po lastnem preudarku najbolj primerna in potrebna. Vso domačo lekarno si uredi lepo na suhem, zračnem prostoru, kjer ni prahu. Zdravila delujejo različno. Mi imamo zdravila, ki zmanjšujejo telesno vročino, potem zdravila, ki poživljajo delovanje srca, želodca, ledvic, potem zdravila, ki imajo v sebi odvajalno moč, in zopet druga, ki zapirajo. Nekatera zdravila so sredstvo zoper kašelj ali zoper napenjanje, zapiranje vode in zoper razna zastrupljenja; imamo tudi sredstva zoper preslabo, pa tudi za prehudo pojatev, imamo tudi sredstva za bljuvanje, zoper gliste, za okrepčanje popadkov pri storjanju, za zvišanje množine mleka ter zboljšanje mleka in naposled precej sredstev za zdravljenje ran in za razkuževanje.

V naslednjem odstavku so opisana najnavadnejša zdravila, ki jih rabimo pri domačih živalih, in pri vsakem zdravilu je navedeno, kedaj se rabi in kako.

Encijan, košutnik, raste po planinah, dostikrat ga pa sade tudi po vrtovih; od encijana se rabijo koreninice, ki imajo sladek vonj, pa zelo grenek okus. Stolčene korenine dajemo pri raznih boleznih v želodcu, črevesu in pri slabem teku; dajemo jih dva ali trikrat na dan, in sicer konjem po eno žlico, govedom dve in prašičem pol žlice; zaradi grenkega okusa dajemo encijan v obliki svaljka, pomešanega z otrobi, vodo ali z medom.

Kolmež raste kot bilje ob stoječih ali počasi tekočih vodah in ima podolgovate, okrogle korenine, ki leže vodoravno ali pa poševno nasproti listom te rastline. Te korenine zbiramo v pozni jeseni, jih olupimo, posušimo, razrežemo ali pa stolčemo v prašek in shranimo. Zaradi svojega duha in prijetnega, grenkega okusa poživljajo kolmežve korenine prebavo in so zelo rabljeno zdravilo pri slabi prebavi, pri raznih boleznih v želodcu in pa tudi pri vnetjih v sopilnih organih (katarih), ker pospešuje kolmež hitrejšo izločevanje žlemov. Kolmež dajemo navadno v svaljkih, in sicer konjem in goveji živini 25—40 g na dan, v svaljke zamesimo navadno še nekoliko kuhinjske ali pa Glavberjeve soli.

Tavžentroža (zlata grmiček) nam daje listje in cvetje, ki ima posušeno prijeten, močen duh in ki poživlja delovanje pre-

bavil. Tavžentrožo dajemo stolčeno kot prašek po nekaj žlic med krmo ali jo pa vkuhamo kot čaj pri pokvarjenem želodcu, pri slabi prebavi in pri bolečinah v želodcu.

Janež je kot notranje zdravilo prav dobro sredstvo pri slabi prebavi in pri boleznih v želodcu, posebno pri zbiranju vetrov; janež povzdigne tudi množino mleka. Goveji živini in konjem ga dajemo 20—30 g, in sicer kot prašek pomešan med krmo. Stolčen janež, potresen na kožo, je izvrstno sredstvo proti ušem in drugim zajedavcem na koži; še boljše sredstvo proti takim zajedavcem je pa janeževo olje.

Kumina (kimelj) je domače zelišče, ki raste najrajši na suhih travnikih in dozori v juniju; za zdravilo se rabi od kumine le seme, ki ima sočen, prijeten okus, in sicer pri slabi prebavi, pri koliki, proti vetrovom in pri pomanjkanju mleka. Konjem damo po 10—20 g, govedu 30—40 g, prašičem pa 5—10 g celega ali pa stolčenega semena; lahko pa napravimo iz kumine tudi čaj in ga vlivamo živali.

Pelin pospešuje prebavo in se rabi pri raznih boleznih v želodcu. Pelin dajemo posušen in stolčen v prašek ali ga pa vkuhamo za čaj; za enkratno porabo pri goveji živini ali pri konju zadostuje 20—30 g pelina. Prav močne zdravilne moči pa pelin nima in zato ga ne rabimo radi, zlasti pa ga ne dajemo molzni živini, ker prehaja njegov grenek okus na mleko.

Brinje nam daje za zdravilo svoje vejice in svoj plod (jagode).

Vejice z mladimi popki naberemo in namakamo skozi nekaj tednov v vinskem cvetu (spiritu) in to tekočino dajemo po eno ali dve žlici na dan pri vodenici in pa pri revmatičnih boleznih, ki nastanejo po prehlajenju. Brinove jagode dajemo posušene in stolčene pri raznih boleznih v sopilnih in prebavilnih telesnih delih, torej pri vnetju vratu, smoliki, slabem prebavljanju in tudi pri zapiranju vode. Brinje zvišuje tudi množino mleka in zato ga dajemo tudi kravam, ki slabo molzejo. Stolčeno brinje pomešamo še z janežem, katerega pa vzamemo polovico manj kot brinja ter dodamo še nekoliko kuhinjske soli; od te zmesi damo goveji živini po 100 g na dan, in sicer pomešano kot prašek med krmo.

Baldrijan (motovilec) raste povsod in nam daje kot zdravilo svoje korenine, ki dobijo posušene prav poseben duh; ta duh

je posebno všeč mačkam, medtem ko se ga boje podgane in miši in beže pred njim. Baldrijanove korenine imajo v sebi take zdravilne snovi, ki delujejo pomirjajoče, blažilno na živce, in zato jih rabimo pri krčih v trebuhu (ujedanju, koliki), krčih v mehuru, pri božjastnih napadih, proti prehudemu pojanju, razburjenju kobil in krav ter naposled tudi pri splošni oslabelosti. Konjem in goveji živini dajemo na enkrat 30—100 g, prašičem 10—15 g stolčenih korenin in napravimo iz njih svaljke ali jih pa vkuhamo in vlivamo kot čaj.

Trpotec ima liste z gostim zelenim sokom, ki se rabi že od nekdaj pri raznih ranah. Najbolje je, če namakamo suhe trpotčeve liste skozi 14 dni v žganju, nato vse precedimo in tako precejeno tekočino rabimo za čiščenje in celjenje ran. Seveda se pa rabi trpotec pri ranah dandanes vedno manj, ker imamo za čiščenje, razkuževanje in celjenje ran mnogo boljših in zanesljivejših sredstev.

Ajbiš (slez) nam daje kot zdravilo svoje korenine, ki so suhe močnate, lahko zdrobljive in imajc v sebi mnogo sladkega žlema. Te korenine izkopljemo spomladi ali jeseni, odstranimo zunanjo skorjo, jih posušimo in shranimo. Ker ima ajbiš v sebi mnogo gostega žlema z dobrim okusom, ga rabimo najrajši kuhanega in ga dodajemo drugim zdravilnim praškom, kadar napravljamo svaljke. Ajbiš je dobro zdravilo pri raznih vnetjih v sopilnih organih, zato ga rabimo posebno pri katarjih v nosu, vratu in pljučih. Dajemo ga konjem po 100 g, govedu 200 g, in sicer kuhanega v svaljkah.

Bezega cvete v juniju; od bezga rabimo posušen cvet, včasih pa tudi jagode. Cvetje porabimo za napravo čaja, ki žene na vodo in povzroča, da se živali bolje izpote; posušene jagode dajemo kot lahko in prijetno odvajalno sredstvo pri neprehudih zaprtjih.

Peteršiljevo seme žene na vodo; dajemo ga konju in govedu 10—20 g v svaljkah ali pa vkuhanega kot čaj. Kot vnanje zdravilo nam služi peteršiljevo seme za zatiranje uši. Posebno za zatiranje uši pri prašičih je peteršiljevo seme prav dobro in nič nevarno sredstvo. Dobro žlico semena se skuha na litru vode in s to tekočino se umijejo večkrat ušivi prašiči.

Lapuh raste kot neprijeten plevel posebno na bolj vlažnih njivah. Lapuhovi cveti, listi in korenine imajo v sebi veliko žlema in dišečih snovi. Ti lapuhovi deli se

rabijo kuhani za obkladanje trdih oteklin, da se rajši omehčajo; tudi za kopanje bolnih kopit je ta kuhavina prav dobra.

Konoplje dajemo po nekaj žlic na dan kravam, ki so sicer zdrave, pa se nočejo pojati. Dobro je, če damo s konopnim semenom vred živali tudi nekoliko rži ali pa ovsu.

Lavendelj je grmičevje, ki ga gojijo pri nas po vrtovih. Lavendeljnovi cvetje se še pred popolnim razcvetom zbira in suši. To cvetje je koristno radi svojega grenkega okusa pri raznih boleznih v prebavilih; posušeno cvetje dajemo kot prašek ali pa vkuhamo kot čaj.

Komarček (sladki janež, fenhel) se goji pri nas po vrtovih in daje zdravilno seme, ki je zelenkastomodro in razpade v dva dela. To seme pospešuje pri živini tek, vpliva dobro na mleko in pomaga pri napevanju, vetrovih in bolečinah v trebuhu. Konju in govedu ga dajemo 20—30 g, manjšim živalim, ovcam, kozam in prašičem pa približno polovico manj. Seme dajemo celo ali pa stolčeno ali vkuhamo kot čaj.

Kamilice so splošno znane; pri nabi-ranju kamilic moramo paziti, da nabere-mo res prave zdravilne kamilice, ki se spozna-jo najlaže po znanem prijetnem kamiličnem vonju. Iz posušenega cvetja, ki pa mora imeti še vedno svoj pravi duh, kuhamo čaj, ki pomirjuje krčne napade in lajša bolečine. Zaradi te lastnosti dajemo kamilični čaj pri krčih in bolečinah v trebuhu, koliki, pri zapiranju vode, hudem kašlju, pri prehudih popadkih po oteletenju in sličnem obolenju. Kamilični čaj rabimo tudi na ta način, da ga vlivamo ali vbrizgavamo v zadnje črevo pri krčnih obolenjih. S kamiličnim čajem izpiramo tudi bolne oči, posebno če so vnete in z gnojem pokrite.

Žajbelj (kadulja) je grmiček, ki ga gojijo pri nas precej pogosto po vrtovih; žajbeljnovi podolgovati, jajčasti, nekoliko kosmati listi se pobere in posuše malo pred cvetjem. Kuhovina teh listov služi dobro za izpiranje gobca pri vnetju in pri raznih izpuščajih v gobcu ali na jeziku. Zaradi svojega prijetnega vonja, grenkega okusa in žlema koristi žajbeljnov čaj tudi pri bolečinah v trebuhu in pri driskah. Za napravo čaja vzamemo en del žajbeljna in ga skuhamo v približno 10krat tako veliki množini vode ali pa mleka.

Grško seno imenujemo zmlev iz nokote (Device Marije kožušček), ki spada v vrsto

detelj Majhno, štirioglato ploščnato seme nokote ima grenek okus, mnogo žlema in mastnega olja ter je radi tega koristno pri vnetju sopilnih delov. Posebno pogosto ga rabimo pri vnetju v vratu in pri smoliki. Grško seno potresamo navadno po nekaj žlic kot prašek na krmo in dodamo še nekoliko kuhinjske soli. Grško seno se rabi tudi za napravlanje gorkih, kašnatih obkladkov pri smoliki in sličnih obolenjih, pri katerih se napravljajo otekline.

Hrastova skorja, posušena in dobro zmleta, služi za potresanje ran; kot notranje zdravilo dajemo stolčeno ali zmleto hrastovo skorjo pri driskah, in sicer konjem in goveji živini 20–40 g na dan v svaljkih ali jo pa pomešamo s praženim ovsom ali ječmenom.

Arnika (ali brdnja) raste posebno po planinskih travnikih in od nje rabimo kot zdravilo cvetove, ki imajo v sebi posebno olje, katero daje cvetlici močen in grenek okus. Arniko rabimo navadno le pri vnanjih boleznih. Cvetje namakamo skozi nekaj tednov v spiritu ali močnem žganju, precedimo potem vse skupaj in dobimo na ta način arnikovo tinkturo. Tej tinkturi pridamo približno petkrat toliko vode in to tekočino rabimo za izpiranje ran in drugih poškodb na živalskem telesu. Poleg tega rabimo arnikovo tinkturo tudi za drgnjenje slabih in bolnih kit na nogah, spahnjenih členkov itd.

Laneno seme in laneno moko rabimo za pripravlanje kašnatih obkladkov, ako hočemo, da dozori kaka trda oteklina hitreje. Laneno seme ali pa moko skuhamo in položimo gorko na obolelo mesto; največkrat rabimo take obkladke pri konjski smoliki in pri vnetju vimena. Obkladek pritrdimo s primerno ruto ali pa rjuho na obolelo mesto. Kot notranje zdravilo dajemo laneno seme in moko v svaljkih pri vnetjih v želodcu, ledvicah ali pa če ne gre od krave trebilo (posteljica). Konjem in goveji živini vkuhamo na dan 50–100 g, prašičem pa 20–30 g semena ali moke.

Gorčično seme in gorčična moka, kuhana in precej gorka, služi za napravlanje gorkih kašnatih obkladkov na boleča mesta in trde otekline. Kot notranje zdravilo dajemo gorčico pri slabem želodcu in slabem prebavljanju; konjem in goveji živini dajemo na dan 50–100 g v svaljkih.

Laneno olje rabimo kot notranje in kot vnanje zdravilo; kot notranje zdravilo ga

dajemo z izvrstnim uspehom pri zaprtju in pri boleznih v želodcu in črevih; najrajši ga rabimo pri goveji živini, če čutimo, da se je nakopičila in obležala krma v vampu. Laneno olje vlivamo goveji živini po $\frac{1}{4}$, do $\frac{1}{2}$ litra na dan, prašičem ga pa damo približno trikrat manj. Kot vnanje zdravilo je koristno laneno olje pri raznih vnetjih na koži in pri revmatičnih boleznih; na opečena ali oparjena mesta na koži namažemo laneno olje, katero pomešamo poprej z enako množino apnene vode in manjšamo s tem bolečine ter pospešujemo celjenje in zdravljenje opeklin.

Glavberjeva sol in **grenka sol** imata skoro iste lastnosti, rabita se v istih množinah in radi tega je vseeno, katero izmed teh dveh soli imamo v domači lekarni. Glavberjeva sol spada med najnavadnejša in najpotrebnejša domača zdravila. Glavberjeva sol napravlja, če jo dajemo v manjši množini, dober tek in pospešuje prebavo. Slabo ješčim živalim, ki se ne marajo dobro rediti, jo mešamo v krmo. V ta namen je najbolje, če se napravi in pomeša v krmo prašek iz 30–50 g Glavberjeve soli, ene žlice navadne kuhinjske soli in par žlic stolčenega brinja. Večje množine Glavberjeve soli so pa močno odvajalno sredstvo, ki mehča trdo blato in ga spravlja iz živali. Zaradi te lastnosti dajemo Glavberjevo sol posebno pri močnem zaprtju, pri konjski koliki in pri preobjedanju goveje živine, torej pri boleznih, ki nastanejo, ako obleži slaba ali pokvarjena krma v večji množini v želodcu in črevih. Pri zaprtju dajemo konjem 250–500 g, goveji živini 500–1000 g, prašičem in drugim manjšim živalim 30–50 g na dan; goveji živini dajemo Glavberjevo sol raztopljeno v kamiličnem čaju ali pa zamešano v svaljkih, konjem in prašičem jo dajemo zaradi varnosti le v svaljkih, pomešano z moko ali lanenim semenom. Odstranitev zaprtja se znatno pospeši, če se obenem vliwa mlačna milnica v zadnje črevo in odstranjuje sproti v debelem črevesu nabrano suho blato.

Galun je bel prašek, ki se v vodi prav hitro raztopi. Če raztopimo 2–5 g galuna v vodi, dobimo tekočino, ki je dobra za izpiranje raznih ran, posebno poškodb in vnetij v gobcu in za izpiranje in izbrizgavanje pri vnetjih maternice; črevo ali pa maternica, ki je izstopila, se mora dobro umiti in očistiti s tako galunovo vodo, preden se spravi nazaj v telo. Stolčen galun

posipamo na rane, ki so zelo nesnažne, in pa na take, ki rade krvave; galunov prašek je dobro sredstvo pri gnitju kopitne strele.

Lizol, kreolin in bacilol so sredstva, ki so potrebna za čiščenje in razkuževanje ran, potem pa tudi za razkuževanje raznega orodja, hlevov, svinjakov itd. Imenovana zdravila imajo precej enake lastnosti in zato ni potrebno, da bi imeli vse v svoji domači lekarni, ampak kupimo si eno ali pa drugo. Vsa ta zdravila so več ali manj strupena, razjedajo močno in ne smemo jih rabiti drugače kakor zelo razredčene z vodo; imeti jih moramo tudi dobro zaprta, da ne pridejo v roke nepoklicanim osebam (otrokam). Za izpiranje ran vzamemo eno ali kvečjemu dve žlici lizola na en liter vode in s to raztopino polivamo ali pa izbrizgavamo s primerno brizgaljko rano. Pred izbrizgavanjem odstranimo iz rane stvari, ki so morda zašle v rano, kakor razne smeti, slamo itd. Lizol rabimo dalje za izpiranje maternice (telečnjaka), ako je vneta ali pa če je obležalo v njej trebilo, vendar pa mora biti lizolova raztopina, ki jo napravimo za vlivanje v maternico, vsaj za polovico redkejša kot ona za izpiranje ran. Za izpiranje gobca ali oči lizola nikdar ne rabimo. Za čiščenje in razkuževanje orodja, hleva, svinjakov pa napravimo precej močnejšo raztopino.

Tanoform se dobi na živinozdravniški recept v lekarni in dobro je, če ga imamo vedno nekoliko v svoji lekarni. Tanoform je prašek, katerega potresamo na rane, da se dobro razkužijo in zacelijo. Preden potresemo na rano tanoform, jo očistimo in izbrizgamo z razkužilno vodo (lizolovo ali kreolinovo raztopino). Tanoform dajemo tudi kot notranje zdravilo, posebno mladi živini pri driskah; žrebetom, teltom in ovcam damo trikrat na dan po 2 g tanoforma v mleku ali pa pomešanega v ječmenovem ali ovsnem žlemu.

Terpentinovo olje rabimo za drgnjenje, ribanje živali pri raznih notranjih boleznih, posebno pri boleznih, ki nastanejo od prehlajenja in pri katerih imajo živali visoko telesno vročino; drgnjenje živali je posebno potrebno pri konjski koliki (klanju v trebuhu), pri revmatizmu in pri boleznih v nogah, če ima žival bolečine v njih in jih rabi le s težavo. Za drgnjenje in ribanje živali vzamemo en del terpentinovega olja

in ga zmešamo z 10 deli spirita in nekoliko vode; s to zmesjo poškopimo žival in jo drgnemo s slamo; pri hudi koliki je neprestano drgnjenje posebno važno in pomaga največ k rešitvi živali. Terpentinovo olje rabimo tudi za zatiranje uši in drugih zajedavcev na koži; v ta namen pomešamo en del terpentinovega olja z 10krat toliko množino navadnega olja in namažemo s to zmesjo ušive telesne dele.

Oglje od lesa, drobno stolčeno in presegano, rabimo za potresanje raznih nečednih ran, posebno starih in smrdečih, ki se ne celijo rade, dalje za potresanje mahovnic in gnilih mest na kopitni strelji. Oglje odpravlja s takih ran smrad, jih suši in celi.

Bakrena galica, stolčena, je dobra za potresanje nečednih ran, kakor so mahovnice in gnila kopitna strelja; galica take rane malo razje in potem se celijo rajši. Kot notranje zdravilo dajemo galico živini, če hočemo, da se izbljuje. Ako se prašič prežre ali si pokvari želodec s slabo, gnilo, kislo ali drugače pokvarjeno krmo, je najbolje, če se izbljuje in vrže iz sebe škodljivo krmo. Za bljuvanje raztopimo 1 g galice v topli, osoljeni vodi in vlivamo to raztopino prašiču po žlici. Prašič prične nato navadno bljuvati, če bi pa ne prišel, ponovimo to vlivanje čez nekaj časa.

Kreda, stolčena, je zdravilo pri boleznih v kosteh, posebno pri kostolomnici (slabih kosteh prašičev) pri lizanju goveje živine in pri raznih driskah. Prašek iz stolčene krede pomešamo živali v krmo, in sicer odrastlim konjem in goveji živini 20 do 40 g, mladi živini, ovcam, kozam in svinjam po 10 g na dan. Stolčeno kredo dajemo tudi perutnini med krmo, posebno ako prične puliti in žreti perje ali pa če leže jajca brez lupine.

Apnena voda je zmes iz ene žlice živega apna in 5 litrov vode; to zmes napravimo, kadar jo rabimo, svežo in jo precedimo. Apneno vodo vlivamo goveji živini pri napenjanju, katero napravlja zelena krma, v množini po 1 liter vsako četrt ure; tudi pri driskah je apnena voda dobro sredstvo in jo dajemo živali dvakrat ali trikrat na dan po 1 liter. Pri opeklinah in pri oparjenju vzamemo polovico apnene vode in jo dobro pomešamo s polovico olja (lanenega, jedilnega) in namažemo s to zmesjo opečeno mesto.

Propadanje živinoreje.

Franc Krištof, živinorejski instruktor.

ivinoreja tvori temelj našega kmetijskega gospodarstva in je z uspešnim kmetovanjem tako tesno zvezana, da si brez živinoreje ne moremo misliti pravega kmetijstva. Živina daje potrebno vprežno živino za obdelovanje polja, krave dajo nenadomestljivo hrano v mleku, prirejena živina daje potrebne dohodke in spravlja razna krmila v denar. Kože uporabljamo za strojenje potrebnega usnja in za izdelavo obutve. Gnoj od živine pa tvori najpopolnejše hranilo za rastline.

Dobro urejena živinoreja prinaša blagostanje in je torej tudi povod, da vse ostale panoge kmetijstva dobro uspevajo in prinašajo primerne dohodke. Opešana živinoreja uvaja zmanjšano proizvodjalno moč naše zemlje in prinaša siromaštvo. Zato bodimo na straži, storimo vse, da pretečo gospodarsko nevarnost pravočasno odvrnemo, da naša živinoreja stalno napreduje in da ne bo propadala, kakor kažejo naslednje številke:

Poljedelsko ministrstvo v Beogradu je, kakor izkazuje statistika, našelo v Sloveniji govedí:

leta	število glav	manj glav	na teži manj prirastka	izguba, če 1 kg 15 Din
1921	478.115	--	--	--
1922	389.286	88 829	8.882.900	133.233.500 Din
1923	348.259	41.027	4.102.700	61.550.500 »
skupaj		129.856	12.985.600	194.784.000 Din

Izgubili smo v dveh letih samo v Sloveniji 129.856 glav živine in 12.985.600 kg na prirastku teže v vrednosti 194.784.000 dinarjev. V resnici pa smo izgubili mnogo več, ker smo manjkajočo živino v l. 1923 dokupili, ko nam je krma zrastle, in sicer smo dokupili večinoma iz Bosne okroglo 48.000 glav živine. Če cenimo vsako glavo le na 150 kg žive teže, znaša 7.200.000 kg, ki so vredni 72.000.000 Din. Če to prištejemo k zgornji izgubi, znaša celotna izguba v letih 1922 in 1923 266.784.000 Din.

Dokaz.

Da smo v resnici dokupili okroglo 48.000 glav živine v Sloveniji, so nam dokaz naši živinski sejmovi, na katerih prav lahko naštejete tudi do 20% tuje uvožene

živine. Obenem vidimo dviganje vlog iz hranilnic in mnogobrojne prošnje za posojila pri posojilnicah, počenši z mesecem inajem lanskega leta. Te vsote so šle večinoma za nakup tuje živine. Število telet v letu 1923 napram letu 1922 se ni čisto nič zvišalo, nasprotno, še celo nekaj znižalo. Radi velikega pomanjkanja krme, povzročena po suši v letu 1922, so bili najpoprejši prodani najboljši biki plemenjaki. Posledica je bila splošna jalovost krav v l. 1923.

Vzroki nazadovanja.

Predvsem pomanjkanje samozavesti, spoznanja, kaj je za uspešno živinorejo potrebno tudi v najhujši suši, in smisla za organizacijsko skupno delovanje, da se tako preprečijo ali vsaj omilijo grozeče nesreče.

Nismo poznali sredstev za preprečevanje takih nezgod, zato se je zgoraj navedenemu propadanju pridružila še nadaljnja nesreča, ki pa sega silno občutno tudi v letošnje leto. Tako imamo tudi letos skoro 50% jalovih krav. Baval sem se natančneje s to jalovostjo in sem po vseh mnogoštevilnih krajih, koder sem imel predavanja ali pa drugače prišel v stik z živinorejci, dožgal, da je jalovost krav v resnici splošen pojav in da je število 50% prej pre nizko kot previsoko.

Zanimivo je dejstvo, da pravega vzroka jalovosti krav in telet skoro nikjer ne najdejo. Večinoma se poudarja, da povzročajo jalovost bolezni na spolovilih, kar pa ni res. Jalovost krav in telet povzročajo pomanjkanje sposobnih plemenjakov. Povsod, kjer sem poizvedoval po potrebnih plemenjaki, sem dožgal, da pride na enega plemenjaka po 150 do 350 krav in telic. Da ostanejo plemenjaki za oplemenitev sposobni, ne sme priti na 1 plemenjaka preko 80 do 100 krav. Jalovost krav povzročajo torej s pogostimi skoki obteženi biki, ki postanejo neplodni, tako da tudi zdrave krave ne postanejo breje. Jalovost krav in neplodnost plemenjakov tudi letošnje leto, ko nimamo več skrbi zaradi pomanjkanja krme, ne bo prenehala, ker je nemogoče dokupiti potrebno število sposobnih plemenjakov, ker se premalo živinorejcev ukvarja z izrejo bikcev. Primanjkujoči na-

raščaj bomo zopet dokupovali in izdajali po nepotrebnem denar za manjvredno živino. Utrpeli bomo še nadaljnjo ogromno izgubo na narodnem premoženju.

Odpomoč v samopomoči.

Navajeni smo bili pred vojno, da so za nas mislili in skrbeli drugi, zlasti tozadevne zakonske določbe, ki jih je nadzoroval in nudil vso potrebno pomoč bivši deželni odbor. Z novo državo smo prišli pod centralno upravo Belgrada, ki ne pozna naših potreb in razmer in tudi nima še smisla, da nam izdatno pomaga. Zato se mora vse bodoče pospeševanje živinoreje naslanjati edino le na samopomoč, ki jo bomo našli v snovanju živinorejskih zadrug. Lete bodo morale prevzeti vse organizatorično delo za pospeševanje živinoreje, ki ga je pred vojno vršil naš bivši deželni odbor.

V vsaki občini ali fari se mora osnovati živinorejska zadruga. Člani teh zadrug bodo s svojim podrobnim sodelovanjem spravili našo živinorejo vsaj na tisto stopinjo, kot smo jo spravili baš po živahno delujočih živinorejskih zadrugah do l. 1914.

Koristi živinorejskih zadrug.

Živinorejska zadruga predvsem skrbi za izobrazbo svojih članov. Prireja predavanja o vsem, kar ima stik z živinorejo. Če je potreba, prireja tudi večdnevne in večtedenske živinorejske tečaje. Ves podani pouk se s praktičnimi dokazi dopolni. Tako praktično vežbanje se tudi manj nadarjenim tako živo ohrani v spominu, da naukov ne morejo pozabiti in jih izkoriščajo v poznejših letih.

Živinorejska zadruga preiskrbuje najboljše plemenjake. Prva skrb vsake zadruge bodi, da si nabavi zadostno število plemenjakov. Za vsakih 80 do 100 zadružnih krav in telic naj bo 1 plemenjak. Plemenjak najboljšega potomstva prenaša svoje dobre lastnosti, ki jih je podedoval, naprei na zarod. Zato je dolžnost zadruge, da kupi vedno le plemenjaka najboljšega potomstva. Tukaj je vir živinorejskega napredka. In sicer zato, ker prenese ta dobri vir v enem letu svoje dobre lastnosti na 80 do 100 oplemenjenih živali. Zato se lahko v resnici trdi, da je dober plemenjak že polovica zboljšane črede. Plemeniti bik pa stane mnogo denarja, ki ga v naših malokmetijskih razmerah posameznik ne zmore. V organizaciji zadruge pa

postane deležen vsak skromnejši živinorejec tistih pridobitev v živinoreji, ki si jih je mogel prisvojiti doslej le bogat veleposestnik.

Izbira najboljših živali za plemo z vpostavljenimi rodovniki.

Kakor moramo izbirati semena in izločiti plevel in manjvredna zrna, da nam ne zrasto plevelni in manjvredni plodovi, tako je tudi za plemo izbrati le najboljše živali obojega spola, da potem po podedovanju najboljših plemenskih živali dobimo enako vredne živali. Živinorejske zadruge imajo nalog, da plemenske živali svojih članov vsaj enkrat v letu pregledajo in odberejo. Najlepše živali zaznamujejo in vpisejo v rodovnik. Rodovnik bo služil zlasti čez desetletja, kjer bomo lahko zasledovali, kako se dobre ali slabe lastnosti prenašajo na zarod. Živali minejo in v spominu jih ni mogoče ohraniti, zato se lastnosti vpisujejo. Največ koristi pa ima rodovna komisija, obstoječa iz treh članov, ker se tako izvežba v presojanju živine, kar je za današnjega živinorejca nujno potrebno.

Kontrolno krmljenje s preskušnjo molže.

Modernemu živinorejcu ne zadostuje, da bo njegova živina lepa, ker je nima v hlevu, da bi jo hodil vsak dan gledat, temveč zato, da mu ta živina vsak dan raste na teži in pa daje v mleku toliko, da se mu krma in delo tudi izplačata. Lastnosti, zlasti molznih krav, so tako različne, da bo neobhodno potrebno, da se živinorejske zadruge z vso vnaemo lotijo krmnega nadziranja glede na užitek. Znano je namreč, da imamo krave, ki krmo izvrstno izkoriščajo za mleko in sirovo maslo, druge dajo sicer več mleka, pa še več požro, tako da je proizvodna cena mleka in sirovega masla lahko za polovico dražja kot od najboljše užitkarice. N. pr. dobra užitkarica daje liter mleka za 1.50 Din, slaba užitkarica pa za 2.75 Din. Ena daje kilogram sirovega masla za 35 Din, druga za 70 Din.

Mi ne smemo danes zavreči svoje živine in iskati teh živali v inozemstvu. Vedite, da se v vsaki pasmi dobe živali z dobrim in s slabim učinkom. Mi imamo med našo živino izborne živali, katere moramo vprav s kontrolnim krmljenjem in preskušnjo molže poiskati. Te živali je upo-

rabljati za pleme in zaredili bomo dobre užitkarske živali. Vsa slaba živina bo šla k mesarju, najboljša bo za pleme komaj dosti dobra. Redili bomo pa le živali, ki plačajo krmo in delo, vse živali pa, ki žro živinorejcu seno s poda in denar iz žepa, pa čimprej odstranili.

Redimo najlepša teleta.

Lepa teleta preradi prodajamo mesarjem, ker se bojimo, da v starosti 1 leta ne bodo toliko vredna, kot so bila v starosti 6 tednov, ko se teleta prodajajo mesarjem. Vzrok leži v tem, da telet ne znamo pravilno zrejati. Glavna napaka je prehitra in popolna odstava od mleka na suho krmo. Tele si nima časa prebavil v kratkem času od mleka na krmo preurediti. Medtem se preživlja z lastnim mlečnim mesom, ki se hitro izčrpa, tele shujša in opeša in si šele v starosti $\frac{3}{4}$ do 1 leta opomore. Veliko teletove moči in krme se je pri tem potratilo in reja postane draga, živinorejci pa naveličani. Živinorejska zadruga naj vpliva na svoje člane, da bodo znali teleta pravilno vzrejati. Reja telet bo postala dobičkonosna in cenena, kadar bomo znali teleta tako rediti, da bo žival dosegla v prvem letu svoje starosti polovico žive teže, ki je sploh more kedaj doseči. Reja bo cenejša, ker bomo prihranili na vzdrževalni krmi od enega do dveh let. Počasna reja je torej tudi najdražja, zato vzrejajmo ceneje, da se nam bo izplačalo.

Uvajanje pašne.

Z razdelitvijo vaških in občinskih pašnikov je bil zadan naši živinoreji hud udarec. Namesto naravne, preproste, zdrave in najcenejše reje je nastopila dražja reja. V poletju pokrmimo skoraj vso najboljšo krmo živini v hlevu, pozimi pa póje slama. Živina postaja slabotna in je podvržena raznim boleznim. Živina hira, pojavlja se jalovost, zlasti pri telicah, ki se v hlevih preveč odebele. Večina je bila prepričana, da se bo število živine zvišalo, ko bodo pašniki razdeljeni, zgodilo se je pa narobe.

Kar so naši predniki zagrešili ali zamudili, to morajo sedaj živinorejske zadruge zopet popraviti. Uvajati pašne na kakršenkoli način je stvar organizacije. Kakor smo znali razdeliti pašnike, tako jih moramo zopet zlagati, potem tudi negovati, da bomo živino zopet ceneje redili.

Pridelovanje obilo dobre krme.

Zavedati se moramo, da je goved za to ustvarjena, da izrablja redilne snovi krmskih rastlin in jih pretvarja v živalsko moč, meso, mleko, maščobo, kožo in daje vsestransko učinkujoči gnoj. Ker govedo v prvi vrsti živi le od rastlinske krme, moramo poskrbeti za obilo dobro spravljene krme. Vsa druga krmila pa porabljammo le omejeno in v skrajni sili, da se ognemo izdatkov. Brez dobre krme ni živinoreje, ker brez zadostne hrane žival še tako koristnih podedovanih lastnosti ne more izkoristiti.*

Prirejanje združnih rodovnih premovanj.

Premovanje živine je bilo vsekdar spodbujevalno sredstvo za izboljšanje živinoreje. Da bodo premovanja živine kar največ koristila, morajo vse živinorejske zadruge stremeti za tem, da vsako leto prirede premovanje, kamor smejo svojo živino pripeljati le člani zadrug. Tako se doseže medsebužno tekmovanje članov, obenem pa dobe darila le tisti, ki se z vso vnemo bavijo z živinorejo.

Prvi poskusi združnih rodovnih premovanj so bili naravnost presenetljivi. Živinorejske zadruge naj vse store, da se ta pridobitev združnih rodovnih premovanj ohrani, in naj se te vrste premovanj pri vsaki zadrugi redno vrše.

Propagandno delovanje živinorejskih zadrug.

Že pri ustanavljanju živinorejskih zadrug moramo misliti in skrbeti za pravočasno odprodajo odvišne plemenske živine. Zadruga kot organizacija ima več prilike in uspeha. Vse izvoze plemenske živine bo treba organizirati v zadrugah, ki bodo članom veliko koristile.

Oprostitev živinorejskih zadrug vseh davščin.

Neznosne in neopravičene davščine so ostrašile mnogo zadrug, da so zato likvidirale. Po najnovjšem združnem zakonu teh neprilik ni več, zato odpadejo tudi neprijetne sitnosti davčnih oblasti.

* Opozorjamo na »Travnništvo«, čigar I. del je izšel letos med družbenimi knjigami. To je knjiga, ki naj bo leto za letom v rokah živinorejcev, da si prirede in preskrbe dobre in zadostne krme.

Zadruga delajo po načrtu.

Vsaka zadruga ima svoja pravila, po katerih se ima ravnati, zlasti napram zakonu in oblasti. Za strokovno delo pa je izdelan poseben poslovni načrt, ki predpisuje točno delokrog zadruge. Pravila in poslovnik se dobi pri Zadružni zvezi v Ljubljani.

Uspehi dosedanjega delovanja živinorejskih zadrug.

Za vojne so se na pritisk zadrug oteli pred rekvizicijami najlepši plemenjaki. V združnem okolišu tudi za dveletne suše ni bilo pomanjkanja bikov plemenjakov, ker se je zanje preskrbela kot za najpotrebnejše potrebna krma. Urejevali so se združni pašniki, prirejala so se združna premovanja in se skrbelo tudi za prodajo lepe plemenske živine. Najlepša teleta so bila

prodana za rejo, ne za meso. Popravilo se je po nasvetu zadrug nešteto hlevov, svinjakov, gnojničnih jam, zvišal se je gnojni kapital, preskrbovala ob hudi suši krmila, skrbelo za pouk itd.

Nihče naj ne čaka, kedaj bodo zočet začele deževati podpore za nakup plemenjakov, nakup tujih krav in telic.

Stalno vrednost in uspešno napredovanje v živinoreji je mogoče doseči samo z lastnim vztrajnim delom po živinorejskih združgah, kjer vsak še tako skromen živinorejec s svojim začrtanim delom pomaga k napredku v živinoreji. To delo pomeni več kakor sto najboljše napisanih strokovnih knjig, ki leže zaprašene na kakšnih policah.

Zato osnujete po vseh občinah po zgledu že obstoječih vzorov živinorejske zadruge in naša živinoreja bo stalno napredovala po številu in po kakovosti.

»Odpusti nam naše dolge...«

Ta lepa Firlejeva slika je v Monakovem in nam predstavlja deklico, ki jo je gnalo v svet, pa se vrača razočarana in potrta pod rodni krov.

Kaj je ustava?

Univ. prof. dr. Leonid Pitamic.

Kako se ustanovi društvo, zadruga, je pri nas dobro znano. Vsako društvo mora po svojem ustanovnem zboru ugotoviti najprej svoja pravila. Ta pravila so podlaga in temelj vsega društvenega delovanja. Odbor ali načelstvo, ki potem vodi društvo, se mora točno po teh pravilih ravnati, sicer je njegovo delovanje nezakonito. Če pa se načelstvu ali pa večjemu številu članov zdi, da je kak člen pravil treba izpremeniti, ne more tega storiti načelstvo samo, marveč le občni zbor in navadno ne z nadpolovično večino, temveč z dvetretjinsko večino.

Tako ima tudi ona velika družba, ki ji pravimo država, svoja pravila. Kakor pri društvu pomenjajo pravila ureditev (organizacijo) društva, to se pravi, da določajo, kdo so, kake pravice in kake dolžnosti imajo njegovi člani in kdo so njegovi upravitelji (odbor), tako ima tudi državna družba svoja pravila, ki jim pravimo zakoni.

Med zakoni pa so nekateri temeljni in važni, drugi pa so manj važni in so le posledice temeljnih (važnih) zakonov, ker iz njih izvirajo. Te važne, temeljne zakone, po katerih je kaka država urejena, po katerih spoznamo tudi način in obeležje državne družbe, imenujemo **ustavo**. Po teh zakonih delimo države v edinstvene (centralistične), sestavljene (federativne), v monarhije, republike itd. V tem smislu ima in mora imeti vsaka država svojo ustavo, najsi bo le-ta napisana ali pa ne. To so umeli že stari Grki (Aristotel), ki so jasno ločili ustavo, ki je temelj države, od drugih zakonov, ki so izdani na podlagi ustave.

Navada pa, zbirati te temeljne predpise v neki enoten zakon ter podeliti temu zakonu večjo veljavo kakor drugim zakonom, se je razvila razmeroma šele pozno in v glavnem na sledeči način.

V srednjeveški državi, za katero je bilo značilno tekmovanje med kraljem in knezom in stanovi (zlasti visokim plemstvom), so se v pogodbah ugotavljale pravice stanov (takozvani privilegiji) ter njih dolžnosti (n. pr. davki). Te pogodbe so se sklepale pismeno, dotične listine pa so v izvestnem smislu vsebovale organizacijo države, ker so določale

pravice in dolžnosti najmočnejših činiteljev v državi. Tem pogodbam je sledila pozneje druga naprava, izražena tudi v obliki pogodbe. V dobi reformacije je zavladalo na Angleškem naziranje, da nastane država prav na isti način kakor kristjanska občina: namreč na podlagi pogodbe, ki jo soglasno sklenejo vsi člani te občine. Tudi ta misel ima svojo dolgo in zanimivo zgodovino; zlasti srednjeveški modroslovci so se mnogo bavili s to družbeno pogodbo in skušali z njo razlagati in opravičevati najrazličnejše načine vlade: absolutne, ko ima neomejeno oblast vladar, in demokratične, kjer se udeležuje vladanja ljudstvo po svojih poslancih.

Praktično (v dejanju) pa so misel družbene pogodbe izvedli ameriški kolonisti, t. j. Angleži, ki so se naseljevali v Ameriki. Skleпали so med seboj pogodbe v svrhu ustanovitve države, torej z namenom, da določijo oblasti itd. Te pogodbe so podpisali polnoletni moški v svojem in v imenu svojih rodbin. V tej dobi (sredi 17. stoletja) je isto naziranje zavladalo v revolucionarnem gibanju v Angliji sami. Z zahtevo, naj se sklene pogodba soglasno, se je pravzaprav že tedaj zahtevala splošna in enaka volilna pravica. V načrtih teh pogodb se je razločevalo med temeljnimi in drugimi predpisi. Temeljnih predpisov, ki so se tikali takozvanih pravic naroda, tudi parlament ne sme spremeniti. Posledica je, da je temeljna pogodba višja kakor na njeni podlagi ustvarjeni zakoni. Večja moč se izraža baš v tem, da se ta pogodba ne da spremeniti z navadno zakonodajo, temveč samo na isti način, kakor je nastala, torej le soglasno. Pozneje je zlasti francoski filozof Rousseau (izg. Rusó), ki je spisal slavno knjigo o družbeni pogodbi, zahteval zanjo soglasnost, dočim mu zadostuje za navadne zakone večina. Po zmagi revolucije na Angleškem koncem 17. stoletja, ki pomenja začetek parlamentarnega vladanja, se pa zahteva po napisani družbeni pogodbi ali ustavi ni več uresničila, tako da Anglija še danes nima izrečne, napisane ustave. Pač pa se je to zgodilo v severni Ameriki, ki je bila do leta 1776 angleška na-

selbina (kolonija). Že prej omenjene, po kolonistih sklenjene pogodbe so bile potrjene po angleškem kralju. Vseh 13 kolonij je imelo ob izbruhu ameriške revolucije in osvobodilnega boja proti Angliji take ustave. Vsebina teh ustav obsega v glavnem: zakonodajno skupščino, izvoljenega ali po angleškem kralju imenovanega namestnika (guvernerja) in sodišča po angleškem vzorcu. Domača zakonodaja ne prevladuje docela nad upravo, ker stojijo nad kolonialnimi zakoni angleški zakoni in po angleškem kralju potrjene kolonialne ustave same. Kolonialni zakoni, ki prekoračijo te meje, so se lahko razveljavili po angleškem sodišču. Vidimo torej poganjati kali dveh za bodočnost vevvažnih idej: ustavo, ki stoji nad navadnimi zakoni, in delitev državnih oblasti v a) zakonodajno, b) upravno in c) pravosodno oblast. Na teh podlagah so se osnovala ameriške ustave tudi po osvoboditvi od Anglije. V njih najdemo navadno: 1. proglaševanje osnovnih državljskih pravic in 2. ureditev (organizacijo) državnih oblastev po načelu delitve in neodvisnosti zakonodaje, uprave in pravosodstva. V sedanjih ameriških ustavah je 3. izražena tudi nadvrednost ustave nad navadno zakonodajo; sprememba ustave je zelo otežkočena, tu pa tam je vezana na ljudsko glasovanje; sodišča smejo spoznati protiustavne zakone za nične. Končno ima delitev ameriških parlamentov v dve zbornici, nižjo in višjo, tudi svoje korenine v kolonialni dobi. Gornja zbornica se je razvila iz nekdanjega sosveta, ki je bil prideljen guvernerju.

Naše evropske ustave izvirajo torej iz Amerike, oziroma Anglije, dasi so prišle k nam šele po Franciji. V dobi francoske revolucije v drugi polovici 18. stoletja se je pod vplivom ameriških idej razvil nauk o prvotni oblasti, ki ustvarja ali konstituira druge oblasti. Te druge oblasti niso prvotne, ker so same konstituirane. Prva, temeljna, ustavotvorna oblast ali konsti-

tuanta more izvirati samo iz naroda ali ljudstva. Za prvo francosko ustavo iz l. 1791 je značilno, da ni smatrala vseh treh državnih oblasti (zakonodaje, uprave in pravosodstva) za enakovredne, temveč da je dala zakonodaji prednost pred drugimi; zakonodaja je celo tudi konstituanta, samo s to razliko, da mora parlament tedaj, kadar sklepa o ustavi, storiti to večkrat zaporedoma. Ta francoska ustava je služila za zgled skoro vsem drugim ustavam, ki so hotele združiti principa monarhije in demokracije, zlasti belgijski ustavi iz leta 1831 in po tej mnogo drugim evropskim ustavam, tako tudi naši sedanji.

Rekli smo, da vsebuje ustava poleg osnovnih državljskih pravic temelje državne organizacije, t. j. najvažnejše naprave zakonodaje, uprave in pravosodstva. Kaj pa je važno? O tem je seveda sodba različna in se je v toku časa od postanka prvih ustav pa do danes spremenila. V eni državi je z ustavo urejeno nekaj, kar je v drugi državi urejeno z navadnim zakonom, n. pr. volilna pravica. Ustavni predpisi se zaradi tega ne dajo spoznati vedno že po svoji vsebini kot ustavni, temveč samo po svoji obliki, t. j. da se dajo spremeniti le pod težjimi pogoji kakor navadni zakoni. Iz istega razloga, da je namreč možno različno soditi o tem, kaj spada k »temeljem« državnih organizacij, je tudi unljivo, da ne najdemo vselej vseh teh temeljev v prej označenem ustavnem zakonu, temveč tudi v drugih predpisih državnega ali meddržavnega prava. Meddržavno ali mednarodno pravo si osvaja v zadnjem času marsikaj, kar spada po naših nazorih k temeljni državni organizaciji. Vprašanje državnega ozemlja je n. pr. sedaj urejeno v mirovnih pogodbah. Tudi nekatere temeljne pravice državljanov so določene v teh po svetovni vojni sklenjenih pogodbah. Ustava ne vsebuje torej vseh temeljev državne ureditve; vendar pa je najvažnejši zakon v državi, že radi tega, ker določa, kako naj se ustvarjajo drugi zakoni, ki so obvezni za urade in za prebivalstvo v državi.

O testamentu.

Spisal odvetnik dr. Jure Adlešič.

Dokler živi družina skupno, veže njene člane ljubezen, odvisnost ali družabni ozir. Ko pa kak član zatisne oči, izgine kaj rad iz spomina in osebne koristi ožive. Na dan stopi vprašanje premoženja, dedovanja.

Zato je važno, da se ohrani med družinami mir in medsebojno spoštovanje, da vsakdo določi veljavno že pred smrtjo, kaj se ima zgoditi z njegovim premoženjem. Ako kdo umre brez oporoke, razdeli zapuščino sodnija po zakonu. Ta delitev pa malokdaj zadovolji vse sorodstvo, ker se sodnija ne more ozirati niti na namen ali prejšnje obljube umrlega niti na želje posameznih sorodnikov. Ako pa je umrlí zapustil oporoko, pa se pokaže dvom o njeni veljavnosti, potem se često vnamejo med sorodstvom hudi prepíri in dolgoletne pravde, ki imajo za posledico trajno sovraštvo. Spomin umrlega pa se onečašča.

Zato je poleg skrbi za preživljanje svojcev zelo važna tudi skrb, kako naj se razdeli nabrano premoženje med svojce po smrti. O tem skušajo naslednje vrste dati kratko in najpotrebnejše pojasnilo za bolj preproste slučaje.

Kaj je testament?

Kdor izrazi svojo voljo, kaj se naj zgodi z njegovim premoženjem po njegovi smrti, se imenuje zapustnik, ker zapuščá svoje premoženje svojim naslednikom; njegova volja se imenuje poslednja volja ali oporoka, ker vsebuje njegovo zadnje določilo, kaj se naj zgodi z njegovim premoženjem ali s posameznimi rečmi njegovega premoženja po njegovi smrti. Premoženje, ki ga zapuščá ob svoji smrti, se imenuje zapuščina.

Poslednja volja je širok pojem in znači lahko testament ali kodicil. Testament je tista poslednja volja, s katero postavi zapustnik svojega dediča, to se pravi, da določi ono osebo, ki podeduje po njem celo premoženje ali glede na celoto samo od njega določeni del. n. pr. polovico, petino itd., in je tedaj sinatrati to osebo kot splošnega ali univerzalnega naslednika zapustnikovega po njegovi smrti. Vsaka druga poslednja volja se imenuje kodicil.

Primer bo to še bolj razjasnil:

Oporoka: Podpisani Jakob Klepec napravljám oporoko in postavljam za dediča svojega premoženja starejšega sina Janeza. On naj izplača svojemu bratu Petru in sestri Ivanki po 1000 Din. To oporoko sem lastnoročno spisal in podpisal. V Dolu, 1. maja 1924. Jakob Klepec.

Ta oporoka je testament, ker določá dediča, ki bo zapustnikov naslednik in prejme vse njegove premoženje ter izplača volila.

Oporoka: Podpisani Jakob Klepec določám svojo poslednjo voljo, da dobi sin Peter senožet v Kozarjih, hči Ivanka pa gozd pod Rušo. To oporoko sem lastnoročno spisal in podpisal. V Dolu, 1. junija 1924. Jakob Klepec.

Ta oporoka je kodicil ali volilo. Ona ne postavlja dediča in naslednika do clega ali polovice, tretjine itd. premoženja, temveč razpolaga s posameznimi predmeti zapuščine. Peter in Ivanka se imenujeta legatarja ali volilojemnika in ne dediča.

Za veljavnost testamenta in kodicila je predpisana ista oblika. Razlikujeta se torej oba le po svoji vsebini.

Kdo more napraviti veljavno oporoko?

Izraz poslednje volje je eno najvažnejših opravil v človeškem življenju. Napraviti ga more samo tisti, ki je od njega pričakovati dovolj rabsodnosti in resne volje. Zato zakon ne dovoljuje nekaterim osebám, da bi napravile veljavno oporoko.

Te osebe so:

1. Otroci in nedoletni, ki še niso izpolnili 14. leta. Ti nimajo še za ta važni posel potrebne rabsodnosti. Mladoletnim od izpolnjenega 14. do izpolnjenega 18. leta pa daje zakon delno možnost napraviti oporoko, in sicer le ustno in pred sodnikom ali notarjem. Pri tem mora sodnik ali notar ugotoviti, ali je bila volja mladoletnika prosta in preudarna. Vsaka druga oporoka v tej dobi bi bila neveljavna. Po dopolnitvi 18. leta pa lahko naredi veljavno oporoko vsaka oseba brez razlike spola; izvzeti pa so naslednji:

2. Duševno bolni (blazni), ki naj so bili sodno popolno preklicani ali če se dokaže,

da so bili blazni v času, ko so napravili oporoko. Kdor pa je bil le delno preklican od sodnije radi duševne bolezni ali slaboumnosti, je enak mladeniču od 14. do 18. leta; zato mu dovoli zakon, da more napraviti le ustno oporoko pred sodnikom.

3. Sodno preklicani zapravljevci in radi pijanstva iz navade delno preklicani morejo napraviti veljavno oporoko le glede polovice svojega premoženja. Drugo polovico izroči sodnija zakonitim dedičem.

4. Redovniki; vendar določajo nekatera redovna pravila izjeme, ki pa za splošnost nimajo pomena.

Ako naredi katera navedenih oseb kljub temu oporoko, je ta neveljavna, in nastopi dedovanje po zakonu; razdeli sodnija vse premoženje med zakonite dediče, kakor da zapustnik sploh ni napravil nobene oporoke, in sicer po enakih delih.

Oblika oporoke.

Oblika oporoke je odvisna od tega, ali jo naredi zapustnik sam ali sodnija ali notar. Kdor jo naredi sam, jo naredi lahko ustno ali pismeno. Kdor jo naredi pismeno, jo zopet lahko spiše sam ali da pisati po drugem. Vsa ta dejstva pa določajo vrsto in zunanjo obliko oporoke.

Lastnoročna pismena oporoka.

To je najbolj navadna oblika oporoke in je najbolj priporočljiva, seveda le tistim, ki znajo sami pisati. Napravi se tako, da se lastnoročno spiše in lastnoročno podpiše na koncu oporoke svoje ime. Svetuje se, da se napiše tudi dan oporoke, vendar ni to bistveno. Za tako oporoko ni potreba nobenih prič, zapustnik jo naredi sam, ne da bi kdo za to sploh vedel.

Važno je, da mora biti oporoka lastnoročno pisana. Kdor bi n. pr. spisal oporoko na stroj in lastnoročno podpisal, ne bi napravil veljavne oporoke. Podpis mora biti na koncu vsega zapisa. Kdor bi n. pr. podpisal samo prvo stran, druge ne, bi veljala samo prva. Kdor bi n. pr. napravil še kak dostavek, pa ga ne bi posebej podpisal, ta dostavek ne bi veljal.

Kako napravi oporoko, kdor ne more ali noče sam pisati?

Ta naj pokliče kako osebo in naj ji narekuje svojo oporoko, da jo zapiše z roko ali tudi s strojem. Potem naj oporoko

prebere ali si jo da prebrati, da se prepriča, ali je oporoka pravilno zapisana. Nato naj pokliče ali da poklicati tri sposobne priče. Ako bo pisec oporoke tudi priča, zadostujeta še dve drugi priči. Ko so vse tri priče skupno pri zapustniku navzoče, naj jim pokaže spisano oporoko, rekoč: »To je moja oporoka,« naj jo spodaj na koncu lastnoročno in v pričo vseh treh prič podpiše s svojim imenom; ako pa ne zna ali radi bolezni ne more več pisati, naj jo podkriža, ena od prič naj poleg tega lastnoročnega križa zapiše še zapustnikovo ime; nato naj se vse tri priče na tej oporoki spodaj pod zapisom lastnoročno podpišejo in pristavijo: »Kot priča oporoke.« Ni pa potreba, da bi bila oporoka pred pričami prečitana, in tudi ne, da bi priče morale vedeti vsebino oporoke.

Ako zapustnik zna pisati, zadostuje, da sta vsaj dve priči pri podpisu istočasno navzoči; ako pa ne zna pisati, jo mora podkrižati, pri tem pa morajo biti vse tri oporočne priče istočasno navzoče. — Ako je zapustnik že tako slab, da težko drži roko pri podpisu, je dopustno, da mu kdo roko podpre ali drži, vendar se mora sam podpisati oziroma podkrižati.

Kako napravi oporoko, kdor ne zna brati.

Ta naj pokliče pisca in mu narekuje svojo oporoko. Nato naj pokliče tri priče, od katerih je lahko ena priča tudi spisovatelj oporoke; ena od prič mora v navzočnosti drugih dveh pred zapustnikom oporoko na glas in razločno prečitati, drugi dve morata zapis upogledati in se o pravilnem zapisu prepričati; pisec sam ne sme čitati, nego druga priča; nato mora zapustnik pred pričami potrditi, da je to njegov pravilna oporoka, potem jo na koncu podpisati ali podkrižati in tudi priče jo morajo podpisati, prav tako kot je bilo poprej razloženo.

Enako napravi oporoko, kdor je oslepel in ne more več čitati.

Ustna oporoka.

Kdor želi ustno sporočiti svojo posledno voljo, naj pokliče ali da poklicati tri priče k sebi. Ko so vse tri priče skupno navzoče, naj zapustnik izgovori svojo oporoko. Priče so lahko čisto tuje osebe, ki zapustnika niso prej niti poznale; toda vedeti morajo, da gre za oporoko in morajo biti zmožne potrditi istovetnost za-

pustnika, da ni kake zmote v osebi, dalje da je zapustnik izrazil svojo voljo v polni zavesti, premišljeno in brez pritiska.

Vse tri priče morajo biti pri izražanju zapustnikove volje istočasno in nepretrgoma navzoče. Ako bi zapustnik svojo voljo pred posameznimi pričami posebej povedal, n. pr. ob raznem času ali pri raznih prilikah, taka oporoka bi bila neveljavna.

Zapustnik mora sam izpovedati svojo poslednjo voljo; ni zadostno, da ga priča le vpraša ali mu stavi predlog in zapustnik le pritrdi ali prikima.

Le gluhoženi, ki govore z znaki, lahko sporoče svojo voljo z znaki pred pričami, ki te znake razumejo, tako da je vsaka pomota izključena.

Pričam se priporoča, da si oporoko zapišejo skupno ali pa vsaka zase takoj za tem, ko so jo slišale, ali čimprej. Lahko se zgodi namreč, da priče oporoko ali vsaj njena posamezna določila pozabijo, zlasti če ostane zapustnik še dlje časa pri življenju. Kesneje pa je težko ugotoviti natančno vsebino oporoke iz golega spomina; posamezne priče si pri sodnem zaslišanju o priliki zapuščinske razprave lahko nasprotujejo, sodniku je težko ugotoviti pravo voljo zapustnika in med dediči se lahko razvijejo pravde. Kajti dostikrat ima ena sama beseda odločilen pomen.

Vsakdo, ki mu je resno na tem, da se ugotovi ustna oporoka, lahko predlaga pri sodnji, da se priče ustne oporoke zaslišijo pod prisego in navedejo vsebino oporoke. Šele soglasna zaprisežena izpoved vseh treh oporočnih prič ugotovi veljavno ustno oporoko. Ako ena oporočnih prič ne more biti več pod prisego zaslišana, ker je n. pr. umrla ali odšla neznanu kam, zadostuje, da obe ostali priči zapriseženo napovesta ustno oporoko.

Ako si pri tej sodno zapriseženi zaslišanju priče nasprotujejo glede vsebine oporoke v bistvenih točkah, tako da ni mogoče več ugotoviti prave zapustnikove volje, je ustna oporoka sploh neveljavna. Pomniti pa je, da velja edinole izpovedba oporočnih prič in je ne morejo nadomestiti druge osebe, ki so bile pri napravi ustne oporoke morda slučajno navzoče in so tudi slišale oporoko.

Iz tega sledi zaeno, kako važno je, da si oporočne priče takoj po sporočilu ustno oporoko skupno med seboj zapišejo in

shranijo, da jo kesneje pred sodnijo pravilno izkažejo, ker postane sicer ustna oporoka, dasi je bila povsem pravilno narejena, neveljavna, ako se kesneje ne more več ugotoviti njena prava vsebina.

Iz tega pa tudi sledi, da je le bolj priporočati pismene oporoke. S tem se najlaže izogne vsakojakim kesnejšim sporom radi vsebine oporoke in volje zapustnika.

Oporoka pred sodnikom.

Oporoko lahko napraviš tudi pred sodnijo. Pristojna za to je vsaka okrajna sodnija. Navzoč mora biti sodnik in zaprisežen zapisnikar; slednjega lahko nadomesti dve drugi priči. Napraviš jo pismeno ali ustno.

Kdor hoče napraviti pismeno oporoko, naj jo sam spiše ali da spisati po kom drugem. Lahko jo spiše tudi na stroj. Oddati jo mora sodniku osebno in izjaviti, da je to njegova oporoka. Ako ne more sam na sodnijo radi bolezn, lahko zaprosi sodnika, da pride k njemu na dom. Nedopustno pa bi bilo, da bi zapustnik poslal oporoko po kom drugem na sodnijo. Oporoke ni treba pred sodnikom prečitati, pač pa se mora pred sodnikom lastnoročno podpisati; kdor ne zna pisati, jo mora vsaj podkrižati. Kdor ne zna čitati, temu se mora oporoka prečitati in druga sodna oseba mora videti, da je zapis pravilen. Sodnija napravi nato poseben zapisnik o sprejetju oporoke; dan zapisnika velja za dan oporoke. Sodnija nato oporoko zapečati, zapiše na ovoju ime zapustnika, jo potem shrani v posebni zbirki, izročitelju oporoke pa da pismeno potrdilo o izročitvi.

Kdor hoče napraviti pri sodnji ustno oporoko, mora tudi priti osebno na sodnijo ali v slučaju bolezn zaprositi sodnika na dom, narekovati oporoko na sodni zapisnik in ga lastnoročno podpisati ozir. podkrižati. Ostalo poskrbi sodnik.

Naprava oporoke pred sodnijo je toliko bolj priporočljiva, ker mora sodnik stranko opozoriti na obliko oporoke in je v tem podano jamstvo, da bo oporoka pravilna. Lahko pa tudi sodnik opozori in pouči stranko, da bo oporoka po svoji notranji vsebini pravilna in veljavna.

Pristojbine za napravo sodne oporoke.

Za napravo ali tudi le za priznanje oporoke ali volila je plačati, ako prideš osebno na sodnijo, takso po 100 Din. Ako pa se na-

pravi oporoka ali izroči zunaj sodnije na domu zapustnika, se plača taksa 200 Din. Dalje je plačati za hranjenje oporoke pri sodnji takso po 100 Din. Za napravo ali za sprejem kot tudi za hranjenje oporoke pri sodnji se mora napraviti posebna prošnja in kolkovati vsaka po 5 Din.

Oporoka ob času kuge.

Ako razsaja v kakem kraju kuga, klera ali kaka druga hudo nalezljiva bolezen, je težko dobiti ljudi, da bi bilo možno storiti vse po gori navedeni obliki. Zato določa zakon za napravo oporoke na takem kraju in ob takem času nekatere olajšave, in to tudi pri zdravih ljudeh, ako le res razsaja epidemija v tem kraju; pri takih oporokah zadostujeta samo dve priči, ena lahko tudi oporoko spiše. Če je zapustnik sam nalezljivo bolan, ni niti potrebno, da sta obe priči istočasno pri zapustniku navzoči. Oporočne priče pa morejo biti vse osebe, ki so izpolnile 14. leto.

Taka oporoka pa velja samo šest mesecev po končani kugi. Kdor preživi to dobo, mora napraviti novo oporoko v pravilni obliki po gorenjih predpisih.

Enake olajšave veljajo pri napravi ustne oporoke.

Oporoka na ladji.

Kdor potuje na ladji po morju, se nahaja tudi v nevarnosti, podobno onemu, ki živi na kraju epidemije. Zato mu zakon dovoli enake olajšave pri napravi pismene ali ustne oporoke. Velja pa tudi enako le šest mesecev po končani vožnji.

Oporočne priče.

Za napravo oporoke je potreba sposobnih prič. Sposobne so le tiste priče, ki bodo lahko potrdile, da ni bilo nobene pomote v osebi zapustnika, in ki bodo lahko potrdile njegovo pravo poslednjo voljo.

Poprej je zakon označil kot nesposobne oporočne priče tudi ženske, redovnike in vse tiste osebe, ki so bile obsojene radi zločina goljufije ali kakega drugega zločina iz dobičkaželjnosti, n. pr. tatvine, poneverbe, itd. Zakon iz leta 1914 pa je to oviro odstranil, tako da so sedaj veljavne oporočne priče tudi ženske, redovniki in tudi tisti, ki so bili obsojeni radi kakega zločina.

Pač pa našteva zakon druge osebe, ki ne morejo biti v nobenem slučaju veljavne oporočne priče, ker ni možno od njih pri-

čakovati, da bodo mogle presoditi, ali je zapustnik izrazil pravilno svojo poslednjo voljo, oziroma je ne bodo mogle ugotoviti. Take osebe, ki ne morejo biti pod nobenim pogojem veljavne oporočne priče, so:

1. Mladoletni, ki še niso dopolnili 18 let.

2. Brezumni, umobolni in blazni, ki niso sposobni presojeti svoje okolice in nimajo zadostnega spomina, da bi si mogli dogodke zapomniti in pravilno navajati, najsi bodo take osebe sodno proglašene za umobolne ali ne.

3. Slepici, gluhi in gluhonemi.

4. Tisti, ki ne razumejo zapustnikovega jezika.

Oporoka, pri kateri je sodelovala katera navedenih prič, je povsem neveljavna.

Poleg tega določa zakon neke osebe, ki so sicer same na sebi sposobne oporočne priče, vendar ne morejo biti priče pri taki oporoki, kjer so same prizadete ali interesirane. Te osebe so:

1. Dedič in prejemnik volila ne more biti veljavna priča o tem, kar mu je zapustnik določil.

2. Osebe, ki so z dedičem ali prejemnikom volila v ožjem sorodstvu ali svaštvu. Te osebe so: žena odnosno mož dediča, starši, otroci, bratje in sestre dediča, dalje starši, otroci in bratje ter sestre moža odnosno žene dediča. Isto velja tudi glede prejemnika volila.

3. Plačani uslužbenci dediča ali prejemnika volila, ki tudi pri njem v njegovi hiši stanujejo in v njegovem skupnem gospodinjstvu živijo, n. pr. hlapci in dekle, ki stanujejo prav v hiši gospodarja in jedo za skupno mizo ali vsaj od skupnega ognjišča. Ako pa ne stanuje hlapec v hiši dediča, nego v posebnem gospodarskem posloplju in ima z drugimi uslužbenci ločeno od gospodarja-dediča skupno hrano, tak hlapec je lahko svojemu gospodarju-dediču veljavna priča. Enako vsi drugi uslužbenci.

Ako nastopi v kaki oporoki katera navedenih prič, ni zaradi tega še vsa oporoka neveljavna, marveč samo dotično doiločilo oporoke, ki se nanaša na dediča oziroma prejemnika volila.

Oporočne priče pa so lahko z zapustnikom samim v poljubnem sorodstvenem, svaštvenem ali službenem razmerju, n. pr. brat, oče ali žena zapustnika je povsem veljavna oporočna priča; enako tudi nje-

gov hlapec, ako tudi stanuje v njegovi hiši in se hrani pri njegovi mizi.

Enako so vse tri oporočne priče m e d s e b o j lahko v poljubnem sorodstvenem razmerju, n. pr. trije bratje ali tri sestre so povsem veljavne oporočne priče.

Ako hoče zapustnik piscu oporoke, njegovi ženi odnosno možu, njegovim staršem, otrokom, bratu ali sestri, enako staršem, otrokom, bratu ali sestri žene odnosno moža kaj zapustiti, mora enako tako določilo lastnoročno pisati ali dati potrditi od treh od pisca različnih oseb.

Preklic oporoke,

Zapustnik lahko svojo oporoko vsak čas zopet prekliče. Tudi ako bi bil v oporoki zapisal, da se odpove pravici oporoko preklicati, bi jo vedno zopet lahko preklical. Svojo oporoko lahko prekliče vsakdo, tudi sodno proglašeni zapravljivec ali omejeno preklicani pijanec. Preklic pa se mora napraviti v takem duševnem stanju, kot se je napravila oporoka, t. j. trezno, preudarno in premišljeno ter čisto iz proste volje, brez prigovarjanja ali pritiska; pa tudi v isti obliki, ki je predpisana za napravo veljavne oporoke. Ni pa potrebno, da se preklic izvrši v isti obliki, kot je bila napravljena dotična oporoka sama.

Pisma oporoke se lahko prekliče tudi na ta način, da se v razsodnem stanju in namenoma uniči, raztrga, prečrta, preže ali izreže podpis zapustnika ali prič. Če so prečrtana samo nekatera mesta oporoke, ostanejo drugi deli veljavni.

Ako se pa izkaže, da je bila oporoka le slučajno uničena, izgubljena ali pokvarljena, ostane kljub temu veljavna, če je mogoče dokazati njeno pravo vsebino.

Vedno pa izgubi prejšnja oporoka svojo veljavo, ako napravi zapustnik novo veljavno oporoko, naj je v novi prejšnjo oporoko izrečno preklical ali ne. Prejšnja oporoka bi ostala le toliko v veljavi, ako zapustnik v novi oporoki izrečno določi, da ostane vsa ali le njena posamezna določila v veljavi. Iz tega se vidi, kolike važnosti je, da se pri oporoki zapiše vedno tudi dan, kdaj je bila narejena, dasi to ni za veljavnost potrebno.

Nujni dediči,

Oporoka, ki je povsem pravilno narejena po svoji zunanji obliki, je kljub temu lahko v toliko neveljavna, v kolikor se

zapustnik ni v svoji oporoki oziral na vse tiste osebe, na katere se mora ozirati po zakonu. Zapustnik ni sicer dolžan, postaviti gotovih oseb za dediče, vendar se mora nanje ozirati, bodisi da jim zapusti predpisani del svoje zapuščine ali da jih razdedi.

Osebe, na katere se zapustnik mora ozirati v svoji oporoki, da bo veljavna tudi po svoji vsebini, se imenujejo n u j n i d e d i č i. Delež pa, ki jim ga zapustnik mora zapustiti, se zove n u j n i d e l e ž.

Nujni dediči so vsi otroci zapustnika brez ozira na spol in koleno, t. j. njegovi lastni otroci, vnuki, pravnuki. Na lastne otroke se mora zapustnik vedno in brezpogojno ozirati; na vnuke pa le takrat, ako so lastni otroci umrli; enako na pravnuke.

Ako zapustnik nima lastnih otrok, se mora ozirati na lastne starše, enako brez ozira na spol in koleno, t. j. ako nima več lastnega očeta, tedaj se mora ozirati na starega očeta, staro mater itd.

Samo navedene osebe imajo pravico, da se zapustnik v svoji oporoki nanje ozira in jim zapusti delež; vsi drugi sorodniki nimajo te pravice. Zlasti ne bratje in sestre zapustnika, enako ne tudi njegova lastna žena.

Za vse nujne dediče pa velja določilo, da imajo le takrat pravico do nujnega deleža, ako imajo napram zapustniku zakonito dedno pravico, t. j. ako bi prišli do dedovanja, če bi bil zapustnik umrl brez veljavne oporoke. Kdor nima zakonite dedne pravice napram zapustniku, tudi nima pravice do nujnega deleža. N. pr.: Zapustnik ima oženjenega sina, ki ima dva otroka. Ako bi zapustnik umrl brez oporoke, bi bil zakoniti dedič le sin, vnuki ne bi prišli do dedovanja, ker živi njihov oče, zapustnikov lastni sin. Zato se bo tudi zapustnik v svoji oporoki moral ozirati le na sina. Ako pa je njegov sin umrl, tedaj se bo moral ozirati na njegova otroka, svoja vnuka, in jima zapustiti najmanj nujni delež.

N e z a k o n s k i o t r o k ima zakonito dedno pravico le napram lastni materi, ne pa tudi napram nezakonskemu očetu. Zato je nezakonski otrok nujni dedič le napram materi, ne pa tudi napram nezakonskemu očetu; le-ta mu ni dolžan v svoji oporoki zapustiti ničesar. Enako pa tudi ni nezakonski oče nujni dedič napram nezakonskemu otroku, pač pa njegova mati.

Adoptirani, t. j. posinovljeni, so napram staršem, ki so jih posinovili, nujni dediči, ako niso bili v pogodbi o posinovitvi izključeni od zakonite dedne pravice.

Nujni delež.

Višina nujnega deleža znaša pri potomcih polovico zakonitega, t. j. polovico tega, kar bi otrok podedoval po svojem očetu, ako bi bil ta umrl brez oporoke. Ker imajo vsi otroci enako dedno pravico napram staršem, se dobi nujni delež, ako se pomnoži število otrok z dve. N. pr.: Oče je zapustil dva otroka, sina in hčer. Brez oporoke bi dobil vsak polovico zapuščine. Nujni delež vsakega znaša tedaj eno četrtno zapuščine. Ako zapustnik izroči sinu posestvo, mora zapustiti hčeri vsaj eno četrtno vrednosti premoženja, da bo njegova oporoka veljavna.

Pri starših znaša nujni delež tretjino zakonitega.

Zapustnik določi nujni delež lahko v obliki volila, naj ga izrečno imenuje kot nujni delež ali ne ali kot del zapuščine in podobno. Nujni dedič pa more zahtevati izplačilo nujnega deleža vedno le v denarju.

Da se nujni delež pravilno izračuna, je potrebno ugotoviti pravo vrednost zapuščine, ki jo ima ob času smrti zapustnika; odbiti je treba od premoženja vse dolgove in dolžna izplačila in izračunati zakoniti dedni delež nujnega dediča.

Od tako preračunanega nujnega deleža pa je treba odbiti: kar je prejel nujni dedič iz zapuščine v katerikoli obliki, pa tudi ono, kar je prejel od zapustnika samega poprej v življenju, in sicer sin ali vnuk za opravo, začetek obrti ali službe in za plačilo dolgov; hči ali vnukinja pa, kar je prejela za balo in doto. Ni pa odbiti tega, kar je zapustnik izdal za izobrazbo in šolanje otrok odnosno vnukov.

Ako ni zapustnik pri napravi oporoke upošteval teh določil in ni zapustil najmanj nujnega deleža vsem onim osebam, ki imajo do njega pravico, lahko nujni dediči, ki niso sploh prejeli nujnega deleža ali tudi ne popolnega nujnega deleža, oporoko izpodbijajo in zahtevajo izplačilo ali dopolnitev nujnega deleža. Tako tožbo naperijo proti dediču; vložiti jo pa morajo najkasneje v treh letih po smrti zapustnika, računano od dneva, ko je bila oporoka zapust-

nika pri sodnji odprta in proglašena, sicer je pravica do tožbe zastarana.

Razdedinjenje.

Od gorenjega pravila, da mora zapustnik otrokom in staršem zapustiti vsaj nujni delež, je dopustna edina izjema, ako zapustnik dotične osebe razdedini, t. j. jim odreče vsako pravico dedovanja. Za to pa mora imeti posebne razloge, kajti razdedinjenje je v bistvu kazen, ki zadene le nevrednega naslednika. Kdor je od zapustnika pravilno razdedinjen, nima pravice niti do nujnega deleža.

Zapustnik sme razdediniti tiste otroke oziroma starše,

1. ki so zapustnika pustili v potrebi brez vsake pomoči,
2. ki so bili obsojeni radi kakega zločina v dosmrtno ali 20letno ječo;
3. ki trajno žive nenravno in pohujšljivo;
4. ki so napravili kak zločin napram zapustniku samemu, ako jim zapustnik tega ni odpustil,
5. ki so zapustnika k napravi oporoke silili, ga na goljufiv način k temu zapeljali, ga ovirali pri napravi ali premembi oporoke ali potlačili njegovo oporoko.

Poleg tega lahko otrok posebej razdedini take starše, ki so njegovo vzgojo popolnoma zanemarili.

Razdediniti pa se more veljavno le v obliki, ki je predpisana za napravo oporoke; lahko se izreče v oporoki ali tudi v posebnem zapisu.

Ni pa potreba, da zapustnik izrečno navede vzroke razdedinjenja, zadostuje navedba, n. pr. »sina Jožeta razdedinim«. V vsakem slučaju pa bo moral dedič natanko dokazati, zakaj je zapustnik n. pr. »sina Jožeta« izdedinil.

Razdedinjenje se lahko zopet prekliče. Preklic pa je veljaven, če je napravljen v enaki obliki kot razdedinjenje oz. oporoka.

Poleg gorenjega razdedinjenja, ki je kazen za dediča, pozna zakon še razdedinjenje v dobrem namenu. Ako ima zapustnik nujnega dediča, ki je zapravljen ali prezdolžen, pa ima otroke in se je bati, da ne bodo njegovi otroci dobili kaj prida ali celo nič od nujnega deleža, lahko zapustnik takega nujnega dediča razdedini, obenem pa zapusti ves nujni delež otrokom nujnega dediča po enakih delih.

Telesni razvoj človeka od rojstva do vrha.*

Dr. K. Ozvald,

Iz tistega neznatnega kričaja, ki ga navadno ni kaj v roke vzeti, ko je prišel na svet, zraste, ako gre vse po sreči, prej ali slej cel človek in včasih še nemara — »človek in pol«. Ta rast pa se nikdar ne vrši lepo v enakomernem koraku, kakor bi kito pletel, temveč bolj podobno tekoči vodi, ki se ji brzina in zunanja oblika neprestano menjavata vse po tem, kakršna je pač njena struga: zdaj globoka, zdaj plitva — zdaj tesna, zdaj široka — zdaj skalovita, zdaj peščena itd.

Kakor bomo videli, se v zunanjem razvoju človeškega telesa da glede na hitrost ali počasnost tega razvoja razlikovati s e d m e r o izrazitih stopenj.

Rojenček.

Otroku, ki je pravkar prišel na svet, pravimo rojenček ali novorojenček. Brž po svojem rojstvu tak črvič v človeški podobi, katerega je »sama glava«, ni lep; zato je zlasti oče ob pogledu na svojega prvorojenčka, ki ga je morda že težko pričakoval, rad — razočaran.

Pravilna velikost novorojenčka znaša pol metra; a četrti del njegove celotne dolžine zavzema samo glava. Tehta pa rojenček, ako je fantek, navadno okoli $3\frac{1}{2}$ kg; a $3\frac{1}{4}$ kg, ako je deklita. Sicer pa se bolj izjemoma dobe i lažji in tudi znatno težji rojenčki (do 5 kg in celo čez).

Čim polnejše so mu oblike, čim daljši so njegovi nohti, čim trše njegove razmehroma mehke kosti, čim bolj rožnatobelkasta je njegova koža, tem mirneje lahko rečeš, da je njegovo telesce normalno, t. j. tako, kakor ima biti telesce zdravega rojenčka.

Ker se ob prihodu na svet rojenčkova lobanja, ki je kakor vosek mehka, mora vdati raznim pritiskom od te ali one strani, zato novi zemljanček ne prinese na svet lepo oblaste glavicice, ampak bolj ali manj izpačeno, potlačeno in pokvečeno butičico, t. j. takšno, da n. pr. nje leva polovica, zlasti na vrhu glave, ni čisto po-

dobna ali bolje rečeno simetrična (somerna) desni polovici. Sicer se ta nepravilnost večinoma v nekaj dnevih sama od sebe zopet izravna, toda ne popolnoma; in tako večina ljudi (98%) skozi vse življenje nosi na svoji glavi spomine svojega rojstva. Samo da jih navadno ne opazimo, ker jih pred tujimi očmi molčeče skrivajo lasje dotičnika, dokler tega molka šestokrat ne prelomi — brezobzirna pleša. In tako neredkoma slišimo reči, kako »čudno« glavo da ima ta ali oni možak.

Dojenček.

Tako pravimo detetu, dokler se preživlja z materno hrano; z besedo dojenček nam je torej pretežno v mislih prvo leto njegovega bitja in žitja.

Vsak začetek je težak, te besede veljajo tudi o začetku človeškega življenja. Izkušnja uči, da se tekom prvih 4—10 dni detetu telesna teža zniža. Ali ni to nekaka uganka, vsaj kadar imamo zdravega rojenčka pred seboj? No, pomisliti moramo, da se dete, ko pride na svet, nekako »na svoje vzame«, vsaj v toliko, da mora zdaj iz lastnih sil dihati in hrano požirati, dočim mu v čudovito ustvarjenem okrilju materinem niti tega ni bilo treba. Dokler ga je namreč mati nosila pod svojim srcem, je ta črvič tudi glede na dihanje, prehrano in krvni obtok bil le del njenega telesa. A prišedši na svet, se mora njegov nežni organizem šele privaditi na samostojno poslovanje. Deloma pa je omenjeni padec telesne teže treba v račun postaviti onim, ne majhnim mukam, katerim je dete bilo izpostavljeno v težkih urah svojega rojstva.

Zato tudi koža novorojenčka v prvih dneh postane bolj ali manj rumenkasta, kakor da se ga je lotila zlatenica. In šele tam kje za 8. ali 10. dnev doseže mali zopet isto težo, ki jo je njegovo telo imelo brž po rojstvu.

Medtem začčenja materi, večinoma od 3. ali 4. dne, hrana pridodajati in za dojenčka napočiti življenje kakor v deveti deželi: p i j e i n s p i, s p i i n p i j e. Kot dojenček je otrok pravi kanibal ali človekojedic; kakor je kot zarodek (embrio) živel

* Za miselno podlago sledečim izvajanjem služi znamenita knjiga: C. H. Strat z, Der Körper des Kindes und seine Pflege. 1921 (5. in 6. natis).

od srčne krvi svoje matere, tako tudi zdaj (normalno) uživa edinole človeško hrano: življenje svoje matere.

Na zdravem dojenčku mora vse biti okroglo-zalito: glava kakor luna, truplo podobno valjarju, roke in noge kakor debele rožnatobarvne klobase.

Dojenčkova lobanja (gornji del glave s čelom) po svoji velikosti prevladuje obraz; sredino njegove, od spredaj gledane glave tvori črta, ki si jo misliš od leve na desno potegnjeno preko njegovih obrvi (dočim gre pri odrastlem ta črta znatno nižje: preko očesnih zenic). Usta in brado obsegajoči del obraza je razmeroma zelo majhen, ker dojenčka na tej stopnji še manjka zobovja.

Za tak obrazek je značilno sledeče: majhna brada, širok in top nos z nizkim hrbtom, velike oči, proč štrleča ušesa. Ličeca, podložena z jako plastjo maščobe, so na zdravem dojenčku kakor dvoje svežerdečih jabolčk.

Tam s 6. mesecem pa se slika dojenčkove zunanosti precej izpremeni: pričenjajoča mešana hrana, prvi poizkusi dvigniti se na noge in stati, prvi zobje — vse to vpliva na vnanjo obliko telesa. V obrazu začne del okrog ust in brade naraščati, postane zato močnejši in širši, potisne ušesa bolj ven in navzgor in tako dobiva glava bolj in bolj velikega jajcu ali buči podobno obliko.

Redno so si enako stari obrazki iz dojenške dobe med seboj bolj ali manj podobni. In zato ni prav nič takega, če se mati ob pogledu na otroške obraze v izlozbi razglednic zavzame, češ: oh, ta je pa ves naš! A obrazek, ki že v prvih mesecih očituje kak določen, »ne-otroški« izraz, dobi pozneje rad preostrih potez in postane — grd.

Za telesni razvoj otroka velja načelo, da je nekoliko počasnejši razvoj najboljši. Pravilno je, da je dete koncem prvega leta v stanju, pokonci sedeti in stati.*

Koncem prvega leta zdravo dete meri 75 cm.

Otrok.

Če govorimo ali čitamo ali slišimo o presrečnih »otroških« letih, nam je v

* Pri tej priliki priporočam najtopleje zlasti staršem dve drobni, pa zlata vredni knjižici: dr. Bogdan Derč, Dojenček, njega negovanje in prehrana (1919) in pa dr. M. Ambrožič, Materinska pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku (1921).

mislih tisti kos človeškega življenja, ki se razteza od početka 2. pa do izpolnjenega 7. leta.

Značilna za to starost je tista čista otroška preproščina, ki jo je do neskončnosti poveljal nebeski prijatelj otrok z besedami: »Dajte majhnim k meni priti!« Je to doba, ko tak otrok v rednih okolnostih, to se pravi, ako ga ni kak nepoklican »modrijan« o tem že poučil, še ne ve, da je ali moškega ali ženskega spola. Zato se ta leta tudi imenujejo *ne v t r a l n a* (nobenostranska) doba. Res je, da so deklice že brž po rojstvu poprečno nežnejše, manjše in lažje od dečkov; res je dalje, da jim začno tam proti 7. letu boki in bedra postajati bolj okrogla; in tudi to je res, da se v igri, v vedenju, pri delu in v zanimanju deklic za to ali ono začno že v teh letih kazati utripi probujajočega se spola: toda te razlike so malenkostne — saj je vendar znano, da najdemo dovolj i deklško nežnih dečkov i deško čvrstih ali zabavnih deklic.

Sicer pa *ne v t r a l n a* doba glede na telesni razvoj otroka razpade v dvoje jako značilnih in lahko ločljivih razdobj: tam od 2. do 4. leta dobiva namreč otrok bolj *d e b e l u h a r s k e*, a od 5. do 7. leta bolj *v i t k e* oblike.

a) *Debelostna doba.* — V tem razdobju, ki redno obsega 2., 3. in 4. leto, otrok ne raste toliko kvišku, temveč bolj *n a r a z e n*; vse telo (život, glava, roke in noge) se mu, rekli bi, nabuhne, razkvasi. To so neke vrste tolsta leta. In na glavi stopa obraz, to je: lica, usta pa brada, čezdalje bolj v ospredje; kajti koncem 2. ali najkeseje v prvi polovici 3. leta dobi otrok vseh 20 mlečnjakov. A z zobovjem rasto tudi čeljusti ter vplivajo na obliko svoje okolice.

b) *Vitkostna doba.* — Za telesni razvoj v razdobju, ki leži med 5. in 7. letom, je značilno to, da telo postaja vedno bolj *v i t k o*, da se otrok »potegne« kvišku in začenjati biti, kakor bi »grile jedel«. To so torej nekaka »suha leta«. Večkrat slišimo kako mater tožiti, da je njen otrok še pred kratkim bil debel ko polh, zdaj pa nankrat postaja ko trlica — sam Bog vedi zakaj. In vendar je to čisto naraven pojav: *debelostni dobi* v telesnem razvoju otroka *pravilno sledi vitkostna*.

Prehod iz debelostne v vitkostno dobo se včasih izvrši čisto polagoma, da ga najbližja okolica komaj opazi, včasih pa tudi naenkrat, kar sunkoma.

Dečko, dekle.

Početkom 8. leta se otrok normalno začenja zavedati svojega spola, to je, se čutiti ali dečka ali dekleta. To je začetek tiste življenjske dobe, ki se razteza od 8. leta pa tam do 15. leta in se ji pravi biseksualna, to je dvospolna doba. Tudi v biseksualni dobi telo najprej raste v širino in potem v višino ali drugače rečeno, tudi ta doba ima svoje debelostno pa vitkostno razdobje.

a) (Druga) debelostna doba (od 8. do končanega 10. leta). Od 8. leta dalje dečko in dekle pretežno rasteta v širino (podobno kakor v razdobju med 2. in 4. letom) in v globino. Dečku se vidno razvijajo pleča in oprsje; a dekletu raste medenica v širino, oblike v stegnih in bedrih začno postajati okrogle. Sicer pa imamo po telesu dečka in dekleta v teh letih še pristnega otroka pred seboj. Ne v držanju ne v kretanju in tudi v izrazu še ne silijo bistvenejše spolne razlike na dan.

b) (Druga) vitkostna doba (od 11. do končanega 15. leta). Sedaj se telo enega in drugega, dečka in dekleta, zopet, in sicer prav krepko potegne k višku; eden in drugi postane rad kar cela »prekla« in je »kakor volk« vedno lačen. Hitrost rasti pa na tej stopnji ni pri dečkih in dekletih ista. Dekleta namreč početkom te dobe hitreje rasto ter nekako v 13. letu dosežejo najhitrejšo brzino svoje rasti; v 13. letu so dekleta navadno za 1 decimeter večja od enako starih dečkov, a koncem 15. leta jih dečki v rasti zopet dohite.

Glavni znaki te dobe so: izredno velik prirastek na velikosti (»prekla«!) in zato tudi na teži, pa razvoj stalnega zobovja.

Z razvojem spolnih znakov v dekliskem telesu (okrogle oblike) je v zvezi nastop »prvega časa« pod konec te dobe. Kdaj da se to prvič pojavi, to zavisi od različnih činiteljev: od podnebja, načina življenja, stanu in še od drugih okoliščin. V Evropi nastopi poprečno med 14. in 15. letom, na severu pozneje, na jugu prej.

Ugotovilo se je, da v najugodnejših vnanjih razmerah nastopi najprej, a v najneugodnejših najpozneje: v najimovitejših stanovih večinoma že s 13., v srednjih s 14., a v najubožnejših poprečno šele s 17. letom. Zgodnji nastop te dobe pospešuje obilna in močna hrana, duševni napori, topla obleka.

S 15. letom dobiva dekle čezdalje bolj ženski značaj. Nežen izraz ženske duše, polnejše oblike vitkega telesa, ovalni in polni obraz — to so glavni znaki 15 letnega dekleta.

Koncem te dobe torej začno dekleta telesno (spolno) dozorevati, dočim so 15-letni dečki glede na telesni razvoj še vedno napol otroci.

Mladenič, mladenka.

To je doba, ki se razteza od 16. do 20. leta. Sedaj tudi dečko dozori; prvi znak tega je izpremenjen glas ali mutacija, kar pri nas poprečno nastopi s 16. letom.

Ko doraste, je mladenič poprečno za 1 decimeter večji in za kakih 12 kg težji od enako stare mladenke.

Glede na velikost lahko rečemo, da v rednem primeru dekle doraste z 19., a mladenič z 20. letom. Velikokrat pa polno velikost ženska doseže šele med 24. in 28., a moški celo šele med 30. in 34. letom.

»Pravilna« velikost za moškega je 1 meter in 80 centimetrov, a za žensko 1 meter in 70 centimetrov. Na človeku, ki je dorastel do te velikosti, tvori dolžina glave (od vrha do brade) osmi del celotne njegove velikosti. Tak »pravilni« razvoj pa doseže samo slaba tretjina ljudi (30 %). Poprečno moški belega plemena meri, ko doraste, 1 m in 70 cm, a ženska 1 m in 60 cm.

Pregled.

Telesni razvoj človeka od rojstva pa do tjakaj, ko doraste vrha, gre preko sledečih sedmero stopenj: 1. rojenček; 2. dojenček (1. leto); 3. prva debelostna doba (2.—4.); 4. prva vitkostna doba (5.—7.); 5. druga debelostna doba (8.—10.); 6. druga vitkostna doba (11.—15.); 7. doba doraščanja (15.—20. ali dalje).

Iz zgodovine združnega gibanja.

Ivan Avsenek.

Težko življenje so imeli angleški delavci v prvi polovici preteklega stoletja. Slab je bil njihov zaslužek, lakota in revščina v njihovih družinah. Čez in čez zadolženi so se prerili komaj od nedelje do nedelje, zmeraj manj so jim trgovci na drobno prodajali na vero. Pa tudi bodočnost jim ni obetala ničesar boljšega.

V teh težkih časih se je zbralo v Rochdalu na Angleškem okoli 30 delavcev, samih revežev, — bili so po večini tkalci, krojači in čevljarji — in so si rekli: »Če nam nikdo noče pomagati in nam tudi ne bo nihče pomagal, si bomo pa sami. Po groših na teden si zbirajmo skupno premoženje; ko ga bo dosti, odpremo majhno trgovino, kupimo najpotrebnejših stvari na debelo in jih bomo samim sebi prodajali na drobno. Dobička pa, ki ga naredi naša lastna prodajalna, si ne bomo vsega razdelili, pustili ga bomo v prodajalni, da povečamo skupno premoženje. Trdno smo namreč prepričani, da se nam bo godilo bolje samo takrat, ko bomo skupno delo podprli s skupnim premoženjem.«

Predrzen je bil ta načrt. Kaj bi pa človek pričakoval od beraških tedenskih grošev, ki so jih pobirali ti reveži med sabo? Povrhu jih je bilo v začetku itak samo okoli 30, na stotisoče pa njihovih prijateljev, ki so gledali na to početje z nezaupanjem. Vendar obupali niso. Letos o Božiču bo preteklo baš 80 let, kar so odprli svojo prvo, majhno prodajalno. Bila je nadvse revna. Zbrati so mogli ti junaki samo toliko denarja, da so nakupili na debelo nekaj moke, sladkorja, masla in ješprenja. Ta revna delavska prodajalna je bila v zasmeh vsemu mestu. Sinrkavci z ulice so se norčevali iz nje pred njenim vhodom, sosedeklepetulje so gledale čez ramena na pol prazna izložbena okna in opravljale na vse pretege.

In vendar je šlo. Živa vera v uspehe skupnega dela je premagala vse težave; iz majhne, revne prodajalne v Rochdalu se je počasi razvila mogočna organizacija angleških konzumnih združenj. Šteje že na tisoče združenj, na stotisoče članov. Izdeluje mnogo stvari (milo, čevlje, obleko, moko

itd.) v lastnih tovarnah, nakupuje po vsem svetu sirovine, prevaža jih na lastnih parobrodih, ima svoje velikanske prodajalne, obdeluje obširna zemljišča. In angleški delavec je ponosen na to svoje delo.

*

Tudi francoskemu delavcu se pred 100 leti ni godilo nič kaj prida. Revščina je bila tudi pri njegovi družini doma. Gledal in spoznal pa je kmalu, kako bogati njegov gospodar. Opazil je, da je gospodarjevo bogastvo tem večje, čim več delavcev lahko najame in čim bolje jih zna porabiti. In spoznal je: čim bolj se delavci pri delu razumejo, tem manj je treba, da se vmešava v delo gospodar. Če pa je tako, potem seveda gospodarja ni treba, ako si namreč delavci sami znajo porazdeliti delo. Morajo dobiti samo toliko denarja, da nakupijo potrebne stroje in sirovine. Tako je počasi v njihovih glavah dozorevala misel, da podjetnika ni treba, ako se delavci sporazumejo za skupno delo in si zagotové potrebni kapital.

Kako pa vdahniti tej misli življenje? Stvar je zelo težavna. Teže je namreč za skupen račun nekaj kupiti, kot pa na skupen račun nekaj narediti. Kupiš hitro, narediš počasi.

Prvi početki takih združenj, ki bi proizvajale na skupen račun, so bili res klavrní. Vse polno se jih je ponesrečilo. In vendar nam je vprav Francoska dokazala prva, da je veliko, veliko obrtnih strok, ki se v njih uspešno da izpeljati proizvajanje na skupen račun. V Parizu je več takih proizvajalnih združenj, ki so praznovale že petdesetletnico svojega obstoja. Tako veličastnih uspehov te združenja seveda ne morejo pokazati kot angleški konzumi. Zato pa njihov obstoj ni nič manj važen. Dokazale so, da se obnese tudi proizvajanje za skupen račun, ali kot pravimo po navadi: na združni podlagi, samo, ako združniki živijo in sodelujejo v prepričanju, da smejo pričakovati samo v složnem delu in skupnem premoženju boljšo bodočnost.

*

Na Nemškem pred 100 leti trgovina in industrija še nista bili tako razviti kot na Angleškem in Francoskem. Nemčija je

bila takrat pretežno še poljedelska država, vendar je kmetijstvo začelo že pojemati. Srednjim in malim kmetom je predla že trda. Dolgovi so jih morili, posojila so bila zelo draga, zahtevali so zanje take obresti, kot jih n. pr. dandanes. Revščina jim je že trkala na vrata in v skrbeh so bili, kaj bo jutri.

Takrat pa je med njimi vstal mož, ki jim je zaklical: »Pomagajte si sami. V slogi, v skupnem delu je moč.« Bil je to Raiffeisen. Začel je povsod ustanavljati kreditne zadruge (hranilnice in posojilnice). Spisal je zanje kolikor mogoče preprosta in vsakomur umljiva pravila in jih prilagodil tako dobro vsakdanjim življenjskim potrebam, da je pri vsaki zadruzi majhno število odbornikov z lahkoto razumelo in opravljalo svoje posle.

Zadruge po Raiffeisenovem načinu imajo predvsem namen, da svojim članom preskrbe poceni posojila in da jim dajo priliko, da jih v daljših ali krajših obrokih, kakor pač morejo, odplačujejo. Temeljijo pa na načelu, da zadruga ne sme dati svojim članom (ne odbornikom in ne navadnim članom) nobenih drugih dobičkov ali ugodnosti, razen dober kup posojil. Kar naredijo dobička, mora ostati v združnem premoženju kot rezerva, deliti se pa ne sme. Prav tako ne sme nihče izmed zadrugarjev imeti od zadruge kakih posebnih dohodkov, sodelovati morajo brezplačno, povrnjene dobe kvečjemu resnične stroške, ki so jih imeli s sodelovanjem.

Zadruga se mora predvsem potruditi, da zbere dosti lastnega premoženja. Le takrat lahko posoja poceni in na dolge obroke. Le tako lahko pobija oderušto s posojili. Oderuhi s posojili imajo namreč med drugimi posebno te grde navade: dolžniku najrajši ne povedo, koliko so mu posodili, ne povedo mu, kakšne obresti mu bodo računali, in odpovedo posojilo posebno radi takrat, kadar dolžnik ne more plačati, samo da mu lažje zavijejo vrat. Pogodbe o posojilih sklepajo najrajši z besedo, pisanih pogodb ne marajo. Čisto drugače delajo zadruge: z dolžnikom naredijo pismeno pogodbo, kjer stoji natančno napisano, koliko so mu posodili, po kakšnih obrestih, v kakšnih obrokih bo moral dolg odplačevati. Zadruga nastopa napram dolžniku prijateljsko, oderuh zahrbtno.

Po tem načinu je zgrajena večina naših domačih hranilnic in posojilnic.

V tistih letih se pa tudi nemškimi srednjim stanovom ni godilo dosti bolje kot kmečkemu stanu. Mali obrtniki in rokodelci so prepogosto prišli v zadrego za denar, včasih jim je manjkalo denarja za nakup sirovin, včasih za nakup strojev itd. Jemati na posodo so mogli le pod oderuški pogoji. Vsem tem mestnim srednjim slojem je prišel na pomoč Schulze-Delitzsch. Ustanavljal je zanje zadruge po geslu: Člani zadruge ji morajo sami dati toliko denarja, kolikor ga potrebuje za svoje posle. Zahteval je od združnikov, da podpišejo visoke deleže. V tem se razlikuje od Raiffeisena, ki je zadovoljen z majhnimi deleži; hoče pa vzgajati združnike k varčevanju s tem, da jim priporoča vloge. Zato pa Raiffeisen ne obrestuje deležev, Schulze-Delitzsch jih pa.

Oba pa imata isti idealni namen: Zadruga bodi za ljudi vzgojna šola k samozavesti, k samopomoči, k vztrajnosti, požrtvovalnosti, nesebičnosti, k veselju do skupne lastnine. Uspeh njihovega dela je ogromen. Zadruge po njihovih načrtih so se tekom 50 let razširile po vsej Evropi, posebno po srednji.

*

Luzzatti, verni učenec Schulze-Delitzscheva, je posvetil vse svoje življenje temu, da je vpeljal združno misel v Italijo. Tudi tam je bilo proti koncu avstrijskega vladanja pomanjkanje posojil zelo veliko. Občutili so ga posebno srednji in mali obrtniki, kmetje in trgovci. Luzzatti jim je pravil in priporočal isto kot sta delala Raiffeisen in Schulze-Delitzsch. Toda Lahi imajo drugačne krajevne razmere, drugačen naroden značaj in navade. Zato je Luzzatti moral v italijanskem združnem gibanju marsikaj prikrojiti po svoje. Lahi so nezaupljivi, zato se načelo vzajemne odgovornosti tam ni dalo kar tako uveljaviti, dasiravno je to načelo po prepričanju nemških ustanoviteljev med temelji združne misli. Schulze-Delitzsch je dalje zagovarjal visoke deleže, češ, vsak združnik naj toliko časa marljivo dela in vztrajno varčuje, dokler ne bo poplačal celega deleža. Laški značaj pa ne pozna vztrajnosti in ga bolj veseli, ako ima n. pr. 5 deležev po 10 lir kot enega po 50 lir. Zato je Luzzatti vpeljal majhne deleže, prigovarjal pa združnikom, naj podpiše vsakdo kolikor mogoče veliko deležev. Nemci so dalje pri posojilih gledali samo na poroke, češ, ti so najboljše

jamstvo. Lahi so nezaupljivejši, zato jim je Luzzatti moral izdelati posebno stroge pogoje za jamstva. Nemci so se pogosto zadovoljili s preprostim imenom »zadruga«. Lahi so svoje zadruge takoj začeli kršče-
vati z imenom »ljudske banke«. Toda to so malenkosti, ki kažejo le, kako različne so lastnosti posameznih narodov in kako je treba prilagoditi vsako misel narodnemu značaju, drugače gotovo ne vzklije. V bistvu pa temelje italijanske »ljudske banke« na istih načelih kot hranilnice in posojilnice pri drugih narodih. Luzzatti sam pa je na svoja stara leta doživel veselje, da so njegove misli o zadrugah zmagale po vsej njegovi domovini in da je zadržno gibanje v Italiji prav tako priznana in poznana stvar kot pri drugih narodih.

*

Slediti bi morala slika, kako se je razvila in se razvija zadržna misel pri nas doma. Toda že površen popis tega razvoja bi vzel preveč prostora. Zato se moramo omejiti samo na par pripomb.

Iz vseh teh kratkih slik vidiš na prvi pogled, da je pravih zadrugarjev prav malo rojenih. Le redki so, ki vidijo svojo osebno korist tesno zvezano s koristjo svojega bližnjega. Le redki so, ki žrtvujejo svoje delo, svoj čas in svoje sposobnosti v skupno korist, čeprav vedo, da jih uspeh ne čaka že jutri, ampak se zanesejo na vero in upanje, da bodo sadovi njihovega truda vendar enkrat, četudi pozno, dozoreli. Tako živo vero in tako trdno prepričanje so imeli ubogi delavci v Rochdalu, delavci v Parizu, nič drugače niso mislili prvi zadrugarji po drugih državah. Kar je pa bilo drugih — in teh je bilo in je še na stotisoče —, so pa gledali z nezaupljivostjo, z nerganjem, da celo s sovraštvom na prve početke zadržnega gibanja. Vse te je bilo treba počasi in s težavo vzgajati v zadržnem delu. Mnogi so ga razumeli, še več jih je obrnilo hrbet temu gibanju in vrnilo v krog svojih osebnih koristi, vsakdanjih težav in skrbi.

Tako je bilo in je — Bogu bodi potoženo — tudi pri nas. Le tu pa tam so posamezne zadruge, ki vidijo svoj pravi namen in tudi delajo zanj: pritegujejo kar se da veliko zadržnikov k sodelovanju, vzgajajo jih v zadržnem duhu, pravijo jim, da je treba najprej zadruži pomagati do

premoženja, potem šele pričakovati osebnih koristi, navajajo jih, da gledajo v zadruži nekaj svojega, a vendar vsem skupnega, kar je treba gojiti, braniti in podpirati, četudi od tega nimaš zmeraj koristi, narobe, včasih celo škodo.

Velika večina jih pa misli o zadruži, da je ta samo zato tu, da jih podpira. Iščejo v njej samo osebnih koristi, ne briga jih pa, kako naj zadruga živi; poglavitno je zanje, da jim bodi zadruga vsem skupaj molzna krava. Kako lepo se je začel n. pr. pri nas razvoj konzumov. Kje so pa danes vsi ti konzumi? Ni jih več. Uničila jih je tista nesrečna misel, da konzumu ni treba nobenega dobička, da je popolnoma prav, če ga vtaknejo zadržniki v svoj žep že pri nakupu v prodajalni. In doživeli in dočakali smo, da se je uresničilo: **s e b i č n o s t z a d r u Ź n i k o v j e s m r t z a d r u g e .**

Zato proč z grdo zmoto, ki poteka iz sebičnosti, da mora namreč zadruga takoj in vsakemu članu posebej nositi osebnih koristi. Le če bomo pri svojem sodelovanju nesebični do zadruge, če bo to prosto vseh osebnih koristi, potem bo šele zadruga mogla doseči in izpolnjevati svoj veliki namen. Doživeli bomo, kako se iz naše nesebičnosti rodi in množi počasi zadržno premoženje, ki bo last vseh zadrugarjev. Čudili se bomo, kaj vse lahko naredi tako skupno zadržno premoženje: zadruga lahko zida lastne in društvene domove, ki so prava matična hiša vsega zadržnega gibanja, kako lahko odvarja prepotrebne nam knjižnice, podpira ljudske odre, pomaga pri skupnem delu v vseh kmetijskih panogah (deli premije živinorejcem, izboljšuje planine, preskrbuje semenska žita, nabavlja stroje itd.).

Vse to se zdi marsikomu na prvi pogled skoro nemogoče, zlasti zato, ker je pohlep po osebnih koristi pri nas prav nekrščansko ukoreninjen in ker so ljudje tako nepočakani, da hočejo v enem letu že imeti velikanske uspehe. Toda pogled po svetu nas uči, da so vse to dosegli drugi narodi, da so tudi pri nas mnogokje že najlepši uspehi, ki pa morajo biti še vse povečani. Treba je zato samo dobre volje, podjetnosti, odprte glave in prav posebno trdne vztrajnosti in nesebičnosti. Vsega pa je v našem narodu dovolj, samo če hočemo.

Sem in tja.

Dr. Vinko Šarabon.

»Pa bomo spet šli!« so rekli Angleži. »Če se nam letos ni posrečilo, bomo pa drugo leto prišli na vrh, in če drugo leto ne, pa pozneje enkrat!« To so govorili Angleži v azijskih gorah, Himalaja ali domovina snega in zime imenovanih. Kaj pa delajo tam? Hočejo priti na

goro Everest,

najvišjo goro sveta. V knjigah vidimo pred besedo Everest črki Mt. To je okrajšava besede mount (izgovori: mavnt) in pomeni goro. Domačini tam pa gori pravijo Čomolungma, kraljica in mati zemlje, za tako goro pač pripravno ime. Naš Triglav je visok 2863 metrov, Mt Everest pa 8882 metrov. Predstavljati si takih gorskih višin ne moremo.

Prvi poskus so napravili Angleži leta 1921 in so si priborili dostop do višine 7000 metrov. Vse so natančno pregledali, nabrali so si dragocenih skušenj in so jih uporabili pri drugem naskoku leta 1922. Kdor hoče na himalajske gore, ta se ne bo tam šele turistike učil, njemu morajo biti najtežavnejše evropske gore vsakdanja igrača. Drugače je pa z dihanjem. Zrak sestoji iz dveh delov, iz kisika in dušika, kisik je bolj težak, dušik bolj lahek. Kisik se drži bolj tal in ga je v velikih višinah le še prav malo. Zato zelo težko dihamo, neprestano moramo loviti sapo. Navadno pridemo v gorah v eni uri 300 do 500 metrov visoko, v Himalaji se je pa boril polkovnik Norton nekoč v eni uri za 25 metrov. Če se slečeš ali oblečeš, je to težavneje, kakor če greš pri nas na najhujšo goro. Zato so si napravili umetni kisik — aparate so pritrčili na glavo — in so ga s cevkami dovajali v usta.

Vsako leto so prišli više. Od 7000 m leta 1921 so se povzpeli leta 1922 brez kisika do 8225 m, s kisikom do 8321 m, letos pa brez kisika do 8333 m, s kisikom pa morebiti na vrh. Morebiti, smo rekli. Kajti dva Angleža, Mallory in Irvine, sta odšla 6. junija iz visokega taborišča proti vrhu, videli so ju par dni pozneje, kako sta se vzpenjala vedno više in više, potem ju pa ni videl nihče več. Mislijo, da sta bila ob štirih popoldne 8. junija na vrhu, da ju je

nazaj idoča prehitela noč in sta se pone srečila. V teh višinah ne moremo biti brez šotora le eno noč zunaj. Povemo samo to, da je že v višini 6000 do 7000 m padel toplomer na 56 stopinj pod ničlo. »Zadnjič bomo poskusili, ne pričakujemo od Mt Everesta nobene milosti,« je rekel Mallory, preden je odšel na zadnjo pot. Gora je slišala te drzne besede in mu je pripravila grob v svojem naročju. Veličastnejšega groba si pač ne moremo misliti.

Brez uspeha se je končalo letos tudi neko drugo podjetje, ki se še prav začelo ni. Čisto gori na severu naše zemlje je še veliko neznanega sveta, za kakih 2.500.000 kvadratnih kilometrov. Jugoslavija jih meri okoli 250.000, torej je neznanega sveta za deset Jugoslavij, Slovenija meri 16.000 kvadratnih kilometrov. Ne vedo pa, ali je ta svet samo s plavajočim ledom pokrito morje ali pa suha zemlja. Včasih so hodili raziskovat s psi in sanmi, sedaj imamo pa bolj moderna sredstva. Tako je prišlo slovitemu raziskovalcu Norvežanu Amundsenu na misel, da bi letel

z aeroplanom čez severni tečaj.

Predstavljamo si našo zemljo kot kroгло, ki stoji. Točki zgoraj in spodaj imenujemo severni in južni tečaj, črto v sredi okoli zemlje pa ekvator. Od ekvatorja do tečajev je 10.000 km. Evropa, Azija in Amerika gredo visoko gor proti severnemu tečaju, Evropa je oddaljena od njega samo še okoli 2000 km, Azija 1450 km, pri Ameriki ležeči otok Grenlandija pa samo 700 km. Obale vseh teh dežel obliva morje, imenovano Severno ledeno morje. V njem je več otokov, najbolj znano je otočje Spitzbergi. Severni del tega otočja je oddaljen od tečaja samo dobrih 1000 km, od tam na Alasko v Ameriki je pa tudi samo okoli 2000 km, skupaj dobrih 3000 km. Grenlandija za take stvari ni pripravna; do Spitzbergov pridemo lahko z ladjo, Grenlandija je pa vsa zaledenela in bi bila že samo do njenega severa potrebna posebna ekspedicija. Amundsen je najbolj znan tečajni raziskovalec, bil je prvi na južnem tečaju in več let v deželah okoli severnega tečaja. Že par let sem se bavi z mislijo, kako bi

letel čez tečaj in odkril še zadnje ostanke neznanega sveta na zemlji. Pa do sedaj ni imel sreče. Stroj se mu je pokvaril ali pa ni bil o pravem času dograjen ali pa so pri poskušnjah videli, da to ali ono še ni v redu, skratka, Amundsen je imel smolo. Letos je pa naročil v Italiji dva aeroplana posebne vrste. Pristati moreta na suhem, v vodi, na snegu, na plavajočem ali trdnem ledu in se moreta povsod tudi dvigniti. Italijani so rekli, da dajo še en aeroplan zraven, če bodo smeli leteti tudi oni z Amundsenom. Tako so se domenili za tri aeroplane. Ker pa aeroplan te teže in vrste ne more leteti 3000 km daleč, so rekli takole: Od Spitzbergov odletijo vsi trije aeroplani polni bencina. Čez nekaj časa se ustavijo, eden dá drugima dvema ves bencin, kar ga ima preveč, zase ga hrani samo toliko, da prileti lahko nazaj na Spitzberge. Druga dva letita naprej. Na določeni točki odda drugi aeroplan ves svoj bencin tretjemu, da je ta zopet poln, voditelja prestopita v tretji aeroplan, onega pa pustijo tam. Tretji prileti v ameriško deželo Alasko, kjer so za sprejem drznih letalcev že vse pripravili. Določen je bil že čas odhoda, vse je bilo dogovorjeno, pa so se Amundsen in Italijani sprli, menda zaradi plačila. Vsa stvar je padla zaenkrat v vodo. Če ne, bi bil pa Amundsen morda zares v vodo padel.

Ker že letamo, se ustavimo kar pri

zračnem letalstvu.

Letalstvo silno hitro napreduje. Ameriški »avtomobilni kralj« Ford pravi, da bo okoli leta 1930 aeroplan tako navadno prometno sredstvo, kakor je v Ameriki sedaj avtomobil. To bo bolj za kratke razdalje. Za dolge vožnje pa priporočajo vsi strokovnjaki aeroplane-velikane, ki lahko vzamejo veliko ljudi s seboj. Nekateri imajo že kabine z umivalnico in take glušilce imajo napravljene (ropot letala je namreč grozen), da se lahko v kabini pogovarjajo. Poprečna hitrost potovalnega letala je 120 do 160 km na uro. Z drugimi poskusnimi aeroplani so pa dosegli že vse druge razdalje, do 500 km na uro. To se pravi: dotičnik ni letel vso uro, a če bi bil letel z doseženo delno hitrostjo naprej, bi bil preletel v eni uri 500 km. Največja višina, dosežena z aeroplanom, pa znaša 12.500 m. Težko si predstavljamo, kaj je to, 500 km.

Zračna črta od Ljubljane do Trsta znaša 73 km, do Reke 80, do Zagreba pa 118 km; z drugimi besedami: vožnja v Zagreb bi ne trajala niti četrt ure, na Reko 10 minut, v Trst pa še manj. S hitrostjo 200 km pa letajo sedaj že tudi na daljše razdalje.

Največ so govorili in pisali letos o

poletu okoli sveta,

Spustili so se v zrak Angleži, Portugalci in Američani. Američani so bili štirje, dva sta prišla srečno naokoli, do izhodišča. Aeroplan jih je peljal iz Amerike v Azijo in Evropo in od tukaj nazaj v Ameriko. Anglež Mac Laren je moral vožnjo opustiti, ko je bil napravil že več kot polovico pota, Portugalci pa letajo kar tako okoli. Najbolj zanimiv je bil pa polet Francoza Pelletier d'Oisy (peltjé doazí); letel je iz Pariza v Tokio na Japonskem in v hitrosti prekosil vse. Francozi so ga slavili bolj kot največje svoje vojskovodje. Francozi so tudi prvi, kar se tiče

vojnega zračnega brodogoja.

Prihodnja vojska bo vojska z žarki in plini. Kdor bo hitrejši, tisti bo zmagal, kdor bo imel večje zračno brodogoja, njemu se bodo klonili drugi. Zato danes vse tekmuje, vsak hoče biti prvi. Sedaj so Francozi, in jih bo težko dohiteti. Izmišljujejo si vse mogoče reči, samo da bi bližnjega spravili na oni svet. Američani so mojstri v proizvodjanju plinov, kojih učinek je tisočkrat močnejši kakor so jih pa imeli med vojsko. Francozi imajo lepe, do 700 kg težke zračne torpede, leteče bombe, s petrotmi itd., Angleži in Nemci pa

smrtne žarke.

Francoska zračna zveza z Rumunijo gre čez Nemčijo. Čudom so se čudili, ko je moral lani vsak aeroplan v bližini nemškega mesta Nürnbergga spustiti se na tla; motor je odnehal. Študirali so, pa niso nič našli. Zato so pot preložili bolj na jug. Komaj se je razburjenje malo poleglo, smo pa brali, da je Anglež Grindell-Matthews iznašel žarke, ki jim pravimo »smrtni ali uničevalni žarki«. Z nevidnimi žarki je ustavil motorje, je ubil miš na razdaljo 20 metrov itd. Rekel je, če bo imel sredstva za napravo močnejših strojev, bo lahko z žarki ustavil vsak avto, vsak aeroplan, vsak vlak, bo človeka omamila ali ubila,

mesta zažgal, armade ustavil itd. Nekateri so zelo dvomili in še dvomijo; a če je ubil miš na razdaljo 20 metrov, jo bo z večjo močjo lahko tudi na 30 metrov; in tako gre naprej. Sedaj si pa mislimo, če bi dobil kak zločinski človek te žarke v roke! Uničil bi vse človeštvo in vso kulturo. Anglež sicer pravi, da bo vprav radi teh žarkov vsaka vojska nemogoča; ker bodo ustavili armade in aeroplane itd.; a kdo more verjeti, da ne bi lastnik izkoriščal teh žarkov sebi v prilog in bi šel predaleč. Eno samo upanje imamo: dosedaj so še za vsako orožje dobili tudi obrambo, in nam bo kdo morebiti naklonil žarke, ki bodo učinkovitost smrtnih žarkov uničili. Za enkrat se nam jih še ni treba bati in se lahko z mirnim srcem podamo še enkrat na potovanje po svetu, in sicer v veliki

zračni ladji.

Nemški grof Zeppelin je začel graditi moderne zračne velikane in se zato tudi po njem imenujejo. Nemčija jih zase sedaj ne sme izdelovati, gradi jih pa lahko na tuj račun. Letos je zgradila prvi veliki prekomorski zrakoplov, Z 126. Z pomeni Zeppelin, 126 pa, da so jih pred njim napravili že 125, manjših pač. Novi zrakoplov je 200 m dolg, 28 m mu je premer, 30 m je visok, vsebine ima pa za 70.000 kubičnih metrov. Pravijo pa, da bo ta ladja le poskusna, da bodo gradili pozneje samo še večje, 150.000 do 300.000 kubičnih metrov vsebujoče. Že ta je velika. In tudi potnike jemlje s seboj. Spodaj je nekak velikanski vagon, z žicami in drogovi na ladjo pritrjen. Pravimo mu gondola. Iz dveh delov obstoji. Prvi je za posadko, za kapitana, častnike in »mornarje«, drugi pa za potnike. Udobne sedeže imajo notri, lepa okna z razgledom na vse strani, umivalnico, stranišče, ponoči se sedeži spremenijo v postelje. Seveda pa ladja vzame s seboj samo 30 potnikov, pozneje jih bodo več. Ker napravi Z 126 na uro 120 do 130 km, bo trajala vožnja

v Ameriko samo dva ali tri dni.

S poznejšo izpopolnitvijo se bo čas vožnje še bolj skrčil. Če pomislimo, da je jadral dobri Kolumb dva meseca v Ameriko in da rabijo najhitrejše ladje še sedaj 5 dni, je to že zelo znatno skrčenje. Prav take ladje-velikanke obratujejo sedaj tudi že med Špansko in Portugalsko ter Južno Ame-

riko. Angleži pa vpeljujejo redno zračno zvezo z Indijo. V petih dneh bodo zrakoplovi tam. Večjega pomena kakor za prevoz potnikov so zrakoplovi in aeroplani sedaj še za prevoz pošte. Zeppelin 126 lahko vzame s seboj 12.000 kg pošte. V Ameriki je že par let sem vpeljana zračna pošta med zahodom in vzhodom, med mestoma San Francisco in New York. Vozijo jo aeroplani, in sicer tako, da napravijo srednji kos poti ponoči. Ta kos je dolg 1420 km, ima pa pet postaj z žarometi, ki imajo moči za 450 milijonov sveč. Njih luč se vidi 160 km daleč, obrnejo se pa vsako minuto trikrat. Vmes je pa še 43 drugih svetilnikov z močjo za pet milijonov sveč, v razdalji 24 do 48 km, obrnejo se vsako minuto šestkrat; in med temi so še acetilenske svetiljke po 5000 sveč v razdalji 5 km; zabliškajo se vsako minuto 150krat. Pismo, ki je hodilo od New Yorka v San Francisco z najhitrejšim ekspresnim vlakom 108 ur, napravi sedaj isto pot v povprečno 30 urah. Sploh, kje smo danes in kje smo bili pred 50 leti! Vprav letos pred 50 leti so ustanovili

svetovno poštno zvezo.

Največ zaslug ima Nемеc Stephan. Kakšne sitnosti je imel, kako so mu ugovarjali! In vendar, kako potrebna je bila taka zveza. Na vsaki carinski meji je prišla na pismo druga znamka, vsaka država je računala po svoje, vedel nisi prav nič, ali bo pismo prišlo naslovljencu v roke ali ne, pisma so porabila mesece in mesece za pot, ki jo napravijo danes v par dneh ali celo v par urah. Zato moramo reči, da pomeni leto 1874 v poštnem prometu popoln preobrat. Tem bolj popoln seveda še v zadnjih letih, ko se pošta poslužuje lahko vseh modernih prevoznih sredstev, avtomobilov, aeroplanov, zrakoplovov. En slučaj še povejmo. Na Alaski, deželi prav gori na zahodu Amerike, je vozila pošta pozimi nekje med dvema krajema 18 dni, psi so bili vpreženi, razdalja znaša 600 km. Če je dotičnik takoj odpisal, si dobil odgovor v 36 dneh. Sedaj so vpeljali med onima krajema zvezo z aeroplanom. Ker gre aeroplan po zračni črti, je že s tem pot skrajšana na 450 km. Recimo, da preleti aeroplan na uro 150 km, napravi torej vso pot v treh urah. Pismo pride še isti dan spet nazaj. Pa stroški! Koliko te je stalo pismo prej in koliko te stane sedaj.

Ves napredek v poročanju med nekdam in sedaj nam je pokazala tudi letošnja velikobritanska

razstava v Wembleyu.

Wembley je okraj v Londonu. Največja država sveta je Velika Britanija (na kratko kar rečemo Angleška) s svojimi kolonijami in še drugače imenovani izvenevropskimi deli. Vsi skupaj štejejo okoli 465 milijonov ljudi; to je pa četrtina človeštva! In ves ta ogromni svet je priredil letos v Wembleyu razstavo. Lahko si mislimo, kakšna je bila. Otvoril jo je kralj. Otvoritvene besede so brzjavili po vseh delih države, in brzjavka je prišla nazaj v London 80 sekund potem, ko je bila odšla. Kaj si moreš še več misliti? Pa bo vendar tudi še vse to malenkost, ko se bomo začeli s svetlobnimi znamenji pogovarjati

s planetom Marsom.

Planet Mars ima prav tako ozračje kakor naša zemlja. Zato mislijo, da so tam gori nam podobna živa bitja. Tem bitjem je treba povedati, da smo tudi mi še tukaj. Najboljše sredstvo za obvestilo so svetlobni znaki, in ko se je planet približal letos zemlji na »prav kratko razdaljo« 55 milijonov kilometrov, so res poslali take znake tja. S kakšnim uspehom, še ne vemo. A kaj še vse to! Imajo že načrte za taka zračna letala, da se bomo lahko peljali tja. Pa tudi na kakšno drugo zvezdo. V sredi med zemljo in luno ali med zemljo in Marsom bomo pa prestopili. Pa bo kdo rekel, to ni mogoče. Kaj pa, če bi ti bil kdo pred dvajset leti rekel, da boš poslušal koncerte in gledališčne predstave lepo v avtomobilu naslonjen, ali pa, da boš brezžično govoril iz Evrope v Ameriko? Gotovo bi se mu bil smejal. Pa nam to danes ni nič novega. In še druge reči vemo. V Ameriki na primer kmalu ne bo več visokih šol, oziroma profesorjev ne bo več. Profesorji bodo samo še na osrednji visoki šoli, govorili bodo noter v aparat, dijaki bodo pa sedeli toliko sto in sto ali pa toliko tisoč in tisoč kilometrov oddaljeni v poslušalnih dvoranah in bodo iz podobnega aparata slišali predavanje. Ali pa tole: Na steni boš imel električne svetiljke, nobena žica jih ne bo vezala z vodnimi napravami ob Savi ali Dravi ali pa s trboveljskim premogovnikom, Pritisnil boš, dobil boš stik s premogovnikom itd., in svetiljke bodo zažarele

brez žice. Ali pa: Kako umazano delo je delo s premogom, v kleti ga moramo spravljati in iz kleti ga moramo vlačiti spet v sobe in kuhinje. Vsega tega v par letih ne bo. Premog bo v Trbovljah tlel pod zemljo, po ceveh bo prihajal plin v centralo, se bo spremenil v električno moč, in centrala jo bo odvajala po vsej Sloveniji. In niti trohica premoga ne bo ostala neizrabljena, dočim ga sfrči danes 80 odstotkov pri dimniku ven. Kakšna udobnost in kakšna pocenitev! Pa vem, da mi ne verjameš; čez dvajset let mi boš pa verjel, in še prej. Saj mi tudi ne boš verjel, če ti povem, da bo avto v dvajsetih letih to, kar je danes kolo, zračno letalo pa to, kar je danes avto ali pa še bolj razširjeno. Ameriškega delavca stane avto toliko, kakor stane našega delavca kolo; dober delavec zasluži 200 do 300 dolarjev na mesec, toliko stane tudi avlo, torej dobro mesečno plačo. Ali misliš, da bi bil

Tut-ankh-amon

verjel, če bi mu bil kdo pred 3250 leti rekel, kakšen bo danes svet? Toliko so govorili in pisali o njem, da se ga morava tudi midva s par besedami spomniti. Približno takrat, ko so prebivali v Egiptu Izraelci in je poznejši njih voditelj Mozes še kot deček letal okoli, je vladal v Egiptu mladi kralj Tut-ankh-amon, po slovensko: živa podoba Amonova. Amon je bil pa najvišji bog Egipčanov. Kakor je bila navada kraljev, je tudi on zbiral zaklade in umetnine, da jih je vzel s seboj na oni svet. Ko je umrl, so ga pokopali globoko pod zemljo, v »dolini kraljev«. Vse so mu dali na pot, kar je po njihovi veri na onem svetu potreboval: vozove, obleko, živila, dragocenosti, stražnike in drugo. Drob in možgane so dali v posebno posodo, truplo so pa balzamirali. Grob so zaprli. V Egiptu so tatovi zelo prebrisani in znajdljivi, skoraj vse kraljevske grobnice so izropane in le malokatera je ostala nedotaknjena. Ena od teh redkih je Tut-ankh-amonova.

Angleški lord Carnarvon je imel veliko denarja in pa veselje do znanstva. Združil je oboje in je kopal za starimi grobovi. Uspeha ni imel posebnega. Iskal je tovariša in našel ga je. Bil je to ugledni starinoslovec Carter. Skupaj sta kopala, sreča jima je bila mila, leta 1922 sta našla vhod v grobnico Tut-ankh-amonovo. Pred pravo grobnico je nekaj prednjih sob. Vse

so bile natlačene z najrazličnejšimi umetninami, vozovi, žezli, kipi, živili itd. Celo kokošje meso so našli tam, konservirano, 3250 let staro! In sveče, kakor bi bile večeraj ugasnile. Videlo se je, da so bili tatovi tudi tukaj, a jih je nekdo prepodil. Prav ko so hoteli odpreti grobnico samo, je Carnarvon umrl, pičila ga je muha. Domačini so brž rekli, da je to kazen, ker je motil mir kralja. Carter je delal naprej. Odprl je grobnico. Že zakladi v prednjih sobah so po mnenju strokovnjakov med največjimi umetninami sveta, grobnica sama pa še prav posebno. Veliko kamenito skrinjo so videli pozlačeno, pet metrov dolgo, 2,73 m visoko, 3,30 m široko, stranice okrašene s podobami. V tej skrinji je bila druga, v drugi tretja, v tretji četrta, v četrti pa rakev in v tej kraljeva mumija. V stranski sobici so dobili posode z možgani in drobom kralja. Genljive so bile videti štiri boginje, ki so stražile posode. Dve sta imeli oči uprte v izročeni jima zaklad, dve sta pa čez ramo gledali nazaj, nekako boječ se, da bi kdo ne prišel. Lahko rečemo, da je vse skupaj najdragocenejši zaklad, kar so jih dobili v zadnjih stoletjih.

Zopet enkrat smo se prepričali, da smo sicer v marsičem pred starim vekom, a v umetnosti ga prav nič ne presežamo. Tudi sicer ga ne smemo preveč prezirati. Med sedanjo svetovno vojsko so smatrali za velik napredek, ko so vzeli kožo s človeškega telesa, oblikovali iz nje umetne nosove in umetna ušesa in jih pritiskali ranjencem na kraj izgubljenih teh delov. Lani so pa našli v nekem samostanu na Tibetu 6000 let staro zdravniško knjigo, kjer je bilo že vse to prav natančno popi-

sano. Razlika je samo ta, da so takrat odsekali zdravniku roko, če se mu operacija ni posrečila, danes mu pa v vsakem slučaju še nekaj v roko stisnejo, pa naj se mu operacija posreči ali ne. Da so pred 6000 leti že prav tako lepo zobe plombirali, kakor jih plombirajo danes, to pa že davno vemo.

Veliko jih je bilo, ki so bili proti odpiranju groba Tut-anh-amonovega. Rekli so, počivališče vsakega človeka nam mora biti sveto in ga ne smemo onečaščati. Odkriteljem samim se je zdelo, da ima mumija očitajoč pogled, češ, zakaj mi ne daste miru. Marsikdo je tudi res takoj odšel, pogledati je pa le moral. Za prihod in odhod je bilo izborno preskrbljeno, aeroplan te je pripeljal iz Londona tja in zopet nazaj. Malo je napravil postaj med potjo: Pariz, Rim, Aleksandrija, Tebe (blizu tam je »dolina kraljev«). Brali smo, da se je letos skoraj vsak Američan in vsak Anglež ustavil v Rimu. Pa je naredil prav. Letos vsaj gneče ni bilo; drugo leto pa pričakuje Rim kar par milijonov obiskovalcev. Kajti leto 1925 je

sveto leto.

Leta 1300 je razglasil papež Bonifacij VIII., da bo vsakdo deležen posebnih milosti, kdor obišče Rim in cerkve tam in opravi pobožne molitve. Velikanske množice so valovile v Rim, potovanje takrat je bilo nekaj drugega kakor je potovanje danes, vnema in gorečnost in pobožnost pa tudi nekaj drugega. To leto so imenovali sveto leto. Ponovili so lepi obred vsako 50. leto, pozneje tudi na 25 let. Sedaj ga bomo obhajali dvaindvajsetič. Drugo leto bomo pisali, kako je bilo in kakšne so bile slavnosti ob tej priliki.

Marija — Mati!

Jasno svetlobo razžaril je maj:
samo zlato je neba sijaj.

Vse še čisteje od solnca gori
žar Tvojih presvetih oči —

Mati prečista!

Ko da h Gospodovi mizi gredo
šmarnice majnik odel je lepo:
da se kot deca nedolžna belé:
lepše belí se pa Tvoje srce —

Mati nedolžna.

Sedemkrat meč Ti predril je srce —
mater trpečih poznaš Ti gorje!

Tekla Edinca je Tvojega kri,
gledala si mu v gasneče oči —

Zalostna mati!

V groze je urah in v dneh bolečin
topel in sladek na Tebe spomin.
Srca, ki seka jim rane bolest,
dviga, tolaži trdna zavest:

Naša si Mati!

Svetovni politični dogodki.

Dr. Vinko Šarabon.

Najvažnejša dogodka sta bila v letu 1923/24 dva: ruhrska vojska in začasna rešitev orientalskega vprašanja. Velik pomen so imele tudi volitve na Angleškem, ko so uvedle v svetovno politiko tudi delavstvo.

Boj za Poruhrje.

Francija je zahtevala kakor prej tudi še nadalje, da Nemčija dobesedno izvede vse pogoje, ki jih je določil mir v Versailles, Nemčija pa se je branila in izjavljala, da ne more plačevati. Ta upor je bil čedalje strožji. V Nemčiji so se pojavile cele revolucije, puči, poboji in upori. Francozi pa se niso dali pregnati iz zasedenega Poruhrja in so s tem imeli v kleščah srce Nemčije. Zaradi tega je začela padati nemška marka tako strašno, da je Nemcem že zmanjkalo številka za bankovce. Neki slovenski rudar je prinesel domov cel nahrbtnik bankovcev, kjer je bilo napisano, da so vredni milijarde mark, pri nas pa jih ni mogel prodati niti za 100 dinarjev. Vse te homatije so prisilile Cuno - v o vlado v Nemčiji, da je odstopila. Vlado je prevzel državni kancelar Stresemann. Za novo vlado ni bilo drugega izhoda, kakor da je pristala na sporazum s Francozi. 9 mesecev so Nemci vzdržali odpor, ki je najbolje opisan v oklicu, ki ga je 26. septembra vlada izdala za nemški narod:

»Nad 180.000 nemških mož, žena, starčkov in otrok je bilo izgnanih z doma (Poruhrja). Milijoni Nemcev danes ne vedo več, kaj je osebna prostost. Vršila so se nasilstva, ki jim ni števila. Več kot 100 ljudi je moralo žrtvovati svoje življenje, več sto jih je še v ječah. Državna vlada je skrbela za trpeče sodržavljanke, kar je le mogla, vedno večja so bila podporna sredstva. V preteklem tednu smo izdali za Porenje in Poruhrje 3500 bilijonov, v tekočem tednu bo vsota vsaj še enkrat tolika. Nedanja produkcija (proizvodnja) v Porenju in Poruhrju je prenehala, gospodarsko življenje v zasedeni in nezasedeni Nemčiji je razdrto. Strahovito resna je nevarnost, da z nadaljevanjem dosedanjega postopanja onemogočimo ustvaritev novega, urejenega denarstva, ohranitev gospodarskega življenja in zagotovitev obstoja našega naroda. To nevarnost moramo z ozirom na bodočnost Nemčije in z ozirom na Ren in Ruhro odstraniti. Da ohranimo življenje ljudstva in države, smo žal primorani, da z bojem prenehamo.«

Nemčija se je morala vdati. Ta vojska za Poruhrje je bila skoro hujša zanjo od svetovne vojne in Nemci se sami hvalijo, da je ta devetmesečni odpor zoper Francoze v knjigi nemške zgodovine častna in lepa izjema.

Začela so se pogajanja. Imenovali so dne 27. decembra 1923 dva odbora strokovnjakov in jim na čelo postavili Dawesa, Američana. Ta je izdelal poseben načrt, kako naj bi se uredili pogoji verzajskega miru, da bo mogoče zadovoljiti Francoze in Nemce. Zakaj brez sporazuma bi bil gotovo v nevarnosti evropski mir in bi utegnili priti do novih vojnih grozot.

Sklicali so po dolgotrajnih pogajanjih konferenco v London, kjer se je slednjič vendarle posrečilo zlasti Mac Donaldu, da so se sporazumeli

dne 16. avgusta. Pogodbo sta potrdila tudi oba državna zbora, v Parizu in v Berlinu. Upati je, da je to prvi temeljni kamen za evropski mir.

Orientalno vprašanje.

Lani smo omenili, da so konferenco v Lausanne (Lozan) 4. februarja 1923 zaključili brez uspeha. Na novo so otvorili to konferenco, ki je imela urediti zlasti turške zadeve, dne 23. aprila 1923 in jo imenujemo IL. lausannsko konferenco. Spet je šlo za morske ožine, Dardanele, za Carigrad in Bospor. Rusev niso povabili, pa je vseeno ostalo njihovo odposlanstvo v Lausanne. 9. maja pa je ruskega odposlanca Vorovskega umoril ruski častnik Konradi. Vsa Rusija je žalovala za njim in s tem dokazala, da ji je do morskih ožin prav toliko kot Petru Velikemu, Katarini II. ali Nikolaju I. Ruski odposlanci so užaljeni odpotovali. Nato pa je šlo vse gladko in kar kosali so se, kdo bi Turkom bolj ustregel. Turki so popolnoma zmagali. Zavezniške čete so morale iz Carigrada, Turčija je dobila vse orožje nazaj, rešili so vprašanje kapitulacij, to je plačevanje obresti prejšnjega turškega dolga, 26. julija je bila konferenca z veliko svečanostjo zaključena. Podpisali so pogodbo Turki na eni strani, na drugi pa Francozi, Angleži, Italijani, Japonci, Grki in Romuni. Jugoslavija je v zadnjem trenutku podpis odrekla.

Paša iz med je podpisal s peresom, ki mu ga je nalašč za to poslal paša Mustafa Kemal. Popolnoma prav. Kajti Turčija je zmagala v Lausanne na vseh koncih in krajih. Par mesecev prej bi se Turkom niti sanjalo ne bilo, da bodo kaj takega dosegli. Carigrad jim je ostal, Odrin jim je ostal in vse govornice, da bodo porinili Turke nazaj na azijske stepe, so se izkazale kot jalove. Turčija je obdržala tudi Smirno in Armenijo, kar ji danes seveda nekoliko preseda. Ob armenski meji se zbirajo večkrat ruske sovjetske armade. Rusi so Turkom zmeraj pomagali, dokler ni postala Turčija spet močna. Z močjo se je Turčiji vrnila tudi objestnost in oholost in že je začela sanjati o starih časih, in Mustafa Kemal se je imenoval El Gazi, Zmagovalec, kakor Bajezid in Mohamed II., prvi zmagovalec na Kosovem polju, drugi osvoboditelj Carigrada. Ta oholost se pa sosedom Turčije ni prav nič dopadla; najmanj še (razen Grkov) Rusom, ki so se začeli kesati, da so ji v svoji velikodušnosti prepustili velik del Armenije. Danes že govore, da je ruska meja tam »nezavarovana« in hočejo Armenijo nazaj, pa še malo več kakor so je prej izročili Turkom.

Posebno ponosni so bili Turki zato, ker so bile kapitulacije odpravljene — tudi izraz kapitulacije smo v lanskem Koledarju razložili —. Eno dejstvo moramo pa še prav posebno omeniti: mir v Lausanne je raztrgal mirovno pogodbo v Sevres. To se pravi, kar so sklenili v Versailles in tam okoli, to se da vse predrugačiti, če so razmere ugodne. In za Turke so bile pač izredno ugodne. Kakšna je bila igra za hrbtno, tega seveda ne vemo. Gotovo je, da bi bili Turke lahko zmečkali kakor star odpadel list, če bi bili hoteli. A kdo naj potem ima Carigrad, kje bi bolje naložili denar kakor pa v novi, ojačeni, a denarja silno

potrebni Turčiji, itd.? Da je krščanski vpliv v orientu radi tega silno trpel in je vsem mohamedanom zrastle greben, to kapitalistov v Londonu seveda nič ne briga.

24. avgusta je podpisal Rus Jordanski lausnansko pogodbo v Rimu, 25. septembra so odšle zadnje zavezniške čete iz Carigrada, na koncu oktobra je sprejela nova turška narodna skupščina v sedanjem glavnem mestu Angora (v sredi Male Azije) novo ustavo, predsednik republike je Mustafa Kemal. Letos so spodili še prejšnjega sultana in kalifa iz Carigrada, odslovili vse neturške ali vsaj nemohamedanske uradnike in prepovedali skoro vsem neturškim ladjam promet v maloazijskih mestih, tako da ta mesta propadajo, in tako dalje. Turki se, kakor vidimo, zelo trudijo, da se spet temeljito osvovirajo.

Na Grškem mir v Lausanne seveda ni ugodno vplival, rekli smo, da zunanji neuspehi rodijo zmeraj nezadovoljstvo in nemire doma. Tako beremo septembra in oktobra o raznih generalskih »pučih«, poročila so bila zelo nejasna. Pri volitvah v decembru kraljevi pristaši sploh niso upali postaviti kandidatov, nakar so kralja prisilili, da je odstopil. Revolucionarna častniška vlada je pisala 17. decembra kralju Juriju, »da je umestno, če Grčijo zapusti.« Dva dni nato je šel, pa je pisal, da samo »začasno«. Nato so poklicali domov zopet neizogibnega Venizelos-a, nakar je Grčija pokorno sprejela spet naloge, ki jih narekuje francoska politika.

Posamezne države.

Videli smo, da je v ruhrskem vprašanju imela Francija prvo besedo, v orientalskem vprašanju pa skupno z Anglijo tudi. V notranji politiki ni bilo leta 1923 nič posebnega, razen morda začasno padanje francoskega franka. Pa je bilo kmalu ustavljeno. V zunanji politiki omenimo obisk maršala Focha v Varšavi in Pragi v prvi polovici majnika. Nazaj prišedši je rekel Foch časnikarjem, da je poljska armada že zelo resna moč in da ni res, kakor so prej trdili, da je Poljska za Francijo vir slabosti, temveč je sedaj opora Franciji. V znamenju zunanje politike so se gibala tudi oboroževalna posojila Rumuniji, Poljski in Jugoslaviji. 27. decembra je sklenila Francija s Českoslovaško obrambno zvezo.

Neki predsodek moramo odstraniti. Francija tudi danes (z Alzacijo-Lotaringijo vred) ne šteje 40 milijonov ljudi in beseda o »izumiranju Francije« je postala splošna. Zadnji časi nam pa pravijo, da se Francozi zmeraj bolj umišljajo v misel »Velike Francije«, ki ji prištevajo tudi kolonije. Ker imajo kolonije okoli 60 milijonov ljudi, znači Velika Francija državo s 100 milijoni prebivalcev, ki pošljejo lanko v boj osem milijonsko armado. Zadnja razdelitev armade na Francoskem nam to potrjuje: med belimi francoskimi polki vidimo povsod tudi kolonialne, črnce, rjave itd.

Letos, 1924, so bile na Francoskem nove volitve. Spremenilo se je v toliko, da je Poincaré kot ministrski predsednik odstopil in mu je sledil Herriot, župan mesta Lyon. Odstopil je pa tudi predsednik francoske republike, Millerand; njegov naslednik je Doumergue (Duméril).

Anglija se je med vojsko zadolžila pri Zedinjenih državah Severne Amerike. Prej je bilo dogovorjeno, da bo plačala dolg v 25 letih. Lani so pa to spremenili in so določili za odplačilo 62 let.

Prav tako so poravnali neke spore s sovjetsko Rusijo.

Ministrski predsednik Bonar Law je 19. maja odstopil, 22. maja mu je sledil Baldwin. Politika se zaradi tega ni spremenila, ker sta pripadala oba tedaj vladajoči konservativni stranki. Na Angleškem so tri stranke: konservativna, liberalna in delavska. Prva je za to, da se angleška industrija zavaruje z zaščitno carino, druga je za prosto trgovino, delavska drži v tem oziru bolj z drugo skupino (češ, pri splošnem tekmovanju se bo tudi naša industrija zboljšala in bo brezposelnost ponehala), sicer ima pa delavska stranka pred očmi splošne delavske koristi: zboljšanje plač, stanovanjsko vprašanje, prehod premožgovnikov, železnih rudnikov, industrije itd. iz zasebnih rok v državno upravo. A vse to želi izvesti le bolj počasi, po razvoju, ne pa tako nasilno kakor na Ruskem. Zato se je tudi voditelj ruskih komunistov, Ljening, delal norca iz voditelja angleških delavcev, Mac Donalda (izg.: Mek Donalda), in ga imenoval kra-

Ramsay Mac Donald.

marja: Mac Donald se mu je lepo zahvalil in je imenoval Ljeninga »majhnega, ki pa hoče biti velik«. Koncem I. 1923 je prevzela delavska stranka vlado in je postal Mac Donald ministrski predsednik.

O Nemčiji smo že govorili. Omeniti nam je grozno propadanje nemškega denarja, nemške markke. Navadili smo se v mednarodnem gospodarskem življenju, da merimo vse ob in po ameriškem dolarju, dolar nam je merilo vrednosti. Zato bomo tudi marko merili ob njem. Še koncem leta 1922 si dobil za 7350 mark 1 dolar, na koncu januarja 1923 si moral dati zanj že 49.000 mark. Bankovcev je bilo zmeraj več, kar natiskali so jih: na koncu leta 1922 jih je krožilo za 1280 milijard, na koncu januarja 1923 za 1984 milijard, na koncu februarja za 3513, na koncu marca pa za 5518 milijard. 25. maja si moral dati za 1 dolar 54.500 mark, 1. junija 74.500, 2. junija 81.000. Velika podjetja so začela računati v »zlatu«, ne več v papirnih markah, v Berlinu so začeli plačevati v »zlatu«, to se pravi, plače so bile preračunjene na dolar, ki ima svojo zlato vrednost, itd. Že v juniju so začeli tiskati bankovce, glaseče se na milijone, dolar je stal 8. avgusta okoli pet milijonov mark. Predsednik državne banke Havenstein je 17. avgusta v državnem zboru naznanil, da izdajo vsak dan za

20 bilijonov novega denarja, »prihodnji teden ga bomo pa izdali vsak dan za 46 bilijonov.« — Tu moramo opozoriti na bistveno razliko med nemškimi in francoskimi, oziroma laškimi bilijonom. Francoski oz. laški bilijon je tisoč milijonov, nemški bilijon je milijon milijonov; za tisoč milijonov imajo Nemci besedo milijarda. Če beremo besedo milijarda tudi v francoskih ali laških knjigah, je to le tedaj, če govordijo o nemškem denarstvu. Zato moramo biti previdni, če pravimo besedo bilijon. Naši časopisi navadno kar na slepo pišejo, brez ozira na vir, odkoder črpajo. Mi Slovenci smo v označbi milijarda in bilijon sledili Nemcem. — Dolar je skočil (oziroma marka je padla) 30. avgusta na 11 milijonov, 7. sept. na 70, 12. septembra na 96 milijonov; bankovcev je krožilo takrat že za 274 bilijonov. Teden pozneje, 19. sept., je šel dolar na 182 milijonov, 1. okt. na 242 milijonov, 11. okt. na 5 milijard; milijarda je postala tedaj skoraj drobiž, stopila je na mesto milijona. Že 22. oktobra je bil dolar 40 milijard mark, živila so skočila tedaj na trimilijardno predvojno vrednost in so se samo v enem tednu podražila za 340%, 2. nov. je bil dolar določen na 320 milijard, 7. nov. na 680, 11. nov. je prekoračil bilijon, 15. nov. je bil dva bilijona in pol, na inozemskih borzah celo 4 bilijone. Pri tako hitrem padcu nobeno novo določilo plač ni nič izdalo, zastoj so bile vse določbe o ceni živil, obleke itd. S 15. nov. so slednjič po dolgih in skrbnih pripravah in računih začeli izdajati nov denar, takozvano rentno marko. Za podlago so vzeli dolar in so rekli, da je 1 dolar enak 4,2 nove marke. To pa zato, ker so nastavili vrednost marke po stanju 20. nov., ko je bil dolar 4,2 bilijona. Novo marko so napravili enako 1 bilijonu starih papirnih mark, 4,2 marke je bilo torej 4,2 bilijona ali 1 dolar. Če torej danes beremo o nemški marki, si mislimo slabo četrtno dolarja. Nekaj podobnega smo brali lani v Koledarju o ruskem rublju. Da bi pa nova marka res imela vrednost, ki so ji jo dali, za to je jamčilo vse nemško gospodarstvo (kmetijstvo, industrija, trgovine, banke), torej je bila marka dobro zavarovana. Od tedaj naprej se je vse obrnilo na bolje, kakor smo to omenili že v uvodu.

V tistih dneh je odstopila Stresemannova vlada zaradi notranjih homatij. Vodstvo vlade je prevzel Marx, voditelj centruma, nemške katoliške stranke; Stresemann je pa v vladi še ostal, in sicer kot minister zunanjih zadev.

Zdelo se je, da Avstrija, ki je bila še pred kratkim tako zaničevana, drči v prepad popolnega gospodarskega pogina, in je tudi držala. Plaz je ustavil šele novi izborni zvezni kancelar prelat dr. Seipel. Osrednji odbor Zveze narodov v Ženevi je dovolil Avstriji posojilo 650 milijonov zlatih kron, in to posojilo je Avstrijo rešilo. Da ga je pa dobila, to je zasluga Seiplova. Ko so v dneh od 9. do 12. junija finančniki podpisovali posojilo za obnovo Avstrije, je ameriški finančnik Morgan dobil podpise za ameriško posojilo 25 milijonov dolarjev v 20 minutah. Avstrijska krona si je opomogla; je sicer še zmeraj nizka, a je prvi denar v Srednji Evropi, ki je dobil stalno vrednost, ali kakor pravimo s tujim izrazom, ki je postal stabilen. S Francijo, Italijo itd. je sklenila Avstrija zelo ugodne kupčijske zveze. Ko se je izvršil letos atentat na dr. Seiplova, so obsojali zločin vsi časopisi brez razlike strank in z vsega sveta so prihajale sožalne izjave, tudi iz Azije in Amerike.

Češkoslovaška je tudi nadalje še v tesni zvezi s Francijo, kar je pač umljivo. V majniku je obiskal francoski maršal Foch predsednika Masaryka in rekel: »Kakor se zanese Češkoslovaška na Francijo, tako se zanaša Francija na Češkoslovaško, če bo treba braniti svobodo.« Češkoslovaška krona je ustaljena in dobra, industrija se lepo razvija, poljedelstvo tudi. Zdi se, da so postali Čehi v občevanju s Slovaki bolj oprezni in jih ne žalijo v njih verskem čutu nič več tako kakor so jih prej. Da bo dobila Slovaška popolno avtonomijo, to je samo še vprašanje časa.

Vsa politika Ogrske se suče okoli posojila. Obrnila se je na Zvezo narodov. Zgled Avstrije vleče. Sedaj so ji ga dovolili in bodo sosedji to z veseljem pozdravili. Kajti Zveza posojila gotovo ni dala prej, dokler se ni prepričala, da je varno naloženo. To pa more biti le v mirni državi, ki ne sanja več o maščevanju in o zopetni pridobitvi tega, kar je enkrat za vselej izgubljeno.

Rumunija se ne more otresti strahu pred Rusijo, kateri je vzela Besarabijo in noče nič slišati o kakšni vrnitvi. Sploh o tem razpravljati noče. Ko so hoteli Rusi in Rumuni skleniti gospodarsko pogodbo in so Rusi zahtevali, da se mora prej rešiti besarabsko vprašanje, se je konferenca takoj zaključila. Konec je jasen: Rusi bodo dobili Besarabijo nazaj prav tako kakor turško Armenijo. Da imajo Rumuni slabo vest, se vidi iz tega, ker v Besarabiji niti ljudskega glasovanja ne pristijo. Agrarna reforma gre pa dobro naprej, vsaj v novih deželah. Nerumunske narodnosti so v pravicah zelo prikrajšane.

Lužni sosed Rumunije, nesrečna Bolgarija, se vije zmeraj v hudih bolečinah. Že lani smo poročali o umoru Stambolijskega. Hotel je prijateljstvo z Jugoslavijo in je bil njegov umor tudi za Jugoslavijo zelo neprijeten. Njegov naslednik je bil Cankov, voditelj »meščanske« stranke. Voltve so se končale seveda z zmagovo vlado, kakor je to pač v balkanskih državah običajno. Večkrat tudi v drugih, primerjaj fašizem v Italiji. Po enem letu vlade Cankove so ugotovili sledeče: Opozicija se mora spraviti s svetla, v politiko posežejo tudi bajonet, bodalo in revolver. »Politični umori so se pojavljali po vojni povesod, torej ni nič čudnega, če se tudi v naši, manj kulturni državi.« Krasni nazori! Od srede leta 1923 do srede leta 1924 je bilo smrtnih žrtev 18.000! Med njimi štirje ministri — Stambolijski, Daskalov, Duparinov, Genadiev —, 14 poslancev, 8 velikih županov, 12 univerzitetnih profesorjev itd. Od pristašev Stambolijskega jih živi le še malo in še ti imajo »glavo v žepu«. Bog nas obvaruj!

Razmere v Jugoslaviji še niso razčiščene. Še zmeraj se vrši srdit boj med onimi, ki hočejo dejati državo na eno kopito, in onimi, ki pravijo, da zgodovinskega razvoja ne smemo prezreti in omalovaževati in da mora živeti vsak del svoje življenje naprej, seveda v trdnem, skupnem okviru ene države. Stremljenje po samostojnosti se pa ne pojavlja samo v Jugoslaviji, temveč je splošno; primerjaj Irsko, Islandijo, Katalonijo, sovjetske republike. Zato bo tudi zaključek isti, prej ali slej. Avtonomija posameznih delov je prav gotova. Kakor povesod v Srednji Evropi se je ustalil tudi jugoslovanski dinar. Minister financ Stojadinović ni napravil tiste napake, ki so jo napravili Čehi, da bi bil pognal dinar prehitro kvišku. Počasi je šlo. Zato tudi ni bilo tistih velikih gospodarskih po-

lomov, kakor smo brali o njih na Češkoslovaškem; so pa take nesreče v Jugoslaviji tudi težje mogoče, ker ni tako industrijska kakor je Češkoslovaška. Izvoz in uvoz prihajata počasi v ravnovesje.

Prestolonaslednik Peter je dne 6. septembra dopolnil prvo leto, kar se je po vsej državi slovesno praznovalo.

V ruhrski vojski je bila Italija zelo oprezna in se ni hotela zameriti nikomur. Lansko leto imenujemo lahko leto najbujnejšega fašizma. 15. julija so sprejeli novo volilno reformo, ki naj bi zavarovala fašizmu večno vlado: ona stranka, ki dobi pri volitvah vsaj četrtno oddanih glasov (in ta je seveda fašistovska), dobi v parlamentu takoj dve tretjini poslancev.

Ko so določali mejo med Albanijo in Grško, so bili 27. avgusta 1923 umorjeni italijanski častniki razmejitvene komisije, in sicer na grškem ozemlju. Za Italijane je bila to voda na njihov mlin, ker imajo Grke vedno na piki. Oblastno so zaropotali z orožjem in, ker se Grki niso takoj dosti ponižno vdali, zasedli otok Krf. Grki so klicali na pomoč Zvezo narodov, Italijani se ji niso hoteli pokoriti. Prepustili so zadevo poslaničkom velesil. Ti so razsodili, da je morala Grška plačati 50 milijonov lir, Lah pa so morali s Krfa. Tako sta zmagali obe: Grška in Italija in se tudi bahali vsaka s svojo »zmagao«. Na vse zadnje je pa preiskovalna komisija dognala, da so častnike pobili albanski tolovaji. Vse je torej bilo prazna komedija.

Z Jugoslavijo se je dosegel sporazum glede Reke. Reka je prešla v italijansko last, Jugoslavija ima Baroš in Delto tik Reke in nekaj pravic v reškem pristanišču samem. — Šolski zakon v Italiji vpeljuje zopet krščanski nauk v šole. — Umor socialističnega poslanca Matteottija po odličnih fašistih je pretil fašizmu z velikimi izgubami. Mussolini je nastopil energično tudi proti lastnim pristašem in je kmalu spet napravil red v svoji stranki. Vendar v Italiji še vse vre in svet sodi, da bo nasilni fašizem kmalu dogospodaril.

Svoje vrste fašizem je osvojil tudi Špansko. Vemo iz prejšnjih Koledarjev, da ima Španska velike sitnosti v španskem Maroku. Vstašem pomagajo seveda Francozi, radi bi zagrenili Špancem posest Maroka in cvetela bi njih pšenica. Lani so imeli Španci prav posebno velike izgube, tretjina njihove armade je bila uničena in Kabili (prebivalci obrežnega španskega Maroka) so jih pripodili do morja. Poročilo vlade v parlamentu o teh izgubah je podnetilo nezadovoljstvo v vojaških krogih; 13. septembra so prevzeli v Barceloni vlado in proglasili obsedno stanje, pridružilo se je glavno mesto Madrid, pridružilo se je brodovje. Kralj je priznal novo vojaško vlado in imenoval generala Primo de Rivera, ki je vso stvar vodil, za njenega predsednika. Ta general ima danes na Španskem isto moč kakor jo ima Mussolini v Italiji. Razpustil je parlament, volitev ni razpisal. Lepi so utrinki v nekem njegovem govoru: »Parlamentarizem, kakršen je bil dosedaj, je mrtev, njegova vlada se na Španskem ne bo povrnila. Pitala je par ljudi z lepimi dohodki, ljudstvo pa s praznimi govori. Za Špansko je dosti 20 ljudi, ki nam svetujejo in nam pomagajo vladati, vsi drugi so nepotrebni zajedavci, ki zaslužijo na dnevnicah več kakor delavec v stournem delu.« Nova vlada je sklenila nadaljevanje vojske v Maroku, ki pa kljub energiji španskega diktatorja še ni končana.

Poljska je bila v ruhrskem sporu čudovito mirna; morebiti zato, ker so se zbirale sovjetske čete ob njeni vzhodni meji. Ministrski predsednik Sikorski je rekel 10. aprila, da mora Poljska proti poljskim Nemcem bolj strogo nastopiti, »mir bo zagotovljen šele tedaj, ko se bo Nemčija sprijaznila s sedanjo obliko Poljske in ne bo več smatrala Poljske v sedanjih njenih mejah samo za začasen pojav.« Naslednik Sikorskega je bil voditelj kmetov Vitos. Kaj vse se na svetu govoril Beremo, da je sklenila v zvezi s konferenco v Lausanne pogodbo s Turčijo tudi Poljska, 23. julija; v uvodu se proslavlja prijateljstvo med obema narodoma v preteklih stoletjih, »ki je prestalo najtrše preskušnje zgodovine«. Pa so se tako ljubili kakor pes in mačka. — Poljska marka je drčala neprestano za nemško marko v vrtočlavi prepad, nihče je ni mogel ustaviti. Šele v začetku leta 1924 so se začeli prikazovati obrisi zboljšanja, od 1. julija 1924 so marko kot plačilno sredstvo opustili, na njeno mesto je prišel zloti (zlat, cekin). Napravili so razmerje: 1 zloti = 1,800.000 mark. Po čistini in vrednosti je zloti enak zlatemu francoskemu franku, zlati frank je pa 0-193 dolarja.

Prelat Butkiewicz.

Ruski sovjetski list »Pravda« je 20. januarja 1923 svaril Poljake, naj nikar tako ne škilijo na slabo zavarovane nemške pokrajine; uradna moskovska »Izvestija« so rekla, da so poljski imperialisti neposredno ogroževanje varnosti Rusije, Rusi imajo pa še dosti vojakov. Katoliški duhovniki so nastopili proti razlaščenju cerkvenega posestva; njih voditelja prelata Cieplaka in Butkiewicza so 27. marca obsodili na smrt. Butkiewiczza so ustrelili na veliko soboto v kleti poslopja Čeke od zadaj v glavo. Čeka je strahovalna organizacija boljševikov. Zastonj so se trudili papež, Poljaki, Angleži in drugi, da bi rešili prelata življenje; sovjeti so rekli, da je to sovražno vmešavanje v notranje ruske zadeve. Nastopili so tudi proti pravoslavni cerkvi in so jo »preustrojili«. Si lahko mislimo, kako. Zaprtega patriarha Tihona so nato izpustili, vdal se je, vsaj na videz; novi najvišji cerkveni svet je svaril »vernike«, naj ga nikar ne poslušajo, on se samo hlina. Leta 1924 so zoper njega nastavili celo nekakega proti-papeža. A vse ne bo nič pomagalo. Še nikoli po revoluciji ni bilo v cerkvah toliko ljudi kakor letoš o Veliki noči. Žide bodo pa naselili na Krimu in severno od tod v Ukrajini. Če se bodo prijeli, jim bodo dali avtonomijo. — Gospodarstvo Rusije je na slabih

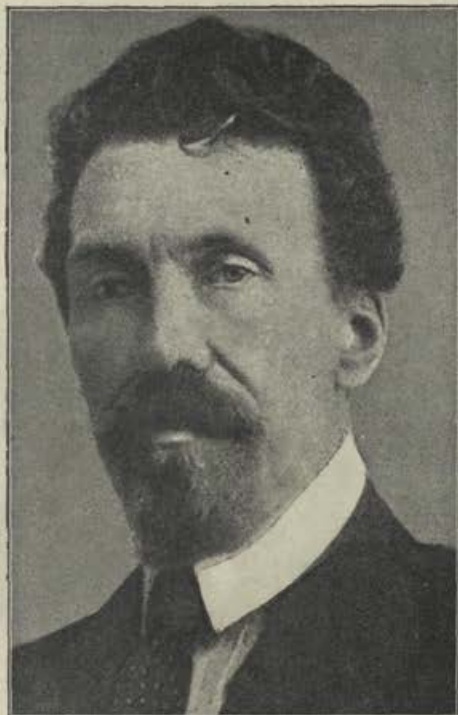
nohah. Trockij sam se je o uspehih ruske državne industrije izrazil zelo trezno. Ruski narodni gospodar S. Jugulov je v neki knjižici, od sovjetov izdani, pisal pod naslovom »Stepa prihaja« o nazadovanju poljedelstva, živinoreje, o umrljivosti, zmanjšanem številu porodov itd. Kmet mora nositi žito kot davek v državna skladišča, je lačen, zmeraj bolj ubožen; in ker je reven on, ne moreta naprej ne industrija in ne trgovina, ker sta navezani na domači ruski trg. Letos grozi menda spet lakota, suša in črv sta uničila žetev zlasti na jugovzhodu, torej tam, kjer je bilo že zmeraj najslabše. Razne koncesije inozemcem v trgovini in industriji tudi ne bodo dosti zalegic. — V začetku l. 1924 je umrl Lj en i n, stvaritelj sedanje Rusije. Nekateri ga prištevajo največjim zgodovinskim osebnostim, drugi pa pravijo, da je bil zblaznel trinog. Njegov naslednik kot voditelj politike je R y k o v.

V Aziji omenjamo Kitajsko in Japonsko. Kitajska se čimdalje bolj razkrajaja, vlada v Pekingju je omejena na najbližjo okolico. Vladajo razni generali, revolucija sledi revoluciji, podkupovanje podkupovanju. Sicer je pa v Kitajski zgodovini doba 100 let samo prehod. Saj je rekel neki Kitajec: »Takrat, ko še ni bilo mesta ob Tiberi (Rima), smo imeli mi že tisočletno zgodovino, in tedaj, ko je pasel ob Temzi (London) še keltski pastir svoje črede, je bila naša kultura že stara.«

Japonci so pa reveži. Izredno ugodni položaj med vojsko in po vojski so izborno izkoristili, njih industrija in trgovina sta narastli v ogromni izmeri. (Primerjaj naše prejšnje članke v Kalendarju!) Ker je bilo pa vse to le posledica vojske in ker vojske ni več in se je pojavila spet resna evropska konkurenca z dobrim blagom (japonsko večinoma ni prvovrstno), je nastopilo to, kar je moralo priti: opuščanje tovarn, nenaravno dvigovanje cen, nezaposlenost, nezadovoljnost med delavstvom in pomanjkanje. Izseliti se pa nikamor ne morejo, ker se jih vse brani.

K temu je prišel še strahoviti potres 1. sept 1923, največji po 67 letih, a po svojih posledicah menda dosedaj najhujši. Treslo se je na svetu, ki je trikrat tako velik kakor Slovenija in kjer živi okoli devet milijonov ljudi. Razdrtih je bilo 70% mest in vasi. V glavnem mestu Tokiu je bilo uničenih od 440.000 hiš 320.000, večinoma po ognju; v pristanišču Tokia, Jokohami, jih je ostalo od 70.000 samo še 100. Število mrtvih cenijo samo v Tokiu na 85.000, v Jokohami pa na 63.000. Tokio je imel pred potresom 2.300.000 ljudi, po potresu pa komaj 1.700.000; Jokohama prej 430.000, en mesec po potresu morda 50.000. Drugi so zbežali, če niso bili ubiti. Koliko ljudi je oslepel, koliko zgorelo! Na enem samem prostoru v Tokiu je zgorelo in se zadušilo 32.000 ljudi! Škoda cenijo na okroglo dve milijardi jenov (jen = 50 dinarjev). Od 1. do 6. septembra so našli nad 1000 sunkov. Ceste, tiri, kanali, ladjedelnice, muzeji, zbirke, šole, arzenali itd. itd., vse je bilo uničeno. Pravijo, da bo rabila Japonska več let, preden bo izbrisala posledice tega potresa, tudi politično se ne more več tako gibati kakor se je. Tako posegajo naravne sile v potek zgodovinskega življenja.

V Ameriki so izgubili 3. avgusta predsednika Hardinga; zadel ga je kap. Njegov naslednik je Coolidge (Kulidž). — Letos je umrl nekdanji predsednik Wilson, znan nam iz mirovnihih pogajanj. Kaj je storil in je hotel še nadalje storiti za nas, to imamo še dobro v spominu. Njegovo ime mora zveneti pri nas zmeraj kot ime našega velikega dobrotnika.

Ljudski komisar Rykov, naslednik Ljeningov.

Sicer so pa Zedinjene države Severne Amerike najbogatejše na svetu; polovica vsega kovanega in predelanega zlata na zemlji se nahaja tam. Dolar je obdržal skoraj isto nakupno moč, kakor jo je imel pred vojsko; za kar si dal pred vojsko 100 dolarjev, za isto si dal leta 1920 227 dolarjev (zapišemo samo najvišjo mesečno številko), leta 1291 — 135, 1922 — 150, 1923 tudi 150 dolarjev, torej samo za polovico več. Prebivalcev so štele Zedinjene države na koncu leta 1923 113 milijonov, avtomobilov pa okoli 15 milijonov in pol, torej je prišel na 7 ljudi že en avto. Avtomobile navajamo samo za zgled, ko je tudi drugo bogastvo temu primerno. Seveda pa to za srečno in v srcu zadovoljno življenje še ni vse. — Letos v juniju so zborovale konvencije, to so zbori odposlancev, da določijo kandidate za predsednike. Republikanci so postavili za svojega kandidata Coolidgea, demokratje Davisa, tretja stranka pa je izbrala La Follette-a. Volitve bodo začetkom novembra. Največ upanja ima Coolidge.

Naši življenjepisi.

Biseromašnik dr. Lavoslav Gregorec.

Župnik, kanonik in dekan.

Pavel Žagar.

ve uri severno nad Celjem živi čil in zdrav v tihoti ob zelenem in vinorodnem vznožju predpohorskih hribov v prijazni in solnčni Novi cerkvi sivolasni starosta vseh slovenskih duhovnikov dr. Lavoslav Gregorec. Štiri dni je starejši od staroste duhovnikov v ljubljanski škofiji, monsignora Tomo Zupana.

Dr. Lavoslav Gregorec.

Njegova požrtvovalnost in neustrašena delavnost za narodno probujo, zavest in blaginjo pri severnih Slovincih zahtevajo, da se spominjamo v letošnjem Koledarju vsaj s skromnim življenjepisom nesebičnega delavca in trpina za blagor slovenskega ljudstva.

Gregorčevi starši so imeli posestvo in gostilno v Selcah, v župniji sv. Ruperta v Slovenskih goricah. Rojen pa je bil pri domačem vinogradu v Desterniku dne 17. decembra 1839. Ta okolica je pod zvonom sosedne župnije sv. Urbana pri Ptuj. Oče Jožef je kot krojaški pomočnik delal tudi na Dunaju. Dunaj je bil pač vzrok, da je izbral prvorojencu ime Leopold ter ga od prvih let vadil v nemščini. Pobožna mati Ana je silila z izredno nardarjenim Poldekom v šole, najprvo v Ptuj. V gimnazijo je vstopil v Mariboru. V četrti šoli je izgubil očeta. Vse razrede in maturo je dovršil z odliko. Po velikosti je bil med součenci navadno najmanjši, po učenju in uspehi vedno prvi. Narodno ga je probudil prof. Raič in posebno veroučitelj Davorin Trstenjak. Le-ta mu je spremenil ime v Lavoslav, ki je toliko let bodlo nemškutarje v oči. Vdahnila sta mu do slovenstva neomajno zvestobo in neizbrisljivo ljubezen, ki ga je dčila in odlikovala vse življenje in mu bila vodnica v vsem delovanju. Že v

osmem razredu mu je nemški razrednik dr. Lang očitajoče prerokoval, da bo v življenju »ein panslavistischer politischer Rabulist« (vseslovanski politični zvijačnik). To prerokovanje se je v dobrem pomenu proti Gregorčevemu namenu uresničilo, in sicer samo v blagor Slovincem.

Iz ljubezni do duhovskega poklica in mladeniškega navdušenja za pred kratkim v Maribor došlega škofa Slomška je vstopil l. 1860 v bogoslovnico v Mariboru ter bil po odlično dokončanih naukih posvečen 17. julija 1864 v mašnika. Novo mašo je pel v župni cerkvi v Framu, kamor se je preselila njegova mati-vdova. Kaplanoval je kratko v Zrečah pri Konjicah in v Marenbergu. Njegov bogoslovni profesor dr. Jožef Ulaža ga je izpodbudil, da je zasebno nadaljeval bogoslovne nauke, vpisan na vseučilišču v Gradcu. Kot kaplan pri Sv. Rupertu v Slovenskih goricah, torej v svoji domači župniji, je bil promoviran na dan svojega imenskega patrona sv. Gregorja dne 12. sušca 1868 v Gradcu za doktorja bogoslovja. Naslednje leto je bil imenovan profesorjem bogoslovja v Mariboru. Ves srečen se je želel tukaj popolnoma posvetiti samo bogoslovnim vedam. To mu je plavalo vso mladost pred očmi kot vzor želja in hrepenenja. Bil je učen, nalančen profesor, vendar dober in priljubljen pri svojih učencih.

A razmere so usmerile mladega, nadarjenega doktorja v politično življenje. Profesor in kanonik dr. Ulaža je, preselivši se v Konjice, zapustil uredništvo mladega »Slov. Gospodarja«. Samo začasno, kakor so zatrjevali predstojniki, so vpregli v uredništvo in upravništvo prof. dr. L. Gregorca. Iz te začasnosti je nastalo polnih 15 let. Poleg »Slov. Gospodarja« je urejeval še v slovenskem duhu pisan nemški list »Südsteirische Post«. Tudi tukaj je nardarjen mož pokazal vso svojo spretnost. Povzdignil in razširil je oba lista do večje pomembnosti. »Südsteirische Post« se pozneje ni nikdar več povzpela do veljave, ki jo je imela pod njegovim vodstvom.

Kmalu po prihodu v Maribor mu je umrla toliko ljubljena, nepozabna mati. Še sedaj se je kot starček prav rad spominja. Slišala je, da ima cesar

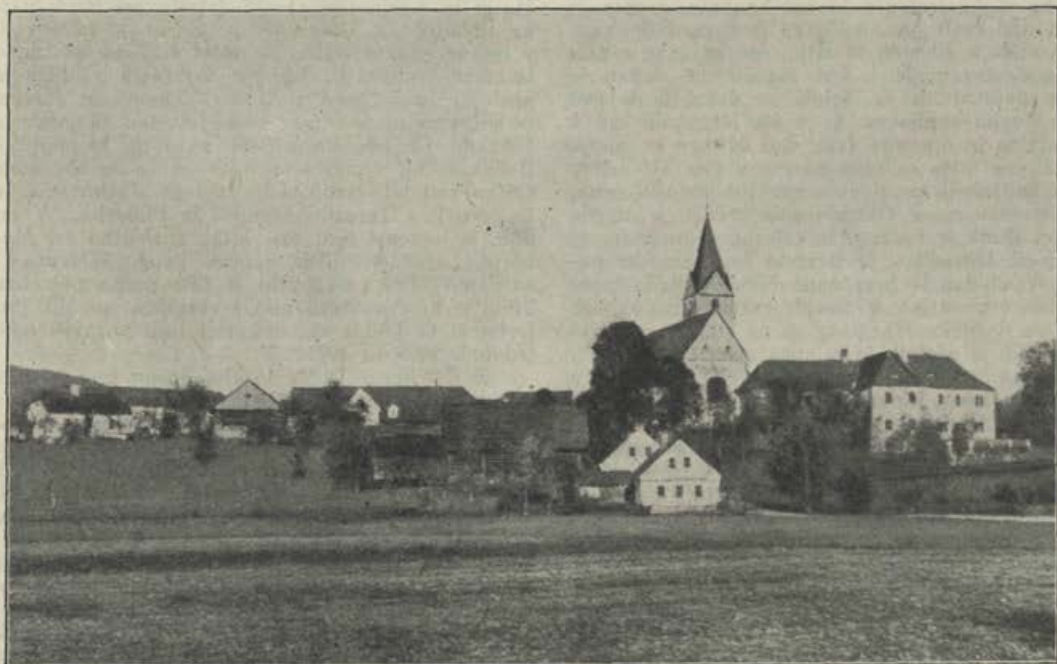
Rojstna hiša dr. L. Gregorca.

(država) dolgove. A ji ni šlo v glavo, zakaj jih ne plača, ko vendar more dati tiskati tako velik bankovec, da ž njim plača ves dolg.

Petnajstletna doba delovanja v Mariboru je bila za dr. Gregorca viharna in burna, polna preganjanja in tudi razočaranja. Bil je čas najhujših bojev proti oholemu nemškutarstvu, ki se je bobotno razširjalo med Slovenci z namenom, napraviti iz njih janičarje. Nemškutarji so bili tedaj s pomočjo državnih oblasti vsemogočni v gmotnem in jezikovnem oziru in zaradi tega neverjetno ošabni. Tlačeno slovensko ljudstvo si ni upalo s svojimi pravičnimi zahtevami na dan. Saj še svojih pravic niso poznali. Niso imeli nobenih narodnih društev, ne denarnih zavodov, ne svojih zastopnikov v državnem in deželnem zboru. Dr. Gregorec je stopil tedaj v vrsto prvih bojnikov za slovenske pravice. Govoril je na premnogih shodih, ki so bili podobni poprejšnjim taborom. Žal, da ni našel dovolj zaslonbe pri nemško mislečem škofu dr. Štepišniku, ki mu je postal sčasoma nenaklonjen.

To je dalo nemškim uradnikom pobudo, da so začeli preganjati urednika dr. Gregorca s pravo besnostjo. Dražilo jih je pikro pisanje neustrašenega moža, ki je z brezobzirno resničnostjo razkrival vnebovpijoče krivice nemškega uradništva in brezpravnost Slovencev. Vsak teden je stal najmanj enkrat pred sodnikom in plačeval krivične globe. Za vse te krivice se je Gregorec maščeval s sršenovo pikrostjo v raznih člankih, ki se odlikujejo po neustrašeni resnicoljubnosti. A z vsem preganjanjem ga niso mogli ukloniti in upogniti. Nekoč so ga obsodili na 42 dni ječe. V ječo je prišel k njemu predsednik mariborskega okrožnega sodišča dr. Heinricher ter ga hinavsko vprašal, želi li kaj od njega. Zavrnil ga je: »Od Vas nič drugega nego samo pravico.« Drugi ali tretji dan ga je cesar brzojavno pomilostil. Dr. Heinricher mu je dostavil

to pomiloščenje nalašč šele 17. dan. A glej! Sedaj pa dr. Gregorec ni hotel zapustiti ječe. Odsedel je 42 dni ter spravil predstojnika sodišča v grozen strah in zadrego in pozneje v to, da je bil kazensko prestavljen. — Izmed mnogih drugih dogodkov bi rad omenil kot pričo njegove neustrašenosti tole dogodnico: Leta 1882 je obiskal mesto Maribor cesar Franc Jožef. Dr. Gregorec je z nekaterimi drugimi narodnjaki zvalil v mesto ogromno slovenskega kmečkega ljudstva iz bližnje in daljne okolice. Med kmečke ljudi na kolodvoru in po ulicah je postavil povsod navdušene slovenske dijakke. Izpodbujali so ljudstvo, da je z gromovitim »živio« povsod prevpilo nemški »hoch«, kar je Nemce in tudi cesarja zelo oznevoljilo. Cesar se je nastanil v škofijski palači v prvem nadstropju. Škof dr. Štepišnik mu je tožil slovensko duhovščino, češ, da so veliki narodni hujskači. Drugo jutro je med zadnjimi šel tudi dr. Gregorec v dvorano, kjer naj bi bili sprejeti od cesarja slovenski duhovniki. Spodaj na mostovžu reče ob njegovem prihodu mariborski okrajni glavar deželnemu namestniku Kúbeku po nemško: »Tale je hujskač s svojim 'Slovenskim Gospodarjem'.« Nato stopi k uredniku dr. Gregorcu, ki je to slišal, Kúbek ter ga vpraša: »Ste Vi urednik 'Slovenskega Gospodarja'?« »Da, in kdo ste Vi?« »Deželni namestnik Kúbek.« Hotel je začeti z znanimi nauki vladnih mož, a dr. Gregorec se obregne: »Tu nimate Vi ničesar govoriti in ne jaz, nad nami (v prvem nadstropju) je cesar.« Nato zapusti osupla visoka uradnika, ki sta kar pihala od same jeze. Preden je prišel v dvorano cesar, je pregnal dr. Gregorec iz dvorane nemškega luteranskega pastorja, ki se je nato moral predstaviti cesarju v mestni hiši. V avdijenci je cesar nahlulil duhovščino, češ, da narodno hujska, žugal s strogimi odredbami in pretil s prstom. Po škofovem nagovoru niso hoteli du-

Nova cerkev pri Celju.

hovniki pozdraviti s »hoch«. Cesar je jezno odšel v svoje sobane. V Mürzstegu pa je Kúbeku posebej naročil: »Slovence le tlačite!«

Kot navdušen oboževatelj nepozabnega Slomška si je Gregorec mnogo prizadeval, da dobi Slomšek v mariborski stolnici primeren spomenik. Nasprotoval je nemški mestni zastop in drugi. Tajnik odbora za Slomškov spomenik prof. Gregorec pa ni miroval, dokler ni zmagal. Da je danes v mariborski stolnici lep Slomškov kamenit spomenik, je v prvi vrsti zasługa današnjega biseromašnika.

Zaradi omenjene kazni (zapor) je škof Štepišnik večinoma iz gole uslužnosti do vlade in Nemcem na ljubo vzel dr. Gregorcuro profesuro na bogoslovju. Ostal je še nekaj časa samo urednik dveh listov. Potem se je umaknil na župnijo Novo cerkev nad Celjem. A tudi tukaj ni prišel do zaželenega miru. L. 1887 mu je ponudil volilni okraj Ljutomer-Ormož-Šmarje mandat. Izvoljen je bil soglasno za državnega poslanca. Petnajst let je neutrudljivo delal kot poslanec za blagor ljudstva. Posebno mu je bilo pri srcu slovensko šolstvo. V državnem zboru je imel veliko veljavo zaradi svojih temeljitih govorov; bali so se ga posebno zaradi duhovitih medklicev, s katerimi je zavračal svoje nasprotnike. Omenim samo en slučaj: Nemci so se rožali hrvatskemu poslancu zaradi slabe nemščine. Dr. Gregorec jih zavrne: »Mislite, da mora priti vsakdo z nemškim kljunom na svet?« Preobširno bi bilo natančneje opisovati njegovo poslansko delavnost, kakor v resnici zasluži. Zadosti je na tem mestu, če poudarimo, da je združeval izredno nadarjenost z redko marljivostjo, neugasljivo ljubezen do slovenskega ljudstva z najbolj nesebično požrtvovalnostjo. Dovolj so priznavali vsi Slovenci, posebno še volilci, njegovo delavnost in zmožnost, saj so mu še v četrtrici ponudili mandat svojega okraja, a ga tokrat ni hotel več sprejeti. Nastopil je že tri in šestdeseto leto in si hotel v mirnem delu kot kanonik, župnik in dekan oddehniti od viharnega javnega delovanja.

A tudi v starosti in tišini mu ni zamrla prirojena neutrudljivost. Kot župnik in dekan je goreče deloval in še deluje za dušni in telesni blagor svojih župljanov. Še v 85. letu hodi rad v spovednico in opravlja vsak dan daritev sv. maše. Tudi še ne mara odložiti peresa v pisarni. Vedno je pri knjigah in pregleduje novejša bogoslovna in naravoslovna spise. Občudovanja vreden je njegov spomin. Duha je svežega in telesno še razmeroma precej čil. Ohranil si je živahno zanimanje za politiko. Vsak dan še brez naočnikov pregleda časopise ter razmotriva v svojih razgovorih najrajši politične dogodke. Razgreva ga na starost posebno veselje, ko je učakal, da je strta »Germania triumphans« (zmagoslavno nemštvo), ki je bila zakleta sovražnica vsega slovanstva in prežeča pošast na vse, kar je slovensko.

Škoda, da dr. Gregorec ni prišel do večjega pisateljskega delovanja. Njegov slog je kratek, jasen in prepričevalen. Slovenščina mu teče gladko. Nič manj nemščina. Proti odpadniškim luteranskim pastorm je nemški spisal izvrstno obrambno brošuro: »Dr. Martin Luther, wie er leibte, lebte und starb.« Doživela je že štiri nespremenjene izdaje. Spisal je tudi Marijine šmarnice: »Matí dobrega sveta«. Premnogo njegovih člankov in razprav je raztresenih v raznih časopisih. Bil je dober govornik. Samo žal, da ni po sedanjih navadi izdajal svojih govorov v časopisju,

V mirni, krasni okolici sameva sedaj starček po viharne bojih javnega življenja. Mnogokrat jemlje v roke razne letnike duhovniških seznamov ter obuja pri posameznih imenih spomine na preteklost. S čudovito svežostjo spomina tudi glede imen pripoveduje javnosti nezname podrobnosti in zanimivosti. Škoda jih bo, če ne bodo zabeležene! Posebno rad misli na svoje tovariše in učence. Bogoslovni tovariši so mu nadedli zaradi majhne postave priimek »komar«. »A komar«, pravi smehljaje, »je vse pokopal.«

Na god sv. Gregorja je obhajal dr. Gregorec redko slavje: šestinpetdesetletnico doktorata. Listi so trdili, da je najstarejši doktor v državi. Bog mu daj zdravemu preživetju izredno milost biserne sv. maše, ki jo je praznoval 17. julija t. l., še mnoga leta! Drugo leto (1925) 16. marca bo 40 let župnik v Novi cerkvi. Povsod je dolgo, vzorno in nesebično deloval. A odlikovanja ni prejel od nikoder nobenega. Zato ga čaka onstran groba celotno plačilo za njegova dobra dela. Ko odide ponj, naj mu počiva telo prav sladko in mirno v ljubljani, svobodni slovenski zemlji! Njeni osvoboditvi in sreči je posvetil vse svoje dolgo življenje! Naj prejme tedaj najvišje odlikovanje na svetu: trajen spomin in hvaležnost ljudstva!

† Franjo Dular.

(Dr. J. L.)

Umril je mož, katerega se mora slovensko ljudstvo s hvaležnostjo spominjati. Ni živel med nami in vendar je bil v slednjem našem kmečkem domu moder svetovalec in učitelj, k njemu so se zatekali in se še s pridom zatekajo naši gospodarji živinorejci. Umril je 14. januarja 1924 v Bosanski Gradiški višji okrožni živinozdravnik Franjo Dular.

Rodil se je Franjo Dular 26. avgusta 1860 Matiji in Mariji Dular v Podborštu pri Mirni peči na Dolenjskem. Gimnazijo je obiskoval in dovršil v Novem mestu, nakar je odšel studirat na Dunaj živinozdravniško stroko. Po dovršenih studijah je nastopil svojo prvo službo v Dunajskem Novem mestu, kjer pa je ostal le eno leto (od 15. januarja 1887 do 15. februarja 1888), nato pa je prišel v Beljak in bil v službi mestne občine do 15. junija 1890. Prvo leto svojega beljaškega službovanja se je poročil s Terezijo Kompoš iz Pliberka. V tej dobi je navezal tudi ožje stike z Družbo sv. Mohorja. Leta 1889 ji je napisal knjigo »Domači živinozdravnik«, ki je bila nujno potrebna in so jo kmetje-družbeniki z veseljem sprejeli. Potrebnost te knjige sta dokazali tudi poznejši novi izdaji l. 1909 in 1921.

Iz Beljaka je Dular odšel v Bosno, kjer je služboval do 13. januarja 1892 v Kulen-Vakufu, nato pa je postal višji okrožni živinozdravnik v Bosanski Gradiški. V tem mestu je živel svoji stroki in poklicu in s hrepenenjem mislil na Slovenijo, kjer bi rad preživel leta zaslužnega pokoja. Ni mu bilo dano. Po dvaintridesetletnem vestnem delu v bratski zemlji je dčbil večer mir na pokopališču Stare Gradiške, kamor so ga prepeljali iz Bosanske čez Savo, ki mu je še na zadnji poti šumela hvaležen pozdrav domače zemlje.

Kakor je zastavil Dular doma pero v pouk našemu kmetu, tako je hotel tudi v Bosni ne samo z govorjeno, temveč tudi s pisano besedo koristiti kmetu in živinorejcu. Koj prva leta je napisal

»Umno marvogojstvo«, ki ga je moral kot uradnik poslati v pregled tedanji bosansko-hercegovinski deželni vladi. No, visoka gospoda ni imela smisla za take stvari in ne ljubezni do naroda, vrnila je pisatelju rokopis z opombo, »da je tiskanje take knjige nepotrebno, češ, da je 'bosanski' narod še nezrel za knjige«.

S kakim čuvstvom je moral Dular sprejeti tak odgovor? Vendar napisanega dela ni spravil, »Marvogojstvo« je prevedel v slovenščino in Mohorjeva družba je v letih 1894—95 izdala v dveh zvezkih »Umno živinorejo«, nič manj potrebno kot »Živinozdravnik«, saj je bila to prva knjiga o tem predmetu po zastarelem dr. J. Bleiweisovem »Nauku o umni živinoreji«. Tudi »Živinoreja« je izšla že v drugi izdaji l. 1907. Mohorjeva družba pripravlja tretjo izdajo, ki jo prireja nadzornik Černe.

Franjo Dular.

V družbi z dr. Rohrmanom je spisal »Gospodarske nauke«, ki so izšli kot Mohorjev dar l. 1905. Ob zadnjem delu »Krmila in mlekarstvo«, je neumornemu delavcu iztrgala smrt pero iz rok.

Poleg teh večjih del je napisal Dular še celo vrsto strokovnih člankov, zlasti mnogo v Kalendarje naše družbe, katerih se gotovo starejši družbeniki še živo spominjajo.

Jezik Dularjevih spisov je preprost, poljuden, obravnavanje nazorno in smotreno, tako da si boljšega strokovnega pisatelja za naše ljudstvo ne moremo želeli.

Ne bi bil popoln, če ne bi omenil še človekoljubne poteze v značaju pokojnega Dularja. Kjerkoli je služboval, je pokazal sočutje do potrebnega in trpečega in ljudstvo se ga je zato oklepalo z ljubeznijo in hvaležnostjo, ki jo je izpričalo tudi ob njegovem pogrebu.

Vendar — človekoljubje mu je zadalo tudi rano, ki jo je prebolel šele s smrtjo.

Med svetovno vojno, ko je videl toliko bridkosti in zia, je bil delaven član Rdečega križa, hoteč tem potom lajšati neznosno gorje. — Pa je prišel polom in prišlo ujedinjenje. In zgodilo se je, da so »mračni i glupi tipovi« — kot se je izrazil njegov hrvaški prijatelj — dejansko napadli človekoljubnega Dularja radi njegovega dela pri Rdečem križu!

Bolelo ga je to, močno bolelo.

Kleveta in podtikanje pa nista mogli zrušiti značajnega moža in ne zatemniti njegovih velikih zaslug. Leta 1922 mu je kralj Aleksander podelil v priznanje za njegovo delo red sv. Save IV. stopnje.

Družba sv. Mohorja in z njo slovensko ljudstvo ohrani pokojnemu Franju Dularju trajno hvaležen spomin — Bog mu pa bodi večni plačnik.

Josip Stritar, slovenski pisatelj.

Pisal dr. J. D.

Mohorjani, zlasti starejši, ki ste čitali l. 1895 »Pod lipo«, l. 1899 »Jagode«, l. 1902 »Zimske večere«, l. 1906 »Lešnike«, ki jih je izdala Mohorjeva družba, ga vsi poznate. Kdo izmed vas se z veseljem ne spominja tiste povesti o dobrem »gospodu Korenu z Griča« iz knjige »Pod lipo«? Star gospod je to, šestdesetletnik, bil je dolgo vrsto let učitelj v latinskih šolah na Dunaju, potem pa se je na stara leta vrnil domov, tam blizu Lašče nekje si je iz podrte bajte napravil prijazen dom, kjer ga vidimo, kako skrbno goji sadno drevje, kar ga posebno veseli, potem, kako ima rad čebelic, posebno pa ga vidimo v vedni skrbi za mladino, da bi ji iz srca izruval vse grde napake, namesto teh pa zasadil same lepe čednosti. Vidi mo ga, kako vselej posvari, kjer kaj napačnega vidi: Kožuhovega Martina uči, naj nikar ne razdira ptičkom gnezd; Zaplatovega Jurija in Lisjakovega Antona, naj nikar ne mučita mlade mačke, Somrakovega Matijo, naj ne pretpepa krave, ker žival prav tako čuti bolečino kakor človek, Boletovega Francka, naj se ne norčuje iz starih ljudi, Kožarjevega Janezka, naj ne žali svoje matere, za Bogom največje dobrotnice, dva druga paglavca je zalotil pri kvartanju in žganjepitju na paši, zato jima govori o pogubnosti iger in žganja. Pa gospod Koren ni morda kakšen pustež, ki bi samo nauke dajal, o ne; on dečkom tudi povesti pripoveduje in basni, daje jim bistroumne uganke, uči jih lepih pesmi (n. pr. »Jutro«: Pokonci, pokonci, zaspanci, k molitvi sklenite roke itd.; »Večerna molitev«: Ročice skleni zdaj in moli... ali: Mi smo vojaki, korenjaki, kako nas gledajo ljudje! itd.), uči jih končno, naj mu odgovarjajo razločno, v le pi go v o r i c i, češ, da lepo govorjenje človeka, zlasti pa mladega, prikupi Bogu in ljudem. Torej samih lepih, koristnih reči jih uči ta gospod Koren in pripoznati moramo, da je to zelo moder, izobražen, pa tudi zelo blag mož, ta gospod Koren. Pa pogledjmo mu malo bolj natančno v obraz: kaj menite, komu je podoben? No, ne bo težko uganiti: gospod Koren je ves podoben Stritarju, ali recimo naravnost: je Stritar sam. Kar gospod Koren uči dečke na vasi, je Stritar učil v vseh svojih pesmih, povestih in poučnih spisih od l. 1866, ko je začel javno pisati, pa do l. 1906, ko je ob svoji sedemdesetletnici pero od-

ložil, in sicer je najprej skozi trideset let tiste svoje nauke razlagal bolj izobraženi mladini, dijakom srednjih in visokih šol, zadnjih deset let pa — v knjižicah Mohorjeve družbe — predvsem kmetiški mladini, ki ne obiskuje višjih šol.

Kdo torej pa je bil ta Josip Stritar, kdaj, kje rojen, kje, kako rasel, kje, kako si nabral toliko modrosti in take spretnosti v pisanju slovenskega jezika?

Nekoliko v stran od velike ceste, ki pelje mimo Turjaka, Rašice, Velikih Lašč proti Ribnici, na zapadni strani te ceste, v župniji Velikih Laščah, se razprostira od severa proti jugu tiha, prijazna dolinica, ki jo namaka potok, z vasico Podsmreko. Tu, v Podsmreki, se je rodil Stritar dne 6. marca

Josip Stritar.

l. 1836 kot peti izmed šestero otrok; imel je brata Andreja, ki je bil najstarejši, in štiri sestre. V hiši ki sta v njej gospodarila oče Andrej in mati Uršula, ni bilo pomanjkanja. Jožku so srečno potekala detinska leta. Še v pozni starosti se je naš pisatelj spominjal svojega rojstnega kraja, ko je vzkliknil:

Dolinica ljuba, čez toliko let
pred sabo popotnik vidim te spet!
Na desni, na levi griči zeleni,
vsj ljubi, stari znanci so meni!

Spominjal se je bele cerkvice nad vasjo, stoječe med brezjem in smrečjem:

Cerkvica bela ti na višavi,
kako prijazno mi tu stojš;
posvetni hrup je pod tabo v nižavi,
ti mirno, pobožno v nebo moliš.

O tej cerkvi je zložil znano pripovedno pesem: »Turki na Slevici«. Spominjal se je, kako ga je oče vzel s seboj k podružnici sv. Roka ob žegnanju; spominjal se je, kako je kot pastirček s tovariši svinjko bil, krompir pekel, ribe lovil. Nekaj pa se mu je v tistih nežnih letih posebno v spomin vtisnilo, kar je bilo odločilno za vse poznejše njegovo čustvovanje: pri sosedovih so namreč imeli »rejenko«, dekletce, iz Trsta dano v rejo. To dekletce, enake starosti kakor sosedov Jožek, se je vdajalo že v tistih letih takim-le žalostnim mislim: »Zakaj je bolečina na svetu? Ubože živali, ki trpijo kakor človek, ne da bi jim bila za voljno trpljenje usojena nebesa!« O takih rečeh se je pogovarjala z Jožkom. In čudno, te misli so se Stritarju kakor tru zapičile v srce, da jih je še kot zrel mož v pesmih in povestih razglabljal in premotrival.

V ljudsko šolo je hodil najprej v Velike Lašče pod učitelja Tekavca:

Tod hodil sem v šolo, po tej stezici,
sijala mi sreča na gladkem je lici;
pod pazduho nosil sem vsó učenost,
znan nisem, kaj je življenja bridkost.

Kmalu pa je moral slovo vzeti od domačih trat; zakaj namenili so ga, da pojde v ljubljanske šole, kjer je studiral brat Andrej (ki je pozneje postal duhovnik). V tretjem razredu ljubljanske ljudske šole je imel za učitelja Belokranjca M. Ivanetiča, ki ga je tako lepo popisal v »Lešnikih«. Jeseni l. 1847 je vstopil v prvi gimnazijski (latinski) razred, ki ga je dovršil z odliko. Kot drugošolec je bil sprejet v Alojzijevišče, ustanovljeno dve leti prej od škofa Antona Alojzija Wolfa; ostal je v zavodu šest let. Ker ni čutil poklica za duhovski stan, je v osmi šoli izstopil. Vseh osem gimnazijskih razredov je dovršil Stritar z odliko, učitelji so bili polni hvale o njem. V tistih letih se je poleg šolskih predmetov učil iz posebne pridnosti še italijanščine in francoščine, kar mu je pozneje prav prišlo. Tudi v pesnikovanju se je kot gimnazijec nekoliko poskusil. V Alojzijevišču so imeli hišni časopis »Zgodnjo Daničico«, pri kateri je kot četrtušolec sodeloval tudi Stritar; kot šestušolec je pa objavil v »Zgodnji Danici« štiri sonete (Luna, Danica, Zora, Marija), vse štiri v slavo Materi božji.

V juliju l. 1855 je odlično dovršil latinske šole; jeseni istega leta je odšel na Dunaj, studirati za profesorja starogrškega in starorimskega jezika. Kmalu je tudi na Dunaju postal ljubljenec svojih učiteljev. Veljal je pa tudi med dijaki, slovenskimi in hrvatskimi, ki so takrat studirali na Dunaju, za najbolj izobraženega izmed vseh. Studije bi bil lahko dovršil že l. 1859 in postal profesor, toda ni hotel; ostal je rajši »študent« še vse do l. 1873, ko je napravil proforski izpit in se oženil. Vsa tista leta prej je užival zlato prostost: bil je domači učitelj v bogatih rodbinah, nadvse priljubljen; učil se je in čital, kar je sam hotel; o počitnicah pa potoval po Nemčiji, Švici, Franciji.

Tako je prišlo l. 1866; Stritar je imel že trideset let, a pisateljaval ni. Kako je postal pisatelj? Jeseni l. 1865 je prišel studirati na Dunaj Josip Jurčič, osem let mlajši od Stritarja, a že takrat znan kot pisatelj »Jurija Kozjaka« i. dr. Jurčič je nagovoril Stritarja, naj spiše razpravo o Prešernovi poeziji. Stritar se je vdal, l. 1866 so v Ljubljani izšle Prešernove pesmi s Stritarjevo razlago.

Začetek je bil storjen — odslej Stritar ni več odložil peresa, skoro do svoje smrti. Že lista razprava o Prešernu je namah raznesla njegovo slavo med Slovenci. V naslednjih dveh letih je sodeloval pri »Slov. Glasniku«, polmesečniku, ki ga je izdajal Anton Janežič v Celovcu; pisal je »kritična pisma«, učeč v njih, kakšna mora biti lirična pesem, da se lahko imenuje lepa. Kmalu je pa tudi s svojimi pesmimi pokazal, kaj zna. Že l. 1869 jih je na Dunaju na svetlo dal — celo knjižico — pod naslovom: *Pesmi*, zložil Boris Mirán. Bile so pa otožne vsebine: pesniku se je ves svet zdel žalosten, nekako tako, kakor da ni solnca, ampak mrk in mrak. Med tistimi pesmimi se nahaja tudi »izgubljeni sin«, ki se od žalosti, prevaran od sveta, na grobu svoje matere usmrti. Duh krščanstva gotovo ni preveal te zbirke. — V letih 1870 do 1880 je bil Stritar središče vsega slovstvenega gibanja med Slovenci. L. 1870 je namreč začel izdajati na Dunaju »Zvon«, leposlovni list, ki je izhajal vsakega 1. in 15. v mesecu. Stritar je ves list skoro sam pisal in doma la tudi sam skrbel za upravo. Takrat se je pač priklenil k pisalni mizi in oddih mu je bil neznan. »Zvon« je prinašal izpod Stritarjevega peresa raznovrstno blago: nad vse otožni roman »Zorin«, pesmi, pogovore o tem, kaj je lepo, satirično (zabavljivo) pripovedovanje »Triglavan s Posavja«, naperjeno proti slovenskemu kmetu, češ, da hoče imeti samo pobožno slovstvo, dalje »Pasje pogovore« zoper Jeranovo »Zgodnjo Danico«, šaljive govore, n. pr. o šoli, dramatične prizore. Z eno besedo: Stritar je bil vzoren urednik, ki je svoj list urejeval tako, da je bil vsestransko zanimiv. V »Zorinu« je za glavno mesto napravil tisto rejenko, ki jo Zorin (t. j. Stritar) po več letih zopet vidi — v Parizu, na žalost kot zaročenko nekega Duvala, zaradi česar, da bi pozabil to gorje, izvrši samomor v valovih Blejskega jezera.

V letih 1868—70 je bil v bivši Avstriji liberalizem, t. j. boj proti vsakršnemu vplivu cerkve v šoli, v zakonodaji itd., na višku. Nekoliko je posegel v ta boj med Slovenci tudi Stritar. Že l. 1870, ko mu je profesor bogoslovja dr. Ulaža v »Zgodnji Danici« očital, da je njegov »Zorin« popoln pojan, dalje, da ni vse lepo, kar človeku ugaja, in sicer zato ne, ker je človeška narava po izvirnem grehu ranjena, je Stritar, kot učenec francoskega filozofa J. J. Rusója (1670—1741), prikrito pravzaprav tajil izvorni greh ter učil, da je človeška narava prvotno dobra in da je za nepokvarjenega, čistega človeka vse čisto. Čistemu je vse čisto! je rad ponavljal. Tri leta kesneje, l. 1873, je pa v »Dunajskih sonetih« odkrito izjavil: »Liberalen Slovenec sem!« Ker so pa tedaj Nemci enako pritiskali na liberalne in neoliberalne Slovence, je ta boj v naši domovini za nekaj časa utihnil. Stritar je z l. 1876 spet začel izdajati »Zvon«, ki je bil v letih 1871—1875 prenehal, a zdaj je urednik Stritar skoro ves drug človek: odslej je v širšem krogu oznanjal to, kar pozneje v ozkem krogu dečkov »Pod lipo«, namreč človekoljubje, mir med narodi, sočutje z vsemi, ki trpe, tudi z živalmi. Ko so l. 1875 Turki v Hercegovini klali kristjane, je Stritar rotil v »Dunajskih elegijah« domovino, naj pomaga; takrat je zložil venec (10) pesmi o nesrečnih Hercegovcih pod naslovom »Rajsa«. V pesmih »Delavcu«, »Postopačeva modrovanja«, »Nosan«, »Pisarjev sin« je začel — prvi med Slovenci — opozarjati na

t. zv. socialno vprašanje. V romanih in povestih te dobe se več ne mudi z opisovanjem bolečin nesrečne ljubezni, ampak v »Gospodu Mirodolskem« (»Zvon«, l. 1876) poslavlja tih, zadovoljno življenje na kmctih, v povesti »Sodnikovi« (»Zvon« l. 1878) pa nam riše, kako propade lepa domačija zaradi krivičnega denarja.

S koncem l. 1880 je Stritar prenehal z izdajanjem svojega »Zvona«; pisal je pa potem v ljubljanski »Zvon«, ki je začel izhajati l. 1881 v Ljubljani.

L. 1901 je Stritar stopil v pokoj, ki ga je užival na Dunaju in v Aspangu na Nižjem Avstrijskem. Ko je po svetovni vojni Dunaj trpel glad in pomanjkanje, so Stritarja od vseh strani nagovarjali prijatelji in častilci, naj pride v Ljubljano. Pa se ni mogel odločiti. Šele nekaj mesecev pred smrtjo se je s svojo soprogo (Milan, sin edinec, profesor na visoki šoli, je ostal na Dunaju) preselil v Rogaško Slatino, kjer je kot ohromel starček umrl dne 25. novembra 1923. Truplo so prepeljali v Ljubljano, kjer so ga položili v pisateljsko grobnico pri Sv. Kristofu.

Stritarjevih Zbranih spisov je sedem debelih zvezkov. Iz njih razvidimo, da je bil ta izredni mož pesnik, pripovednik, dramatik, feljtonist (podlistkar), življenjepisec, mladinski pisatelj, predvsem pa kritik in učitelj mladim pesnikom in pripovednikom. (Saj se je celo S. Gregorič s hvaležnostjo imenoval njegovega učenca.)

Mohorjanil! Če dobivate leto za letom knjige, pisane v lepem jeziku, pesmi v lepi obliki, povesti, lepo sestavljene, vedite, da smo za vse to precij hvale dolžni tudi patriarhu novejšega slovenskega slovstva — Josipu Stritarju.

† Dr. Franc Kos,

pisatelj »Gradiva za zgodovino Slovencev v srednjem veku«.

Pisal dr. J. D.

Knjiža, v kateri narod čita svojo zgodovino, zgodovino svojih dedov od najstarejših časov, je, če je dobro pisana, velikanskega pomena za dotični narod. Tako zgodovino je napisal n. pr. Čechom Palacký, Rusom Karamzin, Nemcem Janssen itd. Ampak da so ti nožje mogli spisati taka nesmrtna dela, zgraditi take stavbe, v katerih je njih narod videl svojo preteklost v vseh ozirih natančno popisano, so morali p r e d njimi drugi močje zbirati od vseh strani gradivo za stavbo. Kamenje in kamenčke, opeko in les, žeblje in žebličke. Kadar je vse gradivo zbrano, potem šele more stavbnik napraviti stavbo, koristno za ves narod, lepo, da jo hodijo še tujci gledat, trdno, da drži in vzdrži tudi najstrožjo kritiko. Slovenci tako stavbo prej ali slej dobimo, ker smo imeli moža, ki je to stvar pravilno začel ter posvetil vse svoje najboljšje moči zbiranju gradiva za zgodovino našega naroda v srednjem veku, ki je podlaga za razumevanje naše zgodovine v novejši dobi. Ta mož je bil profesor dr. Franc Kos.

Rojen je bil v Selcih nad Škofjo Loko dne 24. decembra 1853. Gimnazijske nauke je pričel v Kranju in jih dovršil v Ljubljani. Po zrelostnem izpitu je odšel na Dunaj ter se vpisal na modroslovski fakulteti. Izbral si je za življenjski studij zgodovino in zemljepis. Ko je napravil profesorski

izpit in dosegel tudi doktorsko čast, se je vrnil v domovino ter nastopil prvo službo v Gorici kot suplent na ženskem učiteljišču; od onod je prišel na žensko učiteljišče v Koper, kjer je bil tudi šolski nadzornik. Iz Kopra se je vrnil v Gorico. Leta 1910 je stopil v pokoj. Med vojsko je bival na Dunaju, kjer je prestudiral okrog 5000 listin, važnih za našo zgodovino. Po prevratu se je nastanil v Ljubljani. Tu smo imeli v svoji sredi tega tihega moža, tega vzornega učenjaka na žalost komaj par let — dne 14. marca l. 1924 je po kratki boleznii zatisnil oči.

Dr. Franc Kos je bil naš prvi zgodovinar. Prvič je zaslovelo njegovo ime l. 1885, ko je »Slovenska Matica« izdala njegovo »Spomenico tisočletnice Metodove smrti«. Devet let pozneje je na svetlo

Dr. Fran Kos.

dal svoje bogate »Doneske k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja«. Dopisoval je v razne znanstvene liste, zlasti v »Izvestja Muzejskega društva v Ljubljani«, v »Vedo«, v »Casopis za zgodovino in narodopisje« v Mariboru, pa tudi v »Dom in svet« ter »Ljubljanski Zvon«.

Njegovo največje delo pa je »Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku«. Izhaja v založbi »Leonove družbe« v Ljubljani. Dozdaj so izšle štiri debele knjige, prva l. 1903, druga l. 1906, tretja l. 1911, četrta l. 1920; peta, ki jo je pokojnik popolnoma priredil za tisk (se, kakor čujemo, tiska.

In kaj je v teh štirih (ozir. petih) debelih knjigah, da so tolike važnosti?

Če je Stritar nekoč — moral je biti pač slabe volje — zapisal: »Pustimo že tiste starinske smeti. Nič pravega v njih ne najdemo zase. Recimo: Slovencev bilo ni. Slovenija bodi! Na večne čase!...

je bil dr. Kos po pravici drugih misli: skrbno je zbiral tiste »starinske smeti«, t. j. vse, kar so razni zgodopisci, ki so živeli od šestega do trinajstega stoletja po Kr., zapisali o naših prednikih, pa naj bo še tako na videz nepomenljivo, bodisi v latinskem, grškem ali katerem drugem jeziku, bodisi v knjigah ali v letopisih ali življenjepisih ali v pismih ali v raznih listinah (tiska takrat še ni bilo!), vse je pokojnik lepo prepisal, po letnicah uredil, ob kratkem v našem jeziku vsebino tistih odstavkov povedal ter vse to dal natisniti. In to, kar se tu pripoveduje o Slovencih, drži, drži kakor pribito za večne čase. In kaj je dognal rajni učenjak s to svojo natančnostjo? Dognal je marsikaj novega, česar še nismo vedeli (ali vsaj dokazati nismo znali prej): v 7. in 8. stoletju smo imeli res Veliko Slovenijo, zakaj Slovenci so segali takrat od Donave do Adrije, od ogrske ravnine do Toplaškega polja na vzhodnem Tirolskem (do mesta Innichen) ter do Tilmenta v Furlaniji. Med rekama Travno in Anizo (sedanje Gornje Avstrijsko) so segali do Donave ter se dotikali Čehov. Kar se tiče meje napram Furlanom, je šla že v 7. in 8. stoletju nekoliko kilometrov vzhodno nad Korminom, Čedadom, Nemami, Rtinom in Guminom in se do leta 1918 — torej dvanajst stoletij — ni skoro nič premaknila. Toda meja napram Nemcem se je začela kmalu krčiti; v 19. stoletju se je začelo nemško plemstvo seliti po gričih, prodirali so čimdalje bolj proti vzhodu med redko naseljene slovenske poljedelce bavarski in tirolski priseljenci ter stopnjema izpodirali slovenski živelj. Vkljub temu pa so se Slovenci še v 11. stoletju ohranili v krajih, kjer jih pozneje ne sledimo več, tako zlasti na Lurnskem polju, daleč gori ob Dravi v zapadnem Koroškem, kjer je bila n. pr cerkev sv. Mihaela pri Požarnici (sedaj »Pusarnitz«).

Res, mnogo zemlje smo izgubili Slovenci v teku stoletij, in še huje nas je zadel prevrat v l. 1918, ko so nas tako kruto razdelili na severu in jugu. Pa vendar ne izgubimo poguma. V svoji II. knjigi (str. XXII.) pravi dr. Kos: »Mnogo Slovencev se je v teku časa poizgubilo med Nemci, Italijani in Madjari. A kar jih je še ostalo, lahko trdijo, da so dosti vztrajniši kakor pa marsikateri bivši germanski razrod. Kje so Vandali, Zapadni Gotje, Vzhodni Gotje, Langobardi, Salski Franki itd.? Ni jih več! Le po kakih sto ali dvesto let so mogli vztrajati na tujih tleh, a potem so izgubili svojo narodnost. Mi Slovenci pa še živimo na zemlji, katero so si naši predniki prisvojili pred trinajstimi stoletji.« To je pisal naš vrli zgodovinar v l. 1906. Mar menite, da bi v l. 1924 drugače?

To ogromno »Gradivo« res da ni še zgodovina; vendar je rajni profesor v uvodih v posamezne knjige pokazal, naznačil, kako se bo iz teh doneskov dala zgraditi prava zgodovina Slovencev, politična, socialna in kulturna. Na tej podlagi bodo naši zgodovinarji nadaljevali. Pa ne samo zgodovinarji, tudi naši leposlovci bodo v »Gradivu« našli dragocenih pobud za zgodovinske povesti. Enega naših najboljših pisateljev je že dr. Kos navdušil: Fr. Finžgar je dobil za svoj veliki roman »Pod svobodnim solncem« dosti snovi vprav pri dr. Kosu, v I. knjigi »Gradiva«.

In tako bo ta naš nepozabni preiskovavec slovenske povestnice iz svojega tihega groba tam pri Sv. Križu še dalje svojemu ljubemu narodu govoril, ga tolažil in bodril.

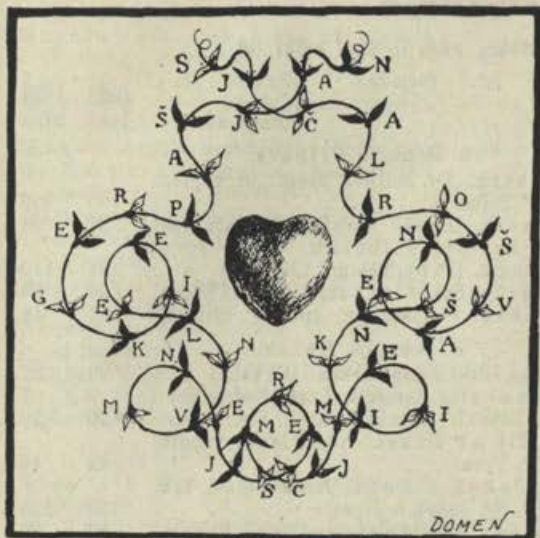
Uganke.

Črkovnica.

(Domen, Zgonik.)

(Rešitev med oglasi.)

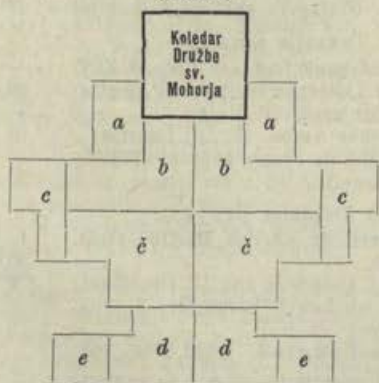
Skrivalica.

Če izpuščaš po eno črko, dobiš dva Gregorčičeva stiha.

Mozaik.

(Domen.)

Sestavi iz teh delov spomenika pravokotnik z naslovom „Koledar Družbe sv. Mohorja“ na sredi!

Premestna uganke.

(Domen.)

Kje je pastirček?

Uganke v opekah.

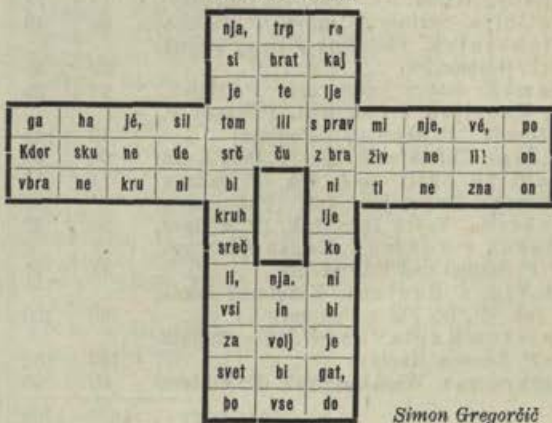
(Domen, Zgonik.)

Premesti opeke tako, da ti dajo pregovor.

Konjiček.

(Domen, Zgonik.)

Imenik

župnij, krajev, gg. poverjenikov, pošte in število udov
Družbe sv. Mohorja.

Pokrovitelj: Gospod dr. Adam Hefter, knez in škof krški itd.

1. Krška škofija.

1. Dekanija Beljak.

	1923	1924
Brnca. Verhnjak Jož., žpk. (P. Brnca)	—	38
D. M. na Zili. Lamprecht Iv., župnik. (P. Beljak)	—	21
Št. Lenart. Sadjak A., žpk. (P. Rekarja vas)	53	56
Loče. Ogris Jož., žpk. (P. Loče pri Beljaku)	33	26
Podkloster. Oraš T., žpk. (P. Podkloster)	—	10
Šteben. (P. Malošče)	24	—

2. Dekanija Borovlje.

	1923	1924
Borovlje. Trabesinger Lenart, kaplan. (P. Borovlje)	24	22
Bilčovs. Stich J., žpk. (P. Bistrica v R.)	152	134
Glinje-Bajtišče. Primožič Val., žpk. (P. Borovlje)	34	27
Št. Janž v Rožu. Fugger Josip, žpk. (P. Svetna vas)	58	67
Kapla. Singer Št., žpk. (P. Svetna vas)	37	38
Kotmara vas. Mente K., žpk. (P. Vetrinj)	45	50
Podljubelj. Trabesinger Lenart, prov. (P. Podgora)	—	8
Sele. Vavti Alojzij, žpk. (P. Borovlje)	84	82
Slov. Plajberg in Ljubelj. Petriš J., provizor. (P. Podgora v Rožu)	55	61
Sveče. Ruprecht Vikt., žpk. (P. Bistrica)	73	75
Šmarjeta v Rožu. Božič Lovro, žpk. (P. Šmarjeta v Rožu)	56	45
Žihpolje. Mihal Fr., žpk. (P. Žihpolje)	24	25

3. Dekanija Celovec.

	1923	1924
Celovec. Limpl Val., prošt. (P. Celovec)	—	50
Celovec. Sv. Duh. Msgr. Podgorc Val. (P. Celovec)	38	7
Celovec. Sv. Lovrenc. Kolarič Fr., župnik. (P. Celovec)	8	9
Hodiše. Starc Ivan, župnik. (P. Hodiše)	87	79
Otok. Peterman Jos., dekan. (P. Otok)	5	7
Škofiče. Bayer Štefan, žpk. (P. Vrha)	—	35
Vetrinj. Klatzer Štefan. (P. Vetrinj)	13	15

4. Dekanija Dobrla ves.

	1923	1924
Dobrla ves. Mošic J., kaplan. (P. Dobrla ves)	136	111
Apače. Skrinar Al., prov. (P. Galicija)	19	18
Galicija. Skrinar Al., prov. (P. Galicija)	53	49
Globasnica. Pšeničnik Jernej, župnik. (P. Globasnica)	29	35
Kamen. Šturm Anton, žpk. (P. Tinje)	28	28
Št. Kancijan v Podjuni. Poljanec V., župnik. (P. Škocijan v Podjuni)	43	100
Št. Lipš. Zulechner F., žpk. (P. Dobrla ves)	60	70
Mohliče. Rudl Joso J., žpk. (P. Galicija)	14	14
Obirsko. Zupan Ign., žpk. (P. Ž. Kapla)	15	31
Reberca. Sporn Ivan, žpk. (P. Miklavc)	23	35
Šteben v Podjuni. Kaplan Ant., žpk. (P. Šmihel nad Pliberkom)	18	27
Št. Vid v Podjuni. Kindlman Jakob, žpk. (P. Št. Vid v Podjuni)	99	90
Železna Kapla. Ebner Janez, župnik. (P. Železna Kapla)	123	136
Žitara ves. Weiß Val., žpk. (P. Miklavc)	67	67

Odnos udov . 1630 1788

Prenos udov . 1630 1788

5. Dekanija Pliberk.

	1923	1924
Pliberk. Dr. Zeichen Franc, m. kaplan. (P. Pliberk)	150	150
Kazaze. Becelj Alojzij. (P. Sinča ves)	37	26
Šmihel pri Pliberku. Vintár Josip, župnik. (P. Šmihel pri Pliberku)	124	140
Vogrče. Sekol Jan., župnik. (P. Pliberk)	56	54
Žvabek. Urašek Fr., žpk. (P. Pliberk)	54	48

6. Dekanija Rožek.

	1923	1924
Dvor. Fric Josip, dekan. (P. Vrba)	29	31
Domačale. Serajnik J. (P. Podravlje)	7	7
Na Dravi. Katnik Jan. (P. Podravlje)	20	20
Št. Ilj ob Dravi. Nagel Ivan, župnik. (P. Vrba)	42	46
Sv. Jakob v Rožu. Šenk Franc, žpk. (P. Sv. Jakob v Rožu)	132	125
Kostanje. Kuchler Dav., žpk. (P. Vrba)	33	35
Logavas. Bayer Štefan, žpk. (P. Vrba)	—	22
Pečnica. Kuchling Iv., žpk. (P. Ledence)	40	35
Podgorje. Vuk Fr., žpk. (P. Podgorje)	48	51
Rožek. Dobernik Josip, žpk. (P. Rožek)	60	65
Strmec. Marašek Karel, žpk. (P. Vrba)	6	6
Skočidel. Ulbing T., žpk. (P. Podravlje)	27	30

7. Dekanija Šmohor.

	1923	1924
Blače. Grafenauer Lud. (P. Blače ob Zili)	—	10
Borlje. Dr. Lučovnik Iv., žpk. (P. Goriče)	20	18
Brdo. Župni urad. (P. Brdo)	—	28
Gorje. Švenar Anton. (P. Zilj. Bistrica)	18	16
Melviče. Mikula Franc, župnik. (P. Brdo pri Šmohorju)	20	24

8. Dekanija Tinje.

	1923	1924
Tinje. Prelat dr. Ehrlich Martin, prošt. (P. Tinje)	50	50
Grabštanj. Dicker J., žpk. (P. Grabštanj)	6	—
Št. Jakob ob cesti. Eichholzer J., žpk. (P. Celovec)	5	—
Medgorje-Podgrad. Wölfl Blaž, žpk. (P. Žrelc)	—	18
Podkrnos. Kovač Fr., župni upravitelj. (P. Žrelc)	9	4
Št. Peter pri Grabštanju. Sakelšek Štefan, župnik. (P. Grabštanj)	—	3
Radiše. Holec Franc, župnik. (P. Žrelc)	68	66
Žrelc. Tomazič Anica. (P. Žrelc)	10	12

9. Dekanija Velikovec.

	1923	1924
Djekše. Benetek Ant., žpk. (P. Djekše)	60	31
Gorenče. Muri Ignac, žpk. (P. Ruda)	45	41
Grebinj. Menny Jožef. (P. Grebinj)	16	17
Št. Jurij na Vinogradih. Kovač Fr., župnik. (P. Zgornje Trušnje)	7	8
Kloster. Kukačka Jos., žpk. (P. Grebinj)	25	33
Št. Peter na Vašinjah. Rosman Fr., župnik. (P. Velikovec)	35	39
Ruda. Laure Franc, župnik. (P. Ruda)	20	22
Šmarjeta. Wornik M., žpk. (P. Velikovec)	43	23
Vovbre. Rok Tojnto, župni upravitelj. (P. Vovbre)	—	27

Število udov . 2952 3169

2. Lavantinska škofija.

1. Dekanija Slov. Bistrica.		1923	1924
Slov. Bistrica. Cerjak Jož., dekan. (P. Slov. Bistrica)		152	171
Črešnjevce. Zámuda Al., župnik. (P. Slov. Bistrica)		72	77
Gornja Poljskava. Šebat Anton, žpk. (P. Gornja Poljskava)		31	26
Laporje. Ozimič Jos., žpk. (P. Laporje)		53	69
Majšberg. Brataniš Rajmund, župnik. (P. Ptujška gora)		51	50
Makole. Šegula Franc, žpk. (P. Makole)		74	70
Sv. Martin na Pohorju. Sinko Franc, župnik. (P. Slov. Bistrica)		90	80
Poljčane. Čilenšek V., žpk. (P. Poljčane)		81	86
Pragersko. Šegula F. S., župnik. (P. Pragersko)		2	2
Spodnja Poljskava. Zorko Melh., žpk. (P. Pragersko)		47	37
Studenice. Čede J., žpk. (P. Studenice pri Poljčanah)		50	40
Tinje. Podpečan J., žpk. (P. Sl. Bistrica)		57	57
Sv. Venčesl. Zakošek Ivan, žpk. (P. Slov. Bistrica)		24	23

2. Dekanija Braslovče.

Braslovče. Vrhnjah Alojzij, kaplan. (P. Braslovče)		121	134
Sv. Andraž. Ocvirk M., žpk. (P. Velenje)		11	26
Gomilsko. Grobelšek Ivan, župnik. (P. Gomilsko)		120	122
Št. Jurij ob Taboru. Zdošek Fr., žpk. (P. Št. Jurij ob Tab.)		87	88
Marija Reka. Agrež Davorin, župnik. (P. Št. Pavel pri Preboldu)		36	36
Št. Pavel pri Preboldu. Končan Fr., župnik. (P. Št. Pavel pri Preboldu)		100	102
Sv. Martin na Paki. Presker Karel, župnik. (P. Rečica na Paki)		138	144
Vransko. Irgl Franc, žpk. (P. Vransko)		111	106

3. Dekanija Celje.

Celje. Jurak Pet., mestni vikar. (P. Celje)		316	306
— Posamezniki. (P. Celje)		—	2
Gotovlje. Václavik Rob., žpk. (P. Žalec)		60	56
Sv. Jakob v Galiciji. Jager Avguštin, župnik. (P. Žalec)		36	40
Griže. Krančič Ivan, župnik. (P. Griže)		79	78
Sv. Peter. Dr. Jančič Ivan, župnik. (P. Sv. Peter v Sav. dolini)		150	160
Polzela. Jodl Ivan, župnik. (P. Polzela)		67	67
Teharje. Čemažar Iv., žpk. (P. Štore)		108	95
Žalec. Veternik Anton, žpk. (P. Žalec)		186	200

4. Dolnja Lendava (Prekmurje).

Dolnja Lendava. Berden Andr., kapl. (P. Dolnja Lendava)		3	—
Benice. Marušič Mat. (P. Dol. Lendava)		4	10
Beltinci. Vadovč Rudolf, župnik. (P. Beltinci)		86	53
Bogojina. Baša Ivan, žpk. (P. Dobrovnik)		80	70
Brezovica. Špilak Jožef. (P. Turnišče)		—	3
Črensovci. Čučič J., žpk. (P. Črensovci)		39	34
Nedelica. Bakan Štefan. (P. Turnišče)		6	6
Perlez. Petrovič Jožef. (P. Perlez)		2	2
Strehovci. Bojnc Franc. (P. Dobrovnik)		—	4
Turnišče. Horvath Iv., kroj. (P. Turnišče)		33	10
Turnišče-Lipa. Matjašec Štefan. (P. Beltinci)		33	5
Turnišče. Ostrž Fr., kaplan. (P. Turnišče)		—	1

Odnos udov . 2763 2748

Prenos udov . 1923 1924
2763 2748

5. Dekanija Dravograd.

Dravograd. Serajnik Volbenk, inf. prošt. (P. Dravograd)		14	15
Črneče. Kogelnik Franc. (P. Meža)		6	5
Libeliče. Vogrinec A., žpk. (P. Libeliče)		24	25
Ojstrica. Hafner U., žpk. (P. Dravograd)		15	18

6. Dekanija Dravsko polje.

Hoče. Polak Franc, provizor. (P. Hoče)		142	136
Čirkovce. Ravšl A., žpk. (P. Čirkovce)		148	151
Črna gora. Zagoršak Fr., župnik. (P. Ptujška gora)		66	42
Fram. Kragl Viktor, župnik. (P. Fram)		67	62
Št. Janž. Sagaj Alojzij, župnik. (P. Ptuj)		131	—
Sv. Lovrenc. Zadravec Ivan, župnik. (P. Sv. Lovrenc na Dravskem polju)		55	66
Slivnica. Mihalič Josip, župnik. (P. Slivnica pri Mariboru)		143	135

7. Dekanija Gornji grad.

Gornji grad. Novak Anton, dekan. (P. Gornji grad)		66	67
Bočna. Potokar G., žpk. (P. Gornji grad)		35	35
Sv. Frančišek. Vogrinec Ivan, župnik. (P. Kaaverij v Sav. dol.)		83	93
Ljubno. Krančič Jos., žpk. (P. Ljubno)		107	107
Luče. Mikolič Jurij, kaplan. (P. Luče)		100	92
Marija Nazaret. Tušek o. Kerubim. (P. Mozirje)		58	59
Mozirje. Krošelj Fran, žpk. (P. Mozirje)		79	80
Nova Štifta. Fermé Gothard, žpk. (P. Gornji grad)		41	40
Rečica. Požar Alfonz, žpk. (P. Rečica)		145	150
Šmartno. Kitak Jak., žpk. (P. Šmartno ob Dreti)		48	77
Šmihel. Gunčar Jožef, žpk. (P. Mozirje)		34	32
Solčava. Šmid Mih., žpk. (P. Solčava)		58	65

8. Dekanija Jarenina.

Jarenina. Čížek Jcs., dek. (P. Jarenina)		114	107
Št. Ilj v Slov. goricah. Vračko Evald, župnik. (P. Št. Ilj v Slov. goricah)		91	102
Sv. Jakob v Slov. goricah. Erhatic Mat., žpk. (P. Sv. Jakob v Slov. goricah)		106	134
Sv. Jurij ob Pesnici. Spindler Fr. S., župnik. (P. Zgor. Sv. Kungota)		78	54
Spodnja Sv. Kungota. Kraner Vinc., župnik. (P. Pesnica)		63	59
Svečina. Časl Franc, žpk. (P. Zgornja Sv. Kungota)		37	40

9. Dekanija Konjice.

Konjice. Hrastelj Fr., arhidijakon, nad-župnik. (P. Konjice)		160	162
Čadram. Hohnjec Fr., žpk. (P. Oplotnica)		47	102
Sv. Jernej. Pavlič Peter, žpk. (P. Loče)		17	24
Kebelej. Razbornik Iv., žpk. (P. Oplotnica)		55	52
Sv. Kunigunda. Žgank Ferdo, župn. (P. Zgornje Zreče)		39	23
Loče in Sv. Duh. Žičkar Marko, žpk. (P. Loče pri Poljčanah)		41	50
Prihova. Kumer Karel, žpk. (P. Konjice)		67	72
Skomer. Skvarč Jožef, žpk. (P. Vitanje)		5	4
Stranice. Atelšek Iv., žpk. (P. Konjice)		23	23
Špitalič. Goričan Iv., žpk. (P. Konjice)		27	23
Zreče. Karba Matija, žpk. (P. Zgornje Zreče)		20	34
Žiče. Šašelj Milko, provizor. (P. Loče pri Poljčanah)		31	27

Odnos udov . 5449 5392

	1923	1924
Prenos udov	5449	5392
10. Dekanija Kozje.		
Kozje. Tomazič Marko, dek. (P. Kozje)	22	36
Bučje. Turk Miloš, vikar. (P. Buče)	42	69
Dobje. Dr. Žagar Iv., žpk. (P. Planina)	29	29
Olimlje. Lorbec Iv., žpk. (P. Podčetrtek)	11	13
Sv. Peter pod Sv. gorami. Lah Iv., župnik. (P. Sv. Peter pod Sv. gorami)	60	52
Pilštanj. Rauter J., žpk. (P. Pilštanj)	60	62
Planina. Gartner Fr., žpk. (P. Planina)	58	58
Podčetrtek. Bosina Ivan, župnik. (P. Podčetrtek)	39	37
Podsreda. Krohne J., žpk. (P. Podsreda)	42	31
Polje. Drogenik A., žpk. (P. Podčetrtek)	15	19
Prevorje. Skerbs R., žpk. (P. Pilštanj)	26	21
Sv. Vid. Vurkelc J., žpk. (P. Planina)	50	39
Zágorje. Kramariš A., žpk. (P. Pilštanj)	11	11
11. Dekanija Laško.		
Laško. Dr. Kruljc Fr., nadžpk., dekan. (P. Laško)	208	213
Dol. Gorjup Peter, župnik. (P. Dol)	122	127
Sv. Jedert. Lončarič J., žpk. (P. Laško)	75	75
Jurklošter. Rabuza Jakob, provizor. (P. Jurklošter)	13	15
Sv. Lenart. Kosi Jak., žpk. (P. Laško)	50	43
Loka Ške M., žpk. (P. Loka pri Zid. m.)	53	48
Marij. Sirje Razgoršek Vinko, žpk. (P. Zidani most)	25	13
Sv. Marijeta. Trop Franc, žpk. (P. Rim. Topice)	36	36
Sv. Miklavž. Čebašek J., žpk. (P. Laško)	55	39
Razbor. Kalanjan, žpk. (P. Lokap. Z. m.)	12	16
Sv. Rupert. Gašparič Jakob, župnik. (P. Sv. Jurij ob južni zel.)	41	50
Trbovlje. Gorogranc Mart., kaplan. (P. Trbovlje II.)	228	237
12. Dekanija Sv. Lenart v Sl. gor.		
Sv. Lenart. Janž-kovič Josip, dekan. (P. Sv. Lenart v Slov. goricah)	67	66
Sv. Ana na Krembergu. Letonja Fr., župnik. (P. Sv. Ana na Krembergu)	67	64
Sv. Anton v Slov. gor. Škof Franc, župnik. (P. Sv. Anton v Sl. gor.)	108	102
Sv. Benedikt v Slov. gor. Gomilšek Franc, žpk. (P. Sv. Benedikt v Sl. gor.)	170	165
Sv. Bolfenk v Slov. gor. Pšunder Ferdo, žpk. (P. Sv. Bolfenk v Sl. gor.)	65	58
Sv. Jurij v Slov. gor. Einspieler Gr., župnik. (P. Maribor)	136	133
Marija Snežna. Vozlič Leopold, žpk. (P. Marija Snežna)	36	40
Negova. Bratkovič Fr., žpk. (P. Ivanjci)	100	98
Sv. Rupert. Pajtlter Ivan, župnik. (P. Sv. Lenart v Slov. goricah)	68	65
Sv. Trojica. Bračko o. Ciril, žup. uprav. (P. Sv. Trojica v Slov. goricah)	90	93
13. Dekanija Ljutomer.		
Ljutomer. Lovrč A., prov. (P. Ljutomer)	256	257
Apače. Messner Ivan, kaplan. (P. Apače pri Gor. Radgoni)	—	25
Sv. Jurij ob ščavnici. Štuhec Franc, župnik. (P. Sv. Jurij ob ščavnici)	153	131
Kapela. Meško Martin, žpk. (P. Slatina Radenci)	137	137
Sv. Križ pri Ljutomeru. Weixl Josip, žpk. (P. Križovci)	289	276
Odnos udov	8574	8494

	1923	1924
Prenos udov	8574	8494
Mala Nedelja. Čemažar Rado, župnik. (P. Mala Nedelja)		
Sv. Peter v Gornji Radgoni. Kocbek Ant., župnik. (P. Zg. Radgona)	210	213
Veržej. Perovšek Ivan Kap., žup. uprav. (P. Križovci pri Ljutomeru)	59	60
14. Dekanija Marenberk.		
Marenberk. Dr. Mörtl Valentin, dekan. (P. Marenberk)	44	44
Brezno. Sag. j Marko, žpk. (P. Brezno)	60	25
Muta. Hurt Franc, župnik. (P. Muta)	38	30
Kapla. Lovrenčič Vin., prov. (P. Brezno)	13	19
Sv. Ožbalt. Lovrenčič V., žpk. (P. Brezno)	8	13
Pernice. Vrzalak Mart., župni upravitelj. (P. Muta)	—	1
Remšnik. Pavlič V., žpk. (P. Marenberk)	33	20
15. Dekanija Maribor levi dr. breg.		
Maribor: Stolna župnija. Moravec Frančišek, st. žpk. (P. Maribor)	141	168
Mestna župnija. Frančiškanski samostan. (P. Maribor)	209	214
Bogoslovje. Janežič Rud., stolni kan. (P. Maribor)	47	60
Zablačen V. (P. Maribor)	50	40
Posamezniki (P. Maribor)	7	3
Sv. Barbara. Potočnik Jožef, župnik. (P. Sv. Barbara pri Mariboru)	65	52
Sv. Dušan. Ostrem vrhu. Rožman J., žpk. (P. Selnica ob Dravi)	28	26
Gorjup. Sv. Kungota. Magd. Fr., žpk. (P. Gor. Sv. Kungota)	9	38
Kamnica. Rampre Fr., kpl. (P. Maribor)	108	91
Sv. Križ pri Mariboru. Gaberc Mart., župnik. (P. Gor. Sv. Kungota)	83	97
Sv. Marjeta ob Pesnici. Franjež J., župnik. (P. Sv. Marjeta ob Pesnici)	82	76
Sv. Martin pri Varbergu. Lajšič A., župnik. (P. Varberg pri Ptuj)	64	53
Sv. Peter pri Mariboru. Štrakl Mat., župnik. (P. Maribor)	98	97
Selnica. Čuha Ferd., žpk. (P. Selnica)	60	60
16. Dekanija Maribor desni dr. breg.		
Sv. Magdalena v Mariboru. Stergar Ant., dekan. (P. Maribor)	186	190
Dev. Marija na Puščavi. Hüttner Dr., žpk. (P. Sv. Lovrenc nad Mariborom)	40	43
Limbuš. Bračič Andr., žpk. (P. Limbuš)	57	63
Sv. Lovrenc v Puščavi. Preglej Vikt., žpk. (P. Sv. Lovrenc nad Mariborom)	51	44
Ruše. Ilc Janko, župnik. (P. Ruše)	77	89
17. Dekanija Mežiška dolina.		
Guštanj. Dr. Cukala Fr., dekan. (P. Guštani)	57	64
Črna. Dobrovc Jožef, župnik. (P. Črna)	126	157
Dev. Marija na Jezeru. Riepl Matej, župnik. (P. Prevalje)	167	150
Št. Danijel. Božič Fr., žpk. (P. Prevalje)	34	33
Javorje. Viternik Lud., žpk. (P. Črna)	15	13
Koprivna. Hojnik Iv., žpk. (P. Črna)	35	25
Kotlje. Serajnik Ivan, žpk. (P. Kotlje)	38	45
Mežica. Hornböck Ivan, žpk. (P. Mežica)	112	117
Strojna. Božič Fr., žup. uprav. (P. Prevalje)	12	12
18. Dekanija Murska Sobota.		
Murska Sobota. Horvat Stefan, katehet. (P. Murska Sobota)	33	43
Odnos udov	11.189	11.184

	1923	1924
Prenos udov	11.189	11.184
Murska Sobota. Dr. Sašnik Fr., prof. (P. Murska Sobota)	—	14
Cankova. Keresztury Vinko, župnik. (P. Cankova)	10	4
— Posamezniki. (P. Cankova)	3	6
Dolenci Veliki. Klekl Jožef, župnik. (P. Veliki Dolenci)	—	3
Gornja Lendava. Varga Štef., kaplan. (P. Gornja Lendava)	3	12
Sv. Jurij Berden Andrej, kaplan. (P. Rogaševci)	20	17
Krog. Titan Franc. (P. Murska Sobota)	30	14
Martjanci. Horvath J., žpk. (P. Martjanci)	43	34
Sv. Sebestjan. Kerec Št. (P. Mačkovci)	15	15
Tišina. Krantz Jož., žpk (P. Rankovci)	67	68
Trnje. Vuk Marija. (P. Crensovci)	—	1
Posamezniki v Prekmurju	7	—

19. Dekanija Nova cerkev.

Nova cerkev Dr. Gregorc Lav., dekan in kanonik. (P. Vojnik)	64	122
Črešnjevice P. ternel Henrik župnik. (P. Vojnik)	14	12
Dobrna Hra. telj Fr., kaplan. (P. Dobrna pri Celju)	76	61
Frankolovo. Čech Vaclav, župnik. (P. Vojnik)	26	26
Sv. Jošt Weiß Matej žpk (Dobrna)	37	21
Smartin v Rožni dolini Ozvatil Fr. župnik. (P. Celje)	48	53
Vitanje. Musi Jožef žpk (P. Vitanje)	70	65
Vojnik Toman Ivan, žpk. (P. Vojnik)	135	141

20. Dekanija Ptuj.

Ptuj: Mestna župnija. Čilenšek Ivan, vikar. (P. Ptuj)	73	94
— Sv. Peter in Pavel. O Alfonz Svet, župnik (P. Ptuj)	174	156
— Posamezniki. (P. Ptuj)	3	2
Sv. Andraž. Alt Iv., žpk. (P. Sv. Andraž v Slov. goricah)	80	66
Hajdina. Zrno Gašper, žpk. (P. Ptuj)	142	139
Sv. Lovrenc. Sinko J., žpk. (P. Juršinci)	72	72
Sv. Marjeta. Šketa Ivan, župnik. (P. Sv. Marjeta pri Moškanjcih)	135	148
Sv. Marko. Hlastec Franc, žpk. (P. Ptuj)	113	101
Polenšak. Poplatnik Jožef, župnik. (P. Moškanjci)	35	49
Sv. Urban. Panič J., žpk. (P. Sv. Urban)	70	66
Vurberg. Kokelj Al., žpk. (P. Vurberg)	70	74

21. Dekanija Rogatec.

Rogatec. Salamon Franc, dek. nadžpk. (P. Rogatec)	74	69
Sv. Ema. Plepelec Jož., žpk. (P. Pristava)	30	25
Sv. Florijan. Malajner Karel, župnik. (P. Rogatec)	28	18
Kostrivnica. Slavič J., žpk. (P. Podplati)	35	33
Sv. Križ tik Slatine. Korošec Franc, nadžupnik. (P. Rogaška Slatina)	152	200
Sv. Peter na Medvedovem selu. Pučnik Anton, župnik. (P. Podplati)	32	31
Sv. Rok ob Sotli. Veranič Anton, žpk. (P. Rogatec)	25	25
Stoprce. Širc Janko, žpk. (P. Rogatec)	50	43
Žetale. Lorber Jurij, org. (P. Žetale)	28	24

22. Dekanija Stari trg.

Stari trg. Jurko Iv., žpk. (P. Sl. Gradec)	105	101
Doliš. Ulšnik Martin, žpk. (P. Mislinje)	49	34

Odnos udov . 13.432 13.443

	1923	1924
Prenos udov	13.432	13.443
Št. Ilj pod Turjakom. Roškar Dav., župnik. (P. Mislinje)	81	72
Št. Jan. župni urad. (P. Meža)	9	15
Šmartin. Lenart Ivan, nadžpk. in dek. (P. Sl. Gradec)	57	57
Sv. Miklavž. Treiber Franc, župnik. (P. Sl. Gradec)	25	26
Pameče. Schiffrer Iv., prov. (P. Sl. Gradec)	44	23
Sv. Peter na Kronski gori. Lom Fr., župnik. (P. Meža ob Dravi)	24	18
Podgorje. Pečnik Fr., žpk. (P. Sl. Gradec)	27	18
Razbor. Kodrič Jož., žpk. (P. Sl. Gradec)	26	27
Sele. Meško Fr. Ks. žpk. (P. Sl. Gradec)	18	23
Slovenjgradec. Cizek Al., mest. žpk. (P. Sl. Gradec)	52	55
Sv. Vid nad Valdekom. Repolusk Fr., župnik. (P. Mislinje)	45	46

23. Dekanija Saleška dolina.

Škale. Rotner Iv., dekan. (P. Velenje)	160	100
Bele vode. Esenko Anton, kurat v p. (P. Šoštanj)	16	15
Št. Ilj pri Velenju. Schreiner Franc župnik (P. Velenje)	50	55
Št. Janž na Peči. Gosak Francšek župnik (P. Velenje)	2	30
Šmihel pri Šostanu. Atteneder Jož. upnik (P. Šoštanj)	8	20
Šmartin pri Saleku. Groblar Fr. Ks. provizor (P. Velenje)	78	65
Velenje. Posamezniki (P. Velenje)	—	1
Zavodnje. Rozman J., žpk. (P. Šoštanj)	19	19
Zgor. Ponikva. Goršek Ivan, župnik (P. Zalec)	57	57

24. Dekanija Smarje pri Jelšah.

Smarje. Bohanec Ivan, dekan. (P. Smarje pri Jelšah)	15	10
Dramlje. Sigi Jož., žpk. (P. Dramlje)	40	41
Sv. Jurij. Mikuš Val., žpk. (P. Sv. Jurij ob Južni železnici)	170	150
Kalobje. Švegelj P., župnik. (P. Sv. Jurij ob Južni železnici)	14	22
Ponikva. Kociper A., žpk. (P. Ponikva)	73	76
Sladka gora. Ivanc Ivan, župnik. (P. Smarje pri Jelšah)	30	25
Slivnica. Kozinc Janez, župnik. (P. Slivnica pri Celju)	19	22
Sv. Stefan. Močnik Franc, župnik. (P. Smarje pri Jelšah)	15	13
Sv. Vid pri Grobelnem. župni urad. (P. Grobelno)	32	23
Zibika. Jelšnik Ivan, žpk. (P. Pristava)	24	25
Zusem. Palir I., žpk. (P. Loka pri Zusmu)	19	10

25. Dekanija Velika Nedelja.

Ormož. Gliebe Andrej, dek. (P. Ormož)	102	102
Sv. Bolfenk. (P. Sv. Bolfenk p. Središču)	—	—
Sv. Lenart. Zadravec Peter, župnik. (P. Velika Nedelja)	34	42
Sv. Miklavž. Polak P. A., župnik. (P. Sv. Miklavž pri Ormožu)	100	110
Središče. Cajnkar J., žpk. (P. Središče)	115	124
Svetinje. Bratusek Franc, župnik. (P. Ivanjkovci)	80	70
Sv. Tomaž pri Ormožu. Zemljič Mat., župnik. (P. Sv. Tomaž pri Ormožu)	106	129
Velika Nedelja. Horvat Frid., župnik. (P. Velika Nedelja)	94	102

Odnos udov . 15.596 15.561

1923 1924
Prenos udov . 15.596 15.561

26. Dekanija Videm.

Brežice. Arlič Karel, mestni kaplan. (P. Brežice)	154	192
Artiče. Šribar Josip, župnik. (P. Artiče)	22	24
Bizeljsko. Musi A., katehet. (P. Bizeljsko)	69	84
Dobova. Pernat Ant., žpk. (P. Dobova)	41	40
Kapele. Kolenc Leop., žpk. (P. Dobova)	35	31
Koprivnica. Doberšek Franc, župnik. (P. Koprivnica pri Brežicah)	48	35
Pišeece. Toplak Franc, prov. (P. Pišeece)	83	91
Rajhenburg. Šlander Maks, kaplan. (P. Rajhenburg)	140	165
Sevnica. Mak Ivan, kaplan. (P. Sevnica)	112	98
Sromlje. Pečnak Jož., žpk. (P. Sromlje)	40	48
Videm. Medvešek Janez, žpk. (P. Videm)	84	84
Zabukovje. Eržen Anton. (P. Sevnica)	22	15
Zdole. Soba Alojzij, župnik. (P. Videm)	40	35

27. Dekanija Vuzenica.

Vuzenica. Pivec Štefan, dekan. (P. Vuzenica)	65	66
Sv. Anton. Šeško K., žpk. (P. Vuhred)	32	43
Sv. Primož na Pohorju. Dolinar Iv., župnik. (P. Vuzenica)	23	24
Ribnica. Fišer Andrej, žpk. (P. Ribnica)	90	90
Trbonje. Kogelnik Iv., žpk. (P. Vuzenica)	21	11
Vuhred. Hrašovec H., žpk. (P. Vuhred)	18	22

28. Dekanija Zavrče.

Zavrče. Podvinski Ant., dek. (P. Zavrče)	76	68
Sv. Andraž v Halozah. Škamlec O., župnik. (P. Sv. Andraž)	101	61
Sv. Barbara v Halozah. Vogrin Jan., župnik. (P. Sv. Barbara)	55	37
Sv. Trojica v Halozah. Mlakar Ivan, subsidijar. (P. Podlehnik)	50	53
Sv. Vid pri Ptuj. Presnik Jos., kapl. (P. Sv. Vid pri Ptuj)	92	78

Število udov . 17.109 17.056

3. Ljubljanska škofija.

1. Dekanija Cerknica.

Cerknica. Juvanec J., dek. (P. Cerknica)	148	124
Babno polje. Kanduš Franc, žup. upr. (P. Stari trg pri Rakeku)	38	41
Begunje pri Cerknici. Jezek Matej, župnik. (P. Begunje pri Cerknici)	127	108
Bloke. Švigelj Viktor, župnik. (P. Nova vas pri Rakeku)	84	71
Grahovo. Wester Alojzij, župnik. (P. Grahovo pri Cerknici)	74	72
Planina. Lovšin Ivan, žpk. (P. Planina pri Rakeku)	70	65
Stari trg. Demšar Ant., župni uprav. (P. Stari trg pri Rakeku)	157	166
Unec. Regen Jožef, župnik. (P. Rakek)	62	58
Št. Vid. Ponikvar Terezija. (P. Begunje pri Cerknici)	—	7

2. Dekanija Kamnik.

Kamnik. Primar Ivan, kapl. (P. Kamnik)	143	122
Dob. Rihar št., žpk. (P. Dob pri Domžalah)	111	98
Domžale. Bernik Fr., žpk. (P. Domžale)	93	101
Groblje. Misijonišče. (P. Domžale)	39	34
Homec. Mrkun Ant., žpk. (P. Radomlje)	85	82
Komenda. Bernik V., žpk. (P. Komenda)	106	101
Mekinje. Čadež Vikt., žpk. (P. Kamnik)	80	80

Odnos udov . 1417 1830

1923 1924
Prenos udov . 1417 1830

Mengeš. Kušar Franc, žpk. (P. Mengeš)	154	135
Motnik. Majdič Franc, žpk. (P. Motnik)	41	43
Nevlje. Rihar Leop., žpk. (P. Kamnik)	44	43
Radomlje. Košir J., žpk. (P. Radomlje)	—	28
Rova. Volc Josip, župnik. (P. Radomlje)	23	27
Sela. Tomažič Ivan, župnik. (P. Kamnik)	21	26
Spodnji Tuhinj. Opeka Ivan, župnik. (P. Šmartin v Tuhinju)	61	40
Stranje. Cegnar Josip, žpk. (P. Kamnik)	30	31
Špitališ. Mezeg Anton, žpk. (P. Motnik)	22	18
Tunice. Razboršek J., žpk. (P. Kamnik)	33	36
Vodice. Janc Peter, župnik. (P. Vodice)	118	122
Vranja peč. Filipič Janez, župnik. (P. Kamnik)	53	52
Zgornji Tuhinj. Štrukelj Ivan, župnik. (P. Šmartin v Tuhinju)	52	44

3. Dekanija Kočevje.

Kočevje. PlotKarel, kaplan. (P. Kočevje)	21	20
— Čitalnica. (P. Kočevje)	63	68
Banja Loka. Medved Anton, župnik. (P. Nova Sela pri Kočevju)	28	26
Fara pri Kostelu. Česašek Al., žpk. (P. Fara na Kranjskem)	67	54
Mozelj. Erker J., žpk. (P. Gorenji Mozelj)	1	1
Nemška Loka. Rogelj Jožef, župnik. (P. Nemška Loka)	5	3
Osilnica. Omahna J., žpk. (P. Osilnica)	16	26
Spodnji Log. Župni urad. (P. Kočevje)	4	4
Topla Reber. Skulj Franc, župni uprav. (P. Stari Log pri Kočevju)	1	1

4. Dekanija Kranj.

Kranj. Koblar Anton, dekan. (P. Kranj)	210	133
Besnica. Pokorn Fr. S., žpk. (P. Kranj)	38	37
Cerklje. Župni urad. (P. Cerklje)	136	133
Duplje. Žvan Franc, župnik. (P. Tržiš)	39	32
Gorišce. Zupanc Jernej, žpk. (P. Kranj)	43	44
Jezerško. Drunecy Janez, župnik. (P. Jezerško)	49	52
Sv. Jošt. Kokel Franc, ekpozit. (P. Kranj)	20	18
Kokra. Nemeč Anton, župnik. (P. Kokra)	17	13
Kovor. Rozman Jurij, župnik. (P. Tržiš)	29	31
Križ. Zabukovec Janez, žpk. (P. Tržiš)	146	141
Lom. Govekar Franc, župnik. (P. Tržiš)	32	32
Mavčiče. Marčič Val., žpk. (P. Smlednik)	50	72
Naklo. Ješe Jan., žpk. (P. Naklo)	75	86
Podbrezje. Vondrašek Vacl., župnik. (P. Podbrezje)	72	68
Preddvor. Lakmayer Fran, župnik. (P. Preddvor)	126	103
Predoslje. Zupanc Ign., žpk. (P. Kranj)	87	75
Olševke. Azman Š., žpk. vp. (P. Preddvor)	26	24
Smlednik. Žužek Fr., žpk. (P. Smlednik)	126	131
Šenturška gora. Ogrizek Jakob, žpk. (P. Cerklje pri Kranju)	19	12
Hrastje. Zbašnik Fr., žpk. vp. (P. Kranj)	22	19
Šenčur. Piber Ivan, župnik. (P. Šenčur)	80	70
Šmartin. Šarec Al., žpk. (P. Stražišče)	110	108
Trboje. Cuderman Ivan, župnik. (P. Smlednik)	31	32
Trstenik. Mikš Janez, žpk. (P. Kranj)	48	46
Tržiš. Škerbec Matija, žpk., (P. Tržiš)	190	194
Velesovo. Brešar Jožef, žpk. (P. Cerklje pri Kranju)	67	69
Voglje. Okorn Matija, benef. (P. Šenčur pri Kranju)	35	38
Zapogje. Koželj Frančišek, župnik. (P. Smlednik)	15	16

Odnos udov . 4213 4103

	1923	1924
Prenos udov . 4213 4103		
5. Dekanija Leskovec.		
Leskovec. Štrukelj Alojzij, kaplan. (P. Leskovec pri Krškem)	80	91
Boštanj. Rakovec E., žpk. (P. Boštanj)	39	35
Bučka. Župni urad. (P. Bučka)	32	27
Cerklje. Župni urad. (P. Krška vas)	48	43
Catež. Kreč Anton, žpk. (P. Brežice)	—	21
Sv. Duh. Župni urad. (P. Krško)	31	36
Št. Jernej. Lesjak Ant., žpk., kn. šk. duh. svetnik. (P. Št. Jernej)	48	49
Kostanjevica. Podbevšek Jernej, žpk. (P. Kostanjevica)	75	73
Sv. Križ. Zupanc Andrej, župnik. (P. Sv. Križ pri Kostanjevici)	56	49
Krško. Turšič Leopold, žpk. (P. Krško)	73	90
Raka. Škrjanc Martin, žpk. (P. Raka)	81	90
Studenec. Štrubelj Iv., žpk. (P. Sevnica)	15	15
Škocijan. Anžič Jož., žpk. (P. Škocijan)	39	48
Velika Dolina. Gnjezda Janez, žpk. (P. Jesenice na Dolenjskem)	20	14
6. Dekanija Litija.		
Šmartno. Rihar Mat., dek. (P. Šmartno pri Litiji)	112	103
Dobovec. Pogačar J., žpk. (P. Trbovlje)	20	26
Dole. Filler Vacl., žpk. (P. Dole pri Litiji)	26	23
Hotič. Hromec Ivan, župnik. (P. Litija)	6	6
Janče. Dobnikar Janez, žpk. (P. Litija)	20	19
Javorje. Javornik Tom., župni uprav. (P. Šmartno pri Litiji)	31	44
Št. Jurij pod Kumom. Vodopivec Iv., žpk. (P. Radeče pri Zidanem mostu)	30	40
Kresnice. Dolinar J., žpk. (P. Kresnice)	30	32
Št. Lambert. Cuderman Jožef, župnik. (P. Sava ob Južni železnici)	24	23
Litija. Kralj Franc, žpk. v p. (P. Litija)	110	85
Polšnik. Kovič Jern., župnik. (P. Sava)	30	16
Prežganje. Jarc Mart., žpk. (P. Litija)	29	28
Primskovo. Plešič A., žpk. (P. Šmartno pri Litiji)	29	33
Radeče. Lovšin Anton, žpk. (P. Radeče pri Zidanem mostu)	71	84
Sava. Širaj Andrej, župnik. (P. Sava)	22	16
Svibno. Koprivec Pet., žpk. (P. Radeče)	25	24
Štanga. Šinkaršič Anton, žpk. (P. Litija)	32	33
Zagorje. Židar Valentin, žpk. (P. Zagorje)	75	87
7. Dekanija Ljubljana.		
Ljubljana. Stolna župnija. Vindišar Ivan, stolni vikar	224	222
— Sv. Jakob. Barš Jan. Ev., m. župnik	283	262
— Sv. Peter. Petrič Janko, župnik	—	471
— Franč. župnija. Fabiani o. Placid	373	360
— Trnovo. Hostnik Anton, kaplan	245	254
— Urš. samostan. Cegnar Jan., spirit.	13	13
— Uprava blaznice in hiralnice	8	8
— Drž. bolnica. Šporn Janez, kurat	45	48
Posamezniki v Ljubljani	5	3
Spodnja Šiška. Jenko o. Ernest, franč. (P. Ljubljana)	206	198
Brezovica. Traven Št., kpl. (P. Brezovica)	80	85
Črnuče. Tomelj Anton, žpk. (P. Ježica)	104	105
Dev. Mar. v Polju. Müller Ivan, župnik	232	218
Dobrova. Hauptman Peter, župnik	80	79
Golo. Kunauer Janez, žpk. (P. Studenec)	11	3
Ig. Koechler Viktor, žpk. (P. Studenec)	82	56
Sv. Jakob ob Savi. Jemec Ant., žpk. (P. Dol pri Ljubljani)	65	65

Odnos udov . 7628 7959

	1923	1924
Prenos udov . 7628 7959		
Ježica. Košir Franc, župnik. (P. Ježica)	138	155
Sv. Katarina. Pavlin A., žpk. (P. Medvode)	17	18
Preska. Brenc Ivan, žpk. (P. Medvode)	33	27
Rudnik. Pfajfar Iv., žpk. (P. Ljubljana)	42	35
Sora. Kajdiž Valentin, žpk. (P. Medvode)	84	80
Sostro. Poljak M., žpk. (P. Dol. Hrušica)	128	113
Šmartin pod Šmarno goro. Lésar Janez, žpk. (P. Št. Vid nad Ljubljano)	84	88
Tomiselj. Zajc Fr., žpk. (P. Ig-Studenec)	31	32
Viš. Tavčar o. Teod., župni upr. (P. Viš)	275	285
Št. Vid nad Ljubljano. Zabret Val., žpk. in dek. (P. Št. Vid nad Ljubljano)	344	331
Zavod sv. Stanislava. Kržišnik Jož., gimn. prof. (P. Št. Vid nad Ljubljano)	75	76
Želimlje. Erjavec L., žpk. (P. Ig-Studenec)	26	29
8. Dekanija Loka.		
Stara Loka. Mrak M., dek. (P. Šk. Loka)	115	105
Bukovšica. Benedičič J., žpk. (P. Selca)	50	47
Davča. Potočnik Rud., eksp. (P. Železniki)	21	26
Dražgoše. Pfajfar A., žpk. (P. Železniki)	31	36
Javorje. Klopčič Jos., žpk. (P. Poljane)	43	40
Sv. Lenart. Langerholz J., žpk. (P. Selca)	46	40
Leskovicca. Kos M., žpk. (P. Gorenja vas)	42	34
Lučine. Rajčević Fr., žpk. (P. Gorenja vas)	31	32
Nova Oselica. Brecljnik Al., župni uprav. (P. Gorenja vas)	78	54
Poljane. Tavčar Mat., žpk. (P. Poljane)	165	165
Reteče. Meršolj J., žpk. (P. Škofja Loka)	69	66
Selca. Kepec Janez, župnik. (P. Selca)	127	141
Sorica. Mikuš Janez, žpk. (P. Sorica)	53	40
Stara Oselica. Soukup Ivan, župnik. (P. Gorenja vas)	56	39
Škofja Loka. Dr. Arnejc Janko, župnik. (P. Škofja Loka)	300	234
Trata. Brajec Jos., žpk. (P. Škofja Loka)	69	62
Zalilog. Hribar Ant., žpk. (P. Železniki)	35	31
Žabnica. Verce J., žpk. (P. Škofja Loka)	60	66
Železniki. Noč Iv., žpk. (P. Železniki)	75	70
Žiri. Logar Josip, župnik. (P. Žiri)	96	117
9. Dekanija Moravče.		
Moravče. Pfajfar Fr., kpl. (P. Moravče)	108	106
Vrhpolje. Jerše Val., eks. (P. Moravče)	30	23
Sv. Trojica. Hutter Alojzij, župnik v p. (P. Dob pri Domžalah)	28	28
Blagovica. Hartman Josip, župnik. (P. Lukovica)	40	35
Brdo. Slak Matija, župnik. (P. Lukovica)	64	56
Čemšenik. Dagarin Matej, župnik. (P. Medija-Izlake)	61	60
Cešnjice. Perko Pavel, žpk. (P. Šmartno v Tuhinju)	8	8
Dol. Kastelec M., žpk. (P. Dol p. Ljubljani)	98	87
Sv. gora. Župni urad. (P. Vače)	20	19
Št. Gotard. Šmid Fr., žpk. (P. Trojana)	42	46
Sv. Helena. Rihtaršič Janez, župnik. (P. Dol pri Ljubljani)	108	105
Ihan. Železný Alojzij, žpk. (P. Domžale)	60	56
Izlake. Župni urad. (P. Medija-Izlake)	51	50
Krašnja. Knol Ad., žpk. (P. Lukovica)	28	35
Sv. Križ. Umlauf Al., žpk. (P. Moravče)	—	5
Št. Ožbalt. Hartman J., žpk. (P. Trojana)	19	20
Peče. Borštnar Janko, žpk. (P. Moravče)	20	22
Sv. Planina. Župni urad. (P. Trbovlje II.)	3	3
Vače. Rihar Ivan, župnik. (P. Vače)	31	30
Št. Vid pri Lukovici. Koželj Jos., eksp. (P. Lukovica)	30	27
Zlato polje. Kranjc J., žpk. (P. Lukovica)	18	12

Odnos udov 11.329 11.505

Prenos udov 1923 1924
11.329 11.505

10. Dekanija Novo mesto.

Novo mesto. Sparhakl K., vik. (P. N. m.)	161	154
Bela cerkev. Omahen Ign., žpk. (P. B. c.)	31	25
Brunnice. Šesek Ivan, žpk. (P. Brunnice)	40	40
Mirna peč. Poje Jož., kpl. (P. Mirna peč)	87	87
Podgrad. Cesenj A., žpk. (P. Novo mesto)	30	18
Poljane. Lobe Janko, žpk. (P. Toplice)	—	3
Prečina. Šmidovnik A., žpk. (P. N. mesto)	52	50
Soteska. Volc Alojzij, žpk. (P. Toplice)	25	—
Stopiče. Žitnik Fr., žpk. (P. Novo mesto)	42	43
Št. Peter. Vovko Fr., žpk. (P. Sv. Peter pri Novem mestu)	60	66
Šmarjeta. Perko Iv., žpk. (P. Šmarjeta pri Novem mestu)	38	37
Šmihel. Gornik A., kpl. (P. Novo mesto)	144	130
Toplice. Erzar Franc, žpk. (P. Toplice)	48	41
Vavta vas. Bartel B., žpk. (P. Straža)	52	44
Gor. Šice. Zorec Fr., žpk. vp. (P. Toplice)	4	4
Kandija. Berlec Franc. (P. Novo mesto)	1	1

11. Dekanija Radoljica.

Breznica. Lavrič J., dek. (P. Žirovnica)	108	107
Begunje. Zevnik Mih., žpk. (P. Begunje)	52	57
Bled. Oblak Janez, župnik. (P. Bled)	130	133
Bohinjska Bela. Droic Martin, žpk. (P. Bohinjska Bela)	54	57
Bohinjska Bistrica. Krajec Andrej, župnik. (P. Boh. Bistrica)	90	105
Brezje. Resman o. Bonav. (P. Brezje)	57	66
Dobrava pri Kropi. Klavžar Janez, župnik. (P. Podnart)	52	55
Dovje. Aljaž Jakob, žpk. (P. Mojstrana)	73	73
Gorje. Knific Jož., žpk. (P. Gor. Gorje)	143	150
Jesenice. Kastelic Anton, župnik. (P. Jesenice na Gorenjskem)	201	193
Kamna gorica. Zorko Franc, župnik. (P. Kamna gorica)	77	70
Koprivnik. Sadar Ivan, župnik. (P. Bohinjska Bistrica)	50	57
Koroška Bela. Žbontar Matevž, žpk. (P. Javornik)	112	120
Kranjska gora. Čuk Karel, župnik. (P. Kranjska gora)	83	86
Sv. Križ. Kastelic Jožef, župni uprav. (P. Jesenice na Gorenjskem)	23	30
Kropa. Oblak Valentin, žpk. (P. Kropa)	63	58
Lesce. Avsec Franc, župnik. (P. Lesce)	53	48
Leše. Ahačič Matej, župnik. (P. Leše)	38	37
Ljubno. Juvan Franc, žpk. (P. Podnart)	35	37
Mošnje. Bleiweiß Fr., žpk. (P. Radoljica)	45	47
Ovsiše. Očepek Jožef, žpk. (P. Podnart)	12	19
Radoljica. Fatur J., žpk. (P. Radoljica)	95	95
Ráteče. Lavtizar Jos., žpk. (P. Kr. gora)	77	72
Ribno. Kramar Janez, župnik. (P. Bled)	70	70
Srednja vas. Golf Ant., žpk. (P. Sr. vas)	137	140
Zasip. Fertin Ignacij, župnik. (P. Bled)	45	46

12. Dekanija Ribnica.

Ribnica. Skubic Ant., dek. (P. Ribnica)	175	214
Dobrepolje. Ramoveš Andr., nadžpk., dub. svetn.; Martinčič Andrej, kaplan. (P. Videm pri Dobrepoljah)	86	76
Dolenja vas. Demšar J., kaplan. (P. Dolenja vas)	45	51
Draga. Lončar Franc, župnik. (P. Draga)	16	20
Gora. Žužek Karel, župnik. (P. Sodražica)	10	15
Sv. Gregor. Krumpetar Franc, župnik. (P. Ortnek)	65	58

Odnos udov 14.514 14.710

Prenos udov 1923 1924
14.514 14.710

Loški potok. Pravhar Jos., žpk. (P. L. p.)	151	163
Rob. Zabukovec T., žpk. (P. Vel. Lašče)	55	46
Sodražica. Traven Fr., žpk. (P. Sodr.)	102	102
Struge. Orehek And., župnik. (P. Videm pri Dobrepoljah)	34	39
Škocijan. Jereb Janez, žpk. (P. Turjak)	24	22
Turjak. Hiti Franc, župnik. (P. Turjak)	47	17
Vel. Lašče. Ramovš J., žpk. (P. V. Lašče)	94	104
Vel. Poljane. Kmet M., žpk. (P. Ortnek)	16	14

13. Dekanija Semič.

Metlika. Cerar Greg., proš. (P. Metlika)	136	145
Adlešiči. Tome Al., ž. upr. (P. Crnomelj)	16	24
Crnomelj. Bitnar Pavlin, žpk. (P. Crn.)	32	57
Dragatuš. Novak J., žpk. (P. Dragatuš)	23	28
Podzemelj. Jereb o. R., žpk. (P. Gradac)	32	24
Preloka. (P. Vinica)	—	—
Radovica. Novak M., žpk. (P. Metlika)	26	20
Semič. Grobljar o. Raf., žpk. (P. Semič)	92	—
Sinji vrh. Oberstar Ig., ž. upr. (P. Vinica)	9	—
Suhor. Pavlovič Jakob, dek. (P. Suhor)	23	23
Stari trg. Zupančič Fr., žpk. (P. Stari trg)	19	69
Vinica. Lekšan Ciril, ž. upr. (P. Vinica)	30	26

14. Dekanija Šmarije.

Šmarije. Pešec Fr., dek. (P. Šmarije-Sap)	94	87
Javor. Klinec J., žpk. (P. Dol. Hrušica)	9	10
Št. Jurij. Debelak J., žpk. (P. Grosuplje)	37	31
Kopanj. Kogovšek I., žpk. (P. Grosuplje)	27	25
Lipoglav. Pečarič Martin, župnik. (P. Šmarije-Sap)	16	15
Polica. Bambič J., žpk. (P. Višnja gora)	38	40
Št. Vid pri Stični. Hladnik Jan., žpk. (P. Št. Vid pri Stični)	154	198
Stična. Bolcar o. Bened., cist. (P. Stična)	101	126
Višnja gora. Texter K., žpk. (P. V. g.)	138	124
Žalina. Solar Josip, žpk. (P. Grosuplje)	46	44

15. Dekanija Trebnje.

Trebnje. Plantariš Jos., dek. (P. Trebnje)	78	78
Čatež. Povše H., žpk. (P. Velika Loka)	30	33
Št. Janž. Hönigman Franc, kaplan. (P. Št. Janž na Dolenjskem)	52	54
Št. Lovrenc. Oblak A., žpk. (P. Vel. Loka)	77	70
Mirna. Vrankar Josip, žpk. (P. Mirna)	52	45
Mokronog. Bukowitz Henrik, župnik. (P. Mokronog)	81	53
Sv. Križ. Gnidovec J., žpk. (P. Sv. Križ)	51	46
Št. Rupert. Natlačan Peter, župnik. (P. Št. Rupert na Dolenjskem)	106	90
Trebelno. Štrifot A., žpk. (P. Trebelno)	95	45
Sv. Trojica. Vidmar Fr., žpk. (P. Tržišče)	47	35

16. Dekanija Vrhnika.

Vrhnika. Kete J., žpk. dek. (P. Vrhnika)	335	340
Bevke. Poljšak Anton, kur. (P. Vrhnika)	39	39
Borovnica. Strajhar Iv., žpk. (P. Borovn.)	56	56
Črni vrh. Stanovnik Maks, župnik. (P. Polhov Gradec)	57	49
Horjulj. Nastran Fr., žpk. (P. Horjulj)	77	77
Hotédražica. Jarec Alojzij, župnik. (P. Hotédražica)	49	27
Št. Jošt. Nagode Josip, žpk. (P. Vrhnika)	46	48
Dol. Logatec. Remškar Val., župnik.	63	66
Gor. Logatec. Supin Karel, župn. uprav.	66	58
Podlipa. Šušteršič Fr., župni uprav. (P. Vrhnika)	12	16
Polhov Gradec. Zupančič Val., župnik.	118	120
Preserje. Perčič Mih., žpk. (P. Preserje)	47	37

Odnos udov 17.739 17.815

	1923	1924
Prenos udov	17.739	17.815
Rakitna. Zajc K., ž. upr. (P. Borovnica)	15	12
Rovte. Sušnik Matevž, žpk. (P. Rovte)	70	61
Vrh. Miglič Rado, župni upr. (P. Rovte)	22	35
Zaplana. Mihelič Iv., žpk. (P. Vrhnika)	37	28

17. Dekanija Žužemberk.

Žužemberk. Križman Andrej, kaplan. (P. Žužemberk)	105	99
Ajdovec. Žust Ign., žpk. (P. Žužemberk)	27	20
Ambrus. Zavbi Ivan, žpk. (P. Zagradec)	29	27
Dobrišč. Rebol Blaž, žpk. (P. Dobrišče)	59	63
Hinje. Porenta A., žpk. (P. Struge)	13	7
Krka. Vrhovec Franc, župnik. (P. Krka)	52	52
Sela. Podlipnik Jožef, žpk. (P. Zagradec)	13	15
Šmihel. Zalokar A., žpk. (P. Žužemberk)	6	9
Zagradec. Petrič Gabriel, župnik. (P. Zagradec-Fužine)	37	46

Skupaj udov 18.224 18.289

4. Ostale jugoslovanske škofije.

Škofija Krk. Krk. Lapanja Vekoslav, upravnik cernarnice. 15

Senjska škofija. Gerovo. Košir Ant., župni upr., 3 — Trsat. Franjev. samostan, 11. 1 + 13 = 14

Dalmatinske škofije. Ložišče. Krstinic Franjo, upr. župe, 3. — Rab. Petar Zahija, župnik, 1. 2 + 2 = 4

Zagrebska nadškofija. Zagreb. Slov. dekl. zveza, 8; posamezniki, 11. — Čakovec. O. Emil Šimic, franč., 10.

— Dugaresa. Ravšnik Matija, 13. — Otok na Dobri (p. Gornje Dobre). Obrstar Ign., župni upr., 1.

— Macinec. Tkalec Fr., žpk., 29. — Granešine (p. Sestete). Bučar Viktor, župnik, 1. — Goričan. Kristovič Josip, kaplan, 1. — Ivanec pri Varaždinu.

Kropec Štef., 1. — Sv. Ivan Zeleni. Kačecnik K., 1. — Koprivnica. Adamič Karlo, 1. — Magjarevo (p. Novi Marof). Mirth Ferd., učitelj, 4. — Molve.

Žnidariš Ter., učit., 1. — Mursko Središče. Levačič Ivan, zvonar, 18. — Širač. Kokot Adam, krojač, 1. — Rozgo (p. Kraljevec na Sutli). Štefančič Zvonimir, 1. — Strigova. Možar S., župnik, 10; Zadravec Fr., 13. — Varaždin. Franč. samostan, 50. — Varaždinske Toplice. Zadravec Alojzij, župnik, 3. 9 + 169 = 178

Somboteljska škofija (Jugoslavija). Kotoriba. Žlebnik Franjo, prog. mojster, 2. — Legrad. Sestra Venerada, 1. — Ruski Kerestur. Malacko Janko, 1. 4

Djakovska škofija. Cernik (p. Nova Gradiška). Župni ured, 2. — Osijek. O. Bon. Savec, kapuc., 17. — Vrdnik. Dolinar Al., 12. — Zemun. Vrečko Jak., insp. min., 1. 32

Bosenske škofije. Sarajevo. Dr. Ant. Kržišnik, 5; Vogrinec Franjo, 1. — Alipašin most. Paravan Franjo, nadest., 5. — Banja Luka. Sirotišče Marija Zvijezda, 5. — Bijeljina. Dura Cezner, župnik, 2. — Bosn. Gradiška. Dular Ter., vdova nadživinozdr., 2. — Dobo. Mauhar Anton, fin. pregl., 1. — Drvar. Krašovec Iv., 1. — Mostar. Fr. Rajko Šegula, 5; Škerl J., adm. poruč., 4. — Odžak. Mohorič Anto, žpk., 2. — Podlugovo (p. Visoko). Globanar Lamb., 4. — Tuzla. Jemc Anton, 1. — Prijedor. Motore Fr., 4. 1 + 41 = 42

Vojvodina. Novi Sad. Dr. Hočevar Janko, šef invalidskega odseka, 2. — Topolija. Živko Mihajlo, župnik, 1. 1 + 2 = 3

Srbija. Beograd. Jugosl. kat. akad. društvo, 1. — Kragujevac. Kolman Franc, kapetan, 1. — Niš. Hrđy Ferdinand, apost. adm., 4. 6

Število udov: 13 dosmrt., 285 letnih.

5. Italija.

Število udov: 93 dosmrt., 266 letnih.

6. Razni kraji.

Število udov: 3 dosmrt., 150 letnih.

7. Amerika.

Zedinjene države (U. S. A.).

California (Cal.). San Francisco. Mrs. Judnich Martin. — Crockett. Tomshich Jak., Mrs. Velikonja Sophie, Mrs. Smrekar Roza. 4

Colorado (Col.). Denver. Rev. Judnič J. (2 izt.), Krašovec Fl., Lavrič Louis, Campa Matt, Blatnik John. — Primero. Tomšič Jakob. — Pueblo. Mrs. Kocman Joe, Mrs. Pugej Joe, Novak Matt, Kralj Jos., Brajda Frank, Rupar Mihael, Adamich Ivana. 14

Connecticut (Ct.). Bridgeport. Rev. Golob M. J., župnik (10 izt.). 10

Illinois (Ill.). Chicago. Very Rev. Dr. Bren Hugo, O. F. M., prov. kom.; Rev. Zakrajšek Kazimir, O. F. M.; Malovič Jožefa, Knjigarna „Edinost“ (10 izt.), Glavach Andr., Prah John, Dreštik Joe, Darovič Al., Kremesec M., Kremesec J. — Cicero. Koren Mary. — Harvey. Rev. Plaznik John. — Joliet. Plut Aleš, Butala Kat., Skrinar Mar., Zlogar Frank, Russ Jos., Gregorič Matč, Judnič John. — North Chicago. Drašler Josip. — Springfield. Rev. Mažir Fr. — West Frankfort. Kukman Jerry, Ambros Frank, Goropevšek Frank, Besovšek Frank. — Waukegan. Ogrin Franci, Košir Andrew, Umek Mary. 1 + 36 = 37

Indiana (Ind.). East Chicago. Rev. Bahorič Fr., O. F. M.; Ronko John. — Elkhart. Trlep Antonija. — Indianapolis. Komlane Louis, Vidmar Mary, Flajs Mary, Hren Ana, Luzar Frank, Zevnik U., Rudman Ant., Gnader Fr., Vertačnik Fr., Cesnik Mart., Zupančič Avg., Savinar Jak., Maže Jož., Perkovo Jož., Maver L., Ursajnar N., Brišnik Ant., Cerkevnik omož. Sinkovič Iv., Radež F., Rosenstein Am., Pfeifer Mar., Mergole Jož. — Michigan City. Canjkar John in Ivana. 1 + 26 = 27

Kansas (Kan.). Cherokee. Linc Mary, Jager Iv. — Ellinwood. Rev. Podgoršek A. P., žpk. — Fredonia. Mrs. Bambich J. — Frontenac. Terlep A., Kocman L. — Kansas City. Rev. Perše John, Urič Ana, Zagar Blaž, Šterk Peter. 1 + 9 = 10

Michigan (Mich.). Calumet. Likovich Matt. — Detroit. Škrjanc Mary. — Houghton. Rev. Rezek A. J. — Manistique. Schwab Ana. — Wakefield. Pogorelec Matt (7 izt.). 11

Minnesota (Minn.). Elk River. Rev. Trobec Jos. — Eveleth. Rev. Leskovec Ant. (3 izt.), Kastelec John, Kržišnik Luka, Mrs. Maly Eliz., Oven Josip. — Faribault. Rev. Vilman Ant. — Granite. Zgajnar Jos., Skraba Pet., Novak Mart., Balič Ig., Starc Ant., Flek Ig., Novak Mary. — Hibbing. Zajec Joseph, Strojnan John, Strojnan Ant., Petrič Ant., Arko John. — Hopper. Preshern Mary. — Mound. Rev. Jager Fr. — New Duluth. Skull John, Blatnik M., Antonovič A., Skull N. — Rice. Rev. Trobec John. — St. Michaels. Rev. Mikš Ant. — St. Paul. Right Rev. Msgr. Ogulin Anton, Very Rev. Seliškar John D. D., Solnce Loni. — Tower. Rev. Ferjančič Jos., Brula Jan., Brula Jos., Brajo Vlad., Gornik Ant., Gornik Fr., Kastelic Franč., Oblak Jos., Mesojedec Ljud., Nemanich George, Pavlič Jak., Fortun Anton, Stjepan Ant., Schweiger Fr., Vesel Matt, Zalar Jos., Zobec Hel., Žnidariš Jos., Ahčin Štef., Eršul Jos., Koski Jos., Korelec Ig., Mušič Mike. 55

Montana (Mont.). Anaconda. Miller Angela. — St. Louis. Papič Marko, S. J. 1 + 1 = 2

New Jersey (N. J.). Clifton. Rev. P. Anzelm Murn, žpk.; Rel. Šval Fr. Humil, O. F. M. 2

New York (N. Y.). Brooklyn. Rev. Petrič P. Kornelij, O. F. M. (3 izt.); Anžlovar Ant., Beljan Ant., Cvetkovič Iv., Češark Al., Čik Mar., Felicijan J., Hodnik

Jož., Kerkovič Než., Kollander Avg., Lustik Kar., Maček Ivan, Mertel Hinko, Mikluš Krist. Vida, Muhvič Mar., Murn Mart., Murnik Fr., Nakrst P., Rom Kat., Rozman Mar., Rupe Ver., Starin Ant., Skrabe Jož., Schneller Kat., Vesel Iv., Zakrajšek Leo, Žagar Fr. — Haverstraw Rev. Blaznik Leo A., Blaznik Erna, Danič Mary, Avguštin Mary. — Little Falls. Petkovšek Jenny. — New York. (Sv. Ciril in Metod.) Rev. *Snoj Benigen*, Rev. Knobler Jeronim, br. Somrak Akurzij, O. F. M.; III. red sv. Frančiška, Društvo najsv. Imena. Društvo kršč. mater, Marij. družba, Abe Ivana, Arčul Ter., Capuder Jak., Cerar Mary, Crnkovič Urš., Cagran Matej, Češko Katy, Dečman Fanny, Dolar Jož., Gosar Jak., Grašek Fr., Grintal Alojz., Habjan Iv., Habjan Stef., Holešek John, Hren Andr., Hribar John, Hude Ig., Jakopič Avg., Jazbec Mary, Jeglič John, Jerman Fr., Kavčič Avg., Kobilica Mary, Kočar Mary, Končan Metod, Kosirnik Avg., Kralj Angela, Mahkota Mary, Martinec Anton, Muhvič Peter, Mrčun Jožef, Nachtigal John, Ogrinec Pavel, Ovca Ivana, Ovca Vinc., Pavli Frances, Pavlič Katinka, Pavlič Val., Petek Peter, Pirc Jožef, Pogačar Frank, Potočnik Frank, Rantuša Matej, Remec Cilka, Ručigaj Minca, Rožič Alojz., Selak Frank, Tomec Mary, Tolazzi Ana, Ulčar Ivanka, Valetič G., Velepč Angela, Verderber Mary, Vidic Ant., Vilar Mary, Weith Josie, Zabret Minka, Zebec Matilda, Zorman John, Žagar Ivana. — (50. cesta.) Rev. Petričak P. Irenej, hrv. župnik; Rel. Jagodič Fr. Fidelis, O. F. M. 1 + 103 = 104

Ohio (O.). Barberton. Beg Frank, Arko Al., Lekšan Jož., Kaserman Jak., Kranc Ant., Ujšič John, Branski Ana, Petrič Mar., Dorniš Urš., Rataj John. — Bridgeport. Z druž.: Hočevar Mihael, Hočevar Ant., Hočevar Andr., Hoge Peter, Bende Rikard, Berus John, Berus Anton., Avsec Frank, Gregorič Frank, Kocijančič Jos., Longar John, Ocvirk Ant., Simončič Jos., Sustaršič Louis, Smrekar John, Sterk John; Longar Jos., Potočar Ter., Mirtič Frank. — Cleveland. Rev. Oman John, Rev. Bombach Ant. L., Mrs. Ivančič Fr., Meserko Avg., Smrekar Mary, Zrimšek Jos., Kužnik Frank, Perko Dam., Strkel Mary, Stopar Fr., Juh John, Papež Mary, Zele Ana, Filipovič Mary, Gorenc Louis, Gliha Anton, Blatnik Mary, Kern John, Suštaršič John, Vencel Fr., Štepič Josipina, Lindič Josipina, Valenčič Anton, Bokar Frances, Globokar Ant., Smrekar Fr., Hočevar Charles, Tomazin Ant., Jerič Jos., Lipoglavšek Al., Miller Jos., Godec Frank, Glivar Jos., Gliha Frank, Evans John, Fink Jos., Fortuna Ana B., Winter John, Rogel John, Trček John, Urbančič Rosie, Anžlin Mih., Petrič Franca, Stampfel G., Grdina Ant., Sedenik Val., Knaus Jern., *Karlinger Karel.* — Girard. Dolinar Val. — Lorain. Zaletel Josip. — Warren. Racher Rosie. — Youngstown. Volk Peter. 1 + 80 = 81

Pennsylvania (Pa.). Bridgeville. Rev. Moder Albin F. (6 izt.), Drnovšek Luka, Krek John, Kopač Fl., Vehar Frank, Sourich Frank, Rajner Martin st. — Etna. Škof J., Kireta Ana. — Forest City. Šivic John, Ponikvar Jožef, Milavec Frank, Gerčman Ana, Zedar Mary, Švigel Mary, Kavčič K., Korče L., Peterka J., Turk Mat., Molek J., Osolin J., L. Stermole D. S. — Horning. Jevnikar Mart. — Johnstown. Tomec Andrew, Mikuš Fr., Hribar John, Pečjak Berta, Pešič Mary, Ključar Ter., Strle Mary, Rovar Mary, Gunda A. — Leckrone. Rev. Blažič John. — Pittsburgh. Golobič John, Rev. Škur Jos., Želko John, Golobič J., Golob John, Golob Jožefa, Matičič Mar., Valenčič Jož., Cvetič Fr., Šepec Mih., Vardijan J., Stempahar Ana, Sute Mat., Golobič Fr., Mravinc M., Kompere Al., Berdik M., Bojanc J., Šumič G., Henrihar Al., Fabec A., Jakša A., Cerar John, Krotec Jož., Flajnik Ana, Bubaš George, Dolmovič Jožef, Bohor Jožef, Mravinec John, Ivanič Mat., Frankovič Mat., Simčič Peter, Zajc Frank, Bašel John, Veselič Jož., Pull Frank, Vidina Mih., Tomec

Jožefina, Fortuna Jožefina, Berkopec Frank, Balkovec Peter, Žugel Mih., Jazbinšek Rozi, Smolkovič Justina, Kralj John, Gašperič John, Flajnik John, Polakovič Jožef, Zumiš Helena, Veselič George, Habjan Anton, Dekleva Anton, Čudvat John, Gorup Peter, Cestnik Alojz, Krulc Jernej, Nemanjič Anton, Rihtaršič Mat., Baša Frank, Johovič Tom., Pavlešič George, Stajdohar John, Brijanovič George, Lokar Jožef, Gašperič Frank, Čadonič Marija, Jaketič Mihael, Pesetič Frank, Vidina Matija, Kapela Nikolaj, Miroslavič Frank, Čadonič Fr., Ivanušič Jožef, Galetič Katar., Žigon Ana, Žigon John, Tomec Viljem, Starešinič Nikolaj, Starešinič George, Križnik John, Antolga Martin, Bukovinski John, Jaketič Marija, Cemas Peter, Batkovec Jožef, Brožič Frančiška, Valenčič Frančiška, Kogovšek Konrad, Bašel Jožef, Smerdel John, Oblak Stefan, Pikel Matevž, Pavlakovič Jož., Bohorič Jož., Stegenc Frank, Janežič Rud., Penko Anton, Počekaj Ant., Srncar Ludovik, Porer Marija, Žugelj Matija, Flajnik Frank, Gorišek Neža, Mikotič Rudolf, Fabec Frank, Fabec John, Tičar Jožef, Rabič Katarina, Kiren Matevž, Zelnikar Anton, Sprohar Ant., Pecman Ivana, Balkovec J., Zbašnjik Ant., Krašel Ana, Čadonič Jos., Jaketič Ana, Brikič Jožef, Beljan Jos. — Steelton. Rev. Gladek Luka (5 izt.); Rev. Širca Ambrož, O. F. M.; Benkovič J., Hren Ant., Petrič Mart., Petrašič J. st., Zlogar A., Nemeth Mart., Kostelc Ant., Petrašič J. ml., Mohar Gr., Zlogar M., Papič A., Tkalčič Stef., Bratina Ant., Slovenske sestre sv. Frančiška. — Straban. Pelhan John. 178

Washington (Wash.). Enumclaw. Verhovnik N. — Puvallup. Malnerič Matt. — Tacoma. Bratovich Matt, Evansich Mary, Slosar Ivana, Šurina Ivana, Stunf Mary, Šurina Mary, Udovih Jož., Hrvatin Ant., Tudor John, Udovih John, Klarich Jož., Šurina John, Iskra Anton, Udovih Anton, Malovich John. 17
West Virginia (W. Va.). Meridan. Tekavec M. 1
Wisconsin (Wisc.). Milwaukee. Jenko J., Pesich A., Mnskatevc Ciril, Kluper N. (Mar.). — Sheboygan. Kržišnik Mary. — Tioga. Toleny Mary, Perušek L. 7
Wyoming (Wyo.). Rock Springs. Rev. Schifferer Anthony (5 izt.). 5

Število udov: 6 dosmrt., 559 letnih.

Argentinija.

Parana. Rev. *Pausich Francisco A.*, kanonik. 1
Število udov: 1 dosmrt., — letnih.

Brazilija.

Nuporanga. Dernovšek Anton, Železnikar Fr., Ambrož Janez. 3

Rio de Janeiro. Turk Francisco. 1

Število udov: — dosmrt., 4 letni.

3. Afrika.

Aleksandrija. Čs. solske sestre, P. Schifferer Br., *Glešič Frančiška* (3318), *Oijan Hortenzija* (3314), Zibilšč Ivan, Zibilšč Vlado, Zajc Franjo, Uršič Alojzija, Simčič Franč., Pregelj Roza, Krajnc Ema, Leban Zofija, Novak Marija, Sinigelj Pepina, Stanta Frančiška, Tušar Marija, Podberšič Mar., Kulot Karmela, Gregorič Mar., Bizač Pavlina, Komel Frančiška, Pastel Rozal., Stegenšek Nežika, Furlan Terezija, Vrtovec Amalija, Mele Uršula, Debevšek Helena, Levišek Leopolda, Čuk Bernarda, Gruntar Mar., Devetak Ivana, Debelak družina, Dinarič Amal., Bajc Mar., Pertot Fani, Lavrin Anton., Pojanec Mar., Izobraž. društvo katol. Slovence (3 izt.). 2 + 38 = 40
Cairo. Stanet p. Evgen, kurat; *Koban Lovrenc* (2091), Cotič Ivan, Mozetič Franc, Gabrijelčič Franč., Glavanis Mar., Heinricher Mar., kanonik Fani, Sulič Pepina, Susič Pavla, Valenčak Marija, Zwölf Terezija, Slovensko društvo (3 izt.). 1 + 14 = 15

Število udov: 3 dosmrt., 55 letnih.

Imenik novih dosmrtnih udov.

Do konca junija 1924 sta vstopila kot dosmrtnika sledeča
čl. uda in pristopnino vplačala v „Matico“:

3342. Zorinc Slavko, Reberca	300 Din
3343. Živko Mihajlo, žpk. v Topolji, Vojvodina 100 „	
Skupaj	400 Din

Imenik umrlih dosmrtnih udov.

Naznanili so se nam naslednji dosmrtniki, ki so zaspali
v Gospodu ter se pripravljajo v molitve in blag spomin:

838. Barborič Jožef (1891), Šmarjeta in Dolenskem.
839. Čik Karel (1426), župnik v p., Ljubljana, Sv. Jakob.
840. Florjančič Ivan (1824), kaplan, Raka.
841. Haller Jakob (1123), sluga, Celovec.
842. Krašovec Valentin (1163), Vogrče.
843. Krauer Lenart (715), Marija Devica v Puščavi.
844. Malec Franc (1725), Sv. Martin na Ponikvi.
845. Mraz Ivan (1695), Bizeljsko.
846. Ozmec Jožef (1187), dekan, Ljutomer.
847. Petelinšek Franc (1124), usmiljen brat, Celje.
848. Stanovšek Leopold (1037), Črna.
849. Steržaj Fr. Ks. (2090), župnik, Koprivnik.
850. Stelcar Jožef (2821), Sv. Anton v Slov. goricah.

Pregled čl. udov Družbe sv. Mohorja.

Škofije in dežele	Šteje udov				
	do- smrt.	letnih	vkup	od lanskega leta	
				+ več	- manj
Krška škofija	103	3.066	3.169	217	—
Lavantinska škof. s Prekm. in Mež. dol.	552	16.504	17.056	—	25
Ljubljanska škofija z Jez.	687	17.602	18.289	65	—
Ostale jugosl. škof.	13	285	298	298	—
Italija	93	266	359	—	4220
Razni kraji	3	150	153	—	202
Amerika	7	563	570	12	—
Afrika	3	52	55	—	5
Skupaj	1461	38.488	39.949	592	4.452
				—	3860

Dosmrtnih udov izkazujemo samo toliko, kolikor
jih je naročilo letošnje knjige. — Družba je vobče na-
predovala za 360 udov. Izkazani primanjkljaj je šteti
na rovaš Goričanom, ki so ustanovili svojo Mohorjevo
družbo.

Glasnik Družbe sv. Mohorja.

Odborove seje. Odbor je imel v preteklem po-
slovnem letu štiri glavne seje: dve na Prevaljah, po
eno v Mariboru in Ljubljani. Več sej zaradi od-
daljenosti več odbornikov ni bilo mogoče imeti.
Bilo pa je mnogo posvetovanj ožjega odbora (pred-
sednik, ravnatelj, urednik in še po eden ali dva
odbornika), ki je predlagal svoje načrte celot-
nemu odboru. Razen tega pa je uredništvo pova-
bilo na skupni posvet več književnikov in znan-
stvenikov, ki so prvovrstni delavci na prosvetnem
polju, in jim je obrazložilo dosednji načrt za iz-
dajo družbenih knjig. Ta načrt (nadaljevanje Grud-
nove zgodovine po dr. Malu, knjiga o življenju
[biologija] od dr. Breclja, slovensko-nemški slovar,
prirejen po dr. Glonarju, Naše nebo od dr. Kni-
fica itd.) je ta literarni svet odobril in nasveto-
val za bodoče sledeča važna dela: Za dosedanje
Zgodovino slovenskega naroda stvarno kazalo. Ko
bo izšla še ostala zgodovina, naj izide zemljepis

vse slovenske zemlje — bogato ilustriran. Po tej
zgodovini naj bi se pripravljalo takoj izdanie
Občne zgodovine, ki pa naj bi bila pisana živahno
z vidika razvoja, morda v štirih delih: Azija, Grška
in Rim. Srednji vek, Novi vek. Misli pa je treba že
sedaj na leksikon — stvarni slovar — za preprosto
ljudstvo po ruskih in francoskih vzorcih. Ta zbor
je tudi opozarjal, naj bi bil Koledar v barvah, naj
bi imel tehtnejšo vsebino, da bi bil nekaka čitanka
ljudske univerze. — Odbor je na vse te nasvete
pristal in tudi že začel iskati delavcev, da v do-
glednem času ta načrt izvrši. Uredništvo pa vse
udeležnike zahvaljuje in bo sklicalo še ponovno
take seje, da stvarna ocena odpravi vse, kar je sla-
bega, in rodi za naš narod to, česar za svojo pro-
sveto najbolj potrebuje. Omenjamo še, da je odbor
že načeloma sklenil preseliti tiskarno v kako mesto
in je čas odvisen le še od priličnega nakupa stavb-
nega zemljišča ali pripravnega poslopja za tiskarno.

Račun za leto 1923.

Dohodki:	Din
1. Letnina 42.143 udov po Din 15—	632.145—
2. Doplačilo dosmrtnikov	11.855-50
3. Dosmrtnina	2.927—
4. Oglasi	27.235—
5. Molitvenik	83.367—
6. Saldo	137.411—
	<hr/>
	894.940-50

Stroški:	Din
1. Dosmrtnina v Matico	2.927—
2. Nagrade pisateljem	17.280—
3. Klišej in podobe	4.753—
4. Papir za družbene knjige	335.072—
5. Stavek in tisk družbenih knjig	345.338—
6. Knjižovoško delo družbenih knjig	161.150—
7. Tiskarna in uradni prostori	570—
8. Tiskovine	3.850-50
9. Uprava	24.000—
	<hr/>
	894.940-50

Primanjkljaj (saldo) Din 137.411— se bode pokrili z dohodki zaloge in tiskarne.
Matica je znašala 31. decembra leta 1922 Din 33.319-80
Leta 1923 ji je prirastlo po dosmrtnini » 2.927—

Skupno matično premoženje je znašalo dne 31. decembra 1923 Din 36.246-80
ter je naloženo v družbenih hišah v Celovcu, ki se pa v sedanjih razmerah obre-
stujejo komaj za vzdrževanje poslopij.

Knjige za leto 1924.

1. Koledar za navadno leto 1925. Kakor smo obljubili, ima Koledar nove, izvirne risbe, ki jih je izvršila akad. slikarica Helena Vurnik, razporedbo besedila in črke pa je določil prof. vseuč. arhitekt J. Vurnik. O risbah nam pač ni treba razlagati, ko zaglavje vsakega meseca govori tako jasno, da mora biti vesel izobraženec in preprost človek. Glede člankov smo se ravnali po navstu premnogih znanstvenikov, češ, Koledar naj bi bil vsakoletna čitanka ljudske visoke šole. Največ bodo ti članki pač koristili, če jih predavatelji po društvi izberejo za vsebino govorov, jih seveda še razdrobe, potem pa poslušavce nanje opozorijo.

2. Slovenske Večernice, 77. zvezek: Carski sel, II. del. O tem smo dobili toliko pohval, da vemo, kako zelo smo z njim našim članom ustregli. Pisali so nam zlasti naši moške, ki so to pot kot vojni ujetniki sami napravili, in so trdili, da so prebrali povest v duško — in niso prej odložili knjige. To pa so nam očitali: zakaj nismo izdali vsega takoj? Kako radi, ko bi bilo to z gospodarskega stališča mogoče.

3. Travnništvo, spisal inž. Jakob Turk, prvi snopič. To je strokovno delo moža, ki je posvetil skoro vse svoje moči proučevanju te stroke, vodil premnogo poskusov za izboljšanje naših travnikov in vse bogate izkušnje zbral v knjigo. Knjiga je bogata podob. Vsak posestnik jo skrbno shrani!

4. Apostoli Gospodovi, spisal dr. Jož. Lesar. I. del: Sv. Peter in Pavel. Tudi to knjigo krasita dve sliki Helene Vurnik: sv. Peter z mrežo, sv. Pavel kot govornik narodom. Upamo, da bo tudi to tako tehtno in umerjeno zgrajeno delo našim članom všeč.

Za Travnništvo in Apostole je napravil na ovitka lesoreze akad. slikar Jakac.

5. Za doplačilo dobe člani še krasno premišljivalno knjigo: Trije temeljni nauki duhovnega življenja. Knjiga ima dodan molitvenik.

Mohorjev dar za leto 1925. Člani dobe:

1. Koledar za leto 1926. Opozarjamo, da imamo zagotovljeno za Koledar razpravo: O davkih izpod peresa finančnega delegata dr. K. Šavnika, Fr. Erjavca pa pripravlja silno zanimivi pregled: Kako smo organizirani, in sicer za prav vse slovenske organizacije: verske, prosvetne, zadržne, politične itd. — Kdor želi Koledar vezan, doplača 8 Din.

2. Večernice, 78. zvezek, prineso povest: V graščinskem jarmu, spisal Fr. Jaklič. Povest se godi pred 1848. letom v dobi tlačanstva, je živahno in napeto pisana in odkriva trpljenje našega kmeta pred osvobojenjem. Vrši se na lgu, na Golem in na Turjaku. — Tudi Večernice se lahko dobijo vezane, za kar se doplača 6 Din.

3. Travnništva drugi (zadnji) snopič. Ta knjiga je še veliko bolj zanimiva, ker je prav za vsakega posestnika poučna. Pisatelj govori o deteljiskih, umetnih travnikih, o zboljšanju in o obdelovanju travnikov, o mešanica za nasev travnikov in o gnojilih. Ta strokovna knjiga je prva te vrste, ki je izšla med nami.

4. Apostoli Gospodovi, II. del. V tem delu bo opisano delovanje in trpljenje evangelistov ter ostalih apostolov. Ta knjiga je za nadomestek življenja svetnikov. Dr. Zoretu se zdravje ni zboljšalo. Odbor je poskrbel za drugega pisatelja, ki kmalu začne to delo nadaljevati.

5. Poljudna kemija. To delo prof. Penoga je s sodelovanjem prof. dr. Ratajca pripravljeno, da izide kot knjiga za doplačilo. Stala bo broširana 9 Din, vezana 14 Din. Ker so se mnogi zglasili, da žele knjigo čimprej, zato jo je odbor sklenil izdati zlasti za tiste, ki se zanjo zanimajo. Knjiga bo obsegala poljudno obdelana vsa vprašanja iz kemije, ki jih mora vedeti in razumeti vsak napreden kmetovalec.

6. Solnce in senca, spisal p. Angelik dr. Tominc. Pisatelj odgovarja mirno in stvarno na mnoge napade, ki izvirajo navadno iz nevednosti, včasih tudi iz hudobije, na verske resnice in sveto cerkev. Napadi so nabrani iz knjig in časnikov zadnjih let. Ker se po njih mnogo ljudi zavaja v zmoti, je dolžnost Družbe, da oskrbi stvarno pojasnilo. Za zgled navajamo samo par očitkov: »Vera je pravljica«, »Katoličani tudi greše — torej je vera zanič«, »Čudeži so nemogoči«, »Post je nemoderen«, »Vstajenje je bajka«, »Cerkev je mrtva roka« itd. Že ti naslovi povedo, kako bo knjiga zanimiva in za sedanjo dobo potrebna, ko si marsikdo na spretno zavite in potrjene očitke glede vere ne ve dati pojasnila. Tudi to knjigo dobijo člani za doplačilo: broš. za 12 Din, vez. za 17 Din.

Sotrudnikom. Nekje se je odboru očitalo, kakor da ne bi hotel plačati izvirne povesti in da zato sega po prevodih. Ta očitek je nestvaren. Odbor je zato priobčil Carskega sla, ko ni bilo mogoče dobiti nobene pripravne izvirne ljudske povesti. Kako je trda za povesti, ki bi ustrezale širokim slojem, ve očitkar sam. Zato se obračamo do naših pisateljev, naj pišejo za Družbo, ki bo dobre spise rada nagradila bolje kot druga založništva.

Poverjenikom. Srčna hvala za trud, ki ga imate za Družbo. Hvaležni vam bomo, če javljate želje in nasvete svojih članov. Odbor bo po možnosti vse uvaževal. Priporočamo vam »Mohorjevo knjižnico«, da nanjo opozarjate, posebno pa še družinski list »Mladiko«, ki naj bi bil v vsaki hiši. Ljudstvo hoče danes brati. Preskrbimo mu dobrega čtiva!

Letnina za leto 1925 je — kakor lani — 20 Din, in sicer za vsako posamezno osebo ali ustanovo. — Domsrtnina znaša 300 Din za vsako osebo, za župnijske ali šolske knjižnice in društva (hiše ali cele družine se ne sprejemajo za domsrtno ude). Domsrtniki z izplačano domsrtnino do 50 kron (do št. 3220) naj doplačajo 12 Din, z domsrtnino 80 kron (št. 3221—3275) naj doplačajo 11 Din, z domsrtnino 200 kron (št. 3276—3317) 10 Din, z domsrtnino 400 kron (št. 3318—3331) 7 Din, z domsrtnino 900 kron (od št. 3332 naprej) 3 Din, ali pa naj zvišajo domsrtnino do sedanjih 300 Din. — Za ude v inozemstvu znaša poštnina in odpravnina 9 Din; ako želijo prejeti knjige po pošti, plačajo 29 Din. — Za Ameriko znaša letnina 1 dolar, domsrtnina 15 dolarjev, doplačilo za domsrtnike 60 centov; veznina za Koledar 40 centov, za Večernice 30 centov; doplačilo za »Poljudno kemijo« broš. 45 centov, vez. 70 centov, za knjigo »Solnce in senca« broš. 60 centov, vez. 85 centov.

Opomba. Glede nabiranja in vpisovanja prosimo: Gospodje poverjeniki naj začno z nabiranjem naročnikov takoj, ko dobe knjige. Koncem februarja 1925 naj bi bilo končano, da ne bo imela Družba škode ob natisku knjig zaradi silno draga papirja. Pri naknadni priglasitvi velja knjižotrška cena. Vpisovalne pole in članarino naj odpošljejo na naslov: Družba sv. Mohorja, Prevalje. (Glej zadnjo stran Koledarjevih platnic!)

Družbe sv. Mohorja postave in vodila.

(Izvlaček.)

§ 1. Namen Družbe sv. Mohorja je: Vzgajati slovensko ljudstvo v smislu katoliških prosvetnih načel, podpirati pobožno, lepo obnašanje in ohranjati katoliško vero. V ta namen se bodo izdajale in razširjale med Slovenci dobre katoliške knjige.

§ 2. Kako kdo vstopi in se sprejme v to družbo? V to bratovščino sme vstopiti vsak katoliški kristjan, moški in ženske, vsakega stanu in vsake starosti, da le more in hoče spolnovati družbene dolžnosti.

§ 3. Dolžnosti družnikov: a) Družnik naj vsak dan moli en »Oče naš«, eno »Češčeno Marijo« in zraven naj pristavi besede: »Sveti Mohor, prosí Boga za nas!« To naj odmoli v namen, da se katoliška vera ohrani in razširja, posebno med slovenskim ljudstvom. Udje duhovniki naj poleg tega še, ako je mogoče, dne 12. julija, na praznik sv. Mohorja, mašujejo za vse žive in umrle družnike. — b) Vsak družnik plača od odbora določeno udnino.

§ 4. Koristi družnikov: 1. Vsak družnik, ako vestno spolnuje pogoje, prejme odpustke, ki so jih sv. Oče Pij IX. podelili s pismom dne 18. maja 1860 in so ti-le: a) Popolni odpustek na dan vstopa v bratovščino pod navadnimi pogoji. — b) Popolni odpustek na smrtno uro članu, ki prejme sv. zakramente ali, če jih ne more, vsaj skesano izreče ali v srcu vzdihne ime »Jezus«. — c) Popolni odpustek članu, ki prejme sv. zakramente na dan sv. Mohorja, če ta dan ali vsaj v osmini obiše bratovsko ali vsaj župno-cerkev in tam pobožno moli za slogo med krščanskimi vladarji, za pokončanje krivih ver in za povišanje sv. katoliške cerkve. — d) Odpustek sedem let in dve sto osemdeset dni (sedemkrat štirideset dni) štirikrat vsako leto, ako družnik kak delavnik ali kako nedeljo obiše bratovsko cerkev, če te ni, kako drugo od škofa potrjeno cerkev, in pobožno moli v zgoraj navedeni namen. — e) Odpustek šestdeset dni, kolikorkrat je družnik pri sv. maši ali pri drugem cerkvenem opravilu v bratovski cerkvi ali kapeli pričujoč, ali pa kolikorkrat pobožno spremlja od škofa potrjeno procesijo ali presv. Rešnje Telo, naj se že okoli nosi v procesiji ali nese bolniku na dom, ali pa, če tega storiti ne

more, vsaj ko zasliši zvon, odmoli en »Oče naš« in »Češčeno Marijo« za rajne družnike, ali pa slednjič opravi katero si bodi dobro delo krščanske ljubezni. Vsi ti odpustki se morejo po priprošnji darovati tudi za verne duše v vicah.

2. Vsak dan se daruje ena sv. maša za družbene ude, in sicer za žive in mrtve družbenike. Vsak družnik je posebno deležen vseh molitev in daritev sv. maš, ki se opravljajo v namen družbe.

3. Od vseh knjig, ki jih izda družba za družbenike, dobi vsak družnik za svoje plačilo po en izvod. Kdor pa plača dvojno ali trojno udnino, dobi po dvoje ali troje izvodov itd.

4. Vsak družnik ima pravico priporočevati družbenemu odboru spise, ki se mu za slovensko ljudstvo zdijo potrebni ali koristni.

§ 5. Vodstvo družbe. a) Kot cerkvena družba krške škofije stoji ta družba pod pokroviteljstvom knezoškofa krškega in pod vodstvom od ravno tega knezoškofa potrjenega odbora. Odpadle ali umrle odbornike voli družbeni odbor po kooptaciji. — b) Po župnijah so poverjeniki Družbe sv. Mohorja v prvi vrsti župniki, oziroma njihovi namestniki. Le-ti nabirajo ude, prejemajo udnino in delijo družnikom družbene knjige. V slučaju potrebe naprosi odbor drugega poverjenika.

§ 6. Družbena opravila bodo oskrbovali odborniki, ki pa morajo biti dosmrtni ali pa vsaj letni udje. Sklepali bodo z navadno večino glasov. Eden izmed njih je družbeni vodja, eden namestnik vodje in družbeni blagajnik, eden nadzornik matičnega premoženja in pregledovalec družbenih računov, eden pa urednik družbenih spisov in družbeni tajnik.

§ 7. Ako bi se Družba iz kakega posebnega vzroka razdružila — vendar morata v to dovoliti vsaj dve tretjini živih dosmrtnih družnikov —, ima vsak živi dosmrtni ud pravico do vložene plačila; kaj se pa ima z ostalim družbenim imetjem zgoditi, rzsodi po glasovih dveh tretjin vseh živih dosmrtnih družnikov z visokim zavetnikom družbeni odbor.

Ta vodila se smejo prenarediti le po dogovoru in dovoljenju dveh tretjin vseh živih dosmrtnih družnikov.

Odbor Družbe sv. Mohorja:

Dr. Fran Cukala, duh. svetnik, dekan v Guštanju, predsednik.

Andrej Truppe, duh. svetnik, kn. šk. tajnik v Celovcu, njega namestnik.

Josip Zeichen, duh. svetnik, ravnatelj tiskarne in družbeni blagajnik.

Dr. Janko Brejc, odvetnik v Ljubljani.

Dr. Lambert Ehrlich, univ. prof. v Ljubljani.

Janez Hutter, duh. svetnik, profesor v p.

Dr. Franc Kotnik, gimn. profesor v Ptujju.

Msgr. Val. Podgorc, profesor pri uršulinkah v Celovcu.

Janez Vidovic, stolni školastik v Celovcu.

Urednik družbenih knjig:

F. S. Finžgar v Ljubljani, Trnovo.

Sejmi.

V Sloveniji.

Dnevi pomenijo vobče letne in živinske sejme. — Pri okrajnih glavarstvih, ki so zaznamovana z zvezdico *, je opomniti sledeče: Ako pade sejm na nedeljo ali zapovedan praznik, se vrši sledeči delavnik; dnevi v oklepajih () pomenijo sejme samo za blago.

Okrajno glavarstvo Brežice.*

Brežice. 14. febr., poned. po sv. Florijanu, 13. junija, 10. avg., 6. novembra, sobota pred božičem; vsako soboto prašičji sejm. — Dobje. Soboto pred belo ned., 16. julija, sredo pred praznikom Imena Mar., 25. nov. — Dobova. 31. jan., 26. marca, 25. apr., 10. jul., 13. sept., 9. dec. — Golobinjek. 14. septembra. — Kapela. 17. jan., 10. marca, 17. aprila, 7. junija, 17. avg., 17. sept. — Koprivnica. 25. jan., 10. apr., 28. okt. — Kozje. 24. febr., 26. apr., 13. jun., 25. julija. — Lesično. Poned. po vseh svetih. — Pilštanj. 9. febr., 8. marca, 16. maja, 9. jun., poned. po Rokovem, 29. sept. — Pišce. 19. febr., 2. marca, 28. aprila, 8. julija, 1. avgusta, 6. okt., 3. novembra. — Planina. 11. januarja, 1. marca, 12. maja, 15. jun., 12. jul., sobota pred ang. ned., 15. okt., 3. dec. — Podčetrtak. 17. marca, veliki terek, 10. avgusta, 21. novembra. — Pódsreda. 24. jun., 21. sept., 18. okt., 19. novembra. — Rajhenburg. 29. januarja, veliki četrtek, ponedeljek pred bink., dan po sv. Petru in Pavlu, 26. avgusta, 10. okt. — Sevnica. 14. febr., poned. po tihi ned., 3. sredo po vel. noči, 22. junija, 16. avg., 21. okt., 6. decembra. — Sv. Gora pri Pódsredi. Soboto pred tiho nedeljo, bink. soboto. — Sv. Gora pri Sv. Petru. 4. avg., 7. sept. — Sv. Filip v Veračah. 14. jan., 22. febr., 1. maja, 25. maja, 17. julija, 29. avg., 16. okt. — Sv. Miklavž v Polju. 8. maja, 6. dec. — Sv. Peter. 5. februarja, 6. marca, 21. okt., 13. dec. — Videm. 21. jan., 20. febr., 1. aprila, 21. maja, 3. avg., 26. okt., 16. dec. — Zabukovje. 3. aprila, 18. julija, 20. sept., 6. nov. (vsi za živino). — Zagorje. 31. jul. — Zdole. 15. marca, 24. apr., 15. jul., 15. sept. — Žigarski vrh. 21. marca, 13. jun., 1. sept.

Okrajno glavarstvo Celje.*

Dobrna. Ponedeljek po svečnici, kvat. četr. v sept., 6. decembra. — Dramlje. 2. aprila, 22. oktobra. — Frankolovo. 17. marca, 24. sept. — Sv. Jurij ob južni železn. 2. jan., 10. febr., 12. marca, 23. aprila, 4. maja, poned. po letnih in jes. kvatrach, 23. jun., 12. avgusta, 28. okt., 19. nov., 10. dec. — Sv. Lovrenc pri Prožinu. Poned. po ang. ned., soboto po brez. spoč. Dev. Mar. — Nova cerkev. Poned. po sv. Treh kraljih, četrtek po vel. noči, poned. po Telovem, 6. nov. — Sv. Ožbolt. 21. marca. — Petrovče. 17. jan., 4. marca, 2. julija, 14. sept. — Svetina. Poned. po Mar. Snežni, 25. maja. — Tebarje. 21. jan., 22. febr., dan po ozn. Marijinem, 26. jul., 12. okt., 19. dec. — Velika Pirešica (Pernov). 21. marca. — Vojnik. Poned. pred svečn., poned. po beli ned., 16. maja, 4. julija, 7. sept., 18. oktobra. — Zalec. 14. febr., 13. junija, 25. jul., 29. avg., 4. oktobra, 13. dec. — Gornji grad. (Tiha ned.), 4. maja, 28. okt. — Ljubao. 19. marca, 1. maja, 24. jun., 26. avg., 19. nov. — Luče. 25. maja. — Mozirje. 22. jan., 24. apr., bink. terek, 15. jun., 16. avg., poned. pred malo Gosp., 18. okt. — Rečica. 17. marca, 6. nov. — Laško. 24. febr., vel. četr., bink. terek, 24. junija, 24. avgusta, 21. sept., 11. nov., 21. decembra. — Dol. 10. marca, 25. aprila, 31. jul., 3. okt. — Jurklošter. 1. febr., 1. jul., 4. okt., 13. dec. — Sv. Jedert. 21. marca, 7. sept. — Loka pri Zid. mostu. 3. maja, 22. maja, četrtek po Telovem, 5. avg., poned. po ned. Im. Mar. — Trbovlje. 3. febr., 17. marca, 18. okt., 5. dec. — Smarje pri Jelšah. Poned. po sv. Treh kraljih, 20. marca, 3. poned. po vel. noči, 21. jun., 17. avg., poned. po Im. Mar., 4. dec. — Sv. Ema.

Terek po bink., dan sv. Lukeža. — Lemberg. Poned. po sredpostni sredi, cvetni petek, 12. maja, sredo pred Telovim, poned. po sv. Urhu, 5. avg., 25. okt., 25. nov., — Loka pri Žusmu. 13. apr., 20. julija, 25. avgusta, 12. sept. — Ponikva. 14. febr., četrți poned. po vel. noči, soboto pred sv. Martinom; živ. sejmi: 27. junija, 1. avg., prvo sredo po roženvski nedelji. — Pristava. Terek po bink., 15. junija, 8. julija, 17. oktobra. — Slivnica. 19. maja, 25. julija, 4. okt. — Tinsko. Tretji poned. po bink., 2. jul., poned. po ang. ned. — Zibika. 20. marca, poned. po ang. ned. — Vransko. 3. marca drugo sredo po veliki noči, 29. septembra, 15. novembra. — Braslovče. Poned. pred sv. Matijem, cvetni petek, poned. pred sv. Matevžem, poned. pred sv. Martinom. — Sv. Jurij pod Taborom. 29. januarja, 10. marca, 25. aprila, 21. novembra.

Okrajno glavarstvo Črnomelj.

Črnomelj. Prvi četrtek v mesecih jan., febr., maj, avgust in september veliki sejmi za blago in živino; ako je ta dan praznik, se vrši sejm na drugi četrtek. Terek po 1., 2., 3. in 4. kvat. nedelji, terek po cvetni nedelji, terek po vel. noči, terek po sv. Petru in Pavlu, terek po sv. Simonu in Judi. Vsak četrtek sejm za prašičke. — Metlika. Terek po sv. Treh kraljih, terek po svečnici, terek po sv. Jožefu, terek po beli nedelji, terek po bink., terek po sv. Marjeti, terek po vel. Gosp., terek po sv. Mihaelu, terek po sv. Martinu, terek po sv. Miklavžu. Vsak ponedeljek za prašičke. — Planina. 1. maja, poned. po ang. ned. — Semič. 14. febr., 26. apr., 15. jun., 24. julija, 12. okt. — Stari trg pri Poljanah. 18. marca, 13. jun. — Vinica. Poned. po Izpreobr. Pavla, poned. po tihi ned., poned. pred bink., poned. po sveti Marjeti, poned. po Mar. Imenu, poned. po 4. oktobru.

Okrajno glavarstvo Kamnik.

Kamnik. 20. januarja, 12. marca, 9. junija, 24. avg., 15. okt., 4. dec. — Dob. 14. febr., 15. junija, 10. avg., 28. decembra. — Domžale. 4. jan., 4. maja, 26. julija, 25. nov. — Gor. Tuhinj. 20. febr., 3. marca, 3. aprila, 12. julija, 21. sept. — Krašnja. 5. avg., 21. dec. — Lukovica. 3. februarja, 26. marca, 27. aprila, 9. sept., 18. okt. — Mengeš. 9. februarja, 6. marca, 25. maja, 5. julija, 29. sept., 6. nov., 13. dec. — Moravče. Dan sv. Matija, velik ponedeljek, 16. maja, 21. junija, terek po sv. Jerneju, 11. nov. — Motnik. 12. febr., tretji poned. v postu, 22. apr., 2. jun., sredo po roženv. ned. — Skaručina. 15. apr., 1. sept., 28. okt. — St. Gotard pri Trojani. Petek pred cvetno nedeljo, 5. maja, 25. maja, 2. julija, 11. novembra.

Okrajno glavarstvo Kočevje.

Kočevje. 20. jan., 20. marca, 4. maja, 15. junija, 25. jul., 24. avg., 16. okt., 30. nov., 31. decembra. — Dolenja vas. 14. febr., 30. maja, 5. julija, 4. sept. — Kočevska Reka. 16. maja, 2. jul. — Koprivnik. 12. maja, 20. julija. — Loški potok. 3. febr., 4. aprila, 7. junija, poned. po mali Gosp. — Mala gora. 5. aprila, 25. maja, 1. jun., 30. jun. — Mozelj. 25. apr., 20. maja, 28. jun. — Ribnica. 2. jan., velik poned., 24. jun., poned. po 2. avg., 21. sept. — Sodražica. Četr. pred sv. Gregorjem, četr. pred sv. Jan. Nep., četr. pred sv. Terezijo. — Stari log. 13. jul. — Trava. 1. maja, poned. po 4. jul., 10. avg. — Turjak. 12. marca, 30. nov. — Velika Slevica. 27. aprila. V slučaju nedelje se vrši sejm v soboto. — Velike Lašče. Poned. pred sv. Matijem, četr. pred bink., 21. jun., 9. sept., 6. nov. — Velike Poljane.* 10. aprila, 10. okt. — Videm (Dobrepolje). 17. jan., 1. maja, 31. avg., 5. dec. — Vrhovec. Četrți poned. po vel. noči, 5. avg. — Zdenska vas. Poned. po tihi ned., 13. jun., 17. jul., sredo po roženv. nedelji.

Okrajno glavarstvo Konjice.*

Konjice. 5. jan., 9. febr., 1. marca, veliki četrtek, križ sredo, 24. jun., 31. julija, 31. avg., poned. po Mih., 4. novembra, 3. decembra. — Vitanje. Sredpostno sredo, 25. maja, 20. julija, 14. sept., 2. nov., 27. decembra. — Oplotnica. 3. marca (sv. Kunigunda), 25. aprila (sv. Marka), 15. junija (sv. Vid), 16. julija, 16. avgusta (sv. Rok), 16. oktobra, 11. nov. (sv. Martin). — Loče. 24. febr., poned. po tihi ned., binkoštni torek, 13. jun., 13. jul., 15. oktobra, 25. nov. — Zreče. 30. jun., poned. po ang. nedelji. — Živinski sejmi v Ločah in Zrečah se začasno ne vrše zaradi prepričlega prigona, deloma pa sejmišča niso v stanju, da bi se mogli sejmi vršiti.

Okrajno glavarstvo Kranj.

Kranj. Prvi ponedeljek v mesecih maj, sept., okt., nov., dec. letni sejmi za živino in blago in vsak poned. tedenski sejmi za živino in blago. — Cerklje. 17. jan. (sv. Anton), petek pred cvetno nedeljo, 16. avgusta, 21. okt. letni sejmi za živino in blago. — Jezero. Prvi ponedeljek po mali Gosp. — Hotemaže. Petek pred cvetno nedeljo, 13. junija. — Hotavlje. 25. aprila, 16. avg. — Poljane. 5. maja, 18. okt. — Škofja Loka. 3. febr., 17. marca, 24. apr., 24. jun., 16. avg., 29. sept., 25. nov.; ako je ta dan nedelja ali preddan praznik, se vrši sejm poprej v soboto ozir. v petek. — Tržiš. 18. febr., 16. maja, poned. pred vneboh.; (pri Sv. Trojici) ponedeljek pred Telovim, 23. jun., 26. jul., 30. sept. — Železniki. 17. januarja, torek po veliki noči, 10. avg., 30. novembra. — Jezero, Hotemaže, Hotovlje, Poljane, Škofja Loka, Tržiš in Železniki nimajo živinskih sejmov, oziroma se ne vrše.

Okrajno glavarstvo Krško.

Krško. 3. februarja, 18. marca, 4. maja, 4. julija, 25. novembra, soboto pred ang. nedeljo, poned. po sv. Lukežu. — Boštanj. Prvo soboto v postu, 31. maja, soboto po sv. Urhu, torek pred poviš. sv. križa. — Brunik. Petek pred cvetno nedeljo, 13. junija. — Bučka. 24. febr., 25. apr., poned. pred 24. jun., poned. pred 24. sept., 11. nov. — Bušča vas. Tokrek po beli nedelji, torek po bink., 9. sept., 12. nov. — Drnovo. 12. marca, 24. jun., 29. sept. — Kostanjevica. 17. jan., 31. maja, poned. po tihi nedelji, poned. po sv. Jakobu, poned. po sv. Mihaelu, kvat. poned. v dec. — Leskovec. Ponedeljek pred sv. Jurijem, 26. julija, 14. avgusta. — Mokronog. 28. okt., 9. dec., soboto pred tiho nedeljo, soboto po Srcu Jez., soboto pred sv. Jernejem. tretjo soboto v sept. — Radeče. 25. jan., 19. apr., 28. jun., 9. avg., 1. sept., 11. okt., 27. dec., prvi poned. v postu, poned. po sv. Martinu (11. nov.). — Slanč vrh. Poned. po sv. Urhu. — Studenec. 31. marca, 16. maja, 8. avg. — Škocijan. Vsak kvat. četrtek, 15. aprila, 15. julija. — Št. Jernej. 12. aprila, 24. avg., četrtek po svečnici, ponedeljek po sv. Trojici, poned. po vernih dušah. — Št. Janž. Prvi kvatni torek, poned. po 24. jun., tretji kvatni torek. — Topolovec. Binkoštni torek, 7. sept. — Trebelno. Soboto po vel. noči. — Vel. Cirkn. Prvi petek v postu, sredo pred binkoštni. — Vesela gora. 12. marca, 27. aprila, 27. oktobra, četrtek pred bink., soboto pred 8. sept.

Okrajno glavarstvo Litija.

Litija. Poned. po sredp. ned., 4. maja, poned. po Telovem, poned. po sv. Mihaelu, poned. po sv. Miklavžu. — Brezovo. Četrtek po vel. noči, soboto po sv. Urhu, četrtek po mali Gosp. — Kotredež. 17. jan., 12. marca, dan sv. Jošta. — Krka. Poned. po sv. Treh kraljih, 1. marca, 16. maja, 5. avg. — Mišji dol. 13. dec. — Podbukovje. Poned. po beli ned., 27. sept. — Polšnik. Ponedeljek po sv. Urhu. — Radohova vas. 2. jan., pustni ponedeljek,

torek po bink., 18. okt. — Šmartno pri Litiji. Torek po 14. febr., poned. po 25. jul., torek po 8. sept., poned. po 11. novembu. — St. Lambert. 14. febr., 22. maja, 17. septembra. — Št. Vid pri Zatičini. Sredo po vel. noči, 15. junija, poned. po mali Gosp., drugi poned. po sv. Mihaelu. — Tirna. 1. maja, 9. jun., 9. jul. — Vače. Poned. po beli ned., torek po sv. Trojici, 16. avgusta, 30. nov. — Veliki Gaber. 4. julija, 26. avgusta (za blago in živino). — Višnja gora. 21. jan., poned. pred pustno nedeljo, ponedeljek po prvi, drugi in tretji kvatni nedelji, ponedeljek po cvetni ned., 24. junija, 26. julija, 1. septembra, ponedeljek po vseh svetih, ponedeljek pred četrto kvatno nedeljo. — Zagorje. 9. februarja, četrtek pred cvetno nedeljo, 12. maja, 30. junija, 29. avgusta, 3. novembra, 31. decembra. — Štišna. Veliki četrtek, ponedeljek po vnebohodu, 20. avgusta, 25. novembra. — Žubina. Dan sv. Matija in 21. oktobra.

Mesto in okrajno glavarstvo Ljubljana.

Ljubljana (mesto). Vsako prvo in tretjo sredo vsakega meseca sejm za živino; če je v sredo praznik, se vrši sejm dan poprej; vsako sredo in soboto tržni dan. — Dolsko. Ponedeljek po tihi ned., 21. oktobra (sv. Uršula). — Grosuplje. 25. apr., 29. septembra. — Horjulj. 26. marca, 12. jul., torek po roženv. ned. — Ig. 27. febr., 20. marca, poned. po beli ned., četrtek po bink., 10. avgusta, 11. nov. — Smarje. Torek po sv. Florijanu, 16. avg. — Vrhnika. Prvi poned. v postu, torek po veliki noči, ponedeljek pred vneboh., poned. pred Telovim, 25. julija, 6. nov., 27. dec.

Okrajno glavarstvo Ljutomer.*

Ljutomer. Vsak kvatni torek, torek po veliki noči. — Oven. 7. septembra. — Sv. Križ. Poned. po tihi nedelji, 3. maja, 26. julija, 6. nov. — Mala Nedelja. Četrtek pred nedeljo presv. Trojice, 21. okt. — Veržej. 6. maja, 29. sept., 30. nov. — Sv. Jurij ob Ščavnici. 3. februarja, 25. apr., 21. nov. — Sv. Duh. 24. avgusta, 13. decembra. — Negova. (8. septembra). — Sv. Peter, 17. jan., (29. junija), 30. jun., 21. sept.

Okrajno glavarstvo Logatec.

Cerknica. Dan sv. Matija, poned. po sredp. nedelji, 26. julija, 2. nov. — Dol. Logatec. 3. jan., 12. marca, 24. okt. — Gor. Logatec. 7. febr. za živino in blago, dan po vneboh., poned. po roženv. ned., 13. dec. — Grahovo. 9. febr., 22. marca, 17. aprila, 15. nov. — Hotedršica. 5. apr., 21. novembra. — Lož. 15. marca, 10. maja, 4. junija, 16. avg., 28. okt. — Nova vas na Blokah. 1. marca, 24. maja, 22. avg., 29. septembra. — Planina. Dan sv. Jurija, 13. julija, 16. avg., 30. nov. — Rakek. 30. jan., 2. apr., 30. junija, 16. sept. — Rovte. 14. marca, 24. junija, 10. avg., 29. sept. — Sv. Helena v Rovtah. Ponedeljek po tihi nedelji, torek po roženv. ned. — Št. Vid na Blokah. Ponedeljek po sv. Gregorju, poned. po sv. Vidu, ponedeljek po sv. Jerneju. — Unec. Dan sv. Antona, prvi poned. marca. — Vrh. Poned. po 3. ned. po vel. noči, 27. julija, 9. sept. — Žerovnica. Poned. po sv. Treh kraljih, 14. febr., sredo pred bink., 15. dec. (vsi za živino). — Ziri. Sredp. sredo, sredo po vel. noči, 13. jun., 4. jul., 21. okt.

Mesto in okrajno glavarstvo Maribor.*

Maribor (mesto). Vsak drugi in četrsti torek v mesecu sejm za vse vrste domačih živali (konj, goved, ovac in koz); če je v torek praznik, se vrši živinski sejm dan poprej. Vsak petek sejm za prašiče; če je v petek praznik, se vrši svinjski sejm dan poprej. Vsako sredo in soboto tržni dan za vse kmetijske pridelke in suho robo, kramarje itd. — Slovenska Bistrica. 24. febr., veliki petek, 4. maja, 4. junija, 25. julija

24. avgusta, 14. sept., 28. oktobra, 21. nov. — Poljčane. Poned. po kvat. nedelji v postu, poned. po vnebohodu, 29. avg., 15. nov. — Sp. Poljskava. 3. febr., 10. marca, 30. junija, prvi poned. po 3. avg., 9. sept. — Sv. Lenart v Slov. goricah. 20. jan., poned. po beli ned., 19. maja, 24. junija, 2. avg., 4. okt., 6. nov. — Fram. 26. jul., 21. septembra.

Okrajno glavarstvo Murska Sobota.

Murska Sobota. Poned. pred pustno nedeljo, drugi poned. pred vel. nočjo, četrti ponedeljek po vel. noči, 24. jun., 24. avg., 15. okt., 6. dec. — Beltinci. 20. jan., 24. (prest. 1. 25.) febr., 25. aprila, 27. jun., 15. julija, 5. nov. — Bogojina. 19. maja, 4. sept. — Črenšovci. Poned. po 3. maju, poned. po 14. sept. — Dobrovnik. Poned. po Telovem, 25. jul. — Dolnja Lendava. 25. jan., četrtek po 3. postni nedelji, veliki četrtek, poned. po binkoštih, 28. jul., 28. avg., 28. okt., četrtek pred bož.; vsak terek svinjski sejm in za drobnico. Ako pade veliki sejm na terek, potem se vrši svinjski sejm naslednji dan. — Dokležovje. 18. junija, 21. avg. — Hodoš. 10. marca, 5. julija, 19. avgusta, 5. oktobra. — Križevci. 16. apr., 4. jun. — Prosenjakovi. 15. marca, 16. jun., 2. sept., 28. novembra. — Puconci. 28. maja, 10. julija, 10. sept., 10. nov. — Rakičan. 26. marca, terek pred bink., 2. jul., 16. avg., 8. okt. — Turnišče. Četrtek pred cvet. ned., drugi ponedeljek po vel. noči, četrtek pred bink., 12. jun., četrtek pred vel. Gosp., 2. dan po mali Gosp., 4. okt.; vsak četrtek svinjski sejm in za drobnico. Ako pade veliki sejm na četrtek, potem se vrši svinjski sejm naslednji dan.

Okrajno glavarstvo Novo mesto.

Novo mesto. Prvi ponedeljek vsakega meseca sejm za živino; vsak poned. (ako praznik, sledeči delavnik) sejm za prašiče; terek po sv. Antonu, terek pred sv. Jurijem, terek po sv. Jerneju, terek po sv. Lukežu, prvi terek v adv. — Kandija. Četrtek po 15. vsakega meseca, oziroma 15., ako četrtek in delavnik. — Črmošnjice. 12. marca, 24. junija, 9. sept. — Lukovk. 16. maja, poned. po sv. Jakobu. — Mirna. 24. junija, 2. nov. — Mirna peč. Poned. po sv. Jožefu, 31. maja, 30. junija, 29. sept., 29. dec. — Smuk. 10. marca. — Sv. Lovrenc. 10. avg., 23. nov. — Toplica. Četrtek po sv. Matiju, četrtek po sv. Florijanu, 27. jul., 14. avg., četrtek po roženv. nedelji. — Trebnje. 13. jun., 13. jul., 16. avg. — Vel. Brusnice. Delavnik pred sv. Jožefom, sobota pred kvat. nedeljo v sept. (za živino). — Velika Loka. 12. maja, 25. julija. — Zagradec. Soboto po veliki noči, 7. sept. — Žužemberk. 3. febr., 17. marca, dan sv. Jurija, dan po vnebohodu, 9. jun., 14. julija, 9. avgusta, 14. sept., 28. oktobra, 6. decembra.

Okrajno glavarstvo Prevalje.

Prevalje. Četrtek pred sv. Urbanom (25. maja), četrtek po sv. Jeronimu (30. sept.): letna in živinska sejma. — Guštanj. 17. jan. (sv. Anton) in na tiho ned. sejma lokalnega pomena ob priliki cerkvenega opravila; 24. aprila (sv. Jurij) živinski sejm; 24. junija, 18. okt. in 25. nov. (sv. Katarina) letni sejmi. — Črna. Poned. po sv. Florijanu, god sv. Ožbalta (5. avgusta); god sv. Uršule: letni in živinski sejmi; če je kateri teh dni nedelja ali praznik, se vrši sejm sledeči delavnik. — Dravograd. 20. marca, 9. maja, 15. jun., 2. avg., 21. sept., 3. novembra: vsi živinski sejmi. — Kotlje. 25. maja (sv. Urban) in 13. julija živinska sejma.

Mesto in okrajno glavarstvo Ptuj.*

Ptuj (mesto). Živinski sejmi: za konje in rogato živino vsak prvi in tretji terek v mesecu, za parkljarje vsako sredo; tržni dan je vsak petek; letni kramarski sejmi se vrše: 23. aprila, 5. avgusta, 25. novembra.

— Sv. Andraž v Slov. goricah. 13. junija, 30. nov. — Ptujška gora. 18. marca, veliki terek, soboto pred Križ. nedeljo ali pa soboto po veliki noči, 2. julija, 14. avgusta. — Sv. Lovrenc na Dr. polju. 12. marca, 27. jun., 10. avg., 29. sept. — Sv. Lovrenc v Slov. gor. Sredo pred vneboh., 31. julija, soboto pred roženv. nedeljo. — Sv. Bolfenk, obč. Trnovska vas. 30. jun., 2. sept. — Sv. Urban. 25. maja, 25. julija. — Breg pri Ptuj. Drugi ponedeljek v maju, 6. jun., drugi poned. v juliju, 26. avgusta, drugi ponedelj. v septembru. — Ormož. Cvetni petek, poned. po Jakobovem (25. jul.), na Martinovo (11. nov.), vsak prvi poned. v mesecih jan., febr., marec, maj, junij, julij, sept., okt., dec. (ako pade na enega teh poned. praznik, se vrši sejm na drugi ponedeljek), svinjski sejmi vsak terek v tednu. — Sv. Tomaž. 21. junija, 29. avgusta, 28. okt., 3. dec. — Rogatec. 24. febr., 21. marca, poned. po beli nedelji, poned. pred vneboh., 25. maja, 12. julija, 24. avgusta, 14. sept., 30. nov. — Kostrivnica. 10. marca, 25. apr., 15. junija, ponedeljek pred sv. Jakobom, sobota pred roženv. nedeljo.

Okrajno glavarstvo Radoljica.

Radoljica. 12. marca, dan sv. Jurija, terek po Bink., (26. jul.), 28. okt., 13. dec. — Bitnje. 26. julija. — Bohinjska Bistrica. 1. maja, (24. junija), 18. okt., (6. dec.) — Jesenice. 4. maja, 22. julija, prvi ponedeljek oktobra, 2. nov. — Kamua gorica. 10. avgusta, 4. dec. — Kranjska gora. Prvi terek po veliki noči, drugo ned. okt. — Kropa. 12. julija, 6. nov. — Lesce. Dan sv. Matija, terek po vel. noči, 29. sept., 21. oktobra. — Mojstrana. 23. novembra. — Podkoren. Drugo nedeljo oktobra. — Rateče. Četrto nedeljo oktobra. — Spodnje Gorje. Petek pred cvetno ned., 11. nov. (sv. Martina dan). — Žirovnica. Poned. po sv. Treh kraljih, 14. februarja, sredo pred bink.

Okrajno glavarstvo Slovenjgradec.*

Slovenjgradec. Živinski in kramarski sejmi: 25. jan. (spreobr. Pavla), 12. maja (sv. Pankracij), 10. avg. (sv. Lovrenc), 19. nov. (sv. Elizabeta); samo živinski sejmi so: vsako drugo soboto v postu ter vsak prvi ponedeljek v sept. in oktobru. — Marenberk. Četrtri poned. po božiču, 1. marca, poned. pred cvetno nedeljo, bink. terek, 21. junija, 31. julija, 29. sept., 11. nov. — Muta. 1. maja, 17. jul., 29. avg., 28. okt. — Remšnik. 2. julija, 24. sept. — Ribnica. 10. aprila, poned. po 24. jun., ponedeljek po 21. okt. — Št. Ilj pod Turjakom. 20. apr., 2. jul., soboto pred ang. nedeljo. — Sv. Lenart pri Št. Ilju pod Turj. Pustni ponedeljek, 1. jun., 15. okt. — Št. Ilj pri Velenju. Poned. po tihi ned., 4. avgusta, 1. sept. — Št. Janž pri Dravogradu. 15. apr., 13. junija, poned. po Im. Marije. — Šoštanj. Četrtek pred pustom, velikon. terek, 22. jun., 12. jul., 29. septembra, poned. pred sv. Katarino. — Velenje. Četrtek po pepelnici, 1. maja, poned. pred binkošti, 18. julija, 24. avg., 24. okt. — Vuzenica. Prva sobota v postu, 25. apr., 4. jul., 16. avg., 6. dec. — Vuhred. 10. marca, 4. sept.

Medjimurje (kotorska oblast Čakovec).

Čakovec. Cvet. poned., 29. jun., 3. avg., 25. nov. — Draškovec. Sreda po Jurjevem, 7. in 16. avg., 11. nov. — Kotoriba. 9. marca, 27. jun., 30. sept., 30. nov. — Nedeljišče. 15. jun., ponedeljek po angelski nedelji. — Prelog. Binkoštni terek, ponedeljek po Jakobovem. — Rac-Kaniza. 16. maja, 24. junija, 10. avg., sredo po beli nedelji. — Mursko Središče. 1. maja, 20. avgusta, 26. oktobra. — Štrigova. 19. marca (sv. Jožefa dan), 22. julija, 30. septembra, 4. decembra. — Sv. Helena pri Čakovcu. 18. avgusta, 22. septembra. — Sv. Rok pri Čakovcu. Na Rokovo in Mihaljevo.

Na Koroškem.

Št. Andraž. Cvetni petek, 3. maja, 28. avgusta, 30. nov. — Beljak. Ponedeljek po sv. Treh kraljih, poned. po sv. Lovrenca. — Borovlje. Poned. pred sv. Jožefom, sv. Martina dan (11. nov.). — Celovec. Prvi poned. v aprilu (če je ta dan praznik, se vrši prejšnji poned.), poned. po sv. Uršuli (za živino); vsak četrtek tržni dan. — Dobrlavas. Ponedeljek pred sv. Lukom (ako sv. Luka ni na poned.), poned. pred sv. Janezom Nep. — Grebinj. Poned. po tihni ned., poned. pred bink., poned. pred sv. Terez. (15. okt.) — Sv. Jakob v Rožu. Ponedeljek po mali Gosp. — Labod. 12. marca, 4. maja, 24. avgusta, 27. dec. — Sv. Lenart. Velikon. torek, bink. torek, 10. avgusta, 28. okt. — St. Mohor Cvetni poned., torek po bink., 28. oktobra. — Nemški Bleiberg. 21. avgusta. — Št. Pavel. 25. januarja, velikon. torek, bink. torek, 29. sept. — Pliberk. Ponedeljek po sv. Treh kraljih, poned. po sredpostu, poned. po sv. Medardu, poned. po sv. Egidiju, poned. po sv. Lenartu. — Podgorje. Bink. torek. — Podklošter. 4. maja, ponedeljek po vseh svetih. — Rožek. 29. sept. — Svinec. Torek pred cvet. ned., torek pred bink., 29. sept., 27. dec. — Trg (Feldkirchen). Ponedeljek po najdbi sv. križa. 24. apr. — Velikovec. Sreda po jes. kvat., nedelja in poned. pred sv. Mikl. — Št. Vid n. Gl. Ponedelj. po Im. Jezus., ponedeljek po sv. Mihaelu (29. sept.); vsak sejm traja štiri tedne. — Železna Kapla. 1. maja, 2. julija, 16. avgusta, 28. oktobra.

V Južjski krajini.

Koroško.

Naborjet. Ponedeljek pred vsemi svetimi. — Pontabelj. 30. junija, 16. oktobra — Trbiž. Prvo soboto meseca aprila, 30. junija, 16. okt., prvo soboto meseca oktobra. — Ukve. Zadnji ponedeljek meseca marca in septembra.

Goriško in Primorsko.

Ajdovščina. 10. marca, križev petek, 24. jun., 15. okt. — Avče. Nedeljo po 5. avgustu. — Oglej. 26. do 28. marca, 11. do 13. julija, 19. do 21. dec. — Sv. Anton poleg Kopra. Poned. po sv. Antonu P., 20. okt. — Boljunec. 24. dan vsakega meseca in 1. sept. — Bovec. 20. in 21. marca, 29. in 30. sept. — Breginj. Prvi četrtek aprila in prvi četrtek okt. — Brezovica. 28. aprila, 3. julija, 17. oktobra. — Buje v Istri. 17. jan., 8. sept. — Buzet v Istri. Poned. po sl. Im. Mar. — Cerkno. Sredpostni poned., 23. aprila, 14. sept., 4. nov. — Cerovo. 25. aprila, 16. maja, 26. junija, 12. julija, 16. avgusta. — Cres. 1. do 8. avg. — Červinjan. Poned. po sv. Martinu, tri dni. — Črniče. Prvo nedeljo po sv. Vidu. — Devin. 24. jun. — Divača. 26. dan vsakega meseca. — Dekani. 9. marca, 9. junija, 9. sept., 9. dec. — Dolina. 4. jul. — Dornberg. 15. sept. — Dutovlje. 3. febr., 1. avgusta. — Gorica. Vsak drugi in zadnji četrtek v mesecu, 16. marca 8 dni, 24. avg. 14 dni, 1. oktobra 8 dni, ponedeljek po sv. Andreju 14 dni. — Gradiška. 25. marca, 1. in 26. okt. — Herpelje. Vsak drugi dan v mesecu. — Hrastovlje. Na praznik sv. Treh kraljev. — Jelšane. 1. aprila. — Kanal. 22. septembra, poned. pred sv. Martinom. — Krmin. 25. junija in 4. septembra po 3 dni, vsak 1. ponedelj. v mesecu živ. trg. — Kastav. 22. maja, poned. po ned. rožnega venca, 13. dec. — Klanec v Istri. Dan sv. Roka (16. avgusta), dan sv. Jeronima (30. sept.). — Kojško pri Gorici. Ponedeljek po

sv. Juriju, poned. po posveč. cerkva. — Kobariđ. 9. marca, 13. junija, dan po mali Gospojnici, poned. po zahvalni ned. — Komen. 20. marca, 24. aprila, 10. nov. — Koper v Istri. 21. sept., 21. okt. — Sv. Križ. Poned. po sv. Reš. Tel., 14. septembra. — Kubeđ v Istri. Drugi poned. po rož. ned., poned. po sv. Martinu. — Labin (Albona). 30. jun., 7. okt. — Lokev. Veliki poned., 9. nov. — Monfalcone (Tržič). 20. marca in 6. dec. po 2 dni. — Moščenice. 3. febr., 29. novembra. — Muje. 7., 8. in 9. okt. — Nabrežina. 5. aprila, 17. sept., 27. oktobra. — Osp. Zadnjo nedeljo junija in prvo nedeljo nov. — Pazin (Pisino). 2. avg. — Piran. 24. aprila in 15. sept. po dva dni. — Podgrad. Vsak mesec dne 8., le v nov. dne 27., kadar je ta dan praznik, se vrši sejm naslednji delavnik. — Poreč (Parenzo) v Istri. 21. nov. — Povirje. Poned. po sv. Antonu Padovanskem in po sv. Františku Ks. — Prosek. God sv. Mart. (11. nov.), ako je ta dan nedelja, dan poprej. — Renče. 6. sept., prvi poned. v sept. — Rihenberg. Vel. torek, 4. jul., kvat. sob. v sept., 21. dec. (če je 4. julija ali 21. dec. nedelja, se vrši sejm prihodnji dan). — Ročinj na Kanalskem. 30. nov. — Rovinj v Istri. 11. do 20. nov. — Sežana. Ponedeljek po 17. jan., 3. maja. 14. sept., 2. nov. in vsak 12. dan meseca. — Slivje. 15. aprila, 26. sept. — Sv. Lucija ob Soči. 14. febr., velikonočni torek, prvo ned. po sv. Jakobu, prvo ned. po sv. Simonu, darovanje Mar. Dev., god sv. Lucije, — Štanjel na Krasu. 7. jan., 21. maja, 30. jun., 22. avg. — Suta pri Sv. Tilhu. 11. julija, 1. sept., 10. okt. — Šmarje. Teden po jes. kvatrah, 3. febr., 22. nov. — Šmarje pri Kopru. Poned. po prvi ned. meseca okt. — Tomaj. 29. jun. — Trst. Prvi (večji) sejm teden po jesenskih kvatrah in drugi sejm prvi teden v nov., razen praznikov. — Tolmin. Poned. po sv. Jožefu, na dan sv. Jurija, nedeljo po sv. Reš. Telesu, poned. po sv. Uršuli, poned. po sv. Miklavžu. — Turjak. 20. aprila, 10. oktobra in 9. decembra po dva dni. — Vodnjan. 10. avgusta, 13. decembra. — Volosko v Istri. 16. maja.

Kranjsko.

Črni vrh. Sv. Jurija dan, poned. po mali Gosp. — Ilir. Bistrica. Prvi poned. v juniju, poned. po sv. Juriju, prvi poned. po mali Gospojnici in poned. po sv. Martinu. — Idrija. Kramarski sejmi na velik. sredo in dne 5. in 15. decembra, živinski in kramarski sejm 16. maja, 15. oktobra. — Spodnja Idrija. Sv. Roka dan. — Prem. Ponedeljek po sv. Gregorju, poned. pred malo Gospojnico, poned. po sv. Uršuli. — Postojna. Poned. po vneboh., sv. Luka dan, 24. avg., 3. dec. in prvi dan vsakega meseca. — Senožeče. 11. marca, 11. aprila, 11. maja, četrtek po binkoštih, 11. junija, 12. julija, 11. avg., poned. po kvat. nedelji v sept., 11. sept., 11. okt. — Sorica. Sv. Luka dan (za živino). — Slap pri Vipavi. Ponedeljek vel. tedna, 22. novembra, sv. Lucije dan. — Šturije. 1. febr. — Št. Peter na Notranjskem. 15. febr. za živino in blago, 17. marca, 18. apr. (za kram., govedo in konje), poned. po sv. Reš. Tel., 9. avg. in četrtek po nedelji rož. venca. Št. Vid pri Vipavi. 14. marca, sv. Vida dan, 20. nov. — Trnovo. Poned. po sv. Treh kraljih, 24. junija, poned. po sv. Petru in Pavlu, 19. okt. — Vrhpolje pri Vipavi. 22. jan., sv. Primoža dan. — Vipava. Pustni poned., prvi poned. sept., dan sv. Sim. in Juda. — Zagorje. 10. marca, torek po bink., 17. sept., kvat. poned. v decembru.

Opomba. Čitatelje prosimo, naj nam naznanijo netočnosti glede sejmov.

Brzojavne pristojbine.

V notranjem prometu kraljevine SHS se plača za vsako besedo privatne brzojavke 50 par, najmanj pa za vsako brzojavko 5 Din. Za hitno brzojavko se plača za vsako besedo Din 1.50, za vsako hitno brzojavko pa najmanj 15 Din. Pristojbina za potrdilo brzojavke (priznanico) znaša 1 Din, za vsako brzojavno golico pa 50 par.

Brzojavke za evropsko inozemstvo: a) Pri vsaki brzojavki se računa ena beseda več, pri hitnih se računa ta beseda trikratno; b) najmanjša pristojbina brzojavke znaša 1 francoski frank (tačas 15 Din), pri hitnih 3 francoske franke. Za brzojaven odgovor se lahko plačajo pristojbine primerno prometu vnaprej.

Splošne poštne določbe.

Naslov vsake pošiljke mora biti čisto in razločno (s črnilom) napisan, tiskan itd. z latinico ali cirilico in mora imeti vse potrebne podatke (polna imena, kraj, ulico, vas, hišno številko, zadnjo pošto, državo, pokrajino), da se more pošiljka hitro in zanesljivo odpraviti ter dostaviti pravemu prejemniku. Na pisemskih pošiljkah naj bodo znamke nalepljene vedno na zgornjem desnem kotu naslovne strani. Priporočljivo pa je tudi, da napiše pošiljatelj na zadnjo stran svoj natančen naslov, da se mu pošiljka lahko vrne.

Pismo ne sme na nobeno stran presegati 45 cm in mora biti zaprto tako, da je vsebina dobro zavarovana in da se brez vidne poškodbe ovitka ne more vzeti ven.

Dopisnice (razglednice), ki jih izdelujejo privatniki, se morajo po obliki, velikosti in kakovosti papirja ujemati z državnimi dopisnicami.

Slike, dobrotelne znamke in drugi okraski iz tankega papirja se smejo nalepljati le na zadnji strani in na levem delu naslovne strani.

Tiskovine, poslovne papirje, blagovne vzorce in mešane pošiljke je treba oddati pošti, da jih odpravlja po znižanih pristojbinah, odprte, to je spravljene v pasico, povezani ovitek, škatlo itd., da uradnik lahko pregleda vsebino in se prepriča, če ni priloženo pismo ali kaka druga nedovoljena pismena sporočila.

Za tiskovine se smatrajo knjige, brošure, muzikalije, fotografije in drugi raznozki, ki so napravljene na papirju s tiskom ali na katerikoli drug mehaničen način, samo ne s pretiskom ali pisalnim strojem. Zavoj ne sme na nobeno stran presegati 45 cm ali zvit meriti čez 75 in 10 cm. Tiskovine se ne smejo izpremeniti ali izpolniti s takimi podatki, ki napravijo vtis osebnega dopisovanja.

Dovoljeno pa je: v časnikih itd. članke označiti s črtami, na izrezkih iz časopisov napisati naslov in številko časopisa in kdaj in kje je bil izdan; na posetnice napisati voščilo, zahvalo ali drug izraz

vljudnosti z največ petimi besedami ali pa z običajnimi kraticami p. f., p. c. itd.; na vabilih omeniti namen, kraj in čas sestanka; na cenikih, reklamnih oglasih izpremeniti številke; na knjige, brošure, muzikalije, slike itd. napisati posvetila (dedikacije) in priložiti pošiljki tozadevni račun; na položnicah nad napisom „Položnica“ zapisati kratke beležke vknjiženja, ki se nanašajo na vplačitve.

Za poslovne papirje se smatrajo vsi spisi in vse listine, ki nimajo značaja osebnega in stvarnega dopisovanja, kakor stara pisma, prevodni spisi, tovorni listi, rokopiši za knjige, časopise ali muzikalije, še neocenjene naloge učencev in poselske (delavske) knjižice itd. Glede izmer itd. glej pri tiskovinah.

Kot blagovne vzorce odpravlja pošta majhne količine raznega blaga in druge majhne predmete, ki nimajo nobene prodajne vrednosti, ne merijo v svojih smereh več ko 30, 20 in 10 cm in če je vsebina tako zavarovana, da ne more poškodovati drugih poštnih pošiljk ali poštnih uslužbencev.

Mešane pošiljke imenuje pošta tiskovine, blagovne vzorce in poslovne papirje, če jih isti pošiljatelj na istega naslovnika pošilja pod skupnim ovitkom. V takih slučajih mora vsak predmet zase odgovarjati predpisom o teži, razsežnosti itd.

Pri nakaznicah mora pošiljatelj vse dele razločno izpolniti s črnilom po predtisku; izbrisati ali popraviti ne sme nič. To velja tudi za denarna ali vrednostna pisma. Taka pisma v uradnih ovitkih je treba zapečatiti najmanj z dvema pečatoma, v privatnih ovitkih pa najmanj s petimi pečati in napraviti tudi na naslovni strani čitljiv barvni odtisk pečatnika.

Paketi. Natančno vsebino, morebitno vrednost, povzetek in druge pripombe (ekspres, pazi! itd.) je treba zapisati na spremnico in na paket. Oprema pošiljk mora biti glede na njihovo vsebino, težo, vrednost in daljavo pota primerno trpežna. Zavite oziroma zaprte morajo biti tako, da se ne pride do vsebine brez vidne poškodbe zavoja ali pečatov.

Za ločenke se smatrajo paketi, s katerimi mora pošta zaradi vsebine (razlomljivo blago, žive živali itd.) posebno previdno ravnavati ter bolj paziti; pošiljke v neprimernih obliki (košare, opleteno steklenice itd.) in paketi, ki so daljši od 110 cm ali katerih obseg presega 180 cm; vendar pa ne smejo biti daljši ko 2 m, oziroma njih obseg ne sme presegati 240 cm.

Paketi, katerih vrednost je označena s 600 Din in več, morajo biti tam, kjer se konci zavojne tvarine stikajo, zadostno zapečateni. Razločen barvni odtisk pečatnika se mora napraviti tudi na odrezku poštne spremnice. Morebitna vrveca mora biti primerno močna, ne sme imeti vozlov in oba konca vrvece je treba zapečatiti.

Ali ste se že naročili na
najboljši, najobširnejši in najcenejši slovenski družinski list s podobami

MLADIKO?

Prihodnji, VI. letnik bo prinašal krasno povest, kako so iskali zlato v Ameriki, strašne boje zanj, trpljenje in življenje zlatosledcev, zime, glad in razkošje. Povest je pisana tako mojstrsko in napeto, da ni moči nehati brati: Vse polno je zapletkov, krasna je ljubezen deklice indijskega poglavarja do belega zlatosledca — ki ga otme ujetništva za žrtvijo lastnega življenja. —

Razen te povesti bo mnogo krajših črtic, iger, poučnih spisov, opis dogodkov po širni zemlji, pouk o vzgoji, o kuhi, vrtu, vmes pa vesele šale in zvite uganke. — „Mladika“ izhaja točno vsakega prvega dne v mesecu; vsaka številka obsega 40 strani.

V vsako hišo, ki hoče lepo zabavo in dober pouk, mora priti — „Mladika“, ki jo po dopisnici naročiš za letnih 84 Din na Prevaljah. — Naslov: „Mladika“ — Prevalje. Na dopisnico napiši natančen svoj naslov.

JUŽNO-ŠTAJERSKA HRANILNICA, CELJE

v Narodnem domu, I. nadstropje — ustanovljena leta 1889

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure in jih obrestuje po kolikor mogoče najvišji obrestni meri. Rentni davek plačuje hranilnica sama. Za varnost vlog jamčijo okraji: Gornji grad, Sevnica, Šmarje, Šoštanj, Vransko in rezervni zaklad. Hipotekarna posojila in vsakovrstni drugi krediti pod ugodnimi pogoji. Poštne položnice na razpolago.

Ceneno češko posteljno perje!

Kilogram sivega čufanega perja Din 70.—, polbelega Din 90.—, belega Din 100.—, boljšega Din 120.— in Din 150.—; mehki puh Din 200.— in 225.—; najboljše vrste Din 275.—. Razpošilja se po povzetju od vsote Din 300.— naprej colnine prosto, poštnine prosto; zamenjava in vrnitev robe dovoljena. Vzorci brezplačno. Dopisi samo na: **Benedikt Sachsel, Lobež št. 661 pri Plzenju — Češka.** Poštni paketi rabijo iz Češke v Jugoslavijo okrog 14 dni.

Najboljšo in najcenejšo domačo godbo vam nudi dober, modern **GRAMOFON.**

Tovarniška zaloga **gramofonov, plošč, igel, peres** in vseh posameznih delov edino pri stari tvrdki

A. Rasberger

Ljubljana

Sodna ulica števil. 5.

Lastna mehanična delavnica za popravila.

Ugodna zamenjava plošč.

Pri pismenih vprašanjih je treba znamko priložiti.

L. Mikuš, Ljubljana

Mestni trg št. 15

priporoča svoje zalogo
dežnikov in solnčnikov
in
sprehajalnih palic.

Popravila točno in solidno!

Priporočamo prvovrstne domače izdelke

„ADRIA“ sladno kavo;

„ADRIA“ žitno kavo;

„ADRIA“ dvojno sladno rženo kavo
znamke „META“.

„ADRIA“

tovarna žitne kave in velepražarna zrnate kave
GLINCE pri Ljubljani.

Najboljši nadomestki
za zrnato kavo!
Izbornega okusa in vonja!

„VESNA“ **POHLIN & DRUGOVI**
Ljubljana I.
Poštni predal 126.

TVORNICA

vasnic, rinčic in kljukic za
čevlje, kovinastih gumbov
in raznih sponk.

Jugoslovanska ladjedelnica
F. Stare
Bled II.
Slovenija.

Na zalogi vedno vsakovrstni
navadni in sportni čolni.
Izdeluje se tudi po naročilu.

J. NEŠKUDLA, LJUBLJANA

Brzovjake: Neškudla, Ljubljana.

Sv. Petra cesta šte. 25

Tvornica
cerkvenih paramentov,
zastav in oprave.

Izdeluje oblačila za službo
božjo, mašne plašče, pluviale,
dalmatike, cerkvene in dru-
štvene zastave, cerkveno pe-
rilo, kelihe, ciborije, mon-
štrance, oltarske svečnike,
svetiljke, lestence, kipe, božje
grobove, jaslice, križeva pota
i. t. d.

Popravlja stare paramente,
pozlačuje kelihe, ciborije,
monštrance itd. itd. po
najnižjih cenah.

Ceniki, proračuni in načrti se pošiljajo brezplačno.

CVETLIČARNA
PODČETRTEK, Slovenija
(Imetnik I. Pregrad)

Lastni izdelki: rutice (prtički), umetne
cvetlice, razno cvetlično listje, ročni
šopki, venci itd.

Zaloga in prodaja na veliko: razni bar-
vani papir, prešani (krep) papir, svileni
papir, razni prašniki in vsi v to stroko
spadajoči predmeti

Brata NAGLIČ
STROJNO ŠČETARSTVO

ŠMARCA — KAMNIK — SLOVENIJA

izdelujeva

vse v ščetarstvo spadajoče predmete na veliko
specielno pa

čopiče, konjske ščetke, likarice, blatarice,
mazalice in raznovrstne ribarice itd.

Najfinejši
originalni likerji
desertna vina

MARASKINO

Vermouth in Vlahov

prva jugoslovanska odlikovana
tvornica

BUZOLIĆ & Co
SPLIT.

„SLAVIJA“

jugoslovanska zavarovalna banka
centrala v Ljubljani

zavaruje proti škodam zaradi požara, tatvine,
telesnih nezgod itd. pod ugodnimi pogoji in
izplačuje odškodnine točno.

Podružnice po vsej kraljevini SHS.

Pišite takoj po cenik tvrdki

Tekstilbazar

v Ljubljani, Krekov trg št. 10.

Tam kupite sukno, platno in ostanke
za skoro polovično ceno.

Prodaja se vsako sredo in soboto.

Razpošiljamo vsak dan.

Važna iznajdba, vsakomur koristna!

JUHAN

se imenuje novo iznajdeno, edino
popolno krepčilo hrane.

„Juhan“ ima poleg okusnosti
veliko redilnost.

Pol čajne žličke „Juhana“ zado-
stuje, da spremeni krožnik slabe mesne
juhe v najboljšo in najredilnejšo juho,
cela čajna žlička „Juhana“ pa za-
dostuje, da napravi brez mesa iz kropa v hipu
en krožnik izvrstne redilne juhe.

Prepričajte se sami! „Juhan“ se dobi v vseh špecerijskih prodajalnah.

JUHAN

Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico

v Ljubljani, Mestni trg št. 6,

ki obrestuje vloge na hranilne knjižice in na
tekoči račun

najugodneje.

Stalne hranilne vloge z odpovednim rokom
obrestuje po dogovoru.

Izvenljubljskim vložnikom so poštne polo-
žnice na razpolago, da nimajo s pošiljanjem
denarja nobenih stroškov.

Vsak kmet mora imeti

ALM POSNEMALNIK

najboljši in najcenejši

od 50 do 500 litrov na uro kakor tudi

MLEČNE KANTE

po 20 in 25 litrov.

J. Musek

Ravno polje pri Ptujju

Zastopstvo: **Warchalowski.**

Ceniki brezplačno na razpolago.

ZLATOROG

**LE ZLATOROG MILO
DA BELO PERILO!**

„ELIN“

družba za električno industrijo
v Mariboru, družba z o. z.

Tovarna Weiz.

Maribor

Vetrinjska ulica šte. 11.

Telefon interurban šte. 239.

Brzjavke: ELIN MARIBOR.

Ljubljana

palača Ljubljanske kreditne banke.

Telefon interurban šte. 88.

Brzjavke: ELIN LJUBLJANA.

Gradi električne centrale in naprave.
Velika zaloga motorjev in električnega
materiala. — Cene izredno nizke. —
Postrežba točna. Na željo poset in-
ženirja brezplačno.

Prodaja svetilnih naprav za dnevno luč
sistem „Reinlicht“.

Stalno velika zaloga.

Arhitekt in mestni stavbenik

Viljem Treo

Ljubljana

Gospodsvetska cesta št. 10

Telefon interurban št. 103

Ustanovljeno leta 1850

se priporoča
za zgradbe vseh vrst
ter izvršuje načrte in
proračune.

To so tvoji prijatelji!

EVO, POGLEJ

steklenico, ta vsebuje skoz 26 let preizkušeni in priljubljeni

„FELLERJEV Elza-fluid“

ki tolaži bolečine ter krepi in jači telo. Najbolje deluje:

Kot KOSMETIKUM izvor moči in lepote.

Kot mazilo v vseh slučajih, kjer je mazilo potrebno z brzim uspehom.

Za ude po naporih, utrujenosti, opešanju itd. krepi in oživlja.

Kot sredstvo za nego ust zelo priljubljeno zaradi dobrega učinka na zobno meso in zobe.

Za grlo posebno ob mrzlih, mokrih dneh za grgranje (nekaj kapljic, pomešanih z vodo, deluje izvrstno).

Za nego kože proti vsakovrstnim nečistostim kože, čisti polt ter jo sveži in okrepuje.

Za nego glave krepi in čisti kožo na glavi, zadržuje tvorjenje prhaja itd.

Pozimi čuva pred slabimi posledicami mokrote in mraza.

Poleti je osvežujoč dodatek k umivalni vodi in kopeli, razkužuje in zatira potenje.

Pri 1000 priložnostih se izkaže kot dobro učinkujoče in koristno sredstvo ter ne bi smelo manjkati v nobeni hiši.

Par kapljic deluje mnogo bolje in močnejše kot francosko žganje.

V vsaki družini se more v mnogih slučajih zelo koristno uporabiti.

Mnogovrstna uporabnost pravega Fellerjevega Elza-fluida je dovolj znana in

Kar vsi hvalijo, mora biti dobro!

Naročeno po pošti stane sedaj obenem s pošto in zavojnino:

1 paket s 6 dvojnati ali 2 specialnima steklenicama	Din 62.—
2 paketa s 6 dvojnati in 2 specialnima steklenicama	Din 96.—
3 paketi z 12 dvojnati in 2 specialnima steklenicama	Din 130.—
4 paketi z 12 dvojnati in 4 specialnimi steklenicami	Din 170.—
5 paketov z 18 dvojnati in 4 specialnimi steklenicami	Din 205.—
6 paketov z 18 dvojnati in 6 specialnimi steklenicami	Din 240.—

Zdrava kri in močni živci

prihranijo draga potovanja po kopališčih.

Elza ribje olje pravo, dobrega okusa! Krepi vsakogar, posebno slabe žene in otroke. Bleda deklice postanejo sveže in rožnatih lic. Tudi slabotni otroci in občutljive žene ga rade uživajo. To olje pospešuje zvišanje teže in stori, da je človek videti zdrav. 1 velika steklenica Din 22.—; zavojnina in poština posebej.

Elza kina-železno vino za slabokrvne in bledolčne, slabe in okrepčila potrebne osebe. 1 steklenica Din 16.50.

Železni liker (Hegaferin), železni albuminat Din 19.80, Blandove tektelete, krvotvorno okrepujoče sredstvo Din 19.80, medicinalni konjak od Din 20.— dalje, kineški čaj od Din 3.— dalje, rumova esenca za Din 5.30 in Din 19.80.

Elza švedske kapljice (želodčni liker) pospešujejo prebavo, pomnožujejo tek. 1 steklenica Din 13.20.

Balzam (življenjska esenca) Din 5.—; Seehoferjev balzam Din 8.80; kapljice za krč, kolera-kapljice Din 11.—; različne kapljice kot Hoffmannove melisove cimeto ve kapljice a Din 5.30 in Din 19.80.

Elza zagorski sok proti kašlju in prsnim bolečinam. 1 steklenica Din 13.20, zavojnina in poština posebej.

Apneno-železni sirup Din 13.20, čaj za prsi in kašelj Din 6.60, prašek proti kašlju (fijakarski prah) Din 6.60, Hega-slador proti kašlju Din 8.80.

Elza slador za gliste proti glistam za otroke, a tudi za odrasle. Ena vrečica z 10 sladkorčki Din 11.— (sladkano seme za gliste od Din 11.— naprej).

Elza mentolni črtnik. Trenje s tem črtnikom deluje v kratkem času proti glavobolu, migreni, tudi proti vbojdljaju žuželk. 1 kos Din 10.—. (Bolečine olajšujoče tablete Din 19.80, Hega-pastilje proti glavobolu Din 19.80. Zenof-papir Din 3.—.)

Kdor hoče naročiti samo za poskušnjo, naj pošlje Din 30.— vnaprej za 3 dvojnate ali 1 specialno steklenico, kajti male poizkusne pošiljke so po povzetju 8 ali 10 dinarjev dražje.

(Nadaljevanje na naslednji strani.)

„Elza-kroglice“

milo odvajalno sredstvo z zanesljivim delovanjem, krepi želodec in ne draži črevesa ter pospešuje počasno čiščenje. En omot, vsebuje šest škatlic, Din 10.—. Zavojnina in poština posebej.

Odvajalne Sagrađa-Barber-pastilje Din 15.40, odvajalna želodčna sol Din 5.50, čaj za čiščenje krvi Din 6.60. Ricinovo olje Din 5.— in Din 17.60, prašek za prebavljanje Din 8.80.

CENE so tu navedene one, ki so bile v veljavi, ko je bil tiskan ta koledar.

Na vprašanja sledi takojšen pismen odgovor, če se priloži za poštino 1 ali 2 dinarja.

Zavojnina in poština: Samo pri Elza-fluidu se razumejo cene z zavojnino in poštino vred, torej prosto nadaljnjih stroškov. Za vse ostale proizvode se računa zavojnina in poština še posebej, in to po možnosti nizko. Da se ti stroški izkoristijo, se priporoča naročiti čim več ali za več sosedov skupaj.

Naslov za naročila: **EUGEN V. FELLER, lekarnar, STUBICA DONJA št. 589 (Hrvatska).**

**DOBRO
OBUVALO
JE
SUTTNERJEVO
OBUVALO!**

Nenadkriljivi v trajnosti in primerni obliki so čevlji za gospode iz močnega finega usnja!

Elegantni in moderni čevlji za gospe in dekleta!

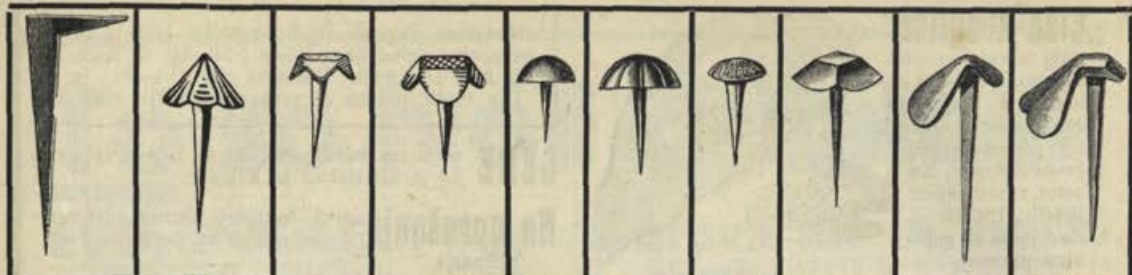
Dobri in komodni nizki čevlji in sandale!

Bogata izbira srajc, naramnic, sportnih čepic vam nudi ilustrovani Suttnerjev cenik, v katerem boste našli različno namizno orodje, škarje, žepne nože, doze za svaljčice in tobak, aparate za britje in nažigače, verižice, krstne obeske in vse, kar želite za sebe in za darila.

Tudi pravi kosmetični Elza-preparati lekarnarja Eugen V. Fellerja v Stubici, kakor Elza lilijno mlečno milo itd., se morejo priložiti radi udobnosti odjemalcev. Zahtevajte krasni katalog, za katerega je treba poslati samo 2 dinarja za poštino:

Svetovni odpošiljalni tvrdki

H. SUTTNER, LJUBLJANA št. 201,
Slovenija.

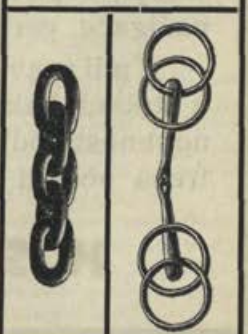
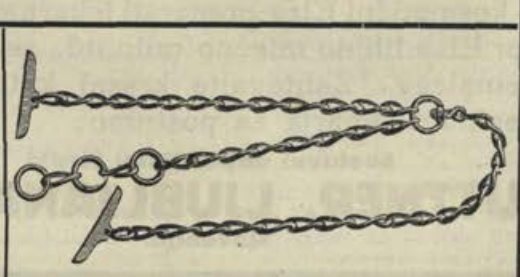
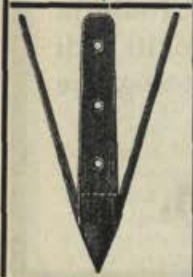
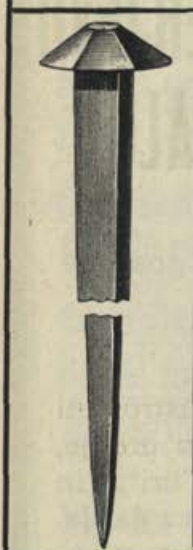
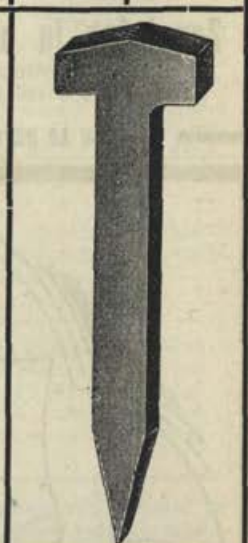
Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija).
Brzjavke: Zadruga, Kropa.
Telefon interurban: Podnart 2.

Žebli za železnice, žebli za ladje, črni ali pocinkani, žebli za zgradbe, žebli za čevlje, spojke za odre in prage, spojke za ladje in splave, železne brane, zobje za brane, kljuge za slike, zidne kljuge, kljuge za cevi, matice, verige, zakovice, vijaki, žoki za pilote.

Vsi drugi v našo stroko spadajoči izdelki po vzorcih in risbah.

Ilustrovani ceniki na razpolago.

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)

v Ljubljani.

Stanje vložnega denarja preko 100 milijonov dinarjev ali 400 milijonov kron.

Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Zlasti plačuje za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti, tudi tekočega računa, je večje kakor kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še

mesto Ljubljana

z vsem premoženjem in davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej tudi **sodišča** denar mladoletnih, **župni uradi** cerkveni in **občine** občinski denar.

Naši rojaki v **Ameriki** nalagajo svoje prihranke največ v tej hranilnici, ker je

denar v njej popolnoma varen.

Za pošiljanje vlog daje oddaljenim vlagateljem na razpolago **položnice** svojega računa pri poštnem in čekovnem uradu in jim **brezplačno hrani** v svoji pokladnici vložne knjižice.

Vloge izplačuje **točno** in v **polnih** zneskih.

Davek od vlog plačuje hranilnica sama in ga vlagateljem ne zaračuni.

Mestna hranilnica ljubljanska je najmočnejša regulativna hranilnica v Jugoslaviji.

Zakaj hočeš imeti pege na licu, ko se jih lahko iznebiš?

Moraš imeti plešasto glavo?

More se ti pomagati! Čitaj sledeče!

Fellerjeva Elza obrazna pomada

je neprekosljivo sredstvo, ki naredi kožo na licu in rokah mehko in nežno. Po njej izginejo v kratkem času lišaji in solnčne pege. Celo gube se odstranijo po vztrajni masaži z lice in kožo obvarujočo kavkaško pomado. Kdor jo dalje časa uporablja, doseže bleščeče čisto kožo, ki kljubuje vsakemu vetru in mrazu, in zadobi kot dete nežno polt.

En lonček 11 Din, zavojnina in poština posebej. 2 lončka za poskušnjo staneta z zavojnino in poštino vred 36 Din, toda le, če se pošlje denar vnaprej, ker je poština pri povzetju za 10 Din višja.

Elza tekoče lilijno mleko idealen proizvod, naredi lice sveže in zdravo. 1 steklenica 13 Din 20 p. Zavojnina in poština posebej.

Komur zadajajo lasje skrbi,

temu se more pomagati z

Elza pomado za lase

tanokineška pomada za rast las, blagodejno vpliva na lase, lasišče, zabranjuje izpadanje las, pre-rano osivelost, krhke lase dela mehke, volne in lesketajoče, — tako da se morejo česati lepe frizure — in pospešuje rast las. 1 lonček 11 Din. Zavojnina in poština posebej. 2 lončka za poskušnjo staneta z zavojnino in poštino vred 36 Din, toda le, če se pošlje denar vnaprej, ker so po povzetju stroški za 10 Din višji.

Mila za lepoto
elegantne gospe

z njim umivati se je pravi užitek, blaga, dobra, fina, divno se peneča, diskretna vonja in popolnoma neškodljiva so

Elza-mila v obliki steklenic

in sicer:

Elza lilijno mlečno milo najfinejše cvetno milo, naredi vsako kožo mehko in nežno. Kos 8 Din. Zavojnina in poština posebej.

Elza glicerino milo njegova izredna sestava blagodejno vpliva na roke, čeprav so še tako trpeče od dela in mraza. Kos Din 7-50. Zavojnina in poština posebej.

Elza boraksovo milo posebno priljubljeno za odpravo nelepkih peg, mozoljcev in lišajev. Kos Din 7-50. Zavojnina in poština posebej.

Elza katranovo milo posebno sposobno za desinfekcijo rok in vsega telesa.

Za glavico Vašega otročička zelo blagodejno kakor tudi za Vaše lastne lase. Kos Din 6.—. Zavojnina in poština posebej.

Elza milo za britje nenavadno štedljivo v uporabi, se močno peni, omehča brado tako popolno, da ne dela britje nikakega truda.

Ako želite Elza-mila v obliki steklenic za poskušnjo, tedaj pošljite vnaprej Din 52.— za vseh 5 kosov, skupaj z zavojnino in poštino. (Če po povzetju, tedaj za 10 Din dražje.)

Hega-puder dr. Klugerja odlikovan puder izkušene poznavalke! Stori, da je koža videti baržunasta. Škatlica Din 27-50. Zavojnina in poština posebej.

(Nadaljevanje na naslednji strani.)

Elza cvet za lase krepi kožo na glavi, odstranjuje prhljaje in za-
branjuje njih tvorenje ter izpadanje las, čisti
mastne lase. 1 steklenica Din 27.50, zavojnina
in poštnina posebej.

Brkomaz Din 5.50, brilantina Din 5.50, šampon Din 3.30.
Depilatorij, sredstvo, ki odstrani nepotrebne lase na vseh
mestih telesa, Din 20.— in Din 34.—.

Elza toaletne umivalne pastilje izvrstni
pridoda-
tek k vodi za umivanje, h kopeli in vodi za
usta. 1 karton Din 10.—. Zavojnina in poš-
tnina posebej.

Puder za dame v vrečkah Din 4.40, lepotica rdeča
Din 3.30, lepotica bela Din 3.30, pomada za ustnice
Din 1.70 in Din 3.30, fin glicerin Din 5.50 in Din 19.80.

Cene so tu navedene one, ki so bile veljavne,
ko je bil tiskan ta koledar.

Zavojnina in poštnina: kjer ni izrečno navedeno „Z zavojnino in poštnino vred“, se računa to posebej, vendar po
možnosti nizko. Da se ti stroški zmanjšajo, se priporoča naročiti čim več ali za več sosedov vkup.

Na vprašanja sledi takojšen pismen odgovor, če se
priloži za poštnino 1 ali 2 dinarja.

Naslov za naročila: EUGEN V. FELLER, lekarnar v STUBICI DONJI št. 589 (Hrvatska).

Najnižje cene za lepo in dobro blago.

Potrebujete li sukno za moške in ženske obleke, hlačvino za delavce, blago iz bombaževine, barhent za pranje, tkanine, perilo za pranje, sukno za pranje, srajce, hlače, predpasnike, žepne robce, posteljno perilo, brisače, odeje, koce, pletenine, moške in ženske nogavice, jopice, izgotovljeno žensko, moško in otroško perilo, perilo (läger) in vsakovrstne druge obleke, potem pošljite dva dinarja za poštnino in zahtevajte, da vam pošljemo nov cenik; v slučaju, da hočete naročiti večjo količino blaga, pa hočete prej videti vzorce, pošljite zanje 10 Din in pišite točno vse potrebno, da vam lahko pošljemo odgovarjajoče vzorce. — Naši cenjeni čitatelji dobijo specialno ponudbo ter bodo dobro postreženi, če se obrnejo z zaupanjem na:

R. MIKLAUC, Ljubljana šte. 81.

Tvrdba nudi samo dobro blago.

Trgovska banka d. d.

Ljubljana

Dunajska cesta št. 4 (v lastni stavbi).

Kapital in rezerve Din 18,300.000.—.

Podružnice: Maribor, Novo mesto, Konjice, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica, Rakek.

Ekspozitura: Meža-Dravograd.

Sprejema denarne vloge na hranilne knjižice in tekoči račun in jih obrestuje najugodneje.

Kupuje in prodaja:

vrednostne papirje, valute, devize, čeke itd.

Eskomptira in vnovčuje menice, devize in kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje in blago.

Posreduje pri borznih naročilih vestno in kulantno.

Izdaja akreditive in **uverjenja**.

Izvršuje izplačila na vsa tu- in inozemska tržišča.

Finansira industrijalna, trgovska in obrtna podjetja.

Telefon: 139, 146, 458.

Brzjavke: Trgovska.

Na tem boš imel veselje!

Torej — čitaj!

Zastrupljenje krvi po kurjih očesih

se mnogokrat pojavlja, in to vedno, kadar se kurja očesa režejo z nožem. Resnično! Kurja očesa so jako boleče zlo, ki ga moramo odstraniti. Ali ne z nožem! Temveč prav lahko in urno z

**Elsa
Plaster**

Elza turistovskim

obližem mali kar-
ton
Din 4'40, veliki
karton Din 6'60.

Elza turistovska tinktura steklenica s čopičem Din 11'—. Zavoj-
nina in poština posebej. Ta tinktura zanesljivo
in brez bolečine odstrani kurja očesa in žulje.

Elza posipalni prašek proti potanju nog in te-
lesa. Skatla z rešetko
Din 7'70.

'Bombaž, irigatorji, termometri, sesalje itd.

Elza zobne kapljice zelo priljubljene, ker hitro
utolajajo bol. 1 steklenica
Din 7'70.

Elza očesne kapljice krepe moč vida.
Din 5'50.

Najmočnejše francosko žganje znamka Orig-
inal - Radicum ,
predvojna kakovost. 1 velika steklenica Din 19'80,
(Mazilo proti ozeblinam Din 11'—, mazilo za
rane Din 11'—, cvet zoper golšo Din 11'—.)

Elza redilni prašek za živino veselje vsakega
kmetovalca!
Kot krepilni dodatek k vsakdanji hrani je dobro-
delno za konje, govedo, ovce, prašiče in za pe-
rotnino. 1 karton Din 6'60. (Mazilo za konje
Din 19'80, kreolin Din 12'—.)

Proč z nadležno stenico! Večkrat preizkušena
in hvaljena tinktura
za stenice. 1 steklenica Din 17'60.

CENE so tu navedene one, ki so bile veljavne,
ko je bil tiskan ta koledar.

Zavojnina in poština se računa posebej, vendar po možnosti nizko. Da se ti stroški zmanjšajo, se
priporoča naročiti čim več ali za več sosedov skupaj.

Naslov za naročila: **EUGEN V. FELLER, lekarnar, v STUBICI DONJI št. 589 (Hrvatska).**

Lepa so usta, katera krasita
dve vrsti belih
bleščečih zob.

Elza voda za usta ohrani zobe čiste in bele,
osvežuje, razkužuje in ima
neprimerljivo blag okus, ki dolgo vzdrži in od-
vzame ustom slab duh. Utrjuje zobno meso in
zabrani zobne bolečine. 1 steklenica Din 16'50,
zavojnina in poština posebej.

Dr. Heiderjev zobni prašek Din 6'60, zobna
krema tuba Din 8'80, Hega zobni prašek s
kisikom Din 20'—, krtačica za zobe Din 12'—
in Din 20'—.

Elza kolonjska voda izredno fina in odlična.
Kdor rabi to kolonjsko
vodo, dokazuje, da ima dober okus. Izpodbuja
in zanima kot dobra misel. Njen trajni vonj ima
osvežujočo lastnost. Steklenica Din 16'50, za-
vojnina in poština posebej.

Fini parfemi različnih rožnih vonjev v origi-
nalnih stekleničicah za Din 27'50. Parfemi po
teži od Din 14'— dalje. Sachet dišeče blaznice
za obleke in perilo Din 6'—.

Elza gozdni vonj za sobe napolnjuje vsako sta-
novanje z blagodej-
nim vonjem, v katerem se upodablja vsa poezija
gozda, čisti in razkužuje posebno bolniške sobe.
Steklenica Din 16'50. Zavojnina in poština
posebej.

(Lysol Din 24'—, Lysoform Din 27'50.)

Nikakega mrčesa več! Nobenih muh, bolh,
ščurkov, rusov, uši,
stenic itd. Ves mrčes se zatre, kjer se uporablja

Elza mrčesni prašek! Resnična dobrota za ljudi
in živino! 1 velika doza
Din 17'60.

Brizgalnice za mrčesni prašek Din 17'—, mast
za uši, mast zoper srbečico od Din 6'— dalje,
naftalin proti moljem od Din 2'— dalje.

Zatirajte miši in podgane! „Flox“ zrnca, za-
nesljiv strup proti
mišim in podganam. Din 8'80.

Na vprašanja sledi takojšen pismen odgovor, če se
priloži za poštino 1 ali 2 dinarja.

Jadranska banka a. d.

Beograd.

Dionička glavica Din 60,000.000.—. Rezerva Din 30,000.000.—.

Podružnice:

Bled	Korčula	Prevalje
Cavtat	Kotor	Sarajevo
Celje	Kranj	Split
Dubrovnik	Ljubljana	Šibenik
Hercegnovi	Maribor	Zagreb
Jelsa	Metković	

 Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: JADRANSKA.

Afiliirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar.

Frank Sakser State Bank, Cortland Street 82,
New-York City.

Banco Yugoslavo de Chile, Valparaiso, Antofagasta,
Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Jasni dokazi

za bolečine olajšujoče, oživljuječe in okrepujoče delovanje priljubljenega Elza-fluida so priznane sodbe zdravnikov iz prakse, tudi iz inozemstva. *Gosp. dr. M. David v Sieniavi pri Jaroslavu (Poljska)* piše: „Fellerjev Elza-fluid se je pri bolečinah, nastalih radi revmatizma, obnesel naravnost sijajno. V potrebi ga vsakomur najtopleje priporočam.“ *Gosp. dr. R. Schmidt v Pitten (Nižje Avstrijsko)* je pisal sledeče: „S Fellerjevimi Elza-proizvodi, zlasti Elza-fluidom in Elza-kroglicami sem dosegel sijajne uspehe in taiste mnogoštevilno priporočal.“ *Gosp. dr. Neugebauer, Wien VIII., Laudongasse 42,* piše: „Fellerjev Elza-fluid je bil priporočen 83letnemu starčku, da si zabrani mišično oslabelost v nogah, resnično mu je to olajšujoče drgnjenje dobro služilo in sedaj mu je mogoče bolje hoditi.“ *Josip princ Rohan, Schottwien,* piše sledeče: „Učinek Elza-fluida presega v resnici vsa pričakovanja. Meni in mojim znancem je izborno pomagal Elza-fluid in Elza-kroglice pri glavobolu, zobnih bolečinah, bodanju, trganju, bolečinah v križu, nahodu, želodčnih bolečinah. Posebno krepi Elza-fluid oči pri oslabelem vidu.“ *Leon baron Freytag-Loringhoven, Arensburg (Livonsko),* je pisal: „Stejem si v dolžnost proti svojim bližnjim, priporočati kjerkoli morem Fellerjev Elza-fluid.“ Pravi Elza-proizvodi se naročajo le pri lekarnarju E. V. Feller, Stubica Donja št. 589, Hrvatska.

10 zapovedi za kupce ur.

10 važnih nasvetov za naše cenj. čitatelje.

1. Ne kupi nobene slabe ure.
2. Pazi, da se ura dobro zapre.
3. Ne kupi ure, katera je samo navidezno lepa, ima pa slabo kolesje.
4. Pazi, če je ura od strokovnjaka dobro regulirana in namazana z oljem.
5. Kupi uro od strokovnjaka izdelovalca in ne od takih, kateri o urah nič ne razumejo.
6. Ne pušči se z domnevno nizko ceno varati.
7. Pomisli, da je domnevno nizko kupljeno v uporabi najdražje.
8. Ne daj se z zapeljivimi garancijami premotiti, marveč pazi na ime in glas tvrdke.
9. Plačaj rajši nekaj več za dobro uro iz prvovrstne tovarne, preden kaj slabega kupiš.
10. Če se ne moreš odločiti, prečitaj prej veliki katalog tovarne ur H. Suttner, preden uro kupiš.

Vse te gorenje pogoje za nabavo **samo dobrih** ur vsebuje staroznana svetovna tvrdka Suttner, katere natančni naslov za nabavo iz Jugoslavije spodaj navedemo in katera ima lastno tovarno ur v Švici. — Suttnerjeve ure gredo na sekundo natančno!

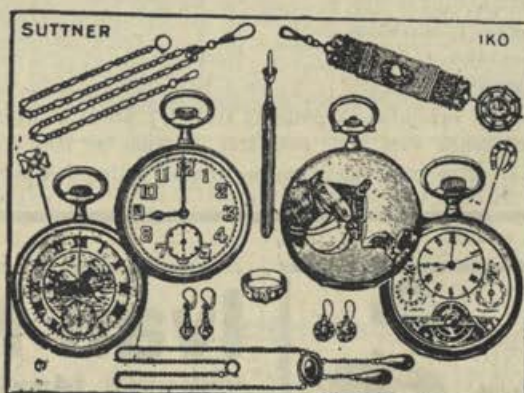
Anker-Remontoir-Roskopf-ure iz nikeljna in jekla.

Cilinder-Remontoir-ure, jeklene, nikelnaste, srebrne, tula, zlate.

Anker-Remontoir-ure za gospode, jeklene, nikelnaste, srebrne, tula, zlate.

Anker-Remont-ure za dame, jeklene, srebrne, zlate.

Ozke Anker-ure, jeklene, nikelnaste, srebrne in zlate.

Anker-Remontoir-ure lastne tvorniške znamke „**Iko**“.

Anker-Romontoir-ure „Zenith“.

Zapestne ure za dame in gospode.

Zapestne ure, double-zlate.

Zapestne ure, specialno za vojake.

Ure s svetilnim kazalnikom.

Verižice za ure za gospode in dame, zlate, srebrne, tula, double, nikelnaste, jeklene.

Budiljke. — Stenske ure. — Kuhinjske ure. — Stenske ure z nihalom.

Ure in verižice po vseh cenah kakor tudi veliko zahvalnih pisem je razvidno iz bogato ilustriranega kataloga, katerega dobijo naši cenjeni čitatelji za 2 dinarja, ako se sklicujejo na naše priporočilo in pošljejo natančen naslov na:

Razpošiljalnico ur H. SUTTNER, Ljubljana št. 201.

Kako se odstranijo revmatske bolečine?

Bolečine, posebno revmatske, nastanejo največkrat pod vplivom prepiha, mraza, vlažnega vremena, vlažnih stanovanjskih prostorov in sličnih vzrokov. V prezebljenih telesnih delih nastanejo produkti razpadanja, ki bi jih mogli zaznamovati kot „povzročitelje bolečin“.

Živahno krožeča kri bi bila pravzaprav v stanju te „povzročitelje bolečin“ zatreti in s tem preprečiti revmatske bolečine, ali vendar vemo iz izkušenj, ako nam prezebejo roke, noge ali hrbet, da kri počasneje kroži v teh telesnih delih. Čim dalje ničesar ne podvzamemo za oživiljenje kroženja krvi, tem večje in huje postanejo revmatske bolečine.

Kako torej pospešimo živahen pritok krvi k bolečim mestom? Odgovor se glasi: Z masiranjem in drgnjenjem.

Po mnogobrojnih poizkusih skozi 26 let se je dospelo do prepričanja, da se za masiranje in drgnjenje prav posebno odlikuje bolečine olajšujoči fluid iz zeliščnih esenc — „Fellerjev Elza-fluid“. Ako boleča mesta nadrgnemo s tem izrednim olajševalcem bolečin, tedaj takoj čutimo, kako topla kri živahneje zastruji in bolečine zelo hitro popuste ter po ponovnem in pravilnem drgnjenju celo popolnoma prenehajo.

Mnoge zahvalnice potrjujejo, da je edina pravi, močni, aromatični Fellerjev Elza-fluid izredno domače sredstvo, ki je nešteto ljudi rešilo hudih in vztrajnih bolečin. To zaupljivo in bolečine olajšujoče sredstvo je bilo poizkušeno in stalno pohvaljeno, mnogokrat tudi kot kosmetikum.

Da dobimo Fellerjev Elza-fluid pravi in neponarejen, se mora povsod pri nakupovanju paziti, da so v steklu vsake steklenice vtisnjene besede „Elza-fluid“ in „Feller — Stubica“ ter da ima vsaka rumena etiketa iste besede in poleg tega postavno zavarovano znamko „Elza“. Ako se kje slučajno ne najde pravega Fellerjevega Elza-fluida, ni se plašiti malenkostnega dela — napisati naročilo in ga nasloviti natančno na:

Eugen V. Feller, lekarnar, Stubica Donja št. 589 (Hrvatska).

Kdor hoče naročiti samo za poskušnjo, naj pošlje 30 dinarjev vnaprej za 3 dvojnate ali 1 specialno steklenico. S poštnim povzajem stane en zavoje s 6 dvojnati ali 2 velikima specialnima steklenicama za 62 dinarjev. Ceneje je,

če naročite 2 zavoja, t. j.	6 dvojnatih in 2 specialni steklenici, stane Din	96.—
ali če naročite 3 zavoje, t. j.	12 „ „ 2 „ „ „ „	130.—
še ceneje, ako 4 zavoje, in sicer	12 „ „ 4 „ „ „ „	170.—
ali ako naročite 5 zavojev, t. j.	18 „ „ 4 „ „ „ „	205.—
Najceneje pride 6 zavojev	18 „ „ 6 „ „ „ „	240.—

Te cene se razumejo že z zavojnino in poštnino vred, t. j. proste od nadaljnjih stroškov. Torej čim več se naroči naenkrat, tem ceneje vam pride pošiljatev, in kdor se hoče iznebiti revmatskih bolečin in imeti res dobro domače sredstvo in kosmetikum, naj naroči Fellerjev Elza-fluid! Zelo mu bo prijalo!

Enkrat

za vselej se Vam priporoča samo veletrgovina

R. Stermecki, Celje,

ako hočete res dobro in poceni kupiti

ČEV LJE

domače ročno delo, kakor tudi fine tvorniške, nadalje obleke za ženske, moške in otroke, perilo, klobuke, pletene jope, čepice in šale, kravate, rokavice, nogavice in sploh vso modno robo za dame in gospode. Trgovci engros cené. Cenik zastoj.

Ivan Kovačič

Koroška cesta 10 **Maribor** nasproti Cirilovo tiskarne.

Velika zaloga stekla, porcelana, šip za okna, ogledal, vsakovrstne posode, svetiljk itd. Vse po najnižji cení.

Točna in solidna postrežba!

Edina slov. tvrdka te stroke v Mariboru!

Poskusite in prepričajte se!

Ljubljanska kreditna banka

Ljubljana

Dunajska cesta, v lastni palači.

Poštni čekovni račun: Ljubljana štev. 10.509.

Ustanovljena 1900.

Delniška glavnica Din 50,000.000.—.

Rezervni zakladi ca. Din 10,000.000.—.

Naslov za brzojavke: Banka, Ljubljana.

Telefon štev. 261, 413, 502, 503 in 504.

Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

Podružnice:

Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Maribor, Metković,
Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Gorica, Trst.

Agencija:

Logatec.

Dobra misel

blago ponujajo, razpošilja tvrdka H. Suttner samo solidno blago po primernih cenah s principom:

Proč s slabim blagom!

Vedno večje število odjemalcev kakor tudi številna zahvalna pisma, znači, da kupci razločijo dobro od slabega in tvrdko Suttner povsod priporočajo.

Ure izlastne tovarne v Švici.

Ure lastne, svetovnoznane znamke „Iko“.

Ure znamke „Zenith“ in drugih znanih znamk.

Roskopf-ure, zlate, srebrne, tula, nikljaste, je-klene, za gospode in gospe.

Zapestne ure, ure s svetilnim kazalnikom.

Budiljke, stenske ure z nihalom.

Veržice za ure, zlate, srebrne, tula, nikljaste, double, za gospode in gospe.

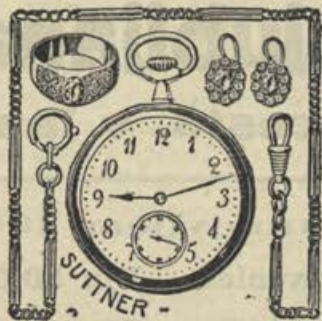
Igle za kravate, zapestni gumbi po vsaki ceni.

Obeski, križci, amuleti, vratne veržice.

Krstne svetinje, škapulirji, rožni vencji.

Zapestnice, naprsne igle, poročni prstani.

Prstani, srebrni, zlati, z dragimi in drugimi kamni.

Uhani, double, srebrni, zlati, z najfinejšimi in drugimi kamni.

Namizni noži in vilice.
Žlice za kavo in sladoleđ.

Noži za kuhinjo.

Škarje.

Doze za tobak.

Doze za svaljšice.

Denarnice. Nažigači.

Orodje. Harmonike.

Žepni noži. Britve.

Brivski stroji.

Lasestrižniki.

Steklorezci.

Torej ne samo dragulje, zlatino, srebrnino in ure, ampak tudi različne potrebščine, usnjate izdelke itd. po vseh cenah vsebuje bogato ilustrovani katalog, v katerem so tudi razna zahvalna pisma razvidna, ki svedočijo za dobro blago in solidno postrežbo. — Ta katalog dobijo naši cenjeni čitatelji brezplačno, ako se sklicujejo na naše priporočilo v tem koledarju in pošljejo natančen naslov in 2 dinarja na

Svetovno razpošiljalnico H. Suttner, Ljubljana št. 201.

Za-Za-pom-

ni si, soseda, kar ti povem,
ako rabiš

volнено blago

za ženske ali sukno za moške obleke, tiskanine (druk), cefir, belo, rjavo ali pisano platno ter sploh kaj manufakturne robe, pojdi kupit v veletrgovino

R. Stermecki v Celje,

kjer mi vsi kupujemo in kjer je največja zaloga in najnižje cene. Trgovci engros cene. Ceniki zastoj. Vzorci samo proti vrnitvi.

Anton Lečnik, prej F. Parchiaffo

tovarniška zaloga zlatnine, srebrnine

Celje, Glavni trg št. 4

**Ure, zlatnina, srebrnina,
darila za krst, birmo i. t. d.
v največji zalogi.**

Najboljša delavnica za popravo ur.

Celjska posojilnica d. d. v Celju

Celje, Narodni dom.

Stanje glavnice in rezerv Din 4,000.000.—

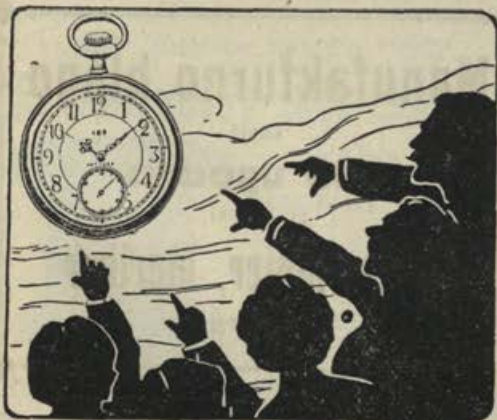
Stanje hranilnih vlog . . Din 32,000.000.—

Sprejema vloge proti najugodnejšemu obrestovanju.

Daje posojila in odvarja kredite proti zmernemu obrestovanju.

Opravlja vse bančne posle.

Podružnica v Šoštanju.

URA

je stvar zanesljivosti ker pri kupovanju nikdar ne morete vedeti, za koliko se bode zvišala cena od skoraj potrebnih popravil.

Pred ponovnimi izdatki se varujete samo, ako imate garancijo za popolno dobro vrsto strojev. Tvrdba Suttner kot jugoslovansko skladišče lastne švicarske tvornice ur vam nudi vedno veliko izbiro samo prvovrstnih ur v vseh cenah! Predvsem znamko „Iko“. Švicarska tvornica vam jamči za dobroto stroja!

Zahtevajte bogato ilustrovani cenik, v katerem najdete ure za gospode in gospe, iz zlata in srebra, nikeljna itd. v vsaki ceni, prav tako zapestne ure, budiljke, verižice, obeske in različni nakit. Pošljite za ta cenik samo 2 dinarja:

Odpošiljajni tvrdki ur **H. Suttner**, Ljubljana št. 201, Slovenija.

LEKARNA PRI ZLATEM JELENU

Mr. Ph. R. Sušnik

LJUBLJANA

na Marijinem trgu.

Telefon št. 115.

Moderno urejena lekarna.

Zaloga vseh domačih in tujih zdravilnih sredstev, mineralnih voda, obvezil, kirurgičnih in mineralnih predmetov.

Zdravniške ordinacije se izvršujejo točno in natančno po predpisih.

Oblastveno koncesionirana oddaja strupa.

Poštne pošiljatve obratno.

Pisalni stroji,
barvni traki,
ogljen papir,

prebojni papir
in pripadki za
pisalne stroje.

Samoprodaja pisalnega stroja „Continental“
za vso Slovenijo.

Lastna popravljalnica za pisalne stroje in strokovna šola za strojepisje ter stenografijo.

Ant. Rud. Legat

samo Slovenska ul. 7 Maribor samo Slovenska ul. 7

Telefon interurban 100.

Zaklad

vsake dobre gospodinjice je močno
in lepo perilo, kar pa je edino
mogoče, ako kupite

belo platno

v veletrgovini

R. Stermecki v Celju,

kjer najdete velikansko zalogo
in čudovito nizke cene. Lastna
manipulacija in import.

Trgovci engros cene.

Cenik zastoj!

Vzorci samo proti vrnitvi.

Manufakturno blago

kupiš

zelo ugodno

pri trvdki

Franjo Majer, Maribor

Glavni trg 9.

Avtomobili, motorna kolesa, biciklji

po najnižjih originalnih tovarniških cenah.

Glavno zastopstvo svetovnih tvrdk

PEUGEOT, HARLEY-DAVIDSON in DOUGLAS.

O. ŽUŽEK, Ljubljana, Sodna ulica 11.

Telefon interurban št. 461.

Franc Strupi, Celje

priporoča svojo

**bogato zalogo steklene in porcelanaste posode,
svetiljk, ogledal, okvirov, raznovrstnih šip itd.**

Prevzema steklarska dela.

Najsolidnejše cene in točna postrežba.

Na drobno.

Na debelo.

Bogata zaloga

šivalnih strojev

koles in
pisalnih strojev

Ivan Jax & sin

Ljubljana

Gospodsvetska cesta 2.

Moč

no, lepo in
poceni

sukno

in kamgarn, hlačvino, cešir, tiskanino (druk), platno, volneno blago in vso manufakturno robo kupite edino v veletrgovini

R. Stermecki, Celje.

Kdor ne verjame, naj se sam prepriča.

Zaloga velikanska.

Trgovci engros cene.

Cenik zastoj. Vzorci samo proti vrnitvi.

Poročni prstani

vedno na zalogi:

- 1 poročni prstan 14karatni
Din 200— do 300—
- 1 poročni prstan 6karatni
Din 100— do 150—
- 1 poročni prstan amerik.
double Din 30—

Pošiljam po pošti. Cena se ravna po teži zlata. Za mero pošljite v pismu vrstico, ki je tako dolga kakor prst debel.

Švicarske ure od Din 100— naprej.

Pišite, za kakšno ceno bi radi uro, nakar Vam pošljem popis in po možnosti tudi sliko ure, tako da lahko naročite, ne da bi uro videli. Cena odgovarja kakovosti ure.

Ure budiljke, srebrnina, zlatnina.

F. ČUDEN

Ljubljana 55

Prešernova 1. — Selenburgova 7.

Srebra denar kupujem!
Ceniki se ne razpošiljajo.

Zadružna gospodarska banka d. d., Ljubljana

Miklošičeva cesta 10 (v lastni palači nasproti hotela Union).

Telefon št. 57 in 470.

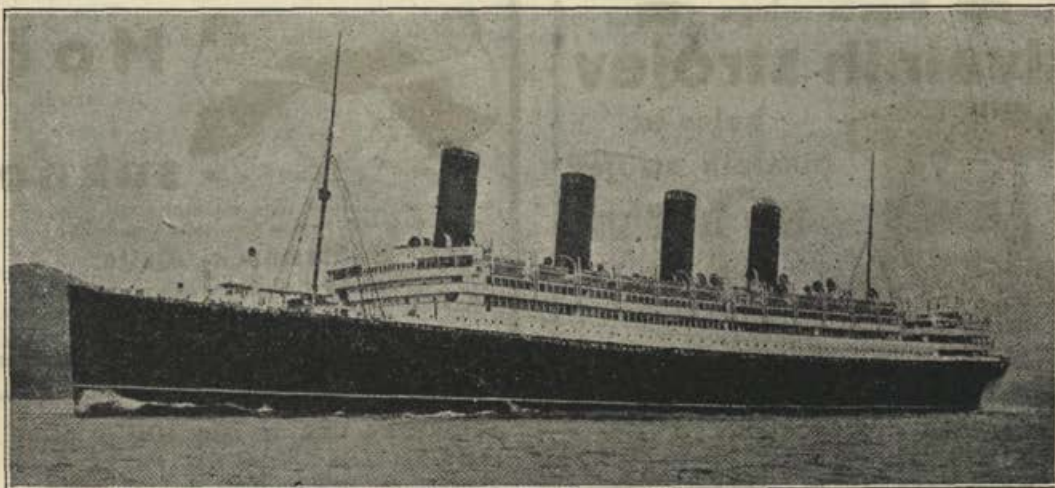
Račun poštnege čekovnega zavoda za Slovenijo št. 11.945, za Hrvatsko v Zagrebu št. 39.080.

Podružnice: Bled, Celje, Djakovo, Maribor, Novi Sad, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik.

Kapital in rezerve skupno nad Din 15,000.000.—.
Vloge nad Din 125,000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote. — Kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge na tekoči račun in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Ameriški oddelek: Direktne zveze z ameriškiimi bankami. Glavni korespondenti: American Express Company, 65 Broadway, New York, ter njene podružnice in agencije po vseh večjih mestih Združenih držav, Anglo-South American Bank Ltd., London, ter po važnejših mestih Južne Amerike. Commercial Bank of Australia Ltd., London, ter po vseh važnih mestih Avstralije in Nove Zelandije. National Bank of South Africa, London, Pretoria. — Urejevanje ameriških zapuščin.

CUNARD LINE

Glavno zastopstvo za Jugoslavijo:
Jugoslavenska banka d. d. Zagreb.

Mauretania: 32.000 ton — Aquitania: 45.646 ton — Berengaria: 52.000 ton.

Največji in najhitrejši angleški brzoparniki.

Redni potniški in tovarni promet iz Liverpoola, Southampton, Londona, Cherbourga, Rotterdama, Hamburga in jadranskih luk za Ameriko in Kanado. — Iz luke Cherbourg najkrajša proga v New York.

Podrobnejša
pojasnila daje:

CUNARD LINE, Ljubljana podružnica glav-
nega zastopstva

Kolodvorska ulica, v novi palači Ljubljanski dvor, nasproti gostilne „Pri starem Tišlerju“.

Oblačilnica za Slovenijo, r. z. z o. z. v Ljubljani.

Zaloga

prvovrstnega manufakturnega blaga.

Centralno skladišče v Ljubljani
v palači „Vzajemne posojilnice“ na Miklošičevi cesti.

Podružnica na drobno:

v hiši „Gospodarske zveze“ na Dunajski cesti št. 19,
za Bačko pa v Somboru, Aleksandrova ulica št. 11.

Solidne cene.

Dobra postrežba.

Pred vsakim nakupom si oglejte naše zaloge! — Nihče se ne sili, da kupi!

Menjalnica

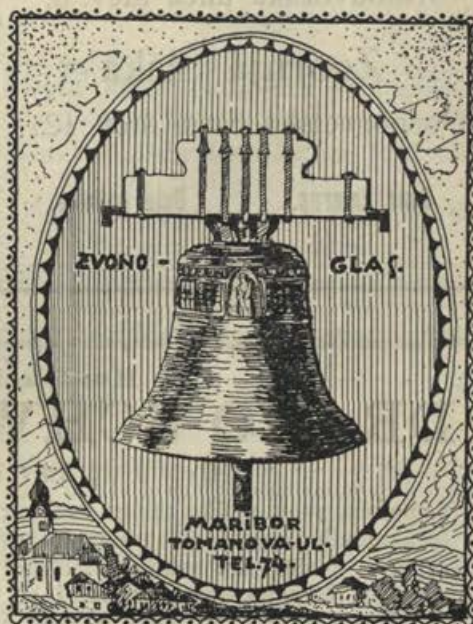
v Ljubljani

Prešernova ulica št. 44

kupuje in prodaja
vse vrste valut
po najugodnejših cenah.
Tudi popoldan odprto!

Reicher & Turk.

Zvonolivarna „Zvonoglas“, Maribor.
Prvovrstna tvrdka za dobavo bronastih zvonov.

Znatno nizke cene. Hitra postrežba.

Srebrno-doneci, trajni glasovi.

Lepega zvona glas — seže v deveto vas,
zato naročite ga pri „Zvonoglas“!

Najcenejše strešno kritje!

ZDRUŽENE OPEKARNE d. d., LJUBLJANA

Miklošičeva cesta 13

preje **Vidic-Knez**, tovarne na Viču in Brdu,

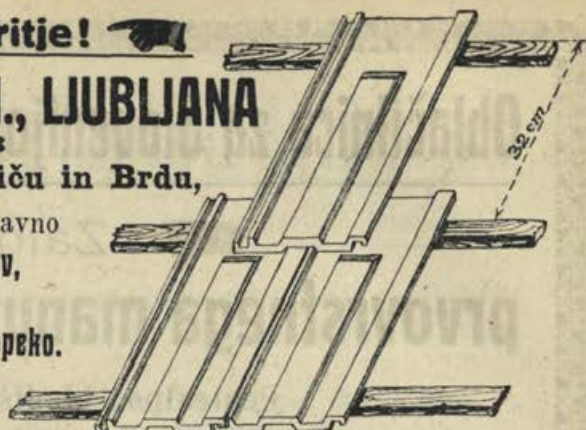
nudijo v poljubni množini — takoj dobavno

najboljše, preizkušene modele strešnikov,

z eno ali dvema zareza,ma,

kakor tudi **bobrovec (hiber)** in zidno opeko.

Na željo se pošlje takoj popis in ponudba.

Tone Malgaj

stavbeni, pohištveni pleskar in ličar,
sobo- in črkoslikar.

Delavnici:

Ljubljana

Kolodvorska ulica šte. 6,

Zgornja Šiška

Gospodsvetska cesta šte. 121.

Cene zmerne.

Delo solidno.

Kamnoseški izdelki iz marmorja

za cerkvene in pohištvene
oprave ter spomeniki iz
marmorja, granita in sijenita
kakor tudi mlinski kamni
se dobe pri

Alojziju Vodniku

kamnoseškem mojstru

Ljubljana

Kolodvorska ulica.

Konfeksijska industrija

DRAGO SCHWAB, LJUBLJANA

Dvorni trg šte. 3, pod Narodno kavarno

priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnega sukna, raznih doma izgotovljenih oblek (prazničnih in delavskih), površnikov, zimnikov, raglanov, dežnih plaščev, pelerin, usnjenih sukničev, čepic, perila itd. po konkurenčnih cenah.

Naročila oblek po meri se izvršujejo v lastnem modnem salonu.

Razpošiljanje po pošti le proti povzetju, vzorci blaga na zahtevo zastonj.

Sukno za orožnike in ognjegase vedno v zalogi.

Popolnoma varno naložite svoj denar v

Vzajemni posojilnici v Ljubljani

r. z. z. o. z.

poleg hotela „UNION“.

Hranilne vloge
se obrestujejo
najugodneje.

Rentni in inva-
lidski davek
plačuje posojil-
nica sama.

Varnost za hra-
nilne vloge je
zelo dobra, ker
poseduje Vza-
jemna posojilnica
večino delnic
stavbne delniške
družbe hotela
„Union“
v Ljubljani.

Vrhu tega je njena last nova lepa palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu- in inozemstvu.

Alojzij Pauschin

Ljubljana, Wolfova ulica 6

priporoča svojo veliko zalogo **vseh vrst šip za okna, ogledala, svetiljke, steklo, porcelanasto blago** in vse, kar spada v to stroko.

Čevlji z zaščitno
znamko *Peko*
tovarn

Peter Rozina & Co., Tržič-Ljubljana

so najboljši in najcenejši, zahtevajte jih povsod.

Glavna zaloga **Ljubljana**, Breg 20,
Aleksandrova cesta 1.

Filijalka **Zagreb**, Račkoga ulica 3.

ceniki na zahtevo brezplačno.

KUPUJTE

vse Vaše potrebščine, **blago** za ženske in moške obleke, svilo, etamin, batist, saten, perilo, šifon, kotenino, oksford, cefir, cvilih za modroce, odeje, koce, posteljne garniture i. dr., najnovejše svilnate in čipkaste rute in šerpe pri znani domači trgovini

JANKO ČEŠNIK, Ljubljana, Lingarjeva in Stritarjeva ulica.

Blago samo češkoslovaški izdelek!

Opozorjam ženine in neveste pri nakupu opreme (bališa) na znatno nizke, zmerne cene.

Kleparstvo!

Stavbeno,
galanterijsko in
ornamentno.
Kopalne banje,
žehtarji za mleko,
škropilnice,
raznovrstne
kuhinjske na-
prave.

Pocinkanje in poci-
njenje vsakovrstnih predmetov.

Ljubljana, Kolodvorska ulica št. 18-20.

Kotlarstvo!

Izdelovanje
vseh vrst
bakrenih kotlov
in bakrenih cevi,
kotlov za
žganjekuho,
za pralnice, za
štedilnike itd.
Oblastv. konces. zavod
za vse vrste vodo-
vodne instalacije.

Instalacije klosetnih naprav. —
Montaža in preizkušnje strelo-
vodov. — Sprejemajo se vsa v
to stroko spadajoča popravila.

Vozi brez bencina!

Stroški
pri
uporabi
bencina.

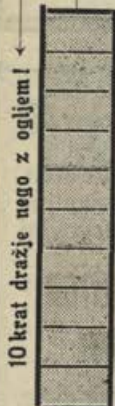
Adaptiraj svoj auto-
traktor ali stabilni
motor s patentovanim
HAG-generatorjem.

Prospekte in reference
daje

Jugo-Hag

Kuri z **Ljubljana**
ogljem! *Bohoričeva ulica 24.*

Telefon št. 560.

10 krat dražje nego z ogljem!

→ Stroški pri uporabi oglja.

Mnogo
denarja
si lahko
prihranite,

ako kupujete blago za moške in ženske obleke, perilo,
posteljno opravo i. t. d. v velikem skladiščen blaga

A. & E. SKABERNE
LJUBLJANA, Mestni trg šte. 10.

Vse vrste šolske zvezke, trgovske knjige, mape, bloke itd.

izdeluje in razpošilja najceneje

papirna industrija in knjigoveznica
ANTON JANEŽIČ, LJUBLJANA

Florijanska ulica št. 14.

Najboljše sredstvo za negovanje zob

„MELOUSINE“

zobna pasta — ustna voda
— zobni prašek —

Lekarna Mr. Ph. M. Leustek

Ljubljana, Resljeva cesta 1.

Dobiva se v vsaki lekarni,
drogeriji in modni trgovini.

Ivan Gajšek

Ljubljana, Sv. Petra cesta 2 in 29.

Zaloga papirja in razglednic.

Vse **potrebščine** za šole in urade.

Velika zaloga **trgovskih in odje-
malnih knjig, blokov** ter **vstopnic.**

Založba šolskih zvezkov „Tabor“.

Na debelo in drobno. — Lastna knjigoveznica.

Ustanovljeno 1852.

Teod. Korn, Ljubljana

Poljanska cesta šte. 8

(prej Henrik Korn)

krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar.

Instalacija vodovodov.

Naprava strelovodov. Kopališke in klosetne naprave.

Izdelovanje posod iz pločevine za firnež, barvo, lak in med
vsake velikosti kakor tudi posod (škatel) za konzerve.

Kmetijska družba za Slovenijo

je najstarejša (iz l. 1767), največja in najbolj razširjena kmetijska korporacija v Sloveniji, ki šteje nad 20.000 udov.

Kmetijska družba za Slovenijo ima namen, pospeševati vse panoge kmetijstva z zgledi, podporami, poukom in preskrbovanjem gospodarskih potrebščin. Njeno glasilo je ilustrovan gospodarski list

„Kmetovalec“,

ki prinaša poučne kmetijske spise, kmetijske novice, družbene vesti in poročila ter odgovore na razna gospodarska vprašanja. Ta list se pošilja vsakemu udu brezplačno. — Ud Kmetijske družbe za Slovenijo plača letno samo

20 dinarjev udnine.

Za pismene pošiljatve je naslov:

Kmetijska družba za Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg 3.

Kupujemo

Suhe gobe, fižol, kumno in druge
deželne pridelke.

Zdravilna zelišča: lipovo cvetje
tršljik, korenine in razno drugo cvetje

V. H. ROHRMANN, Ljubljana,
Sv. Petra nasip 27, za vodo.

Priporoča se

domača tvrdka z oblekami za gospode

J. MAČEK, Ljubljana

Aleksandrova cesta 12

Posebni oddelek:

Otroške obleke, moško perilo.

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani.

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema: V požarnem oddelku: zavarovanja vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, strelu in po eksploziji svetilnega plina, po znano nizkih cenah. — V življenjskem oddelku: zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

Podružnice: Sarajevo, Koroščeva ul. 15; Zagreb, Hercegovska št. 6; Celje, Breg 33, in Split. **Ceniki in pojasnila z obratno pošto brezplačno.** — Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemajo.

Pleskar in ličar

za stavbe, mostove in pohištvo

JOSIP JUG, Ljubljana

Rimska cesta št. 16.

Špecialni oddelek za sobo- in črkoslikarstvo
na steklo, les, pločevino itd.

Moderna ornamentika in cerkveno slikanje.

Moste - Ljubljana, Zaloška cesta 67.

Priporoča se trdka

T. Mencinger

Ljubljana, Sv. Petra cesta 43.

Specerijska in delikatesna trgovina, vinarna.

Velika pražarna za kavo z električnim
obratom in vročim zrakom.

Telefon št. 233. Brzjavke: Mencinger Ljubljana.
Poštni čekovni račun št. 10.935.

Specialiteta: pražena kava najfinejših vrst se pošilja v 5 kg zavitekah poštne prosto.

Ustanovljena leta 1914.

Drevesnica in trtnica IVAN GRADIŠNIK

v Št. Janžu n. v. g., pošta in žel. postaja Velenje.

Zaloga

prvovrstnih visokodebelnih sadnih dreves, jabolk in brusck, vrst: bobovec, mošancelj, londonski pepinec, kanada in Baumanova renet, nadalje: ozimca, vajlerca, tepka in dolčanka.

Cepljene trte na Rip, X Port, in Goethe št. 9: rizling, silvanec, žlahtnina, modra frankinja, Peček in Izabela. — Enoletni sadni divjaki.

Nizke cene!

Za vsako pocdino sadiko popolna garancija! — Dosedaj razprodanih nad 50.000 komadov v največjo zadovoljnost. — Kmetijskim in sadjarskim podružnicam pri skupnih naročilih razne ugodnosti.

Odkovana

na sadni razstavi v Celju leta 1922 s prvim odklovanjem.

Veliko zalogo vsakovrstnih poljedelskih strojev

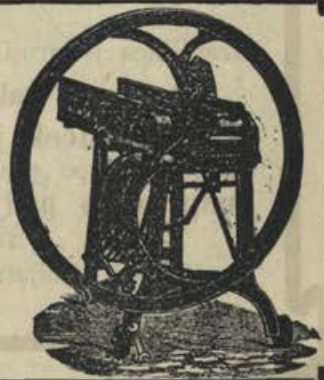
ter

BAKRENE KOTLE

priporoča trdka

FRANC HITTI, LJUBLJANA

Sv. Martina cesta šte. 2.

**Stroji za obdelovanje lesa, turbine,
transmisije iz železne konstrukcije,
sesaljke in armature, zvonovi.**

Železolivarna.

Kovinolivarna.

STROJNE TOVARNE IN LIVARNE D. D. LJUBLJANA

Telefon int. 142 in 230.

Dunajska cesta 35.

Brzovjavke: STROJ.

Pošt. ček. račun št. 11970.

Telef. int. 268.

THE REX Co., Ljubljana, Gradišče 10.

Generalno zastopstvo za

IDEAL- in ERIKA-pisalne stroje,

**OPALOGRAPH- in SCHAPIROGRAPH-
razmnoževalne aparate,**

ALEXA- in AUTOMAT-kopirne stroje.

Vse pisarniške potrebščine.

**Zaloga pohištva
Ivan Dogan**

Ljubljana

Dunajska cesta 17, Medijatova hiša

priporoča svojo zalogo pohištva, kakor spalne
sobe iz mehkega in trdega lesa, jedilne sobe,
kuhinjske oprave in drugo po konkurenčnih cenah.

V zalogi so tudi vedno žimnice (modroci), žič-
nice, divani in vsi drugi v tapetniško stroko
spadajoči izdelki.

Najstarejša hranilnica v Jugoslaviji

KRANJSKA HRANILNICA V LJUBLJANI

ustanovljena leta 1820

obrestuje hranilne vloge po **5%** brez vsakega odbitka rent-
nega in invalidskega davka, katera plačuje hranilnica sama za
vložnike. — Sprejema tudi vloge v tekočem računu.

S hranilnico sta zvezana Kreditno društvo in starostna hranilnica
za posle in delavce.

Hranilnica je sirotinsko varna in jo nadzoruje deželna vlada za Slovenijo.

Rezervni zakladi znašajo približno **Din 1,500.000.—**.

Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za okrepitev rezervnih
zakladov, po pravilih **določen v pospeševanje občekoristnih
naprav in podjetij v Sloveniji.** Za te svrhe se je doslej da-
rovalo približno **Din 2,250.000.—**.

Pismene pošiljatve je nasloviti na Kranjsko hranilnico v Ljubljani,
Knafljeva ulica št. 9.

Gospodarska zveza, Ljubljana

največje trgovsko združno podjetje v Jugoslaviji

nudi

vse kmetijske potrebščine

iz svojih skladišč:

poljedelske in mlekarske stroje, semena, galico, žveplo, umetna gnojila, kolonijalno in specerijsko blago, poljedelske pridelke, mlevske izdelke in vse druge potrebščine.

Inž. J. & H. Bühl,

v Jugoslaviji največja livarna zvonov
Maribor, Melje,

Motherjeva ulica 15.

ustanovljena od Joh. Denzel okoli leta 1800,

izdeluje bronaste zvonove vsake velikosti s čistim in lepim glasom, jamči za muzikalično ujemanje novih zvonov z ostalimi starimi zvonovi. Mnogo priznanj! Nizke cene! Jamstvo! Na zahtevo proračun in vsako nadaljno pojasnilo brezplačno!

Izdeluje tudi kuhinjsko posodo iz aluminija, armature, cestne tablice i. t. d.

Edini šivalni stroj

s **15letnim**
jamstvom.

Svetovnoznan

STOEWER šivalni stroj
za šivilje, krojače in čevljarje ter rodbinsko rabo.

Lud. Baraga

Ljubljana, Šelenburgova ulica 6/I.

Umetno vezenje (štikanje), krpanje perila in nogavic (štopanje),
edino na Stoeper-stroju — ponk brezplačen.

Mehanična delavnica (popravljalnica). Nadomestni deli.

trgovina železnine na debelo in na drobno
Dunajska cesta 11 LJUBLJANA Dunajska cesta 11.

ZAJTA & ŽILJČ

Pozor!
Priporočava se za nakup vsakovrstne železnine, kakor po-
histvenca in stavbnega okovja, nosilke, železnih šim in
vsako količino portland-cemena itd. po najnižjih cenah.

Pozor!

Ustanov. l. 1879.

Telefon št. 553.

KLJUČAVNIČARSTVO

AVGUST MARTINČIČ

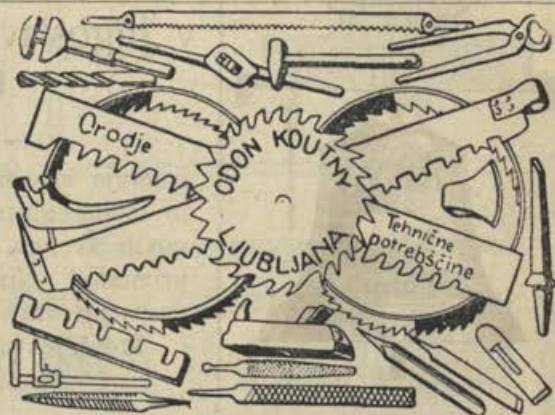
LJUBLJANA, RIMSKA CESTA 14.

se priporoča za naročila novih valčnih zastorov (rolet) in solčnih plahit ter za popravilo istih. - Stalna založa vseh potrebščin za rolete in solčne plahite, raznovrstnih štedilnikov in vseh potrebščin za stavbe. - Izvršuje vsa ključavničarska dela in popravila. - Avtoženo varjenje.

Čočna postrežba!

Žmerne cene!

Tvrška Odon Koutny se je preselila na Aleksandrovo cesto št. 7, na vogal Beethovne ulice.

Denar naložite

najbolje

pri

najvarneje

Spodnještajerski ljudski posojilnici r. z. z n. z.

v Mariboru, Stolna ulica št. 6,

ki obrestuje hranilne vloge

po 8% in 10%

oziroma po dogovoru.

Centralna banka za trgovino, obrt in industrijo d. d., Zagreb podružnica Maribor

izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

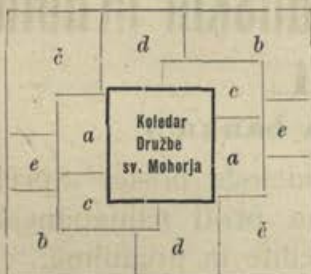
== Daje ugodne obresti na vloge. ==

Rešitev ugank.

Črkovnica. S človeškim srcem ne igray,
naš pekel v njem je in naš raj.

Gregorčič.

Mozaik.

Premestna uganka.

Boljše malo v miru — ko mnogo v prepiru.

Uganka v opekah.

Kdor s tujim denarjem hišo zida,
svoji sreči k pogrebu zvoni.

Konjiček.

Kdor kruha vbranega ne je,
ni skušil siroténja,
kaj je trpljenje, on ne vé,
on ne pozná življenja.

Za vse je svet dovolj bogat,
in srečni vsi bi bili,
ko kruh delil bi z bratom brat
s prav srčnimi čutili!

Simon Gregorčič.

Najvarneje vlagate svoj denar v pupilarnem zavodu:

Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani Dunajska cesta 38, v hiši Zadrúžne zveze.

Hranilnica kmečkih občin obrestuje hranilne vloge po najvišji meri in sprejema vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar ter se obrestovanje ne prekine. Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani je pupilarno varen zavod, v katerega nalagajo kr. sodišča denar mladoletnih. Njeno poslovanje je pod nadzorstvom posebnega komisarja kot zastopnika pokrajinske uprave v Ljubljani. — Posojila daje na zemljišča, občinam in korporacijam na amortizacijo.

Iv. Kravos, Maribor

Aleksandrova 13 Telefon 207 Slomškov trg 6

Usnjate torbice in kovčge za potovanje v vseh velikostih kakor tudi spise in damske torbice, listnice, tobačnice itd. Nahrbtniki za šolarje, planince itd. Usnjate **gamaše**. Ovrtniki, nagobčniki, biči in vrvice za pse, gobe, kožice in ščetke za omivanje kočij. **Dežne ponjave** (plahte) za vozove in konje v vseh velikostih. Razni okovi za konjske opreme iz nikeljina, medí, ponikljani ali črno lakirani. **Gonilni jermeni** iz la usnja kakor tudi šivalni in vezalni jermeni.

Vsa v jermenarsko, sedlarsko in torbarsko stroko spadajoča popravila se sprejemajo in po možnosti hitro izvršujejo.

Zvonarna in livarna družba z o. z.

Št. Vid nad Ljubljano

uliva bronaste zvonove za cerkve, podružnice in kapele iz zajamčene prvovrstne bronovine v vseh velikostih.

Njeni zvonovi imajo izredno lep, čist in močno ter daleč doneč glas. — Mnogobrojna priznanja preč. župnih uradov na razpolago. — Zahtevajte ponudbo!

Veletrgovina z železnino

Pinter & Lenard, Maribor

Telefon: 282

Aleksandrova cesta 32—34.

Brzjavke:
Pinlen, Maribor.

Hipotekarna banka jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani

(prej „Kranjska deželna banka“)

se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle. Sprejema vloge na hranilne knjižice in tekoči račun proti najugodnejšemu obrestovanju. Daje vsakovrstne kredite in predujme.

Franjo Cvilak, Slov. Bistrica

belilnica voska,
obrt medu in voščenin.

Brzjavni naslov: Cvilak, Slovenska Bistrica.
Poštni čekovni račun Ljubljana št. 12.052.
Telefon interurban.

Odlikovan z zlato kolajno na pokrajinski
obrti razstavi v Mariboru 1922.

Prve slovenske drevesnice in trsnice

Ivan Dolinšek

Št. Pavel v Savinjski dolini, Slovenija.

Brzjavni in poštni naslov: **Dolinšek, Št. Pavel pri Preboldu**. — Železniška postaja: **Št. Peter v Savinjski dolini** (od tam 1/2 ure pešhoda). — Poštni čekovni račun v Ljubljani št. 13.716.

Podružnični nasadi v St. Ilju - Velenju pod vodstvom Vinko Dolinška.

Ustanovljene l. 1905 od Val. Dolinška, povečane l. 1920. Odlikovane na sadni razstavi 1922 v Celju s l. odlikovanjem. Gojenje najboljših vrst sadnega drevja in trsja po zmernih cenah, tako da so dostopne vsem slojem za večje nasade. Popolna garancija v vseh ozirih za vsako poedino drevo in mladiko.

Zahtevajte ponudbe!

Zahtevajte cenik!

Pozor! Vsakomur dobro znana

PRVA GORENJSKA RAZPOŠILJALNA

IVAN SAVNIK, KRANJ

katera se je med tem časom znatno povečala

razpošilja zopet

vsakovrstno manufakturno in galanterijsko blago

po zelo nizkih cenah.

Zahtevajte
vzorce in cenik!

Zaloga Družbe sv. Mohorja na Prevaljah.

Številke pomenijo cene v dinarjih za ude, v oklepajih za neude in po knjigarnah.

Povesti (Slovenske Večernice).

- Iv. Cankar: Troje povesti. Samo vez. 21.70 (28.90)
— V samoti. (Sl. Več. 61. zv.) . . . 6.50 (8.70)
Jan. Cigler: Deteljica. 4. izdaja . . . 6.50 (8.70)
— Ogljenica. 3. izdaja . . . 4.90 (6.50)
Dr. Fr. Detela: Hudi časi. S slikami 13.— (17.20)
— Novo življenje. (Več. 61. zv.) 6.50 (8.70)
— Svetloba in senca . . . 9.80 (13.10)
— Takšni so! S slikami . . . 5.90 (7.90)
E. Gangl: Veliki trgovec . . . 13.— (17.30)
J. Kostanjevec: Življenja trnj. pot 5.90 (7.90)
Ivan Lah: Uporniki . . . 9.10 (12.10)
A. Lézar: Perpetua. 3. izdaja . . . 6.50 (8.70)
Fr. Milčinski: Ptčki brez gnezda 11.70 (15.60)
Dr. K. Ozvald: Za vsak dan. 1. zv. 6.30 (8.40)
J. Parapat: Robinzon starši. 4. izd. 9.10 (12.10)
Dr. Iv. Pregelj: Peter Pavel Glavar 3.30 (4.40)
Dr. J. Sket: Miklova Zala. 5. izdaja 6.50 (8.70)
F. Val. Slemenik: Izdajavec. 2. izd. 6.50 (8.70)
Val. Slemenik: Križem sveta. 2. izd. 5.90 (7.90)
Dr. I. Sorli: Sorodstvo v I. členu . . . 6.50 (8.70)
Jules Verne: Carski sel. I. del . . . 12.60 (16.80)
— — — II. del . . . 12.60 (16.80)
Dr. J. Vošnjak: Troje ang. češčenj 5.90 (7.90)
Ivan Vuk (Starogorski): Zorislava . . . 6.50 (8.70)
Wieseman-Zupančič: Fabijola. 3. izd. 9.10 (12.10)
Dr. Franc Zbaničnik: Boj za pravico 9.10 (12.10)
— (Zaljski): Na krivih potih . . . 6.50 (8.70)
— (Malograjski): Pisana mati . . . 9.10 (12.10)
— — — Za srečo . . . 9.10 (12.10)
Matl božja dobrega sveta. 2. izd. 5.90 (7.90)
Razne povesti. Vsebina: Fr. S. Tratnik: Konec povesti; Josip Kostanjevec: Oče in sin; Pet. Bohinjec: Glagoljaš Stipko; Lea Fatur: Zvonjenje v gozdu pri Ptuj. 9.10 (12.10)

Slovenske Večernice 41., 42., 43., 44., 49., 51., 52., 53., 55., 57., 59. 61., 64., 68., 69. in 72. zvezek (vsí drugi so pošli), po 6.50 (8.70)

Mohorjeva knjižnica.

- I. Alojzij Remec: Užitkarji . . . 3.90 (5.30)
II. Platon: Sokratov zagovor, broš. 14.20 (18.90)
vez. 21.50 (26.30)
III. Fr. Kotnik: Storiije, broš. . . 14.20 (18.90)
vez. . . 21.50 (26.30)

Pesmarice in pesmi.

- Jak. Aljaž: Slovenska pesmarica. I. ali II. zvezek. Tretji natisk, broš. vsak po . . . 21.— (28.—)
vez. vsak po . . . 28.40 (35.40)
— — — I. in II. del vkup vez. . . 52.50 (66.60)
A. Foerster: Cecilija. Cerkvena pesmarica. II. del (I. del je pošel), vez. . . 20.— (24.30)
Simon Gregorčič: Poezije. Izbral Anton Medved. Ilustriral Ant. Koželj . . . 11.10 (14.80)
Dr. Jos. Lovrenčič: Brstje iz vrta slovenskega pesništva . . . 5.90 (7.90)
A. Medved: Slov. legende. S slik. . . 6.50 (8.70)
Dr. Avg. Žigon: Prešernova čitanka s komentarjem k Prešernovim poezijam (Slovstvene knjižnice 2. zvezek), broš. . . 48.80 (65.—)
vez. . . 55.70 (73.70)

Zgodovina.

- Dr. Iv. Križanič: Zgodovina sv. katoliške cerkve. I., II. in III. del, vkup . . . 22.80 (30.40)
Dr. Jos. Gruden: Zgodovina slovenskega naroda. S slik., 1. do 6. zvezek, vsak po 11.10 (14.80)
J. Starč: Občna zgodovina za slovensko ljudstvo. V zalogi sta še 14. in 15. snopič, vsi drugi (1.—13.) so pošli, vsak po . . . 6.50 (8.70)
Andrejka: Slovenski fantje v Bosni in Hercegovini 1. 1876. S podobami, vez. . . 41.60 (55.40)

Kmetijstvo. Naravoslovje.

- Fr. Dular: Domači živinozdravnik. S podobami. Tretja, popravljena izdaja z dodatkom: Domača lekarna (apoteka) . . . 26.— (34.70)
V. Rohrman: Poljedelstvo. S podobami. I. del (dva snopiča), broš. . . 22.10 (29.50)
II. del, vez. . . 13.40 (18.50)
Rohrman-Dular: Gospodarski nauki. S podobami. I. knjiga . . . 11.70 (15.60)
Ing. Jak. Turk: Travišstvo. S pod. 6.— (8.—)
Fr. Lakmayer: Umni čebelar. S podobami. Druga izdaja . . . 19.50 (26.—)
Franc Povše: Umni kmetovalec. 2. in 3. snopič (1. snopič je pošel), vsak po . . . 9.10 (12.10)
Fr. Erjavec: Domače in tuje živali v podobah. Slovenski mladini v ponk in kratek čas. II. zvezek: Ptice . . . 13.— (17.30)
(I. zvezek je pošel.)

Življenjepisi. Koledarji i. dr.

- Dr. Ant. Medved: Anton Martin Slomšek, knezoškof lavantinski. S podobami 11.10 (14.80)
P. Fl. Hrovat: Franc Pirce, oče umne sadjereje na Kranjskem in apost. misijonar med Indijani v severni Ameriki . . . 6.50 (8.70)
Dr. L. Vončina: Friderik Baraga, prvi slovenski apost. misijonar in škof med Indijani v severni Ameriki. Druga izdaja . . . 6.50 (8.70)
M. Pirnat: Juri baron Vega, slovenski junak in učenjak . . . 2.60 (3.50)

- Koledar za leto 1902, 1903, 1906, 1907, 1911, 1912, 1914, 1915, vsak po . . . 11.10 (14.80)
— za leto 1918, 1919, 1920, 1921, 1922 in 1923, vsak po . . . 6.50 (8.70)
— za leto 1924 . . . 9.— (12.—)
— za leto 1925 . . . 12.— (16.—)

- Dr. Valentin Wiery: Ansprachen und Predigten innerhalb der Jahre 1866—1877. Trije zvezki, vkup . . . 6.50 (8.70)

Šolske knjige. Slovarji.

- Dr. Ant. Breznik: Slovenska slovnica za srednje šole. Tretja izdaja, vez. . . 34.— (34.—)
Sket-Podboj: Slovensches Sprach- und Übungsbuch. 8. Auflage. Vez. . . 30.— (39.—)
— Slovarček (Taschenwörterbuch). Druga izd., vez. . . 19.50 (26.—)
Bartel-Janežič: Deutsch-sloven. Handwörterbuch. Fünfte, umgearbeitete und vermehrte Aufl. Vez. . . 138.60 (184.80)

Naznanilo.

Pri **naknadnem naročilu** letošnjih knjig je plačati za vsakega uda **30 Din**, za neuda **40 Din**; za vezan molitvenik »Trije temeljni nauki duhovnega življenja« za ude po 15 Din, za neude po 20 Din.

Gospodje poverjeniki naj blagovolijo letošnje knjige tako razdeliti, da dobi **vsak** družbenik **čtetvero** knjig, namreč:

1. **Koledar za leto 1925.**
2. **Apostoli Gospodovi.** I. del.
3. **Carski sel.** II. del. (Slov. Večernic 77. zvezek.)
4. **Travništvo.** 1. snopič.

Vsak družbenik naj prejme svoje knjige **v tisti dekaniji** ali **župniji**, v kateri se je vpisal. — Na poznejše izpremembe stanovanjsča se pri tolikem številu družbenikov ni moglo ozirati.

Vse stroške (za poštnino, voznino, tovornino, omot itd.), katere imajo gospodje poverjeniki za pošiljatev denarja in za prejem knjig, jim morajo družbeniki povrniti.

Vsakemu zavoju so priložene vpisovalne pole za prihodnje leto. Vpisovalne pole naj se po končani nabiri z denarjem vred **franko** dopošljejo **zanesljivo do 5. maroa 1925** na naslov: **Družba sv. Mohorja na Prevaljah.** Nabira udov naj se blagovoljno prične takoj pri oddaji letošnjih knjig in konča z mesecem februarjem. V vsaki vpisovalni poli je več položnic. **Ker je denar drag in je škoda, če leži brezplodno v predalih, prosimo gospode poverjenike, da naj tudi letos pošljajo nabrano udnino Družbi sproti, morda mesečno.**

Dosmrtniki naj se vsako leto zglasé pri gosp. poverjeniku, po katerem želé v jeseni dobiti knjige, posebno v tistih krajih, kjer je več gospodov poverjenikov.

Na prepozna oglasila ali naročila brez denarja se po družbenih pravilih Družba ne more ozirati.

Prevalje, meseca septembra 1924.

Družbeni odbor.